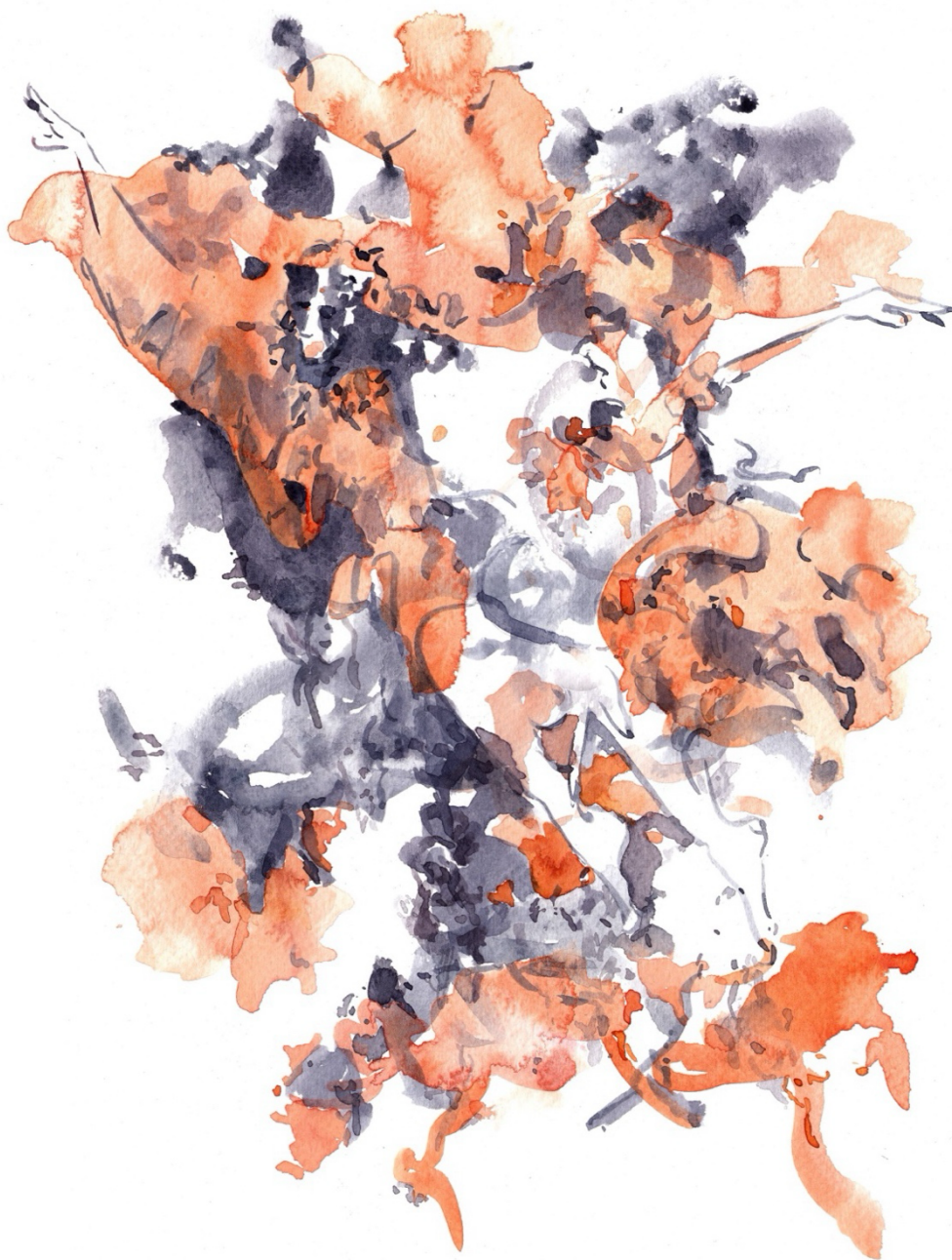

2025|05|29-30

8. MŰVÉSZETPEDAGÓGIAI KONFERENCIA

MAGYAR TÁNCMŰVÉSZETI EGYETEM
BUDAPEST

MOZDULAT, PERFORMATIVITÁS ÉS KÖZÖSSÉG
A MŰVÉSZETPEDAGÓGIÁBAN

ABSZTRAKTKÖTET

Hungarian
Dance
University

75

TÁMOGATÓK:

A KONFERENCIA HELYSZÍNE:

2025. május 29-30.:
Magyar Táncművészeti Egyetem, 1145 Budapest, Columbus utca 87-89.

TUDOMÁNYOS PROGRAMBIZOTTSÁG:

Prof. Dr. Bodnár Gábor egyetemi tanár, ELTE BTK Művészetközvetítő és Zenei Intézet
Dr. Fekete Anikó egyetemi tanársegéd ELTE BTK Művészetközvetítő és Zenei Intézet
Prof. Dr. Kárpáti Andrea egyetemi tanár, Budapesti Corvinus Egyetem, Vizuális Kultúra
Kutatócsoport (a bizottság elnöke)
Klima Gábor iparművész, az ELTE NDI doktorandusza
Dr. Kolosai Nedda egyetemi docens, ELTE TÓK Neveléstudományi Tanszék
Dr. habil. Lanszki Anita egyetemi docens, Magyar Táncművészeti Egyetem, Pedagógia és
Pszichológia Tanszék – tanszékvezető (a konferencia elnöke)
Prof. Dr. Lőrinc Katalin egyetemi tanár, Magyar Táncművészeti Egyetem, Moderntánc és Színházi
Tánc Tanszék
Dr. Novák Géza Máté egyetemi docens, ELTE BGGYK Általános Gyógypedagógiai Intézet
Dr. Simon Tünde egyetemi docens, Magyar Képzőművészeti Egyetem Tanárképző Tanszék
Dr. habil. Trencsényi László, ny. egyetemi tanár, ELTE Pedagógiai és Pszichológiai Kar
Neveléstudományi Intézet
Dr. habil. Vincze Beatrix egyetemi docens, ELTE Pedagógiai és Pszichológiai Kar Neveléstudományi
Intézet

SZERVEZŐBIZOTTSÁG:

Dr. habil. Lanszki Anita egyetemi docens, Magyar Táncművészeti Egyetem, Pedagógia és
Pszichológia Tanszék – tanszékvezető
Daru Andrea egyetemi tanársegéd, Magyar Táncművészeti Egyetem, Művészelméleti Tanszék
Dr. Eck Júlia egyetemi docens, Magyar Táncművészeti Egyetem, Pedagógia és Pszichológia Tanszék
Garai Anna rajztanár, a konferencia önkéntes segítője
Kempf Katalin kutatási segédmunkatárs, Magyar Táncművészeti Egyetem
Salát Magdolna rektorhelyettes, Magyar Táncművészeti Egyetem
Dr. Sándor Ildikó egyetemi docens, Magyar Táncművészeti Egyetem, Néptánc Tanszék
Dr. Sente Dorina egyetemi adjunktus, Magyar Táncművészeti Egyetem, Pedagógia és Pszichológia
Tanszék
Sinka Péter, doktorandusz, ELTE Pedagógiai és Pszichológiai Kar, Neveléstudományi Doktori Iskola

HALLGATÓI SEGÍTŐK:

a Magyar Táncművészeti Egyetem jelenlegi hallgatói

ISBN 978-615-5852-38-1

A PROGRAM ITT ELÉRHETŐ

SZERKESZTETTE:

Kempf Katalin, Sinka Péter, Sente Dorina

TÖRDELTE:

Sinka Péter

LEKTORÁLTÁK:

A konferencia program- és szervezőbizottsága

BORÍTÓ:

Bugyi István József:
Maja 4. (akvarell, 35x26 cm, 2021.)

S

Az alapítók és a társult felsőoktatási intézmények nyolcadik alkalommal hirdetik meg a Művészetpedagógiai Konferenciát, a művészeti neveléssel, a művészetközvetítés intézményeivel, a gyermekkultúra helyzetével foglalkozó kutatók és pedagógusok éves szemléjét.

2025. május 29-30-án a Magyar Táncművészeti Egyetem ad otthont az eseménynek. A konferencia fókuszában a következő témák kaptak helyet: MOZDULAT, PERFORMATIVITÁS és KÖZÖSSÉG.

A konferenciára a művészetpedagógia valamennyi ágának művelőit és kutatóit várjuk: a tánc, zene, vizuális nevelés, dráma-színház-bábpedagógia, múzeumpedagógia, cirkuszművészet különböző területeiről!

Célunk a művészetpedagógia, a művészettel nevelés területén születő innovációk, kutatási eredmények tudományos igényű bemutatása, a művészetpedagógia szakemberei közötti hazai és nemzetközi kapcsolatok erősítése, valamint új kutatási és fejlesztési programokban való együttműködések elősegítése.

A KONFERENCIA TÉMÁI:

- 1. Művészettel nevelés és digitalizáció: Az új technológiák szerepe a művészetpedagógiára**
Tánc, vizuális művészetek, zene-, mese- és drámapedagógia, gyermekkultúra és digitális média: oktatási lehetőségek és kihívások
Virtuális valóság, film és média mint esztétikai élmény
Művészeti produktumok digitalizálása és online platformokon való megjelenítése
Innovatív művészetpedagógiai és múzeumpedagógiai módszerek, kutatások, képzések és platformok technológiai integrációval
MI és humán kreativitás kapcsolata
- 2. Kreatív gondolkodás: fejlesztés és értékelés**
A művészettel nevelés hatásának vizsgálata (PISA 2022)
A kreatív gondolkodás vizsgálata a hazai és nemzetközi gyakorlatban
A képességkласzter részeként a divergens és a komplex problémamegoldó gondolkodás, valamint a kreativitás integrált fejlesztése
Teljesítményértékelés a művészeti oktatásban: objektív és szubjektív szempontok
- 3. Művészetek és mentálhigiéne**
Tánc, zene és vizuális művészetek, dráma és gyermekkultúra a stresszkezelés és érzelmi egészség szolgálatában
A narrativitás ereje a művészetpedagógiában
Mozgásművészeti intervenciók hatása: testtudatosság és prevenció
Közösségi művészeti programok: interaktív és befogadó gyakorlatok
Tárgyi és vizuális környezet
- 4. Elfogadás és művészeti nevelés**
Neurodiverzitás megértése a művészeti oktatásban: módszertanok és jó gyakorlatok
Művészettel nevelés és esélyegyenlőség
Inkluzivitás, különleges képességű gyermekek és fiatalok integrálása
Kultúraköziség, csoportkultúrák, nemzedékek a művészeti élményben
- 5. Performativitás és pedagógia: pszichodráma, szociodráma, drámapedagógia, színházi nevelés, gyermek- és diákszínjátszás**
Pszichodráma a táncoktatásban: önismeret és személyes fejlődés
Szociodráma mint a közösségépítés eszköze a művészeti nevelésben
Drámapedagógiai módszerek a táncművészet tanításában: érzelmi intelligencia fejlesztése
Táncszínházi nevelési programok
A gyermek- és diákszínjátszás hazai és nemzetközi irányzatai

6. Interdiszciplinaritás és művészettel nevelés

Mozgás, vizuális kultúra, zene, film, multimédia, gyermekirodalom és irodalmi nevelés:
interaktív, kreatív módszerek

Gyermekkultúra és tánc: speciális pedagógiai eszközök

Játék és játékkultúra

A művészeti nevelés történeti aspektusai

7. Művészetalapú részvételi kutatás a neveléstudományban

Művészetalapú kutatási módszerek: a tánc, vizuális kultúra, zene, dráma, multimédia és az animáció szerepe a kutatásban

Részvételi kutatás a művészetpedagógiában: a közösség bevonása és társadalmi hatások

A művészeti nevelés a tudomány térképén

TARTALOMJEGYZÉK

PLENÁRIS ELŐADÁSOK

A MŰVÉSZETEK SZEREPE A GLOBÁLIS KREATÍV GONDOLKODÁS LÉTREJÖTTÉBEN	15
Prof. Dr Anne Bamford OBE	
"IGNITING CREATIVITY: THE TRANSFORMATIVE ROLE OF THE ARTS IN FOSTERING GLOBAL CREATIVE THINKING"	16
Prof. Dr Anne Bamford OBE	
A TÁRSADALMI SZEREPVÁLLALÁSÚ PERFORMATÍV TÁNCMŰVÉSZET A MEGVÁLTOZOTT ÉLETHELYZETEKBE	17
Dr. Hanna Pohjola	
SOCIALLY ENGAGED PERFORMATIVE DANCING IN LIFE FRACTURES	18
Dr. Hanna Pohjola	
DINAMIKUS MENTÁLIS KÉPALKOTÁS A TÁNCOKTATÁSBAN: A TÁNCTECHNIKAI FEJLŐDÉS ÉS A SÉRÜLÉSMEGELŐZÉS TÁMOGATÁSA.....	19
Eric Franklin	
DYNAMIC MENTAL IMAGERY IN DANCE EDUCATION: ENHANCING TECHNIQUE AND PREVENTING INJURY....	20
Eric Franklin	

WORKSHOP

TEST–LÉLEK ALAPELVEK INTEGRÁLÁSA A MŰVÉSZETOKTATÁS PEDAGÓGIAI GYAKORLATÁBA.....	22
Eric Franklin	
MIND-BODY PRINCIPLES FOR ART EDUCATION TEACHERS	22
Eric Franklin	

SZIMPÓZIUMOK

A GYERMEKKULTÚRA HÉROSZAI 1.	24
Körömi Gábor	
IDÉN LENNE 100 ÉVES KEMÉNY HENRIK	25
Szentirmai László	
IDENTITÁSKÉPZŐ – AZ ARRABONA DIÁKSZÍNPAD TÖRTÉNETE 1963-1990	26
Patonay Anita	
A HAZAI DIÁKSZÍNJÁTÁSZÁS EGYIK MEGHATÁROZÓ ALAKJA: VIDOVSZKY GYÖRGY	27
Fekete Anikó	
A GYERMEKBARÁT TÉVÉRENDEZŐ	28
Körömi Gábor	

A GYERMEKKULTÚRA HÉROSZAI 2.	29
Körömi Gábor	
EGY GYÉKÉNYEN SZABÓ LUJZIKÁVAL.....	30
Trencsényi László	
BRETUS ÉS HETÉNYI	31
Eck Júlia	
MESTEREM, A VÖRÖSMARTY	32
Pap Gábor	
FODOR TAMÁS ÉS NÉMETH ILONA GYERMEKSZÍNHÁZI ALKOTÓKÖZÖSSÉGE A STÚDIÓ K-BAN	33
Novák Géza Máté	
„ÉN MEG LETTEM EVACSKA!” – FÁBIÁN ÉVA ELŐADÓMŰVÉSZ, PEDAGÓGUS, A TÁNC-HÁZ-MOZGALOM EGYIK LEGSOKOLDALÚBB ALAKJA	34
Németh Nóra	
ELTE-ZENE: KREATÍV ZENEI JÓGYAKORLATOK A HALLGATÓI ÉS OKTATÓI WELL-BEING TÁMOGATÁSÁRA ...	35
Bodnár Gábor	
ELTE-ZENE: KREATÍV ZENEI JÓGYAKORLATOK DIGITÁLIS GYŰJTEMÉNYE, KURZUSOK ÉS E-BOOK A HALLGATÓI ÉS OKTATÓI WELL-BEING TÁMOGATÁSÁRA - MINTAVÉTEL	36
Fekete Anikó	
ELTE-ZENE: KREATÍV ZENEI JÓGYAKORLATOK AZ EGYETEMI SZOLFÉZS- ÉS ZENEELMÉLET-OKTATÁSBAN	37
Horváth Ágnes	
ELTE-ZENE: KREATÍV ZENEI JÓGYAKORLATOK DIGITÁLIS GYŰJTEMÉNYE, KURZUSOK ÉS E-BOOK A HALLGATÓI-OKTATÓI WELL-BEING TÁMOGATÁSÁRA	38
Bodnár Gábor	
VIZUÁLIS KREATÍV GONDOLKODÁS -NEMZETKÖZI ÖSSZEHASONLÍTÓ KUTATÁS	39
Gaul Emil	
VIZUÁLIS KREATÍV GONDOLKODÁS ÉRTÉKELÉSE.....	40
Gaul Emil	
KREATÍV GONDOLKODÁST TÁMOGATÓ FELADATOK AZ ALTERNATÍV KÖZGAZDASÁGI GIMNÁZIUMBAN.....	41
Dévai Zsófia	
TAPINTHATÓ BIOLÓGIA – 15-17 ÉVES TANULÓK KREATÍV ÉS PROBLÉMAMEGOLDÓ GONDOLKODÁSÁNAK FEJLESZTÉSE LÁTÁSSÉRÜLTEKNEK TERVEZETT TANESZKÖZÖK MODELLEZÉSÉVEL	42
Berkó Regina	
CREATIVE THINKING: HUNGARIAN EXPERIMENTS OF DEVELOPMENT AND ASSESSMENT	43
Andrea Kárpáti	
INTRODUCTION TO CREATIVE THINKING AND ITS NURTURE	44
Andrea Kárpáti	
DEVELOPING AND ASSESSING ART AND DESIGN SKILLS THROUGH AN INTENSIVE, MODULAR ART AND DESIGN EDUCATION PROGRAM	45
Emil Gaul, Zsófia Dévai	

ASSESSING CREATIVE THINKING IN A PILOT EXPERIMENT: TOOLS FOR MEASURING THE IMPACT OF A VISUAL SKILLS DEVELOPMENT PROGRAMME.....	46
---	----

Regina Berkó

TEMATIKUS ELŐADÁSOK

RAJZFILMEK A NEVELÉSBEN - A HÉTKÖZNAPISÁG NARRATÍVÁINAK ALKALMAZÁSA AZ EMPÁTIÁRA ÉS INKLÚZIÓRA NEVELÉSBEN	48
---	----

Albert Csiszár

HATÁSOK ÉS KIHÍVÁSOK: A MŰVÉSZET, AZ OKTATÁS ÉS AZ ÉLETREFORM MOZGALMAK KAPCSOLATA A 19. ÉS 20. SZÁZAD FORDULÓJÁN MAGYARORSZÁGON	49
--	----

Albrecht Zsófia

EVALUATING CREATIVE THINKING IN FINNISH ART EDUCATION: A PROCESS-ORIENTED PERSPECTIVE.....	50
--	----

Amna Qureshi, Jussi Kainulainen

TÁNC ÉS ZENE ALKALMAZÁSA AZ ÓVODAPEDAGÓGIÁBAN – JÓGYAKORLATOK A SOE BENEDEK ELEK PEDAGÓGIAI KARÁN	51
---	----

Árvayné Dr. Nezvald Anett

AZ ORIGAMI HASZNÁLATA A KÉSZSÉGFEJLESZTÉSBEN ÉS A MATEMATIKAI ISMERETSZERZÉSBEN.....	52
--	----

Bagota Mónika, Zámbó Csilla, Kulman Katalin

A BÁBOK GYÁSZSA - A HALÁL ÉS A GYÁSZFELDOLGOZÁS ÁBRÁZOLÁSA A KORTÁRS GYERMEKBÁBSZÍNHÁZBAN	53
---	----

Bálint Zsófia

MINDENNEK RENDELT IDEJE VAN	54
-----------------------------------	----

Blaskó Borbála

A BALETTINTÉZETI NÖVENDEKEK OPERAHÁZI SZAKMAI GYAKORLATÁNAK SZABÁLYOZÁSA AZ ÖTVENES ÉVEKBEN.....	55
--	----

Bolvári-Takács Gábor

„AMIT MÁR ELTÁNCOLTÁL, AZT SENKI SE VEHETI EL TŐLED” (GABRIEL GARCÍA MÁRQUEZ) IMPROVIZATÍV TÁNC ELEMZÉSE ÉRTELMILEG AKADÁLYOZOTT TANULÓK KÖRÉBEN.....	56
---	----

Csányi Andrea

ZENEI MŰVÉSZETPEDAGÓGIAI GYAKORLATOK INTÉZMÉNYÜNK LOGOPÉDIAI TAGOZATÁN – CÉLOK, EREDMÉNYEK	57
--	----

Csányi Csilla Zita

PATKÓ HEGYÉN MESE VOLT; ÉLŐSZAVAS MESEMONDÁS FÁBIÁN ÉVA FOGLALKOZÁSAIN AZ ÓBUDAI NÉPZENEI ISKOLÁBAN	58
---	----

Cseke-Marosi Eszter

ZENÉVEL A TÁRSADALMI VÁLTOZÁSÉRT - A SUPERAR KONCEPCIÓ.....	59
---	----

Dorner Ottilia, Bándi Gergely

ADDIKTOLÓGIAI BETEGEK FELÉPÜLÉSÉNEK LENYOMATAI KÉPZŐMŰVÉSZETI ALKOTÁSOKBAN	60
--	----

Arnold Petra, Kapitány-Fövény Máté

CREATIVITY IN MOVEMENT OR STEREOTYPE MOVEMENTS?- VIDEO ANALYSIS OF MUSIC INDUCED MOVEMENTS OF PEOPLE WITH LIMITED MOTOR ABILITY	61
Tiszai Luca	
INSPIRÁLÓ KAPCSOLÓDÁSOK VASARELY KÖRÜL.....	62
Tiszai Luca, Sándor Katalin	
TEACHING ENGLISH THROUGH ART IN A SPECIFIC ART HIGHER EDUCATION CONTEXT	63
Ágota Tongori, Réka Asztalos	
A MŰVÉSZET ÁLTALI POTENCIALITÁSOK INTERDISZCIPLINÁRIS MEGKÖZELÍTÉSE A ZENEPEDAGÓGIA TRANSZFERHATÁSÁNAK TÜKRÉBEN	64
Cseri Kinga, Boldizsár Boglárka	
MÓDSZERTANI KIHÍVÁSOK A TÁNCTÖRTÉNET TÁRGY OKTATÁSA SORÁN A MAGYAR TÁNCMŰVÉSZETI EGYETEMEN	65
Gara Márk	
A 3I: IPAR, INNOVÁCIÓ, INTEGRÁCIÓ - A MŰVÉSZET MINT ESZKÖZ SZEREPE A GLOBÁLIS PIAC ÉS A NEMZETI KULTÚRÁK KEVEREDÉSÉBEN.....	66
Keresztes Mária	
GYERMEKKULTÚRA ÉS TÁNC: SPECIÁLIS PEDAGÓGIAI ESZKÖZÖK. KREATIVITÁS ÉS GYERMEKTÁNC.....	67
Kézér Gabriella	
DIGITÁLIS KULTÚRA ÉS ZENEOKTATÁS - VAN MIT FEJLESZTENI!	68
Körmendy Zsolt	
KOMPLEXITÁS ÉS MŰVÉSZETTEL NEVELÉS EGY WALDORF-ISKOLA MÁSODIKOS MATEMATIKA EPOCHÁI SORÁN	69
Pajorné Kugelbauer Ida	
NÉPZENEI INKUBÁTOR PROGRAM – HAGYOMÁNYOK HÁZA.....	70
Sándor Ildikó, Berta Alexandra	
A RENESZÁNSZ ÉS BAROKK TÁNCOK TRANSZFORMÁLÓ HATÁSA A ZENEI INTERPRETÁCIÓRA	71
Széll Rita	
A SZÜLŐK SZEREPE GYERMEKÜK ZENEI TANULMÁNYAIBAN ÉS PÁLYAVÁLASZTÁSÁBAN	72
Váradi Judit, Héjja Bella Emerencia, Józsa Gabriella	
INNOVATION IN INTERVENTION: MUSICAL TRAINING METHOD FOR SCHOOL-AGE CHILDREN WITH DLD	73
Varga Ágnes	
FOSTERING PROBLEM-SOLVING SKILLS AS A CORE COMPONENT OF ARTS EDUCATION	74
Eena Suuronen	
A NARRATIVITÁS EREJE A MŰVÉSZETPEDAGÓGIÁBAN – A PROGRAMZENE TÖRTÉNETI FEJLŐDÉSE.....	75
Fazekas Barbara	
KORUNK ANIMÁCIÓS FILMJEINEK GYERMEKKÉPE	76
Fekete Ildikó Erzsébet, Aggné Pirka Veronika	
SPATIAL DYNAMICS AND DIGITAL INTEGRATION IN MUSEUM EDUCATION: ENHANCING LEARNING THROUGH ART AND TECHNOLOGY	77
Ferdaous Othman, Vincze Beatrix	

ÉRZÉKELÉS KÖZPONTÚ PEDAGÓGIA: HUGO KÜKELHAUS KONCEPCIÓI ALAPJÁN FEJLESZTETT JÁTÉKÁLLOMÁSOK A SVÁJCI SENSORIUMBAN	78
Fliszár Nóra	
EXPERIMENTUM - NAGY PÁL MŰVÉSZETPEDAGÓGIÁJÁNAK HATÁSA AZ ERDÉLYI KÉPZŐMŰVÉSZETBEN	79
Garami Gréta	
DIÁKKURÁTOR PROGRAM A MÚZEUMBAN	80
György Gabriella, Sütő Tünde	
PLAY AND ART IN RELIGIOUS EDUCATION: INNOVATIVE PEDAGOGICAL APPROACHES.....	81
Hetes Edit	
A MOZGÁSIMPROVIZÁCIÓ ÉS A LELKI EGÉSZSÉG KÖLCSONHATÁSA	82
Horváth Milla Mária, Zuber Frida, Vécsey Boglárka Kitti, Horváth-Varga Fanni	
MÚZEUMPEDAGÓGIA A DIGITÁLIS KORBAN.....	83
Joó Julianna	
IRODALMI NEVELÉS ISKOLÁN KÍVÜL: IRODALOMPEDAGÓGIA ÁLTALÁNOS ISKOLÁS GYERMEKEKKEL.....	84
Kapus Angéla	
AZ ISKOLAMÚZEUMOK FUNKCIÓVÁLTÁSA MAGYARORSZÁGON: HELYTÖRTÉNETI EMLÉKEZET ÉS DIGITÁLIS ÚJJÁSZÜLETÉS	85
Kemp Katalin, Vincze Beatrix, Németh András	
AZ IMPROVIZÁCIÓ SZEREPE A MŰVÉSZETPEDAGÓGIÁBAN: KREATIVITÁS, KÖZÖSSÉGÉPÍTÉS ÉS TANULÁS	86
Kis Gábor	
Ő SEM HÉROSZ, HANEM INTÉZMÉNY... GONDOLATOK DEBRECENI TIBORRÓL ÉS A DIÁKSZÍNJÁT SZÁS EGY ELFELEDETT MŰFAJÁRÓL.....	87
Kiss Gabriella	
THE INTRODUCTION OF ENVIRONMENTAL AWARENESS AND SOCIAL SENSITIVITY IN VISUAL CULTURE TEACHER TRAINING – THE POTENTIAL AND LIMITATIONS OF THE STEAM METHOD.....	88
Klima Gábor	
SZABAD, INTERAKTÍV, JÁTÉKOS, ÉLMÉNYSZERŰ, MINDEN ÉRZÉKSZERVRE HAT... RÁKÉRDEZHETEK? MÚZEUMI TANULÁS!	89
Kolosai Nedda	
A GYERMEKKEL KAPCSOLATOS TETOVÁLÁST VISELŐ SZÜLŐK TETOVÁLÁSÁNAK GYERMEKKÉPE, TETOVÁLÁSUKRÓL VALÓ GONDOLKODÁSA, ÉS A TESTDÍSZÍTÉS ELKÉSZÍTÉSÉRE IRÁNYULÓ MOTIVÁCIÓJA.	90
Kóródi Rita, Aggné Dr. Pirka Veronika	
SZERKEZETI ELEMZÉSRE ALAPULÓ NÉPTÁNC PEDAGÓGIA.....	91
Kovács Henrik	
MÚZEUMI DIGITÁLIS INSTALLÁCIÓK – MÉRŐESZKÖZ A FIGYELEM ÉS A TANULÁS MEGKÖZELÍTÉSÉHEZ.....	92
Kőhalmi Anett	
TÁNCOLVA FESTENI – MEGFESTENI A TÁNCOT MŰVÉSZETI SZAKKÖR A MOZDULAT ÉS A VIZUÁLIS ALKOTÁS JEGYÉBEN	93
Kuzma Anita	

TÁNCOKTATÁSSAL A TÁRSADALOMÉRT? A PROBLÉMAALAPÚ PROJEKTEK ÉS A KAGAN-I STRUKTÚRÁK A TÁNC TANÁR SZAKOS HALLGATÓK MŰVÉSZETPEDAGÓGIAI KÉPZÉSÉBEN	94
Lanszki Anita	
SZÁMADÁS A TÁLENTOMRÓL – A TEHETSÉG TÁMOGATÁSÁNAK IRODALOMTERÁPIÁS LEHETŐSÉGEI	95
M. Nagy Emese	
A GYEREKJOGOK ARTIKULÁLÁSA MŰVÉSZETPEDAGÓGIAI FOGLALKOZÁSON KERESZTÜL	96
Marosán Borbála, Varga Boglárka	
MŰHELYMUNKA, A SZAKGIMNÁZIUMI TÁNCOS ÉS KÉPZŐMŰVÉSZETI TAGOZATOK ÖSSZEKAPCSOLÁSÁVAL, SZÍNPADI ELŐADÁS LÉTREHOZÁSA	97
Marschalkó Edit, Somlai Balázs	
METHODICAL APPROACH TO TEACHING IMPROVISATION IN TURNING-COUPLE DANCES	98
Matúš Ivan	
ART THINKING IN CREATIVE PROBLEM-SOLVING: EXPLORING DIVERGENT COGNITIVE PROCESSES	99
Melanie Sarantou	
FOTÓ DRÁMAJÁTÉKKAL	100
Mezei Erzsébet	
MOZGÁSOK A MŰVÉSZ, A FIZIKUS ÉS A DIÁK SZEMÉVEL	101
Miltner Tímea, Csala Zsuzsanna	
PERFORMATIVITÁS A MÚZEUMI TÉR HASZNÁLATÁBAN	102
Nagy Barbara, Vincze Beatrix	
MÚZEUMPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK ÉRVÉNYESÜLÉSE A LUDWIG MÚZEUM GYIKFAQ CÍMŰ MÓDSZERTANI KIÁLLÍTÁSÁBAN.	103
Nagy Barbara, Bence Bettina	
AZ ÉNEKES NŐI KÖRTÁNCOK TANÍTÁSA A FELSOÓKTATÁSBAN TÁNCOS ÉS PRÓBAVEZETŐ SZAKON	104
Oláh Nóra	
KRITIKAI GONDOLKODÁS, TÁRSADALMI FELELŐSSÉGVÁLLALÁS ÉS A KORTÁRS MŰVÉSZET PEDAGÓGIÁJÁNAK ÖSSZEFÜGGÉSSRENDSZERE	105
Orosz-Stefán Renáta, Simon Tünde	
5 ÉRZÉKSZERVVEL A KORTÁRS MŰVÉSZET VILÁGÁBAN	106
Pete Nóra Ildikó	
KÉPZŐMŰVÉSZETI PEDAGÓGIAI MÓDSZEREK HATÁSA A KREATÍV GYEREKTÁNC KIALAKULÁSÁRA	107
Péter Petra	
A GYERMEKHANGVERSENYEK SZEREPE A 20. SZÁZAD ELSŐ FELÉNEK ZENEPEDAGÓGIAI ELKÉPZELÉSEIBEN ..	108
Pethő Villő	
KREATIVITÁS A TÁNCTECHNIKA FOGSÁGÁBAN	109
Pirovits Árpád	
MIÉRT FONTOS A MŰVÉSZETTÖRTÉNET-OKTATÁS?	110
Radák Judit, Rákos Katalin	
ÚJABB EREDMÉNYEK KOKAS KLÁRA ZENEPEDAGÓGIAI RENDSZERÉBEN	111
Reikort Ildikó, Bredács Alice	

KULTURÁLIS ÚJRAHASZNOSÍTÁS – A MNMCK MKVM MÚZEUMON KÍVÜLI MEGJELENÉSE ÉS ANNAK HATÁSA	112
S. Bujdosó Tünde	
A MŰVÉSZI TRANZMISSZIÓ ÉS AZ AKTÍV TÉR KÖLCÖNHATÁSA	113
Sinka Péter	
IMAGINATION PLAYGROUND “A KÉPZELET JÁTSZÓTERE” - PERFORMATÍV KÍSÉRLETEK A LAUDER JAVNE ISKOLÁBAN	114
Szarvas Ildikó, Paszternák András, Szirtes Aliz	
A TANÍTÁSI DRÁMA ALKALMAZÁSI LEHETŐSÉGEI FELSOÓKTATÁSI KÖRNYEZETBEN.....	115
Szente Dorina Eszter	
MŰVÉSZETTEL NEVELÉS A KREATÍV GONDOLKODÁSÉRT	116
Szepesi Judit	
A KORTÁRS MŰVÉSZET ÉS A MÚZEUMPEDAGÓGIA JELENTŐSÉGE A VIZUÁLIS KULTÚRA TANTÁRGY OKTATÁSÁBAN	117
Takács Szilvia Anett	
THE PERSPECTIVE OF COMBINED ARTS, AS A COMPLEX METHOD FOR EDUCATIVE AND PERSONALPSYCHOLOGICAL DEVELOPMENT	118
Turchányi Zsófia	
A TEST MINT TÉR ÉS NARRATÍVA A KORTÁRS MŰVÉSZETBEN - ANTONY GORMLEY MŰVEI TÜKRÉBEN	119
Turzai Erika Anna, Vincze Beatrix	
GESZTUSOK - A KÉPZŐMŰVÉSZET ÉS A TEST NYELVE	120
Uhl Gabriella	
TESTTUDATOSSÁG ÉS PREVENCIÓ. AZ ERŐEDZÉS MULTIDISZCIPLINÁRIS MEGKÖZELÍTÉSE A TÁNCMŰVÉSZEK KÉPZÉSÉBEN	121
Ujvári Milán, Török Enikő	
A NEW TAXONOMY OF SKILLS FOR ART AND DESIGN EDUCATION: A FIRM BASIS FOR CURRICULUM INNOVATION	122
Valéria Póczos	
METHODOLOGICAL QUESTIONS OF A RESEARCH BASED AND COLLABORATIVE ART PROJECT IN HIGHER EDUCATION: CASE STUDY OF THE PARALLEL COLLECTIVE 2019-2024.....	123
Varga Tünde	
SZOCIÁLIS ROBOTOK A SZÍNPADON – ABSZTRAKCIÓ ÉS DESIGN A BÁBPEDAGÓGIÁBAN.....	124
Végvári Viktória, Kocsis Eszter	
AZ ISKOLAMÚZEUMOK ÉS AZ EGYETEMI PEDAGÓGIAI MÚZEUMOK ÚJ SZEREPE A 21. SZÁZADBAN.	125
Vincze Beatrix	
LEARNING THROUGH DESIGN EXPERIMENTATION IN THE AGE OF DIGITAL FABRICATION	126
Wei Leong, Leon Loh	

POSZTERELŐADÁSOK

A MESTERSÉGES INTELLIGENCIA ÉS A NAGY MINTAVÉTELŰ MOZGÁSOS ADATBÁZISOK KUTATÁSI ÉS OKTATÁSI CÉLÚ FELHASZNÁLHATÓSÁGA ELŐADÓMŰVÉSZETI KÖRNYEZETBEN 128

Adamovich Ferenc Tamás

A MŰVÉSZETTEL NEVELÉS LEHETŐSÉGEI, CÉLJAI, MÓDSZEREI ÉS EREDMÉNYEI SAJÁTOS NEVELÉSI IGÉNYŰ GYERMEKEKNÉL

Buzgó Menyhart Annamária, Csányi Csilla Zita

A NÉPIJÁTÉKAINK ALKALMAZÁSÁBAN REJLŐ FEJLESZTŐ LEHETŐSÉGEK ÉS A GYERMEKFILOZÓFIA MÓDSZEREINEK METSZÉSPONTJAI 130

Kecskés Miklósné

KINAESTHETIC CREATIVITY AND MOVEMENT COMPLEXITY; COMPUTATIONAL AND BIO-MECHANICAL APPROACHES 131

Lili Mihajlovic Rampre

AZ EMPÁTIA FEJLESZTÉSÉNEK LEHETŐSÉGEI AZ IRODALOMTERÁPIA MÓDSZERE ALAPJÁN 132

Pávlicz Adrienn

A SZERVES MŰVELTSÉG KÉPI ANYANYELVE ÉS A NÉPMŰVÉSZETTEL NEVELÉS 133

Platthy István

EMPÁTIA ÉS PERFORMATIVITÁS A MŰVÉSZETPEDAGÓGIÁBAN: ÉRZÉKENYÍTÉS ÉS ŐSZINTE KOMMUNIKÁCIÓ 134

Styrna Katalin, Dékányné Varga Krisztina

INTEGRATING CHARACTER DANCE INTO CLASSICAL DANCE TECHNIQUE: ENHANCING TECHNICAL AND EXPRESSIVE ABILITIES IN DANCE EDUCATION 135

Vera Amorim, Denise Pires Mantovani

A DIGITÁLIS FELSŐFOKÚ MŰVÉSZETI KÉPZÉSBE JÁRÓ HALLGATÓK DIGITÁLIS KULTÚRÁJA ÉS A DIGITÁLIS ESZKÖZ, VALAMINT A MESTERSÉGES INTELLIGENCIA HASZNÁLATÁNAK SZOKÁSAI 136

Zsidek Barbara, Bredács Alice

PLENÁRIS ELŐADÁSOK

Prof. Dr Anne Bamford OBE

*Igazgató, International Research Agency
Professzor, New England-i Egyetem*

Bemutakozás

Prof. Dr. Anne Bamford OBE (Officer of the Order of the British Empire), egyetemi tanár, jövőkutató és szenvedélyes művészetpedagógus, az International Research Agency (Nemzetközi Kutatási Ügynökség) igazgatója és az Education Inspiring Peace Laboratory (eiplab.eu) elnöke, korábban London városának korábbi stratégiai oktatási, készségfejlesztési és kulturális igazgatója volt.

Anne-t a művészetek, a kultúra, a fúziós képességek (a szinergiában működő művészettel nevelés, design és technika), az új műveltségkonceptciók és a vizuális kommunikáció területén végzett kutatásaiért országos és nemzetközi szinten is elismerték. Az oktatás, a képesség- és tehetségfejlesztés nemzetközi dimenzióinak szakértője, aki kutatásai során a kreativitás, a technológia, az innováció, a társadalmi hatás, valamint a méltányosság és a sokszínűség kérdéseit vizsgálta.

Az előadásának címe:

A MŰVÉSZETEK SZEREPE A GLOBÁLIS KREATÍV GONDOLKODÁS LÉTREJÖTTÉBEN

Gyorsan fejlődő világunkban a kreatív gondolkodás már nem luxus, hanem szükségszerűség. A művészeteket régóta katalizátornak tekintik ennek az alapvető készségnek a fejlesztésében, amely a képzelet, az innováció és a kritikai reflexió ötvözésével az összetett globális kihívások ellen küzd. Az előadás a művészetek központi szerepét vizsgálja a kreatív gondolkodás fejlesztésében interdiszciplináris projektek és innovatív oktatás segítségével. Az előadás a kreatív gondolkodásról szóló, úttörő OECD-UNESCO kezdeményezés bemutatásával kezdődik, és rávilágít arra, hogy a globális keretek hogyan teremtik meg a művészeti oktatás újragondolásának színterét. A Kreatív Gondolkodás Globális Intézetének (GloCT) újító kezdeményezéseire támaszkodva olyan gyakorlati stratégiákat és inspiráló esettanulmányokat fogunk megvizsgálni, amelyek a művészetek együttműködésre, innovációra és társadalmi hatások elérésére ösztönző erejét mutatják be. A magyar művészeti és designoktatóknak, művészeknek, tervezőknek és képzőiknek szóló előadás a kreatív gondolkodás művészeti oktatásba integrálásához nyújt gyakorlati tanácsokat és jövőképet. Együtt fogjuk újragondolni, hogy a művészetek hogyan formálhatnak kreatívabb, befogadóbb és ellenállóbb jövőt. Csatlakozzon hozzánk, hogy megünnepeljük a művészet és az innováció összekapcsolódását, amely segíti az oktatókat és a szakembereket kreatív gondolkodók új generációjának kinevelésében.

Professor Dr Anne Bamford OBE
(Officer of the Order of the British Empire)

Director, International Research Agency
Professor, University of New England

Biography

An educational futurist and passionate arts educator, Professor Dr Anne Bamford OBE is Director of the International Research Agency and President of the Education Inspiring Peace Laboratory (eiplab.eu) and was the former Strategic Education, Skills and Culture Director for the City of London. Anne has been recognised nationally and internationally for her research in the arts, culture, fusion skills (the synergy of education, arts, design, technology, and business), emerging literacies, and visual communication. She is an expert in the international dimension of education and skills and talent development and through her research, she has pursued issues of creativity, technology, innovation, social impact, and equity and diversity.

Title:

**"IGNITING CREATIVITY:
THE TRANSFORMATIVE ROLE OF THE ARTS IN FOSTERING GLOBAL CREATIVE THINKING"**

In a rapidly evolving world, creative thinking is no longer a luxury but a necessity. The arts have long been recognised as a catalyst for fostering this essential skill, blending imagination, innovation, and critical reflection to address complex global challenges. This engaging keynote will explore the pivotal role of the arts in cultivating creative thinking through interdisciplinary projects and innovative education. Beginning with an introduction to the groundbreaking OECD-UNESCO initiative on creative thinking, the session will highlight how this global framework sets the stage for reimagining arts education. Drawing on the transformative initiatives of the Global Institute of Creative Thinking (GloCT), we will examine practical strategies and inspiring case studies that demonstrate the power of the arts to spark collaboration, innovation, and social impact. Designed for Hungarian art and design educators, artists, designers, and their trainers, this keynote will provide actionable insights and a vision for integrating creative thinking into arts education. Together, we will reimagine how the arts can shape a more creative, inclusive, and resilient future. Join us as we celebrate the profound intersection of artistry and innovation, empowering educators and practitioners to lead the charge in fostering a new generation of creative thinkers.

Dr. Hanna Pohjola

*egyetemi docens, a Kelet-Finnországi Egyetem
kutatói munkatárs a kanadai UQAM Egyetemen
(L'Université du Québec, Montréal)*

Fotót készítette: Susanna Kekkonen

Bemutakozás

Hanna Pohjola egyetemi docens (az egészség és jólét interdiszciplináris kutatásának doktora), a művészetek doktora (tánc), a művészetek MA (táncpedagógia), az egészségtudományok MA (mozgásterápiaterapeuta) és fizioterapeuta végzettségei is vannak. Jelenleg a Kone Alapítvány négyéves ösztöndíjával a Kelet-Finnországi Egyetem társadalomtudományi kutatójaként és a kanadai UQAM Egyetem (L'Université du Québec, Montréal) kutatói munkatársaként dolgozik a stroke táncos rehabilitációját vizsgáló projektben. Emellett Hanna gyakran együttműködik a Kelet-Finnországi Egyetem Biosignal Analysis and Medical Imaging Research Groupjával és a HUMEA Laboratóriummal, amely a mozgás biomechanikájának elemzéséhez nyújt eszközöket, de új és innovatív módon ötvözi a művészetet és a tudományt is, például az emberi testmozgások felhasználásának vizsgálatával a hangszintézisben (The SonicMove project of the University of Eastern Finland, VTT Technical Research Centre of Finland and Aalto University együttműködésével). Az interdiszciplinaritás és a művészet központi szerepet játszik az oktatásban, a munkában és a kutatásban, hogy a jólét szélesebb körű és holisztikus látásmódját érje el. Fő kutatási témái például a művészetalapú részvételi kutatás, a táncbiomechanika, az identitás, a foglalkoztatottság, a betegségnarratívák és a neurológiai rehabilitáció.

Az előadásának címe:

A TÁRSADALMI SZEREPVÁLLALÁSÚ PERFORMATÍV TÁNCMŰVÉSZET A MEGVÁLTOZOTT ÉLETHELYZETEKBE

A neurológiai rehabilitációban végzett számos tanulmány azt mutatja, hogy a tánc a kiegészítő terápia ígéretes formája, amely egyedülálló módon integrálja a biopszichoszociális egészséget és jólétet. A tánc performatív aspektusait azonban eddig kevésbé kutatták. Például a mások előtti táncolás élménye különböző képességű testként, a saját komfortzónánk elhagyásának pszichoszociális folyamata az ismeretlen felé, valamint a különböző neurológiai rendellenességekkel küzdő emberek előadásának koreográfiájához szükséges kulcselemek olyan szempontok, amelyekkel még többet kell foglalkozni.

Ez a vitaindító előadás betekintést nyújt a táncról, mint performatív egységről és mint művészi tapasztalatról különböző életszakaszokban, például depresszióban, Parkinson-kórban, stroke-ban és MS-ben. Fontosnak tűnik, hogy a tánc olyan környezetet teremtsen, amelyben a táncosok nem korlátozódnak, és ezért az önfejlesztés, a személyes növekedés és a rugalmasság terén virágozhatnak és gyarapodhatnak. Így a vitaindító előadás rávilágít arra, hogy a társadalmilag elkötelezett és performatív tánc hogyan erősíti a szociálpszichológiai szempontokat, mint például az identitás tárgyalása, a hovatartozás érzése, a cselekvőképesség és az önhatékonykodás, miközben növeli a társadalmi tőkét és erősíti a kívánt jövőképek elképzelésének képességét. A vitaindító előadás továbbá arra kéri a résztvevőket, hogy osszák meg a táncról és annak performatív aspektusaival kapcsolatos saját korábbi és jelenlegi tapasztalataikat, hogy elmélyítsék a jelenségek kollektív megértését.

Dr. Hanna Pohjola

*Associate Professor, University of Eastern Finland
Research collaborator with Canadian UQAM University
(L'Université du Québec, Montréal)*

Photographed by: Susanna Kekkonen

Biography

Hanna Pohjola is an Associate Professor (Title of a Docent in Interdisciplinary Research on Health and Well-being), Doctor of Arts (Dance), Master of Arts (Dance Pedagogy), Master of Health Sciences (Exercise Medicine) and Physiotherapist. Currently, she works on a four-year grant from the Kone Foundation, as a University Researcher in Social Sciences at the University of Eastern Finland and as a research collaborator with Canadian UQAM University (L'Université du Québec, Montréal) on a project to explore the dance rehabilitation of stroke. In addition, Hanna is frequently collaborating with the Biosignal Analysis and Medical Imaging Research Group of the University of Eastern Finland and the HUMEA Laboratory, which provides facilities to analyze the biomechanics of movement, but also combines art and science in new and innovative ways such as examining the use of human body movements in the synthesis of voice (The SonicMove project of the University of Eastern Finland, VTT Technical Research Centre of Finland and Aalto University).

Interdisciplinarity and art are central to her background in education, work and research, through which to reach a broader and holistic vision of well-being. Her main research topics are, for example, arts-based participatory research, dance biomechanics, identity, disability, illness narratives, and neurological rehabilitation.

Title:

SOCIALLY ENGAGED PERFORMATIVE DANCING IN LIFE FRACTURES

Multiple studies conducted in neurological rehabilitation show that dance is a promising form of adjunct therapy that integrates biopsychosocial health and well-being in a unique way. However, the performative aspects on dancing are so far less researched. For example, the experience of dancing in front of others as differently abled body, the psychosocial process of leaving one's comfort zone towards the unknown with others and the key components for choreographing a performance for people with different neurological disorders are a few aspects that need to be further addressed to.

This keynote will provide insights on dance as a performative entity, and as an artistic experience in different life fractures such as depression, Parkinson's Disease, stroke and MS. Importantly, dancing seem to enable an environment where the dancers are not limited or confined and therefore may prosper and thrive on self-development, personal growth and resilience. Thus, the keynote illuminates how socially engaged and performative dancing further enhances social psychological aspects such as identity negotiation, sense of belonging, agency and self-efficacy while increasing social capital and strengthening ability to imagine desired futures. Moreover, the keynote invites all the participants to share their own previous and current experiences on dancing and its performative aspects to deepen the collective understanding of the phenomena.

Eric Franklin

a Franklin Method Institute alapítója és igazgatója

Bemutatkozás

Eric Franklin a Franklin Method Institute alapítója, aki több évtizedes szakmai tevékenysége során dolgozta ki és fejlesztette tovább a Franklin-módszert – egy innovatív mozgáspedagógiai megközelítést, amelynek célja a test potenciáljának kibontakoztatása gyakorlatokon, mentális képalkotáson és az anatómiai ismeretek elmélyítésén keresztül. Franklin képzett sporttudós, táncos, koreográfus és mozgáspedagógus, akit a képalkotáson alapuló mozgáspedagógia, valamint a Dinamikus Neurokognitív Képalkotás (Dynamic Neuro-Cognitive Imagery, DNI™) nemzetközileg elismert szakértőjeként tartanak számon. Pályafutása során vendégelőadóként működött közre több rangos intézményben, így például a Bécsi Egyetemen, a Juilliard Schoolban (New York), a New York Universityn (NYU), valamint a londoni Royal Ballet Schoolban. Emellett tagja a Nemzetközi Táncgyógyászati és Tudományos Szövetségnek (International Association of Dance Medicine and Science – IADMS).

Az előadásának címe:

DINAMIKUS MENTÁLIS KÉPALKOTÁS A TÁNCOKTATÁSBAN: A TÁNCTECHNIKAI FEJLŐDÉS ÉS A SÉRÜLÉSMEGELŐZÉS TÁMOGATÁSA

A tanulmány célja a dinamikus mentális képalkotás táncoktatásban történő alkalmazásának vizsgálata, különös tekintettel annak szerepére a technikai készségek fejlesztésében és a sérülések megelőzésében. A mentális képalkotás fogalmát a belső reprezentációk és szenzomotoros élmények tudatos, kognitív előállításaként és alakításaként értelmezzük, amely bizonyítottan hatékony a tanulás és a teljesítmény-optimalizálás terén. Az elemzés két tudományosan alátámasztott megközelítésre fókuszál: az egyik a motoros képalkotás (Motor Imagery, MI), amely lehetővé teszi a mozgások mentális gyakorlását a fizikai végrehajtás mellőzésével; a másik a dinamikus neurokognitív képalkotás (Dynamic Neuro-Cognitive Imagery™, DNI), amely az anatómiai testtudat fejlesztését szolgálja metaforikus és kinesztetikus jelek együttes alkalmazásával. Az előadás empirikus kutatási eredmények és gyakorlati megfigyelések bemutatásával szemlélteti, miként támogatják e képalkotási technikák a mozgástanulást, csökkentik a kompenzációs feszültségmintákat, valamint javítják a mozgásminőséget táncosok körében. Az előadás kiter arra is, hogy a képalkotáson alapuló pedagógiai eszközök hogyan válhatnak integráns részévé a hagyományos táncpedagógiának, különös tekintettel a testtudat fejlesztésére és a sérülés-megelőzés támogatására. Végezetül megvizsgálja e módszerek lehetséges hatásait a táncpedagógus-képzésre, valamint az ezekhez kapcsolódó jövőbeni kutatási irányokra.

Eric Franklin

Founder and Director, Franklin Method Institute

Biography

Eric Franklin is the founder of the Franklin Method Institute, and he has spent decades developing and optimizing the Franklin Method – a ground-breaking training method designed to unlock the body’s full potential through exercise, imagery and anatomical understanding. A qualified sports scientist, dancer, choreographer and movement pedagogue, Eric Franklin is regarded as an expert in imagery-based movement pedagogy and Dynamic Neurocognitive Imagery (DNI)[™]. During his long career, Eric has worked as a guest lecturer at the University of Vienna, Juilliard School New York, NYU, Royal Ballet School London and he is also a member of the International Association of Dance Medicine and Science (IADMS).

Title:

DYNAMIC MENTAL IMAGERY IN DANCE EDUCATION: ENHANCING TECHNIQUE AND PREVENTING INJURY

This lecture explores the integration of dynamic mental imagery into dance education as a tool for enhancing technique and preventing injury. Mental imagery—defined as the cognitive generation and manipulation of internal representations and sensorimotor experiences—has demonstrated significant benefits in both performance and learning contexts. The presentation focuses on two evidence-based approaches: motor imagery (MI), which involves mentally rehearsing movement without physical execution, and dynamic neuro-cognitive imagery (DNI), which combines anatomical embodiment with metaphorical and kinesthetic cues. Research and applied findings will illustrate how these methods support motor learning, reduce compensatory tension patterns, and improve movement efficiency in dancers. The session also addresses how imagery-based tools can fill critical gaps in traditional dance pedagogy, particularly in promoting body awareness and injury resilience. Implications for teacher training and future research directions will be discussed.

WORKSHOP

Eric Franklin

*a Franklin Method Institute alapítója és igazgatója
Founder and Director, Franklin Method Institute*

TEST–LÉLEK ALAPELVEK INTEGRÁLÁSA A MŰVÉSZETOKTATÁS PEDAGÓGIAI GYAKORLATÁBA

A test–lélek tudomány (mind–body science) területén végzett legújabb kutatások új megvilágításba helyezik a művészetoktatás lehetőségeit, különösen azon pontokon, ahol a fizikai jelenlét, az érzelmi önkifejezés és a kognitív fókusz együttesen érvényesül. Jelen előadás azt vizsgálja, miként integrálhatók hatékonyan a megtestesülés (embodiment) és az önszabályozás alapelvei a művészetpedagógiába, hozzájárulva a tanulók testi-lelki jólétéhez, valamint a pedagógusok oktatási gyakorlatának tudatosításához és fejlesztéséhez. A művészi alkotás komplex folyamata nem kizárólag kognitív és kreatív, hanem szorosan összefügg a test fizikai állapotával is. A testtartás, a légzés és az izomtónus olyan alapvető fiziológiai tényezők, amelyek hatással vannak a tanulók anyaghasználatára, figyelmének fenntartására, valamint a vizuális önkifejezés módjaira. Mindezek ellenére e tényezők gyakran háttérbe szorulnak a művészetoktatási gyakorlatban. Kutatásokkal alátámasztott, egyszerűen alkalmazható test–lélek gyakorlatok – például a dinamikus képzalkotás, a tudatos légzésszabályozás és a mozgásalapú feladatok – révén a pedagógusok olyan eszköztárral gazdagodhatnak, amely lehetővé teszi a tanulók számára a testi felszabadultság elősegítését, a teljesítményszorongás csökkentését, valamint a nagyobb önbizalommal történő kreatív részvételt. Az előadás gyakorlati példákon keresztül mutatja be, miként járulhatnak hozzá ezek a pedagógiai eszközök a stressz csökkentéséhez, a testtartás tudatosításához, valamint a figyelmet és kreativitást akadályozó testi feszültségminták felismeréséhez. Továbbá rávilágít arra, hogy a test–lélek alapú módszerek alkalmazása elősegítheti a bizalomra épülő, támogató és befogadó tanulási környezet kialakítását, amelyben a tanulók nagyobb bátorsággal vállalják a kreatív kockázatvállalást. Összességében a test–lélek megközelítések hatékony, tudományosan megalapozott eszközöket kínálnak a művészetpedagógusok számára a tanulói jóllét támogatására, a figyelem fejlesztésére, valamint a kreatív folyamatban való elmélyült és fenntartható részvétel ösztönzésére. Az előadás célja, hogy elméleti keretet és gyakorlati útmutatást nyújtson a tanítási gyakorlat megújításához és a tanulói élmény gazdagításához.

MIND-BODY PRINCIPLES FOR ART EDUCATION TEACHERS

Emerging research in mind-body science offers valuable insights for the field of art education, where physical presence, emotional expression, and cognitive focus intersect. This presentation explores how principles of embodiment and self-regulation can be effectively integrated into art pedagogy to support both teachers and students. Art-making is not only a cognitive and creative process but also a physical one. Posture, breathing, and muscular tension all influence the way students engage with materials, sustain attention, and express themselves visually. Yet these factors are often overlooked in art education. By incorporating simple, research-informed mind-body practices—such as dynamic imagery, breath awareness, and movement-based exercises—educators can help students develop greater physical ease, reduce performance anxiety, and improve overall confidence in their creative work. In this session, participants will experience practical tools to reduce stress, improve postural awareness, and recognize patterns of tension that may hinder focus and creativity. These embodied practices can also contribute to a more positive and inclusive motivational climate in the classroom, encouraging students to take creative risks without fear of judgment. Mind-body approaches offer art educators a powerful means to foster well-being, enhance attention, and support sustainable engagement with the creative process. This presentation will provide both theoretical grounding and practical applications to enrich teaching practice and student experience alike.

SZIMPÓZIUMOK

1. SZIMPÓZIUM

A GYERMEKKULTÚRA HÉROSZAI 1.

Körömi Gábor

Pázmány Péter Katolikus Egyetem

ÖSSZEFOGLALÓ

A MTA Drámapedagógiai Albizottsága jóformán egy időben a művészetpedagógiai konferenciák hagyományteremtő kezdeményezésével - együttműködve a művészeti nevelés, elsősorban a drámapedagógia más műhelyeivel - elindította az "A gyermekkultúra hőroszai" elnevezéssel szimpóziумait. Fókuszban a XX. század utolsó harmadának időszaka állt - erről az időről (persze némiképp tágra értelmezve a korszakhatárt) gondoljuk úgy, hogy különböző, másutt már elemzett történések és okok és folyamatok eredményeképpen a "gyermekkultúra eredeti felhalmozása" következett be. (Egyfelől alapjában véve kinőtt a didaktikus és "gügyögő" `gyerekszoba-regiszterből', másfelől szabadulni látszott ideologikus irányelvek közvetítésének feladatai alól, az infrastruktúra - könyvkiadás, gyermektelevízió stb. - is fejlődött, másfelől az ellenőrizetlen piac veszélye még nem mutatkozott a maga szellemi-lelki úthengerével.)

A korábbi szimpóziумoknak is alapelve volt a sokféle modalitás, komplexitás érvényesítése. 36 ilyen kimagasló személyiség és életmű bemutatására nyílt eddig lehetőség: benne teoretikusok, írók, rendezők, táncosok, médiaszereplők, bábjátékosok, képzőművészek - a maguk helyén egyúttal és szükségképpen pedagógusok is.

A 2025. évi konferenciára két szimpóziум összeállítására vállalkoztunk. A "szóló" szereplők (rendező, drámapedagógus, bábpedagógus-óvónő, televíziós szakember-dramaturg, táncos-táncpedagógus páros mellett színházteremtők és színházcsináló fiatalok, iskolák, műhelyek állnak. A csoportos bemutatók új kapukat nyitnak a hőroszokra való emlékezésben. Az első szimpóziум középpontjában az éppen száz éve született, az igazság és hamisság harcában utat mutató Kemény Henrik áll. Egy nagy múltú színjátszó műhely, a győri Arrabona Diákszínpad történetét és meghatározó alakjait mutatja be egy olyan kiváló kollégánk, aki maga is ebből a műhelyből nőtt ki. A diákszínjátszás és a mai ifjúsági- és gyermekszínház meghatározó alakját, Vidovszky Györgyöt mutatja be a következő előadásunk, végezetül a szimpóziумot Takács Vera televíziós dramaturg, szerkesztő-rendező munkásságának bemutatásával zárjuk, aki a gyermektelevízió oldaláról mutatta meg a gyermekkultúrát a hetvenes évektől egészen a 90-es évek végéig, sőt még azon is túl.

IDÉN LENNE 100 ÉVES KEMÉNY HENRIK

Szentirmai László

Tokaj-Hegyalja Egyetem

Kulcsszavak: bábjáték; Kemény Henrik; vásári bábjáték

A bábművészet európai kultúrához való hozzájárulása ismert, a gazdag hagyatékon növekvő fejlődés folyamatos és organikus. Társzművészetek – az animációs film és a bábművészet - kooperációja nem kikerülhető (Gyűrűk ura, Gollam). Mivel a bábok egyszerre tárgyak, s egy jellem képmásai, inspirációs forrást jelentenek a ma vizuális művészeinek, de tágabban az új generációknak is. Az EU által milliárdokkal finanszírozott, az Université Paul Valéry által koordinált PuppetPlays projekt gyűjti, egyben tudományosan rendszerezi e műfaj sajátos jellemzőit 1600-2000 közötti változatait.

Kemény Henrik Vitéz László-játéka unikális adalék ide. Egyike - a közismert, ma is élő vásári változatoknak – erős, színes és igen elgondolkodtató tradíciókra támaszkodik. A Nyugat-Európa felől érkező német, osztrák, cseh, de akár olasz vándorbábosok komikus, néhol groteszk vonásokat hordozó karakterei (Kasperl, Kasperek, Pulcinella) szatirikus elemekkel gazdagították a kommersz bábjátékot, és hozzájárultak a hazai bábjáték, előképe, Paprika Jancsi megszületéséhez is.

A Hincz család a Városligetben, Korngut-Kemény család a Népligetben – letelepedésnek legtovább fennmaradt fizikai megtestesülése a „bódé” 2011-ig állt a Népligetben. A Vitéz László-játék, mint hagyományos vásári bábjáték, valamint több európai változat között sok hasonlóság fedezhető fel, aminek alapját leginkább a külső formai jegyek, és csak kevésbé tartalmiak adják.

Az eredete a középkori moralitásjátékokig nyúlik vissza, s talán ki is mutatható, hisz hősről a mindennapok csip-csup ügyeitől elemelkedve a szakralitás szintjén egészen az élet és halál problémaegyütteséig merészkedik, mi több a halál túlélhetőségét és a pokol legyőzését 'kutatja'. Persze mindezen metafizikai problémák megoldását nem hosszú elmélkedések során, hanem fel-fel pörgő adok-kapok formájában a nagymamucikától kölcsönvett, a pokolfajzatok fafaján hepehupásra kalapálódott palacsintasütő segítségével teszi. Ezzel elemmel, s profán szinten válik értelmezhetővé Vitéz László (és Kemény Henrik) igazsága: Az ördöggel nem paktálunk le, sőt a végsőig küzdünk ellene, ha más nincs kéznél akkor a palacsintasütővel!

Vitéz Lászlóban felismerhetjük saját emberi gyarlóságainkat, félelmeinket, a külső erők általi fenyegetettségünket, de meglátjuk benne a bátorságon is túlmutató merészséget, a csavaros észjárását, a jó célért való küzdés képességét, amelyet mi is szeretnénk birtokolni. Ezért tud a néző - akár felnőtt, akár gyermek – azonosulni vele.

Irodalom

Belitska-Scholtz, H. (1974). *Vásári és művész bábjáték Magyarországon 1945-ig.*

Láposi, T. (Ed.). (2012). *Kemény Henrik. Életem a bábjáték bölcsőtől a sírig: Egy vásári bábjátékos, komédiás önarcképe.* Korngut-Kemény Alapítvány.

Láposi, T. (Ed.). (2015). *A Kemény Bábszínház képeskönyve – Korngut Kemény Henrik színházteremtése.* Korngut-Kemény Alapítvány.

IDENTITÁSKÉPZŐ – AZ ARRABONA DIÁKSZÍNPAD TÖRTÉNETE 1963-1990

Patonay Anita

Pázmány Péter Katolikus Egyetem

Kulcsszavak: diákszínjátszás; Győr; Arrabona Diákszínpad

Az Arrabona Diákszínpad most, 2025 januárjában kapott Győr Közművelődésért Díjat Győr városától. A díjátadó utáni az Arrabona alapítási időpontjával kapcsolatos anomália, illetve 1985-1990 közötti arrabonás gyermekszínházi létezésem motivált arra, hogy megkutassam az Arrabona Művészeti Együttes, majd Arrabona Amatőr Színház, végül Arrabona Diákszínpad elnevezéssel bíró csoport történetét. Vállalásom 1990-ig tart, mivel kihívást jelent számomra, hogy a személyes megélésemet hogyan tudom az Arrabona múltjának szerves részévé tenni, mennyiben válhat hiteles forrássá a tapasztalat.

A múlt elveszíthető, írja Gyáni Gábor történész, amely helyzet is ösztönöz arra, hogy az Arrabona múltját feltárjam. Gyáni Gábor történész meglátását a tapasztalat mint emlékezet és történelem konnotációjában figyelembe véve kiindulópontul használok a kutatásom során.

Az Arrabona Művészeti Együttes néven 1963-ban alapította Benkő József. Célja volt egy olyan amatőr csoport létrehozása, ahol munkásfiatalok, diákok öntevékeny művészeti tevékenységben vegyenek részt. 1970-től Arrabona Amatőr Színházként aposztrofálták magukat, sikereket értek el az amatőr színházak között, még Monacoba is eljutottak a Amatőr Színházak Világfesztiváljára, 1977-ben.

1977-től lett az Arrabonának egy új tagozata, amely diákokat szólított meg, a győri Ifjúsági Ház és a KISZÖV kezdeményezésében. Ez a változás forrponttá vált az Arrabona csoportjának életében, hiszen a más korosztályra való nyitást nem mindenki fogadta örömmel.

Prezentációmban Gyáni Gábor inspiráló gondolatmenetét követem, így kerül majd középpontba a „tapasztalat”, a „csoport” és az „identitás” fogalmain keresztül az Arrabona története. A mai napig működő diákszínpad múltjának tisztábbá tételével vállalkozom arra, mivel a múlt meghatározza a jelent, hogy a jelenlegi Arrabona Diákszínpad identitásává váljon kutatásom.

Irodalom

Gyáni, G. (2010). *Az elveszíthető múlt: A tapasztalat mint emlékezet és történelem*. Nyitott Könyvműhely.
Csunderlik, P. (2013). *Történetírás, tapasztalat, emlékezet, trauma*. Nyitott Könyvműhely
https://acta.bibl.u-szeged.hu/31041/1/aetas_2013_001_207-212.pdf

**A HAZAI DIÁKSZÍNHÁZTÁRSÁG EGYIK MEGHATÁROZÓ ALAKJA:
VIDOVSZKY GYÖRGY**

Fekete Anikó

ELTE BTK

Kulcsszavak: diákszínház; Országos Diákszínház Egyesület; Kolibri

Vidovszky György (1968-ban született Budapesten). Egyáltalán nem evidens módon kezdett el a diákszínházzal foglalkozni. Huszonéves, egyetemista korában találkozott Keresztúri Józseffel (Fekete, 2013), aki megismertette vele a budapesti Vörösmarty Mihály Gimnáziumban (VMG) zajló drámatanári munkát, majd az ezt követő években látott neki ő is diákszínház csoportvezető-rendezői tevékenységének (Fekete, 2021). Nem sokkal később elnöke lett az Országos Diákszínház Egyesületnek (Jászay, 2019). A fesztiválok szervezésén túl a szervezet dokumentációjára nagy figyelmet fordított, továbbá a kommunikációt is előtérbe helyezte. Olyannyira, hogy az ODE nemzetközi kapcsolatainak kiépítése is az ő nevéhez fűződik. A European Drama Encounters/Recontres Européennes de Drama (Fekete, 2017) egy olyan diákszínház szervezet, mely minden évben tíz európai ország számára hirdet nyári tábor. 2002-ben Vidovszky György is megszervezte ezt a találkozót Csillebércen (Fekete, 2024).

A VMG-s és ODE-s évekkel párhuzamosan már profi színházi körülmények között is foglalkoztatták. Magyarországon többek között a következő színházakban rendezett gyermek- és ifjúsági színházi műveket: Bárka Színház (Budapest), Ciróka Bábszínház (Kecskemét), Kolibri Gyermek- és Ifjúsági Színház (Budapest), Vaskakas Bábszínház (Győr). Írországból az alábbi színházak kérték fel: National Youth Theater, Dublin Youth Theater.

2024-ben Dublinban doktorált (Vidovszky, 2024), mindeközben egyik állandó alkotótársával, Gyevi-Bíró Eszterrel (Fekete, 2017) és Nizsai Dániellel karöltve megpályázták a Kolibri Gyermek- és Ifjúsági Színház vezetői pozícióját, melyet sajnos, méltatlan körülmények között nem nyertek el. Az ODE 2019-ben – a hazai diákszínház területén végzett kiemelkedő diákszínház csoportvezető-rendezői tevékenységéért Aranybabér-díjban (2002) és Soltész Tibor-díjban (2019), valamint az Országos Diákszínház Egyesületben végzett elnöki tevékenységéért – Breyer Zoltán-díjban részesült.

Irodalom

- Fekete, A. (2017). Dániában jártak a magyar színjátszó fiatalok. *Új Pedagógiai Szemle*, 67(9–10), 110–114.
- Fekete, A. (2021). Milyen lehetséges utakat jár be a diákszínház csoportvezető-rendező? Értelmezés negyvennyolc szubjektív interjú tükrében. *Theatron*, 15(1), 115–126.
- Fekete, A. (2024). Generációk diákszínháza – Beszélgetés Vidovszky Györggyel. *Az Országos Diákszínház Egyesület podcast sorozata*, 1(1). <https://youtu.be/Vg3LfAw1Zzl?si=26uU3b468WGT3oEo>
- Jászay, T. (2019). *ODE 30 – A hazai diákszínház 30 éve*. Színház- és Filmművészeti Egyetem.
- Vidovszky, Gy. (2024). *An exploration of the creative approaches to stage adaptations in the field of theatre for young audiences: Working from selected novels for young adults* [Doktori disszertáció, Dublin City University].

A GYERMEKBARÁT TÉVÉRENDEZŐ

Körömi Gábor

Pázmány Péter Katolikus Egyetem

Kulcsszavak: gyermekkultúra; televízió; bábjáték

A gyermekkultúra hőszai sorozatban kevesebb figyelem jutott eddig a krónikásokra, akik munkájukkal nem csak értékteremtésben, de az értékek rögzítésében és megőrzésében is fontos szerepet vállaltak. Takács Vera televíziós szerkesztő, dramaturg, forgatókönyvíró, rendező munkásságát végig nézve egy ilyen fontos pálya áll előttünk. Takács Vera 1946-ban született vasutas családban, így az állomások életének első szakaszában is meghatározó szerepet töltöttek be. Nagykanizsa, Balatonboglár után Tabon végezte általános és középiskolai tanulmányait, majd felvették az ELTE-re előfelvétellel, úgy, hogy előtte Karádon egy évig óvónőként kellett dolgoznia.

Fontos állomás a diploma megszerzésének éve, 1970-ben végez magyar történelem szakon, s friss diplomásként a Magyar Televízió megújulásakor őt is kiválasztják és bekerül a fiatal műsorkészítők közé, a gyermekműsorok szerkesztőségébe. Olyan meghatározó alkotások kötődnek hozzá, mint például a Kemény Henrik munkáit rögzítő „Vitéz László és a többiek sorozat”, de ilyen Süsü a sárkány figurája is. Süsüre ő talált egy szerb szerző, Miroslav Nastosijevics meséjében, majd dramaturgként végig vitte, hogy Csukás István írja újra a történetét, majd Szabó Attila rendező vezetésével máig népszerű bábfilm és bábsorozat készüljön belőle. Ő rendezte sok más gyerekfilm mellett "A világ legrosszabb gyereke" című filmet, s 1989-től egészen 1997-ig volt írója, szerkesztője, rendezője, mindenese a "Kölyökidő" című ifjúsági műsornak. Szerkesztői munkáinak természetes velejárója volt, hogy jelen legyen gyermekszínjátszó fesztiválokon, bábtalálkozókon, keresve olyan gyermekeket és fiatalokat, akiket a televíziós feladatokra alkalmasnak tartott. Számos ikonikus gyermek és diákszínjátszó előadás televíziós felvétele is hozzá kötődik, ahogy a Gabnai Katalin könyve alapján készült Csörgősipka sorozat. „Mivel a gyermekműsorok szerkesztőségében dolgoztam, természetesen minden munkámnak volt pedagógiai tartalma.” írja a vele készült beszélgetésben, majd azt: „A gyerekek minden új, most szerzi a tapasztalatait, ez lesz számára az első benyomás, és nem tűri az unalmat, a lassúságot, a mellébeszélést.” A 2025-ös szimpóziumban egy fontos televíziós alkotó munkásságát mutatom be, aki krónikásként több gyermek-televízió korszakot is képvisel.

Irodalom

Takács, V. (2018). Volt egyszer egy gyerektelevízió. *Új Pedagógiai Szemle*, 68(11–12)

<https://folyoiratok.oh.gov.hu/uj-pedagogiai-szemle/volt-egyszer-egy-gyerektelevizio>

IMDb. (n.d.). *Takács Vera*.

<https://www.imdb.com/name/nm0847750/>

Lillás Reggeli. (n.d.). Vendég: Takács Vera [Videó]. *YouTube*.

<https://www.youtube.com/watch?v=jFawudCQ1B4>

Takács, V. (n.d.). *Takács Vera blogja*.

<https://takacsvera.blogspot.com/search/label/Tak%C3%A1cs%20Vera>

2. SZIMPÓZIUM

A GYERMEKKULTÚRA HÉROSZAI 2.

Körömi Gábor

Pázmány Péter Katolikus Egyetem

ÖSSZEFOGLALÓ

A MTA Drámapedagógiai Albizottsága jóformán egy időben a művészetpedagógiai konferenciák hagyományteremtő kezdeményezésével - együttműködve a művészeti nevelés, elsősorban a drámapedagógia más műhelyeivel - elindította az "A gyermekkultúra hőroszai" elnevezéssel szimpóziумait. Fókuszban a XX. század utolsó harmadának időszaká állt - erről az időről (persze némiképp tágan értelmezve a korszakhatárt) gondoljuk úgy, hogy különbözö, másutt már elemzett történések és okok és folyamatok eredményeképpen a "gyermekkultúra eredeti felhalmozása" következett be. (Egyfelöl alapjában véve kinött a didaktikus és "gügyögö" `gyerekszoba-regiszterböl', másfelöl szabadulni látszott ideologikus irányelvek közvetítésének feladatai alól, az infrastruktúra - könyvkiadás, gyermektelevízió stb. - is fejlődött, másfelöl az ellenőrizetlen piac veszélye még nem mutatkozott a maga szellemi-lelki úthengerével.)

A korábbi szimpóziумoknak is alapelve volt a sokféle modalitás, komplexitás érvényesítése. 36 ilyen kimagasló személyiség és életmű bemutatására nyílt eddig lehetőség: benne teoretikusok, írók, rendezők, táncosok, médiaszereplők, bábjátékosok, képzőművészek - a maguk helyén egyúttal és szükségképpen pedagógusok is.

A 2025. évi konferenciára két szimpóziум összeállítására vállalkoztunk. A "szóló" szereplők (rendező, drámapedagógus, bábpedagógus-óvónő, televíziós szakember-dramaturg, táncos-táncpedagógus páros mellett színházteremtők és színházcsináló fiatalok, iskolák, műhelyek állnak. A csoportos bemutatók új kapukat nyitnak a hőroszokra való emlékezésben. Az első szimpóziум középpontjában az éppen száz éve született, az igazság és hamisság harcában utat mutató Kemény Henrik áll. Egy nagy múltú színjátszó műhely, a györi Arrabona Diákszínpad történetét és meghatározó alakjait mutatja be egy olyan kiváló kollégánk, aki maga is ebből a műhelyből nőtt ki. A diákszínjátszás és a mai ifjúsági- és gyermekszínház meghatározó alakját, Vidovszky Györgyöt mutatja be a következő előadásunk, végezetül a szimpóziумot Takács Vera televíziós dramaturg, szerkesztő-rendező munkásságának bemutatásával zárjuk, aki a gyermektelevízió oldaláról mutatta meg a gyermekkultúrát a hetvenes évektől egészen a 90-es évek végéig, sőt még azon is túl.

EGY GYÉKÉNYEN SZABÓ LUJZIKÁVAL

Trencsényi László

Új Helikon Bt

Kulcsszavak: bábjáték; terménybáb; Somogy

A Gyermekekultúra hőszövegei sorozatban mindig reprezentációhoz jutottak a művészetek komplexitása, a művészek testvérisége jegyében létező modalitás, a bábjáték jeles személyiségei.

Ezúttal a somogyi megyeszékhely határain túlnövő jelentőségű különös alkotó, remek művészt és kiváló pedagógust mutatunk be. Szabó Gyulánéről van szó.

1921-ben született Budapesten, nehéz gyerekkort követően hosszú életet élt. 2004-ben hunyt el. A nevelőszülőknél töltött falusi gyerekkor "árokparti" játékeit későbbi művészi hitvallása szempontjából fontosnak értékeli méltatói. Magánéletéről még annyi érdekeset, hogy gyermeke építész lett, egyenesen Somogy megye főépítésze, s kiemelkedő alkotásai közül is kiemelkedik a szennai skanzen tervezése és felépítése. (Jelképes gazdálkodás ez a szülői hagyatékkal: a tárgyalkotás és a néphagyomány szeretete tisztelete az új nemzedéknek kijáró nagyobb formátumban. Hősnünk erre a "pedagógiai alkotására" is nagyon büszke volt.)

Pedagógusi küldetését állami gondozott kisgyermekek körében teljesítette. Óvodapedagógus volt (1958-ban szerzett oklevelet Kaposváron). A Zója Nevelőotthonban vállalt munkát a somogyi megyeszékhelyen. S itt a fent említett küldetéshez még egy elkötelezettség járult: az elesettek, a már-már kismizett etnikai kisebbség művészet segítségével való felemelése, integrálása a kor társadalmába.

Pacsirta néven, majd Feketerigó néven alakított bábcsoportot a gyermekotthon gyerekeiből. Szinte természetes, hogy ezeknek a gyerekeknek a folklór irodalmi, zenei anyagát kínálta, s az is természetes, hogy ehhez a szellemi világhoz a természetes tárgyak tartoztak - a bábok testeként. Kerámiafejek (magyarán köcsögök), majd a gyékény, kukoricatorzsa, kukoricacsuhé, szalma stb. volt a vidáman játszó, daloló bábok nyersanyaga

A hetvenes-nyolcvanas évek fordulóján művészete találkozott így az újfolklorista jelenségvilággal is (melyet a Fiatalok Népművészeti Stúdiója reprezentált abban az időben).

Lujzika tanult és tanított. Kulcsszava az általa tartott képzéseken a "stílusesség" volt.

Ez volt művészetének, sikereinek titka. Hiszen a Pacsirták Öbracsov tetszését is elnyerték, a Feketerigók sikerrel szerepeltek a Gyermekelevízió több éven át tartó fesztiválján, a Játsszunk bábszínház címmel.

Szabó Gyuláné elfogadott és megbecsült tagja volt a magyarországi műkedvelő bábjáték elitjének, az UNIMA magyar szekciójának tagja, többszörös UNIMA-diplomás.

Méltatói szóvateszik, hogy mégis méltatlanul, elfeledve távozott az élők sorában. Ébresszük emlékét.

Irodalom

Szabó, Gy.-né. (1992). *Csuhévilág, terményvilág*. Együd Árpád Művelődési Központ.

Kende, M. (n.d.). *Játsszunk bábszínház*. Mágus Kiadó.

Szentirmai, L., et al. (2024). *Múlt, jelen, jövő: Jubileumi emlékkönyv*. Magyar Bábjátékos Egyesület.

BRETUS ÉS HETÉNYI

Eck Júlia

Magyar Táncművészeti Egyetem

Kulcsszavak: Pécsi Balett; táncpedagógia; hatvanas évek

Bretus Mária és Hetényi János az Állami Balettintézetben 1960-ban kapták meg táncművész diplomájukat. Ezután mindketten Pécsre szerződtek, az akkor Eck Imre által létrehozott első modernbalett-társulat, a Pécsi Balett táncosaiként. 25 évet töltöttek ebben az együttesben, szólistaként több, mint 100 előadásban vettek részt, és Eck legközelebbi alkotótársai voltak a magyarországi modern balett létrehozásában, széles közönséggel való megismertetésében. Táncművész pályájuk 1985-ben lezárult, nyugdíjba vonultak. Már táncosként is sokat tettek azért, hogy „a gyermekkultúra Héroszai” közé sorolhassuk őket, hiszen a Pécsi Balett ún. „kisműsoraival” bejárták Baranya művelődési házait és más befogadó tereit, közvetítve ezzel a magas kultúrát olyan közönség felé is, akik talán soha nem találkoztak korábban ilyesmivel. De táncművész pályájuk mellett mindketten jelentős táncpedagógusi munkát is végeztek.

Hetényi János még Pécsen, 1974-től, Végvári Zsuzsa hívására, aki ekkor hozta létre a Pécsi Művészeti Szakközépiskola tánctagozatát, dolgozott a tagozat oktatójaként, akrobatikát és emelést tanítva a diákoknak. Jó hangulatú, felszabadító órái, játékos feladatai máig emlékeztetnek diákjaiban, akik ugyanakkor alapos és igényes felkészítésben is részesültek. Apró koreográfiái remek etűd-lehetőségeket nyújtottak diákjainak a kibontakozásra. Közvetlen kapcsolatukat jelzi, hogy tanítványai máig tartják vele a kapcsolatot, hívják az érettségi találkozókra, eseményekre. Bretus Mária táncosként számos esetben szakmai érettségi elnök volt a szakközépiskolában, majd nyugdíjba vonulása után, 1988 és 1992 között elvégezte a Táncművészeti Főiskola klasszikus balettpedagógus szakát, és 1990-ben itt kezdte meg oktatói pályáját. Elsősorban néptáncos növendékek klasszikus balett tanára volt. 2000-ben főiskolai tanár, hetvenedik életévét követően professor emerita lett. Tanszékvezetője volt a klasszikus balett tanszéknek, és Zórándi Máriával, a főiskola egykori rektorával együtt A balett-technika alapjai címmel 1999-ben tankönyvet is írt a klasszikus balettoktatás metodikájáról, mely máig is használnak az egyetemen. Emellett kortárs együttesek is felkérték oktatójuknak, pl. balettmesterként dolgozott az Angelus Iván vezette Budapest Tánciskolában is, valamint nyári táborokban, műhelyekben, szinte haláláig aktív munkát végezve. Mindezek mellett arra is volt ideje, hogy szülőfalujában, Kocséron is tevékenykedjen a Kocséri Népkörben.

Mindketten rengeteget tudtak, és ezt a tudást meg is osztották a következő nemzedék táncos-generációival.

Irodalom

Bretus, M., & Zórándi, M. (1999). *A balett-technika alapjai*. Planétás Kiadó.

<http://archivum.pecsibalett.hu/szemely/bretus-maria> <http://archivum.pecsibalett.hu/szemely/hetenyi-janos> https://kocser.hu/wp-content/uploads/kocseri_hirado_25_5.pdf

Bábjátékos Egyes

MESTEREM, A VÖRÖSMARTY

Pap Gábor

Vörösmarty Mihály Gimnázium

Kulcsszavak: drámatagozat; Koromné Beck Zsuzsanna emlékére; VMG

Előadásomban a tavalyi Fodor-tábornak szentelt prezentációhoz hasonlóan, az organikus tudásátadás/-felvétel folyamatára szeretnék koncentrálni, melynek az általam a Vörösmarty Gimnáziumban személyesen is megélt háromévtizedes „fejlődéstörténet” megrajzolása mellett arra a kérdésre keresem a választ, hogy hogyan formálódott-csiszolódott-finomodott az a vörösmartys módszertan, mely évtizedes távlatokban rajzolta meg a gimnázium helyét és szerepét a honi drámapedagógia és diákszínjátszás történetében. Ez az időszak viszonylag könnyen korszakolható az iskola- és tagozatvezetők munkájához köthetően, és nézetem szerint párhuzamokat mutat a hazai drámapedagógiai gondolkodás fejlődésével is. Csak egyetlen példát említve, ahogyan a gyermek- és diákszínjátszás produkciócentrikus megközelítése fokozatosan alakult át az az alkotófolyamatban való nevelési lehetőségek és potenciál jelentőségének felismerésével, úgy vált fokozatosan eszközzé a hajdani cél. Bár az előadások készülésekor elért nevelő hatás nyilvánvalóan a produkció bemutatásával teljeseedik ki (ezt nevezem én „előadás-pedagógiának”), mégis a folyamatban való kooperatív munka, a közös alkotás szenvedélye közben megtapasztalt értelmi, érzelmi és akarati tényezők azok, amelyek életre szóló élményként megragadnak a résztvevőkben: diákokban és tanároknál egyaránt.

A közös tanulásnak ez a semmihez sem hasonlítható tapasztalata-emléke az, amit magunkkal viszünk, ami mind a lexikális anyagnál, mind más kötelező intézményes penzumoknál erősebb. Ez a szemléletváltás nálunk több lépcsőben zajlott le, melynek során a hőskorszakot követően a magyarországi amatőr- és alternatív szcena legjobb hagyományait alkalmazó, ugyanakkor teljesen a diákszínjátszókra szabott „rendezői színházi” trendet fokozatosan váltotta fel egy, a diákok szükségleteit mélyebben figyelembe vevő, differenciáltabb megközelítés, mely az előadásokra már egyértelműen, mint a nevelés eszközére tekintett. E fordulat szervesen összefüggött azzal a fordulattal is, amelyben a Vörösmarty, Koromné Beck Zsuzsanna igazgatásától kezdődően egy jóval magasabb fokú nevelői tudatosság és egy határozott és közös vízió mentén azzá az iskolává vált, amire méltán lehetünk büszkék az új század 20-as éveinek közepén.

FODOR TAMÁS ÉS NÉMETH ILONA GYERMEKSZÍNHÁZI ALKOTÓKÖZÖSSÉGE A STÚDIÓ K-BAN

Novák Géza Máté

ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar

Kulcsszavak: Orfeo; Studio K; Fodor és Németh

Fodor Tamás színész (színészpedagógus!), rendező 1960-ban alapította az Universitas néven elhíresült egyetemi színpadnak. A művészetekben kirobbanóan tehetséges és egyszersmind politikailag is aktív fiatalok többször betiltott és pilisborosjenői illegálisba kényszerített alkotókörössége lett az Orfeo, majd e formáció két karizmatikus vezetője, Malgot István és Fodor Tamás egyre inkább külön utakon járva, önálló képzőművészeti és színházi műhelyeket hozott létre, s így Fodorék már 1974-ben elindítják az első „K-s” generációt Stúdió K Színház néven. Németh Ilona is az Orfeóban kezdte pályáját, majd csatlakozott a Stúdió K-hoz. Ilona sokáig rajztanárként dolgozott, s a tanítás, a művészetpedagógia egész pályáivét végig kísérte. 1976-1981 között legendás műsorokat vezetett a Magyar Televízióban (Mesélj, rajzolj, játssz velünk; Táborozás a múzeumban; Játék műalkotásokkal).

A 90-es évektől kezdve Fodor Tamás, Németh Ilona és a Stúdió K alkotókörösségének harmadik generációja, a kilencedik kerületi Mátyás utcai pincéből kialakított színházi térben a gyermekközönségnek olyan meghatározó színházi élményeket adott, mint a Grimm-mese (Szilágyi, 1996); A császár új ruhája (Andersen nyomán, 1998) vagy a Brémai muzsikások (Kántor & Sárosi, 1999), de előadásunkban megemlékezünk a Flandriai csínytevés jelleme és látványvilágáról is (Charles de Coster nyomán, 1995). A portréban gyermekszínház-alkotó tevékenységüket rajzolom meg a Stúdió K-s évekkel a fókuszban, a gyermekek és ifjúság számára készített előadások fellelhető dokumentumait bemutatva a velük 2025 tavaszán rögzítendő narratív interjú sarokpontjait is elemelve. A 90-es évek alternatív és független színházi vállalkozások között is különleges és példaértékű báb- és gyermekszínházi előadások fűszerezték a Stúdió K színházi alkotókörösség repertoárját, amely a Németh Ilona varázslatos képi világán és Fodor Tamás pontos rendezéseire alapultak. Az elmúlt 50 év történetjének legendás hőszerei, kiemelkedő alkotói mindketten, a gyermekek számára készült minőségi színház megkerülhetetlen mesterei és generációk tanítói.

Irodalom

Sándor L., I. (Ed.). (2020). *Szabadságzigetek. Fodor Tamás és a Stúdió "K" története 1978-ig: Beszélgetések, elemzések, rekonstrukciók* (Mesterek és műhelyek). Selinunte.

Theater Online. (n.d.). *Németh Ilona portré*. <https://www.theater.hu/hu/portre/nemeth-ilona--1784.html>

Stúdió „K” Színház. (n.d.). <http://www.studiokszinhaz.hu/historia/>

Dénes, G. (Rendező). (n.d.). *Dialógusban egymással. Németh Ilona bábtervezővel és Fodor Tamás színész-rendezővel. 1–2. rész* [Film]. DEGA Mozi. <https://www.youtube.com/watch?v=cW6YB0Ltr10>

Magyar Színház- és Művészeti Lexikon. (n.d.). <https://mek.oszk.hu/02100/02139/html/sz07/261.html>

**„ÉN MEG LETTEM EVACSKAI!” – FÁBIÁN ÉVA ELŐADÓMŰVÉSZ, PEDAGÓGUS,
A TÁNC-HÁZ-MOZGALOM EGYIK LEGSOKOLDALÚBB ALAKJA**

Németh Nóra

Hagyományok Háza

Kulcsszavak: óvodapedagógia; népdal; népmese

Fábián Éva személyes és szakmai életútja szorosan összeforrt a magyar kultúra egyik sajátos, huszadik századi jelenségével, a tánc-ház-mozgalommal, amely a hagyományos paraszti műveltség: a néphagyomány átadásának, továbbélésének korszerű, nemzetközileg is elismert hazai modellje. Speciális tudást-ismeretet-műveltséget közvetítő intézményei, közösségteremtő jó gyakorlatai, a tudomány és a művészet területére gyakorolt hatásai az 1970-es évektől kezdve napjainkig meghatározóak Kárpát-medencei és nemzetközi viszonylatban egyaránt. A tánc-ház-mozgalom „sikerét” többek között olyan sokoldalú egyéniségek garantálják, mint a mesemondó, népzene-pedagógus, népdalénekes, gyermektánc-ház-vezető és népzene-gyűjtő Fábián Éva. Előadóművészi tevékenysége mellett sokrétű pedagógiai tapasztalatokat szerzett, és ennek köszönhetően – nyugodtan kijelenthetjük – a néphagyomány-közvetítés módszertanának megalapozójává vált – munkásságának alapos dokumentálása, módszereinek megismerése és bemutatása ezért hiánypótló és időszerű.

Fábián Évát talán legtöbbször az egyik legkiválóbb mai mesemondóként ismerik, aki bukovinai székely származása révén ízes, hiteles nyelvezettel, a hagyományos mesemondás műfajában mesél. Saját elmondása szerint is jelenleg ez életében az egyik legkedvesebb tevékenysége. Mesemondásának és sajátos mesepedagógiájának bemutatására a Hagyományok Háza két munkatársa vállalkozott ezidáig. Szakmai karrierje népdalénekesként indult, érdeklődése pedig a kibontakozóban lévő tánc-ház-mozgalom felé orientálta. A legendás Kalamajka és Egyszólam népzenei együttesek énekesé lett, a majd negyven éven keresztül működő ikonikus „Molnár utcai” tánc-ház házigazdája-aktora (gyermektánc-ház-vezető, népdalénekes és oktató, mesemondó) volt, az egyedülálló tematikára és módszertanra épülő Egyszólam Népzenei Tábor, az Óbudai Népzenei Iskola és a Hagyományok Háza rendszeres előadója és oktatója napjainkig. Előadásomban szeretnék keresztmetszetszerű képet adni gazdag életpályájáról. Ugyanakkor munkásságának két hangsúlyos területét, előadó-művészetét és pedagógiai tevékenységét szeretném részletesebben bemutatni a tánc-ház-mozgalom és a kortárs gyermekkultúra vonatkozásában. Az előadás egyben egy folyamatban lévő kutatás eddigi eredményeit foglalja össze.

Irodalom

Dala, S., & Németh, N. (2023). „Szeretitek-e a mesét?” Fábián Éva mesemondásának és pedagógiájának egyes vonásai a Hagyományok Háza egy gyermekprogramjának tükrében. *Anyanyelvi Kultúrákötet*, 6(2), 26–41.

Kóka, R. (2022). *Bukovinai székelyek a történelem országútján*. Fekete Sas.

Kolosai, N., & M. Pintér, T. (2016). *A gyermekkultúra jelen(tőség)e*. ELTE-TÓK.

Németh, N. (Ed.). (2021). *...odaküjjel Andrásfalán. Fábián Éva mesél*.

Hagyományok Háza. <https://journal.uni-mate.hu/index.php/akk/article/view/5186/5338>

3. SZIMPÓZIUM

ELTE-ZENE: KREATÍV ZENEI JÓGYAKORLATOK A HALLGATÓI ÉS OKTATÓI WELL-BEING TÁMOGATÁSÁRA

Bodnár Gábor

ELTE BTK Művészetközvetítő és Zenei Intézet

ÖSSZEFOGLALÓ

A társadalmunk jövőjére vonatkozó előrejelzések szerint egy olyan újfajta értékrend kezd kialakulni, amelyben az anyagi jólét helyett a jóllét, vagyis a "well-being" fogalomköre kerül előtérbe (Cziffra, 2020).

A WHO 2019-ben kiemelte a művészet, a kultúra és a zene szerepét az egészség és a well-being előmozdításában (Fancourt, 2019). A legújabb kutatások eredményei szerint az aktív zenélés nemcsak a kognitív, hanem a pszichoszociális funkciókra is pozitív hatást gyakorol. Javítja az immunrendszert és a szociális kapcsolatokat, csökkenti a szorongást és a stresszt (Viola et al., 2023).

Az ELTE-zene Kreatív zenei jó gyakorlatok digitális gyűjteménye, kurzusok és e-book a hallgatói és oktatói well-being támogatására című művészetalapú akciókutatás a zenére, az aktív közösségi muzsikálásra összpontosít, melynek egy speciális területe a kreatív zenei jó gyakorlatok, melyek kiválóan támogathatják a hallgatói és oktatói well-being megvalósulását. A projekt a Digitális Oktatási Kompetencia Központ egyik nyertes pályázata keretében valósult meg.

Kutatásunkban a következő kérdésekre kerestük a válaszokat:

Irodalom

Cziffra, G. (2020). *Fenntartható fejlődés a befektetésekben, a befektetési alapok jövője* [Szakdolgozat, Budapesti Gazdasági Egyetem].

Fancourt, D., & Finn, S. (2019). *What is the evidence on the role of the arts in improving health and well-being? A scoping review* (Health Evidence Network (HEN) synthesis report 67). WHO Regional Office for Europe.

Kopp, M. (2011). *A magyar társadalom lelki egészségi állapota* [Előadás, Balatonszárszó].

<https://www.haromkiralyfi.hu/upload/files/A-mai-magyar-tarsadalom-lelki-egeszsegi-allapota.pdf>

MacDonald, R. (2013). Music, health, and well-being: A review. *International Journal of Qualitative Studies on Health and Well-being*, 8, Article 20635. <https://doi.org/10.3402/qhw.v8i0.20635>

Viola, E., Martorana, M., Airolti, C., Meini, C., Ceriotti, D., De Vito, M., De Ambrosi, D., & Faggiano, F. (2023). The role of music in promoting health and well-being: A systematic review and meta-analysis. *European Journal of Public Health*, 33(4), 738–745. <https://doi.org/10.1093/eurpub/ckad070>

A kutatást támogatta:

ELTE Bölcsészettudományi Kar

**ELTE-ZENE: KREATÍV ZENEI JÓGYAKORLATOK DIGITÁLIS GYŰJTEMÉNYE,
KURZUSOK ÉS E-BOOK A HALLGATÓI ÉS OKTATÓI WELL-BEING TÁMOGATÁSÁRA -
MINTAVÉTEL**

Fekete Anikó

ELTE BTK Művészetközvetítő és Zenei Intézet

Kulcsszavak: kreatív zene; well-being; kreativitás

Az ELTE-zene Kreatív zenei jó gyakorlatok digitális gyűjteménye, kurzusok és e-book a hallgatói és oktatói well-being támogatására című művészetalapú akciókutatás fontos részét képezte, hogy alapkutatást végezzünk az ELTE-s hallgatók és oktatók körében (kérdőív).

148 mintatanterv kódolásának láttunk neki, melyekből tisztán kitűnt, hogy a WHO által meghatározott well-being elemek (jóllét, reziliencia, alkalmazkodás, cselekvőképesség érzése) (Fancourt & Finn, 2019) közül a jóllét és reziliencia nem azonosíthatóak. Az európai Környezeti Információs és Megfigyelő Hálózat által meghatározott elemekből (2017) (öröm, boldogság, biztonság, egészség, közösségek, szabadidő, stresszmentesség) pedig az öröm, boldogság, biztonság, egészség szintén nem azonosíthatók.

Ezt követően láttunk neki az oktatói interjúknak. Nem várt eredményként jelent meg a terepmunka során, hogy kiderült, az oktatók válaszadási hajlandósága nagyon magas. Több mint 100 fő beszélt szívesen well-being tapasztalatairól (Cziffra, 2020; MacDonald, 2013; Viola et al., 2023).

Kutatásunk másik fontos pillére a hallgatói nézőpont kiemelése, ezért több mint 15 tanszék hallgatóival közel 40 fókuszcsoporthoz beszélgetést szerveztünk. Ezen alkalmak során a hallgatók kiemelten beszélhettek arról, tanulmányaik során milyen nehézségekkel küzdenek, az egyetemről, az oktatóktól és szakértőiktől milyen jellegű segítséget kaphatnak, illetve saját maguk miként tudnak tenni azért, hogy a well-being állapota segítse, kiegészítse életüket/tanulmányaikat.

Tudománykommunikációs tevékenységünk során short videóknak terjesztettünk kutatásunkat.

Irodalom

Cziffra, G. (2020). *Fenntartható fejlődés a befektetésekben, a befektetési alapok jövője* [Szakdolgozat, Budapesti Gazdasági Egyetem].

Fancourt, D., & Finn, S. (2019). *What is the evidence on the role of the arts in improving health and well-being? A scoping review* (Health Evidence Network (HEN) synthesis report 67). WHO Regional Office for Europe.

MacDonald, R. (2013). Music, health, and well-being: A review. *International Journal of Qualitative Studies on Health and Well-being*, 8, Article 20635. <https://doi.org/10.3402/qhw.v8i0.20635>

Viola, E., Martorana, M., Airoidi, C., Meini, C., Ceriotti, D., De Vito, M., De Ambrosi, D., & Faggiano, F. (2023). The role of music in promoting health and well-being: A systematic review and meta-analysis. *European Journal of Public Health*, 33(4), 738–745. <https://doi.org/10.1093/eurpub/ckad070>

A kutatást támogatta:

ELTE Bölcsészettudományi Kar Művészetközvetítő és Zenei Intézet

ELTE-ZENE: KREATÍV ZENEI JÓGYAKORLATOK AZ EGYETEMI SZOLFÉZS- ÉS ZENEELMÉLET-OKTATÁSBAN

Horváth Ágnes

ELTE BTK Művészetközvetítő és Zenei Intézet

Kulcsszavak: kreatív zene; well-being; felsőoktatás

A kreatív zenei gyakorlatok fő jellemzői hasonlóak a pedagógiában használt jó gyakorlatokéhoz: élményt adnak, interaktívak, kreatívak, rugalmasak, kooperatívak, készségfejlesztőek és játékosak.

A kreatív zenei gyakorlatok definíciójának megalkotása dr. Fekete Anikó nevéhez fűződik (Fekete, 2019, p. 11)

Kreatív zenei gyakorlatoknak nevezzük azokat a vokalitást, hangszert, ritmust, zörejhangokat, szöveget alkalmazó vagy ezeket kombináló zenei készségfejlesztő feladatokat, amelyek a résztvevői aktivitást serkentik, az ember zenei készségeit, fantáziáját játékba hívják (...)

A gyakorlatok felépítésének eszmei háttere Kodály Zoltán koncepcióján alapul, melynek lényege a közösségben muzsikálás. Nyomdokain haladt tovább Sárosi László zeneszerző, aki a kreatív zenei gyakorlatokat a 20. századi zene megértéséhez hozta létre. Fekete Anikó Sárosi László "zenei társasjátékait" (Sárosi, 1999) fejlesztette tovább, elsősorban egy új területre, a zenei köznevelésre fókuszálva. Az előadó szintén új perspektívát kíván nyitni a gyakorlatok alkalmazhatóságában, jelesül azok egyetemi szolfézs- és zeneelmélet oktatásban, a tanárképzésben való felhasználhatóságát mutatja be.

Ezekben a gyakorlatokban az alapötlet fixált, a többi alkotóelem szabadon és rugalmasan változtatható, a résztvevőkre adaptálható. Nemcsak a vezető, hanem a résztvevők is alakíthatják. A gyakorlatok a zenei készségeket indirekt formában fejlesztik és a kollektív gyakorlásra fókuszálnak (Fekete, 2019). Előnyük, hogy mozgással és szöveggel is összekapcsolhatók, így kiválóak a tantárgyközi kapcsolatok erősítésére is. Fontos jellemzőjük még játékos mivoltuk, amely élményt ad, így egyrészt segíti az ismeretek megjegyzését (Freund, 2024), másrészt pedig erősíti a pozitív érzelmeket és szerepe van a személyiségfejlődésben is (Kopp, 2011).

Az előadás két egyetemi félév szolfézs- és zeneelmélet óráin kipróbált kreatív zenei jó gyakorlataiba ad betekintést, videófelvételekkel illusztrálva. A méréshez a kurzus elején és végén kitöltött online kérdőívet, közvetlenül a gyakorlat után kitöltött hallgatói kérdőívet és oktatói visszajelzést alkalmaztunk.

Irodalom

Abramo, J. M., & Reynolds, A. (2014). "Pedagogical creativity" as a framework for music teacher education. *Journal of Music Teacher Education*, 25(1), 37–51.

Fekete, A. (2019). *Kreatívan zenélni*. Aktivitás Alapítvány.

Freund, T. (2024). *A művészetek által gazdagított belső világ szerepe a kreatív gondolkodás kialakulásában* [Előadás]. <https://www.youtube.com/watch?v=QXz3fXaEPoo>

Kopp, M. (2011). *A magyar társadalom lelki egészségi állapota* [Előadás, Balatonszárszó]. <https://www.haromkiralyfi.hu/upload/files/A-mai-magyar-tarsadalom-lelki-egeszsegi-allapota.pdf>

Sárosi, L. (1999). *Kreatív zenei gyakorlatok*. Jelenkor.

A kutatást támogatta:

ELTE BTK Művészetközvetítő és Zenei Intézet

**ELTE-ZENE: KREATÍV ZENEI JÓGYAKORLATOK DIGITÁLIS GYŰJTEMÉNYE,
KURZUSOK ÉS E-BOOK A HALLGATÓI-OKTATÓI WELL-BEING TÁMOGATÁSÁRA**

Bodnár Gábor

ELTE BTK Művészetközvetítő és Zenei Intézet

Kulcsszavak: kreatív zene; well-being; hallgatói-oktatói kreativitás

Az Egészségügyi Világszervezet 2019-ben kiemelte a művészet, a kultúra és a zene szerepét az egészség és a well-being előmozdításában (Fancourt, 2019). A legújabb kutatások eredményei szerint az aktív zenélés nemcsak a kognitív, hanem a pszichoszociális funkciókra is pozitív hatást gyakorol. Javítja az immunrendszert és a szociális kapcsolatokat, csökkenti a szorongást és a stresszt (Viola et al., 2023). Az ELTE-zene Kreatív zenei jó gyakorlatok digitális gyűjteménye, kurzusok és e-book a hallgatói és oktatói well-being támogatására című művészetalapú akciókutatás a zenére, az aktív közösségi muzsikálásra összpontosít, melynek egy speciális területe a kreatív zenei jó gyakorlatok, melyek kiválóan támogatják a hallgatói és oktatói well-being megvalósulását. A projekt a Digitális Oktatási Kompetencia Központ egyik nyertes pályázata keretében valósult meg.

Kutatásunkban a következő kérdésekre kerestük a válaszokat:

K1: A vizsgált időszakban milyen mértékben változik a hallgatók és az oktatók testi és lelki állapota?

H1: Az ELTE egyetemi polgárságának egészségi és lelki állapota hasonló a jelenlegi magyar társadalom átlagos állapotával (túlterheltség, cél- és reményvesztettség, kevés szociális kapcsolat) (Kopp, 2011).

K2: Miként vélekednek az egyetemi polgárok életük céljáról?

H2: A well-being mai társadalmunk, így az ELTE hallgatói és oktatói számára is fontos életcél (Fancourt–Finn, 2019).

K3: Ismerik-e és milyen tudással rendelkeznek a well-being kifejezés jelentéséről az ELTE hallgatói és oktatói?

H3: Az ELTE egyetemi polgársága nehezen vagy egyáltalán nem tudja értelmezni a well-being kifejezés jelentését, elemeit.

K4: Milyen ismeretekkel rendelkeznek az egyetem polgárai a passzív és az aktív egyéni és közösségi zenélés jó fizikai és pszichoszociális hatásairól?

H4: Az ELTE polgárai támogatják a közösségi zenélés és a well-being összekapcsolását (MacDonald, 2013).

Irodalom

Fancourt, D., & Finn, S. (2019). *What is the evidence on the role of the arts in improving health and well-being? A scoping review* (Health Evidence Network (HEN) synthesis report 67). WHO Regional Office for Europe

Kopp, M. (2011). *A magyar társadalom lelki egészségi állapota*. Előadás,

Balatonszárszó. <https://www.haromkiralyfi.hu/upload/files/A-mai-magyar-tarsadalom-lelki-egeszsegi-allapota.pdf>

MacDonald, R. (2013). Music, health, and well-being: A review. *International Journal of Qualitative Studies on Health and Well-being*, 8, 1–12. <https://doi.org/10.3402/qhw.v8i0.20635>

Viola, E., Martorana, M., Airolti, C., Meini, C., Ceriotti, D., De Vito, M., De Ambrosi, D., & Faggiano, F. (2023). The role of music in promoting health and well-being: A systematic review and meta-analysis. *European Journal of Public Health*, 33(4), 738–745. <https://doi.org/10.1093/eurpub/ckad070>

A kutatást támogatta:

ELTE BTK Művészetközvetítő és Zenei Intézet

4. SZIMPÓZIUM

VIZUÁLIS KREATÍV GONDOLKODÁS -NEMZETKÖZI ÖSSZEHAISONLÍTÓ KUTATÁS

Gaul Emil

Corvinus Egyetem

ÖSSZEFOGLALÓ

2024 szeptember 1 – 2026 augusztus 31. között finn, japán, olasz és magyar kutatók vizsgálják a 15-16 éves tanulók kreativitását és komplex problémamegoldó gondolkodását a vizuális nevelés keretében. Célunk a kreatív gondolkodás (creative thinking, CT) és a komplex problémamegoldó gondolkodás képességcsoportja (complex problem solving skills, CPS) fejlesztésére alkalmas pedagógiai programok kidolgozása, a fejlődésének vizsgálatára alkalmas mérőeszközök kiválasztása és ezekkel az oktatási kísérletek eredményességének bemutatása. Tanár továbbképző programokon, tanári kézikönyvben, tudományos publikációkban, valós és virtuális kiállításokon osztjuk meg a fejlesztés tapasztalatait.

A kutatás a PISA kreativitás vizsgálatok friss eredményire támaszkodik, azok alapján kíván továbblépni. (OECD (2024). New pisa results on creative thinking: Can students think outside the box?) számunkra a legfontosabb megállapításuk, hogy az általuk négy területen vizsgált kreativitás azokban az országokban volt magas, amelyekben a közoktatásban magas óraszámú tanítanak művészeteket.

A nemzetközi kutatás témái:

1. a kreatív gondolkodás kapcsolata a komplex problémamegoldó gondolkodással
2. a két, egymást átfedő készségklaszter fejlesztési módszertanának kidolgozása
3. az egyes országokban végzett fejlesztő programok lebonyolítása és értékelése
4. az egyes országok pedagógiai programjai, módszerei és témái és a beavatkozások eredményeinek összehasonlító elemzése.

A hazai kutatásban két középiskola összesen 163 fő, 15-16 éves tanulói vesznek részt, valamint a kutatásvezető, két kutató tanár, egy mentor, és egy értékelő.

A szimpózium négy előadásból áll.

1. Az első előadásban megismerhetjük a PISA mérések sorába bevezetni szándékozó kreativitás vizsgálat folyamatát és eredményeit. Utána áttekintést kapunk a négy ország kutatói által végrehajtandó vizuális kreativitás kutatás céljáról, eszközeiről, a munka menetéről, és a már elért eredményekről. Befejezőként röviden összefoglalást kapunk a kutatás várható lépéseiről.
- 2-3. A második és harmadik előadás egy-egy hazai iskola kutató-tanárának beszámolója lesz. Megismerjük, hogy miként értelmezték a vizuális kreativitást, majd, hogy milyen feladatot, vagy projektet dolgoztak ki az iskolájuk és diákjaik sajátosságainak figyelembevételével. Az előadást a munkafolyamatról és az elkészült tárgyak, alkotások fotóival illusztrálják.
4. Az utolsó előadás bemutatja az értékelési eszközöket, majd beszámol az értékelés menetéről és eredményéről.

Irodalom

- Klaus, K. (2005). Assessing creativity: The Test for Creative Thinking – Drawing Production (TCT-DP). *International Educational Journal*, 5(2), 272–280.
- OECD Educational Research and Innovation. (2023). *Supporting teachers to foster creativity and critical thinking*.
- Qureshi, A., Sarantou, M., & Miettinen, S. (2022). Improving children's visual literacy by fostering visual design thinking through art-based methods. *ADMC Conference Proceedings*, OCAD University, Toronto.

A kutatást támogatta:

Magyar Művészeti Akadémia

VIZUÁLIS KREATÍV GONDOLKODÁS ÉRTÉKELÉSE

Gaul Emil

Corvinus Egyetem

Kulcsszavak: vizuális nevelés; pedagógiai értékelés

2024 szeptember 1 és 2026 augusztus 31. között három ország (Finnország, Magyarország és Japán) kutatói a kreativitás és a komplex problémamegoldó gondolkodást vizsgálják a középiskolákban, a 15-16 éves korosztályban.

A magyar kutatás keretében két középiskolában 130 tanuló, két szemeszteren keresztül a Design Thinking módszertanát alkalmazva teret és berendezést, továbbá vizuális arculati elemeket tervez diák vállalkozások számára. A kreativitás feltételezett fejlődését a Test for Creative Thinking Drawing Production (Urban, 2005) tesztjével mérjük. A tanulók saját teljesítményüket a Visual Rubrics (Groenendijk et al., 2019) alkalmazásával végzik.

A tervezés alkotófolyamatának további összetevőit egy erre a munkára továbbfejlesztett bírálati szempontsorral vizsgáljuk. A kérdőív alapja egy brit kutatás, amely a design és technológia területén 14 képességet tudott elkülöníteni (Kimbell, 1991). Ennek mintájára folytatott magyar kutatás 6 részképességet tudott azonosítani (Gaul, 2001). Alkotó részképességek keretében: Problémaérzékenység, Fantázia, Ítéletképesség, Konstruáló képesség. A kommunikációs képességek részei: Vizuális kifejezőkészség (rajzkészség), Verbális kifejezőkészség (írás és beszéd-készség)

A 2000-es években a magyar Rajz OKTV keretében évente tovább finomítottuk a vizsgálati módszert, a nemzetközi publikációk, főként a PISA 2022 eredményeit is figyelembe véve. A Művészetpedagógiai Kongresszus számára írt előadásban a jelen kutatás számára kidolgozott vizsgálati módszert, értékelési szempontokat és a magyar kutatás értékelésének eredményét kívánjuk bemutatni.

Irodalom

Urban, K. K. (2005). Assessing creativity: The test for creative thinking – drawing production (TCT-DP). *International Education Journal*, 6(2), 272–280.

Groenendijk, T., Kárpáti, A., & Hanstra, F. (2019). Self-assessment in art education through a visual rubric. *International Journal of Art & Design Education*, 39(1). <https://doi.org/10.1111/jade.12233>

Kimbell, R. (1991). *The assessment of performance in design and technology: Final report of the APU design and technology project 1985–1991*. School Examinations and Assessment Council.

PISA. (2022). *Study of creative thinking*.

<http://iej.cjb.net> <https://www.oecd.org/en/topics/sub-issues/creative-thinking/pisa-2022-creative-thinking.html>

A kutatást támogatta:

Magyar Művészeti Akadémia

KREATÍV GONDOLKODÁST TÁMOGATÓ FELADATOK AZ ALTERNATÍV KÖZGAZDASÁGI GIMNÁZIUMBAN

Dévai Zsófia

Alternatív Közgazdasági Gimnázium

Kulcsszavak: vizuális nevelés; komplex problémamegoldás; vizuális kreativitás

2024 szeptembere és 2026 augusztusa között három ország: Finnország, Magyarország és Japán kutatói vizsgálják a kreativitást és a komplex problémamegoldóképességet a 15–16 évesek művészeti oktatásában. Magyarországon két iskolában végzünk hatástanulmányokat művészeti projektek segítségével. Az előadásomban az Alternatív Közgazdasági Gimnáziumban folyó munkát mutatom be, ahol a diákok a design thinking és a vizuális kommunikáció módszereivel ismerkednek meg a tervezői problémamegoldás lehetőségeivel.

Az AKG-ban kiadott projektfeladatok kerete és lefutása:

Az AKG-ban végzett kutatásban négy osztály, összesen 44 fő 9. osztályos és 48 fő 10. osztályos tanuló vesz részt. Összesen 4x4 epochán, 80 perces foglalkozásokon, 2 tanulmányi félévben, egymásra épülő feladatokkal igyekeztem fenntartani a diákok figyelmét és elmélyíteni a tervezői módszerek elsajátítását. A 9. osztályos tanulók feladata térszervezés, tárgytervezés. Az egykori iskolai harangtorony helyén kialakított galériát teszik hangulatosabbá, egyénivé. A tér szabadidős és oktatási funkciót is ellát, ennek megfelelően kell megtervezniük a belső teret. A gyerekek kis létszámú csoportokban dolgoznak. Kutatómunkával felméri az igényeket, megvitatják a megvalósítás lehetőségeit. Terveket és prototípusokat, digitális modelleket és maketteket készítenek vagy kivitelezik a végső ötleteket.

A 10. osztályos tanulók első féléves feladata, hogy a Young Enterprise nemzetközi verseny keretében diákcégeket alapítsanak; egyedi tárgyakat készítenek eladásra, vagy szolgáltatást nyújtanak. A tanulók egy külsős mentor segítségével hétről hétre konzultálva végzik a komplex diákcég tevékenységüket, amit a rajz órákon a design thinking szemlélettel és a vizuális kommunikáció eszközeivel támogattam meg. Segítettem a tárgytervezésben, az online és offline marketingtevékenységben, a kereskedelmi stand megtervezésében. Termékeiket iskolai és külső helyszíneken decembertől májusig árusíthatják.

A 10. évfolyamosok második féléves feladata a zeneórákhoz kapcsolódik: A Kékszakállú herceg vára operához díszletet és jelmezterveket készítenek.

A tanulók az epochák végén vetítéssel kísért előadáson szemléltetik a gondolkodásukat és a műveletek fázisait, bemutatják az eredményt. Munkájukat egyéni önértékelő lapokon értékelik.

A magyar kutatók a Kreatív gondolkodás tesztek (TCT) kiértékelésével, az elkészült művek és a beszámolók segítségével értékelik a tanulók kreativitásának fejlődését. A kutatások eredményeit nemzetközi összehasonlító vizsgálat keretében elemzik tovább finn és japán partnerekkel.

A kutatást támogatta:

Magyar Művészeti Akadémia

**TAPINTHATÓ BIOLÓGIA – 15-17 ÉVES TANULÓK KREATÍV
ÉS PROBLÉMAMEGOLDÓ GONDOLKODÁSÁNAK FEJLESZTÉSE LÁTÁSSÉRÜLTEKNEK
TERVEZETT TANESZKÖZÖK MODELLEZÉSÉVEL**

Berkó Regina

Csonka János Szakképzési Centrum, Szeged

Kulcsszavak: kreatív gondolkodás; komplex problémamegoldás; fejlesztőprogram; modellezés; pedagógiai kísérlet; PISA

Napjainkban világunk rendkívül gyors ütemben változik; melyhez folyamatosan alkalmazkodnunk kell - így elengedhetetlen; hogy az iskolából kilépő tanulók rendelkezzenek az ehhez szükséges készségekkel és képességekkel. A PISA 2022 évi felmérése a tanulók kreatív gondolkodását négy doménben vizsgálta; melyekből a vizuális és a természettudományos feladatokban a magyar diákok jelentősen az átlag alatt teljesítettek (OECD, 2023, pp.131-142). Finnország; Japán; Olaszország és Magyarország részvételével nemzetközi projektet indítottunk; amelynek célja a kreatív gondolkodást fejlesztő vizuális nevelési programok kidolgozása és tesztelése. Az előadás egy tisztes program tanulságait ismerteti; mely a vizuális és a természettudományos kreatív gondolkodás fejlesztésére összpontosítva; STEAM tevékenységek formájában valósult meg (Bequette & Bequette, 2012). A projekt során egy magyarországi technikum 15-17 éves tanulói (N=65) olyan kézzel fogható; háromdimenziós modelleket terveztek és építettek; amelyek segíthetik a látássérült tanulókat természettudományos jelenségek és fogalmak megértésében (Urquhart, 2012; Yunianto et al., 2024). A projekt célja egyrészt a kreatív gondolkodás fejlesztése; hiszen a diákok önállóan tervezik meg; hogyan jelenítsék meg a kiválasztott biológiai témát. Másik fontos cél a problémamegoldó képesség fejlesztése; mivel olyan pontos; érthető és használható modelleket kellett építeniük; amelyek látássérültek számára is megfelelő taneszközök lehetnek. Emellett fókuszba került az empátia és a természettudományos megértés fejlesztése is; hiszen a diákoknak figyelembe kell venniük látássérült társaik igényeit; miközben gyakorlati tanulás révén dolgozzák fel a biológiai fogalmakat. A projekt eredményességének megítéléséhez a kísérlet során mértük a tanulók kreativitását és komplex problémamegoldó képességét; valamint elemeztük munkanaplóikat és portfóliójukat. A tanulók a projekt végén a vizuális Rubrika módszer (Groenendijk et al., 2019) segítségével értékelték saját munkájukat.

Irodalom

Bequette, J. W., & Bequette, M. B. (2012). A place for art and design education in the stem conversation. *Art Education*, 65(2), 40–47. doi:10.1080/00043125.2012.11519167

Groenendijk, T., Kárpáti, A., & Haanstra, F. (2019). *Self-assessment in art education through a visual rubric*. International Journal of Art & Design Education, (p. 39.) <https://doi.org/10.1111/jade.12233>.

OECD (2023). Pisa 2022 results (volume i and ii) - country notes: Hungary. OECD Publishing, Paris. https://www.oecd.org/en/publications/pisa-2022-results-volume-i-and-ii-country-notes_ed6fbcc5-en/hungary_3df2ae68-en.html

Urquhart, V. (2012). *How one teacher, two students with visual impairments, and a three-year r&d project could change how all students learn science*. Journal of the American Academy of Special Education Professionals, (p. 185, p. 196.)

A kutatást támogatta:

Magyar Művészeti Akadémia

5. SYMPOSIUM

CREATIVE THINKING: HUNGARIAN EXPERIMENTS OF DEVELOPMENT AND ASSESSMENT

Andrea Kárpáti

Corvinus University of Budapest

SUMMARY

In the school year of 2024/25, Finnish, Japanese, and Hungarian researchers follow up on the skills structure, assessment model, and results of the “Creative Thinking – Visual Expression” PISA 2022 assessment (OECD 2023, 2024) and design developmental programs and evaluation tools suitable for use in the respective countries. Creative thinking and complex problem-solving skills of 15–17-year-old students are enhanced in the context of art and design education building on previous results of the same partnership (Miettinen et al., 2023, Author Ed., 2023). This symposium presents the results of the Hungarian team.

After a brief introduction to the Hungarian results of the PISA 2022 assessment, (Authors, in print), we focus on those who are much better in Creative Thinking than in classical assessment areas (OECD 2023, 2024). Intensive and continuous immersion in art education seems to be the key factor in their success. The Hungarian school experiments, involving a total of 163 students aged 15-16 from two secondary schools, show two immersion models that are realisable within the current school environment: modular art and design education and interdisciplinary, project-based education.

Three presentations of the symposium report on the work of two cohorts of the Alternative Secondary School of Economics (Hungarian abbreviation: AKG), and Csonka Imre Secondary Vocational School in Szeged (abbreviated here as Csonka). At the AKG, a private grammar school, the curriculum follows a modular structure. Students are used to working in groups, as collaborative projects are often employed by the teachers of this highly regarded private school with outstanding learning results. (<https://www.akg.hu/english/>)

The Csonka is a practice-oriented vocational school, where future car mechanics have a minimal art immersion and a restricted curriculum of general disciplines. Here, interdisciplinary projects of biology and design focus on the strengths of the students: their technical intelligence and manual dexterity.

In the current Spring term, the AKG Grade 9 students continued their work on Hideaway, a learning and leisure area designed for one of the “towers” – small attic spaces – of the school. Csonka students, who have designed prostheses for people with motor challenges, now turn to helping another challenged group: blind students. Tactile teaching aids for biology education have been developed.

Phases of Design Thinking: Empathize, Define, Ideate, Prototype, Plan, and Test (Stanford School of Design, 2020), are realised in synergy with the skills that constitute Creative Thinking: Generate Diverse Ideas, Generate Creative Ideas, Evaluate and Improve Ideas (OECD 2024) in both projects. Results of the skills development of both will be demonstrated through their work, their self-assessment sheets, and creative thinking results.

This research is supported by:

Hungarian Academy of the Arts, Research Institute for Art Theory and Methodology, in collaboration with Corvinus University of Budapest,
Institute of Marketing and Communication Science

INTRODUCTION TO CREATIVE THINKING AND ITS NURTURE

Andrea Kárpáti

Corvinus University of Budapest

Keywords: creative thinking skills; art and design education; PISA assessment 2022

After a brief introduction to the Hungarian results of the PISA 2022 assessment, (Kárpáti et al., in print), with special regard to the Creative Thinking task (science fair poster design), this presentation focuses on the frontrunners in this area. Of special interest are not the countries that excel here and in all other areas as well, but those who are much better in Creative Thinking than in other, classical assessment areas (OECD 2023, 2024). Here, intensive and continuous immersion in art education seems to be the key factor in their success. The cases of Singapore, Finland, and Portugal will serve as examples (Kárpáti et al., submitted).

In partnership with the University of Lapland, School of Design and Kyushu University, Faculty of Design, Strategic Design Division, the Visual Culture Research Group of Corvinus University organised experiments in two, different in educational mission and social context secondary schools, involving a total of 163 students aged 15-17. These institutions show two immersion models that are realisable within the current school environment: modular art and design education and interdisciplinary, project-based education. To contextualise the projects to be introduced in other papers of the symposium, an overview of Hungarian art and design education will be provided.

To assess the results of the Creative Thinking experiments, the Finnish and Hungarian teams use the Test for Creative Thinking (Urban and Jellen, 2006), and portfolio assessment (Boughton, 2013). The Hungarian students also fill out Visual Rubrics. The Japanese experiment focuses on complex problem solving and employs portfolio assessment to evaluate the solutions of complex tasks.

In the introduction to the symposium, we will explain their use through student work and show how the skills assessed through these tools relate to the Visual Expression skill cluster of PISA (OECD, 2024) and Design Thinking (Stanford School of Design, 2020) that constitute the skills frameworks of the Hungarian projects.

This research is supported by:

Hungarian Academy of the Arts, Research Institute for Art Theory and Methodology, in collaboration with Corvinus University of Budapest, Institute of Marketing and Communication Science

**DEVELOPING AND ASSESSING ART AND DESIGN SKILLS THROUGH AN INTENSIVE,
MODULAR ART AND DESIGN EDUCATION PROGRAM**

Emil Gaul, Zsófia Dévai

Corvinus University of Budapest, Visual Culture Research Group
Alternative Secondary School of Economics

Kulcsszavak: creative thinking skills; art and design education; Design Thinking

At the Alternative Secondary School of Economics (Hungarian abbreviation: AKG): Grades 9 and 10, age groups 15-16 and 16-17, the curriculum follows a modular structure: each discipline is taught intensively in consecutive days of one week in each month. Students are used to working in groups, as collaborative projects are often employed by the teachers of this highly regarded private school with outstanding learning results. The motto of the school: “Our general principle is that children are not preparing for life; they are living it.

The AKG is a present-focussed, free, student-centred, alternative school. We are present focussed because our educators believe that adolescence is just as much a transitional stage in a person’s life as any other period.” (<https://www.akg.hu/english/>)

In the current Spring term, Grade 9 students continued their work on Hideaway, a learning and leisure area designed for one of the “towers” – small attic spaces – of the school. Phases of Design Thinking: Empathize, Define, Ideate, Prototype, Plan, and Test (Stanford School of Design, 2020), are realised in synergy with the skills that constitute Creative Thinking: Generate Diverse Ideas, Generate Creative Ideas, Evaluate and Improve Ideas (OECD 2024).

The students discussed potential uses with their peers and decided to divide the space into Leisure and Learning sections, with self-designed and -constructed furniture and decoration. Window shades and lighting were also part of the plan. Teams of 3-5 were formed to distribute tasks of planning, material selection and acquisition, and construction.

The 10th Grade students developed a scenic design task: the construction of scenery and costumes for Béla Bartók’s Bluebird Castle. The libretto of the opera, written by Béla Balázs, depicts the controversial relationships of man and woman through cultural, spiritual and historic symbols. The student teams did extensive research on the topic and the symbol system it conveys, and realised the scenery and costumes through selecting the highlights of the plot and depicting them in three-dimensional models.

The presentation will feature student work and a detailed introduction to the assessment tools and results: the Test for Creative Thinking (Urban and Jellen, 2006), the portfolio assessment (Boughton, 2013) and the self-assessment sheets designed by the teacher.

A kutatást támogatta:

Hungarian Academy of the Arts, Research Institute for Art Theory and Methodology, in collaboration with Corvinus University of Budapest, Institute of Marketing and Communication Science

**ASSESSING CREATIVE THINKING IN A PILOT EXPERIMENT: TOOLS FOR
MEASURING THE IMPACT OF A VISUAL SKILLS DEVELOPMENT PROGRAMME**

Regina Berkó

Szeged University, Doctoral School of Education

Kulcsszavak: creative thinking skills; art and design education; PISA assessment 2022

Despite the increasing need to process vast amounts of visual information daily, the number of hours dedicated to visual communication and other arts subjects in Hungarian education has steadily decreased during the past two decades. This decline raises concerns, particularly in light of the 2022 PISA results, which revealed that Hungarian students performed poorly in the assessment of Creative Thinking, while countries with strong arts education curricula achieved significantly better outcomes. These findings suggest that fostering creativity through the arts is effective, leading our international research group to develop various visual development programmes aimed at enhancing students' creative and problem-solving skills.

To demonstrate the effectiveness of arts education, reliable assessment tools are essential. This presentation explores the methods we employed to evaluate student performance in our research. We applied the Test for Creative Thinking (TCT, Urban & Jellen, 2006; Kárpáti & Gyebnár 2019) test to measure creativity, the complex problem-solving test by Pásztor-Kovács et al. (2018), and developed our own visual rubrics for self-assessment based on the model by the Amsterdam School of the Arts (Groenendijk et al., 2018, 2019). We also conducted qualitative analyses through student portfolios and learning journals. By combining qualitative and quantitative data, we obtained a comprehensive understanding of students' cognitive and creative development.

This experiment was realized at the Csonka Imre Secondary Vocational School, a practice-oriented institution. Here, mechatronics education is in the centre of the curriculum and art education is an optional add-on. To bring the art and design program closer to the students, interdisciplinary projects of biology and design were developed. We will present examples of the designs and constructions of students that manifest their technical intelligence and innovation skills. Csonka students, who have designed prostheses for people with motor challenges in the first term, now turned to helping another challenged group: blind students. Tactile teaching aids for biology education have been developed and tested.

Our findings not only provide insight into the impact of visual education but also offer valuable evidence for policymakers. With well-structured assessment frameworks, we aim to demonstrate the importance of increasing the number of arts education hours in Hungarian schools, ensuring students receive the necessary tools to develop essential creative and analytical skills in an increasingly visual world.

A kutatást támogatta:

Hungarian Academy of the Arts, Research Institute for Art Theory and Methodology, in collaboration with Corvinus University of Budapest, Institute of Marketing and Communication Science

TEMATIKUS ELŐADÁSOK

**RAJZFILMEK A NEVELÉSBEN - A HÉTKÖZNAPISÁG NARRATÍVÁINAK
ALKALMAZÁSA AZ EMPÁTIÁRA ÉS INKLÚZIÓRA NEVELÉSBEN**

Albert Csiszár

ELTE PPK Eötvös Loránd Tudományegyetem Pedagógiai és Pszichológiai Kar

Keywords: multiperspectival approach; inclusion; education

This presentation takes a deeper look into the educational potential of animated cartoon series, with a particular focus on the "slice of life" genre, in cultivating empathy and fostering inclusive learning environments. By portraying relatable everyday experiences, emotions, and social interactions, these narratives create opportunities for students to develop a deeper awareness of diverse perspectives and the complexities of human relationships. Through the subtle yet powerful storytelling found in these animations, learners can engage with themes of identity, social justice, and community, ultimately broadening their understanding of cultural and social realities. A key aspect of the discussion is the work of Miyazaki Hayao and other influential animators whose storytelling techniques seamlessly integrate themes of cultural diversity, conflict resolution, and critical thinking. By analyzing specific examples from animated films and series, the presentation explores how these narratives can serve as tools for educators to encourage meaningful discussions about inclusion, moral reasoning, and ethical dilemmas. Additionally, it considers the psychological and emotional impact of animation on young audiences, emphasizing its role in developing emotional intelligence and social skills. Furthermore, this presentation examines the practical applications of animated content in educational settings, illustrating how teachers can incorporate these narratives into lesson plans to create engaging and dynamic learning experiences. The role of animation in supporting neurodiverse learners, fostering collaboration, and enhancing storytelling as a pedagogical tool is also discussed. Looking ahead, the session explores future possibilities, including the integration of interactive media, virtual reality (VR), and artificial intelligence (AI) in animation-based education. These emerging technologies offer new pathways for fostering empathy, accessibility, and inclusion in classrooms, making learning more immersive, personalized, and impactful. By highlighting the educational significance of animated storytelling, this presentation aims to underscore its value as an innovative and effective approach to fostering empathy, inclusivity, and critical thinking in modern education.

References

- Alföldy, Z., & Endrődy, O. (2023). Laputa – Totoro – Ponyo: Három Miyazaki rajzfilm posztmodern gyermekképe. *Opus et Educatio: Munka és nevelés*, 10(1), 48.
- Gay, G. (2018). *Culturally responsive teaching: Theory, research, and practice*. Teachers College Press.
- Béres, I., & Korpics, M. (2011). 4. A rajzfilmek, mint a világkép alakító tényezők a kisgyermekkorban. In I. Béres, & M. Korpics, (Eds.), *Média – kultúra – gyermekek* [Elektronikus tananyag]. Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar.
[https://janus.ttk.pte.hu/tamop/tananyagok/media_kultura_gyermekek/4_a_rajzfilmek_mint_vilgkp_alakt_tnyezk_a_kisgyermekkorban.html#\(4\)](https://janus.ttk.pte.hu/tamop/tananyagok/media_kultura_gyermekek/4_a_rajzfilmek_mint_vilgkp_alakt_tnyezk_a_kisgyermekkorban.html#(4))
- Lebeau, V. (2008). *Childhood and cinema*. Reaktion Books.
- Acheampong, R. (2017). *Effects of cartoons on the behaviour of children*. https://www.ijset.in/wp-content/uploads/IJSET_V11_issue5_540.pdf

**HATÁSOK ÉS KIHÍVÁSOK:
A MŰVÉSZET, AZ OKTATÁS ÉS AZ ÉLETREFORM MOZGALMAK KAPCSOLATA
A 19. ÉS 20. SZÁZAD FORDULÓJÁN MAGYARORSZÁGON**

Albrecht Zsófia

ELTE PPK NDI

Kulcsszavak: művészeti nevelés; életreform; Ruskin

Az elmúlt évtizedektől kezdődően nemcsak a nemzetközi, de a magyar szakirodalomban is megtalálhatók a művészetek, a művészeti nevelés és a különböző életreform-mozgalmak, újjavallásos mozgalmak előzmény-, kialakulás-, hatás-, és recepciótörténetével, kapcsolódási pontjaival, fontosabb alakjaival interdiszciplináris megközelítésben foglalkozó tanulmányok. Ugyanakkor még mindig azonosíthatók a 19. és 20. század fordulójának olyan fontos ágensei, akik eddig társadalmi kevésbé, vagy egyáltalán nem kerültek a középpontba. Nádain Pál (1881-1945) műkritikus, író, tanár, akinek művészeti (kiváltképpen az iparművészettel foglalkozó) írásait sokszor idézik, azonban pedagógiai vonatkozású munkássága mindeddig csak töredékesen feltárt. Sokak mellett Nádain is gyorsan reagált írásaiban a századforduló modernizációja és iparosodása által elindított kihívásokra. Nádain már fiatal újságíróként számos rovatát a művészetnek szentelte, de hamarosan kérdésekkel, köztük az oktatással is foglalkozni kezdett. Témái többek között a művészeti nevelés szükségességéről, gyermekrajzokról, gyermekirodalomról, Alfred Lichtwarkról, Ellen Keyről szóltak. Tanított a budapesti Fővárosi Ipari Rajziskolában, több nevelőegyletnek s a két világháború közötti átmeneti időszak progresszív szervezetének tagja volt, folyamatosan kereste azokat a lehetőségeket és csatornákat, amelyeken keresztül kifejezhette például a korabeli magyar szociokulturális helyzet megkérdőjelezését és (újra)formálásnak igényét, és azokat az elveket és értékeket, melyekben hitt. Nádain Pál filozófiájának alapvető forrását jelentik John Ruskin (1819-1900) angol művészettörténész, festő, esztéta tevékenysége és írásai. Ruskin művészetről, nevelésről és társadalomról vallott elvei nemcsak Nádain számára szolgáltak hivatkozási pontként, hanem azoknak a magyar művészeknek is, akik – a művészetekkel sok esetben elválaszthatatlanul összefonódó – életreform mozgalmakhoz kötődtek. A kutatás és az előadás Nádain művészeti neveléshez kapcsolódó írásain, levéltári forráskutatásokon, a korabeli nyomtatott sajtóban megjelent munkák forráselemzésén keresztül vizsgálja a századforduló magyar művészeti nevelésének helyzetét, a nemzetközi hatások és kiemelten Ruskin szerepét.

Irodalom

- Eagles, S. (2020). 'The apostle of beauty: Some turn-of-the-century perceptions of Ruskin in Central and Eastern Europe'. In E. Sdegno, M. Frank, P.-H. Frangne, & M. Pilutti Namer (Eds.), *John Ruskin's Europe: A collection of cross-cultural essays with an introductory lecture by Salvatore Settis. Sources, Literatures, Arts & Landscapes of Europe* (pp. 399–412).
- Geőcze, S. (1903). *Ruskin élete és tanítása*. Athenaeum.
- Kiss, É. (1999). British impacts on a Hungarian art critic, In Gy. Ernyey, (Ed.), *Britain and Hungary: Contacts in architecture and design during the nineteenth and twentieth centuries* (pp. 56–61). Hungarian University of Craft and Design.
- Vincze, B., Kempf, K., & Németh, A. (Eds.). (2020). *Hidden stories – The Life Reform Movements and Art*. Peter Lang.

**EVALUATING CREATIVE THINKING IN FINNISH ART EDUCATION:
A PROCESS-ORIENTED PERSPECTIVE**

Amna Qureshi, Jussi Kainulainen

University of Lapland, Finland
Education Department, City of Rovaniemi

Keywords: Creative Thinking; Process-oriented evaluation; Finnish art education

Creativity is increasingly recognized as a critical 21st-century skill, yet its assessment remains a challenge within standardized educational frameworks. Evaluations like PISA 2022 struggle to capture the interdisciplinary, process-driven nature of creative thinking. This study explores how arts-based, holistic assessment models—aligned with Finland’s national curriculum and transversal competencies—offer a more contextual understanding of creativity in education. By emphasizing creative processes over final outputs, the research contributes to the broader discourse on creativity assessment.

Finland’s transversal competencies, including thinking and learning to learn, multiliteracy, ICT competence, and cultural interaction, provide a foundation for integrating creativity assessment into broader educational objectives. Drawing on constructivist and experiential learning theories, this study highlights active participation, reflection, and interdisciplinary engagement as key factors in fostering creative competencies. Arts-based research methodologies offer an alternative to traditional academic metrics, aligning with prior studies on the role of visual and performative arts in cognitive development and innovation.

The five-month study, conducted in Rovaniemi across primary, secondary, and high school levels, employed participatory methodologies focusing on visual expression, problem-solving, and interdisciplinary learning. Data collection included classroom observations, student reflections, teacher interviews, and analysis of student-created artifacts. The assessment approach prioritized process documentation, iterative feedback cycles, and self-evaluation tools to capture creative growth comprehensively.

Findings indicate that process-oriented evaluation—emphasizing iteration, self-reflection, and collaboration—provides a more comprehensive measure of creativity than traditional outcome-based assessments. A key discovery was the underutilization of portfolio assessment, despite its potential for tracking creative development. While students engaged in self-assessment and iterative refinement, the absence of a structured portfolio framework limited comparative evaluation. The study suggests integrating structured portfolio criteria, combining qualitative reflections with quantitative rubrics, to enhance assessment validity and alignment with Finland’s transversal competencies and international evaluation standards.

This research underscores the need for flexible, student-centered, and interdisciplinary evaluation methodologies that capture the complexity of creative thinking. Moving beyond rigid, standardized metrics, process-oriented assessment fosters a more dynamic, participatory, and context-sensitive framework. The Finnish Creative Thinking pilot exemplifies how arts-based education can drive innovation in teaching, learning, and assessment, contributing to a more holistic understanding of creativity in education.

TÁNC ÉS ZENE ALKALMAZÁSA AZ ÓVODAPEDAGÓGIÁBAN – JÓGYAKORLATOK A SOE BENEDEK ELEK PEDAGÓGIAI KARÁN

Árvayné Dr. Nezvald Anett

Soproni Egyetem

Kulcsszavak: zene; óvodapedagógia; pedagógiai kompetenciák fejlesztése

Tánc és zene alkalmazása az óvodapedagógiában – Jógyakorlatok a SOE Benedek Elek Pedagógiai Karán

A tánc és a zene kiemelt szerepet tölt be a kisgyermekkorú nevelésben, mivel hozzájárul a mozgáskoordináció, a ritmusérzék, a kreativitás és a szociális készségek fejlesztéséhez. A Soproni Egyetem Benedek Elek Pedagógiai Karán évek óta zajlanak olyan innovatív pedagógiai gyakorlatok, amelyek a tánc és a zene eszköztárát felhasználva támogatják a hallgatók módszertani felkészültségét.

A jógyakorlatok célja, hogy a hallgatók mélyebb elméleti és gyakorlati tudást szerezzenek a tánc és a zene nevelésben betöltött szerepéről, valamint saját élményeiken keresztül fejlődjenek. A mozgásos és zenei tevékenységek integrációja kulcsfontosságú az óvodai és kisiskolás korosztály fejlesztésében, különösen a kognitív és motoros képességek erősítése szempontjából (Gallahue & Ozmun, 2012).

A jógyakorlatok a kisgyermekkorú nevelés hazai és nemzetközi szakirodalmára épülnek, különös tekintettel a Kodály-módszer (Kodály, 1974), az inkluzív pedagógia alapelveire (Forray & Hegedűs, 2010). A játék és mozgás központi szerepét Vygotsky (1978) elmélete is alátámasztja, amely szerint a gyermek fejlődésében a társas interakció és a közös aktivitás meghatározó. Az érzelmi és szociális kompetenciák fejlődésére a zenei és mozgásos tevékenységek integrációja jelentős hatással van (Schellenberg, 2004).

A hallgatók saját élményen alapuló tanulási folyamaton mennek keresztül, amely hozzájárul pedagógiai kompetenciáik fejlődéséhez. Az improvizációs gyakorlatok, a csoportos mozgásos-zenei foglalkozások és az inkluzív szemlélet alkalmazása révén (Dalcroze, 1921) a résztvevők olyan eszköztárra tesznek szert, amelyet a mindennapi pedagógiai munkában is sikerrel alkalmazhatnak. Az elméleti háttér és a gyakorlati tapasztalatok összekapcsolása hatékonyabb tanulási élményt eredményez, amely elősegíti a holisztikus gyermeknevelést (Csányi, 2018).

Az előadás bemutatja a jógyakorlatok főbb elemeit, tapasztalatait és továbbfejlesztési lehetőségeit, ösztönözve a pedagógusokat a tánc és a zene tudatosabb alkalmazására a nevelésben.

Irodalom

- Csányi, Y. (2018). *Mozgásfejlesztés és zenei nevelés az óvodában*. ELTE Eötvös Kiadó.
- Dalcroze, É. (1921). *Rhythm, music and education*. Putnam.
- Forray, R. K., & Hegedűs, T. (2010). *Az inkluzív pedagógia alapjai*. Akadémiai Kiadó.
- Gallahue, D. L., & Ozmun, J. C. (2012). *Understanding motor development: Infants, children, adolescents, adults*. McGraw-Hill.
- Kodály, Z. (1974). *Visszatekintés*. Zeneműkiadó.
- Schellenberg, E. G. (2004). Music and cognitive abilities. *Psychological Science*, 15(8), 511–514.
- Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in society: The development of higher psychological processes*. Harvard University Press.

AZ ORIGAMI HASZNÁLATA A KÉSZSÉGFEJLESZTÉSBEN ÉS A MATEMATIKAI ISMERETSZERZÉSBEN

Bagota Mónika, Zámbo Csilla, Kulman Katalin

ELTE TÓK

Kulcsszavak: origami; matematika; óvodapedagógia

A matematikai fogalmak alapozása a hazai köznevelésben már az óvodában elkezdődik, ahol a gyermekek legfontosabb tevékenysége a játék. A játéktevékenységek lehetővé teszik a gyermekek számára, hogy megértsék az őket körülvevő világot, miközben szociális, fizikai, kognitív és érzelmi fejlődést váltanak ki a gyermekekben (Seifert, 2006).

Az origami, a Japánból származó papírhajtogatás művészete, különösen kisgyermekkorban a finommotoros fejlesztés részét képezi. Ugyanakkor a matematikai fogalmak alapozásának játékos tevékenységei közé is jól beilleszthető, hiszen a gyermekek a matematikai tudásukat és készségeiket a valós életből vett gyakorlati tapasztalatokon keresztül építik fel. Az origami az óvodai tanulási folyamatnak is része lehet, nemcsak mint a gyermekek kreatív tevékenysége, hanem azért is, mert az origami a gyermekek kognitív, affektív és motoros készségeit is fejleszti, és ösztönzi a térrel és a területtel kapcsolatos ismeretek megértését (Rosli & Lin, 2018). Iskolások esetén kimutatták az origami fejlesztő hatását a téri képességekre és ezen keresztül a matematikai teljesítményre, hangsúlyozva ezzel a korai fejlesztés előnyeit (Krisztián, 2016).

Az óvodapedagógus képzés geometria tartalmú kurzusain foglalkozunk az origami matematikájával, amelynek egyik alapja az Origametria (<https://origametria.com/>) nevű program. Ennek célja az origami alkalmazása az óvodás és általános iskolás gyermekek geometriai tevékenységei során, figyelembe véve a geometriai gondolkodás Van Hiele-féle szintjeit. A foglalkozásokon motiváló modelleket – pl. állatokat – alkalmaznak, a hajtogatás során a pedagógusok geometriai kifejezéseket használnak, ami megerősíti a gyermekek számára a fogalmak intuitív megértését. A hajtogatások során az óvodás gyermekek is felismerik az alakzatokat és megtanulják a nevüket, a tulajdonságaikat.

A fentiekre alapozva néhány óvodás kisgyerekekkel origami foglalkozássorozat keretében azt vizsgáltuk, hogy a papírhajtogatás lehet-e egy olyan pedagógiai eszköz, amely motiválja gyermekeket, illetve lehetőséget ad-e a geometriai tapasztalatszerzésre, a matematikai gondolkodás fejlesztésére. Azt tapasztaltuk, hogy az origami a legtöbb részképesség fejlesztéséhez jól alkalmazható eszköz, emellett segít képet kapni a gyermekek aktuális fejlettségi szintjéről számos iskolakezdést érintő területen. A tevékenységek alkalmával az is kiderült, hogy matematikai játék eszközeként is jól beváltak a gyerekek által elkészített papírfigurák.

Irodalom

- Rosli, R., & Lin, T. (2018). Children early mathematics development based on a free play activity. *Creative Education*, 9, 1174–1185.
- Krisztián, Á. (2016). *Matematikai nehézséggel küzdő gyerekek fejlesztő módszerének kidolgozása és hatásvizsgálata* [Doktori PhD értekezés], (pp. 30–33.)
- Seifert, K. L. (2006). Cognitive development and the education of young children. In B. Spodek, & O. N. Saracho (Eds.), *Handbook of research on the education of young children* (2nd ed., pp. 9–21). Lawrence Erlbaum Associates Publishers.

A BÁBOK GYÁSZÁ - A HALÁL ÉS A GYÁSZFELDOLGOZÁS ÁBRÁZOLÁSA A KORTÁRS GYERMEKBÁBSZÍNHÁZBAN

Bálint Zsófia

Szegedi Tudományegyetem

Kulcsszavak: halálábrázolás; gyászfeldolgozás; bábszínház; báb; gyerekközönség; percepcióelmélet

A Covid19 járvány következményeként a halál témája az elmúlt években nemcsak a médiában és a közbeszédben, hanem az egyének mindennapi életében is hangsúlyosan jelent meg, mivel a veszteségek, a halálfélelem és a bizonytalanság érzése széleskörű tapasztalattá vált. A halállal kapcsolatos nyílt beszédmódok, a gyász feldolgozásának új formái elengedhetetlenné váltak. De hogyan lehet erről beszélni a gyerekeknek?

A 2010-es évek óta a gyerekirodalom behatóan foglalkozott azokkal a kötetekkel, amelyek pedagógiai céllal, az irodalom nyelvén keresztül olyan tabutémákat helyeztek fókuszba, mint a válás, az iskolai zaklatás vagy a gyász. Lovász Andrea Amiről nem lehet beszélni, arról beszélni is kell című tanulmányában a detabuizáló irodalom kritikájaként említi, hogy míg az ilyen típusú kötetek megkövetelnének egyfajta távolságtartást, a fikciós irodalom mégis érzelmileg bevonja olvasóit.

Előadásomban Lovász gondolataihoz kapcsolódva arra a kérdésre keresem a választ, tekinthető-e alkalmas formának a bábszínház a tabukérdések ábrázolására? A fókuszban olyan gyerekirodalmi műveket adaptáló bábelőadások állnak, amelyek középpontjában a halál vagy a gyászfeldolgozás áll. Néhány példa: a Mesebólt Bábszínház Szólít a szörny, a Budapest Bábszínház Bambi vagy a Kolibri Színház Gabi című előadásai. Az előadás célja egyrészt pszichológiai, fejlődéslélektani és bábelméleti szakirodalmak segítségével, a szoros olvasás és szimbólumelemzés módszerével, megmutatni, hogy az előadások szimbólumai, illetve megoldásai mennyiben felelnek a célközönségnek tekinthető korosztály percepciójának, másrészt igazolni azt a kijelentést, hogy a báb kettős befogadásának (egyszerre élő karakter és élettelen tárgy), valamint a „nyílt játékmód”-nak köszönhetően az egyik legalkalmasabb műfaj a tabutémák befogadására.

Az előadás részét képezi egy jelenleg is zajló doktori kutatási témának, melynek relevanciája és célja, hogy az előadások reflektív elemzésével felhívja a figyelmet a bábszínház fontosságára a halál- és a gyászfeldolgozásban, továbbá megindítson egy párbeszédet az előadások célközönsége és a szülők, illetve pedagógusok között.

A kutatást támogatta:

„A Kulturális és Innovációs Minisztérium Egyetemi Kutatói Ösztöndíj Programjának a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alapból finanszírozott szakmai támogatásával készült.”

MINDENNEK RENDELT IDEJE VAN

Blaskó Borbála

Magyar Táncművészeti Egyetem

Kulcsszavak: kreatív megoldások; mozdulatok kifejezőmódja; pedagógiai és alkotási folyamatok; nemzetközi és magyar képzési viszonyok; illusztráció és absztrakció

Az alkotásban és a tanításban is a rávezetés és ráeszméltetés állapotát és annak folyamatát keresem. Az utóbbi időben megannyi olyan helyzetben részesülhettem, amelyekben ennek a kísérletnek adhattam teret.

Rendkívül érdekel, hogyan lehet tanítványokat és már kiforrott előadókat egy másfajta, rétegzett gondolkodásmódra rávezetni. Olyanra, amelyen keresztül a mozdulatot nem szimplán annak dinamikai, esztétikai és biológiai értékén keresztül látják és használják, hanem megtalálják egyes mozdulatokhoz a többértelmű jelentést vagy egy-egy gondolathoz kezdenek el társítani olyan mozdulatokat, amelyek elemelten képesek gondolatok, fogalmak és folyamatok közvetítésére és transzponálására.

Az egyszerűbb illusztráció helyett az absztrakció útján tágabb és szélesebb spektrumon lehet esélyt adni a mozdulatok értelmezésének, és ezáltal, ezen keresztül mennyivel több sanszt adunk a nézői fantáziának is. Nem utolsósorban a sajátos, az egyedi, eredeti fogalmazási és alkotói stílusra való törekvés elengedhetetlen hozadéka kell legyen egy művészi attitűdnek.

Vizsgálódásaim szempontjai közé tartozik, felfedezni, hogy milyen jellegű és irányú mozgás fejezhet ki érzelmi állapotot úgy, hogy az megsegítse a lelki közlendők átérzését, és ne csak illusztrálja azokat. Konferencia előadásom az *Omnia Tempus Habent* (Mindennek rendelt ideje van) című, a verscioi Dimitri Akadémia végzős hallgatói számára készített alkotás elkészítésének fázisait és korábbról származó előtanulmányi forrásait taglalja. Egy pedagógiai jellegű, alkotói munkafolyamat idegen nyelvterületen működő egyetemi oktatásban, ismeretlen közegben. Életem során több alkalommal is találkoztam José Limón: *There is a time* című művével, amely ugyanezt a gondolatmenetet dolgozza fel tiszta táncban.

Az *Omnia Tempus Habent*, azaz a Mindennek rendelt ideje van tételsor, a Prédikátorok könyve 3. fejezetének tana. Mi az emberi élet értelme, és van-e valamilyen célja egy emberi életnek? Hogyan kell az embernek elrendezni az életét a világban, hogy kiegyensúlyozott, elégedett és boldog lehessen? Ezeket a nagy jelentőségű világnézeti kérdéseket tárgyalja a Prédikátorok könyve.

Filozófiai jelentőségű gondolatokat igen nehéz a tánc nyelvén tolmácsolni, de mégis léteznek eszközök, amelyek segítségével kifejezésre lehet juttatni mélyrétegű, összetett és bonyolult gondolatmeneteket is. Egy pedagógusnak és egy alkotónak mindenkori célja, hogy megfelelő irányítással rávezesse tanítványait és alkotói elképzelésének interpretálóit a leghitelesebb és leghűbb kreatív megoldásokra.

Előadásomat ennek a vonalvezetésnek mentén tervezem előadni. Összehasonlítást végzek egy saját tapasztalat útján bejárt nemzetközi képzésben zajló folyamat, és az itthoni felsőoktatási rendszer és művészeti oktatás körülményeinek viszonylatában.

A kutatást támogatta:

Magyar Táncművészeti Egyetem

A BALETTINTÉZETI NÖVENDEKEK OPERAHÁZI SZAKMAI GYAKORLATÁNAK SZABÁLYOZÁSA AZ ÖTVENES ÉVEKBEN

Bolvári-Takács Gábor

Magyar Táncművészeti Egyetem
Művészetelméleti Tanszék

Kulcsszavak: Állami Balett Intézet; Magyar Állami Operaház; balettoktatás

1950 szeptemberében nyílt meg az Állami Balett Intézet, amely 1990. július 1-jétől a Magyar Táncművészeti Főiskola, 2017. február 1-jétől a Magyar Táncművészeti Egyetem nevet viseli. Az intézet működési szabályait az Állami Balett Intézet létesítéséről szóló 54/1951.(II.25.) M.T. rendeletben, valamint az Állami Balett Intézet szervezeti szabályzata és tanulmányi rendje tárgyában kiadott 1.011–5–57/1951.(II.25.) Np.M. rendeletben határozták meg. Az előbbi jogszabály az Intézet megalapításáról rendelkezett, az utóbbi pedig – egyebek mellett – rögzítette, hogy a növendékek tanulmányaihoz színpadi gyakorlat tartozik, amelyet – a népművelési miniszter által szabályozott módon – a Magyar Állami Operaházban szereznek meg. A növendékek tehát a kezdetektől fogva felléptek operaházban. Amíg azonban pl. a növendékek sportorvosi vizsgálatának vagy a tanulmányokat lezáró képesítővizsgának a szabályozása nyilvánosan megjelent a hivatalos lapban, az operaházi fellépések rendjét nem tették közzé, hanem belső utasításként kezelték.

Ezt az utasítást az Állami Balett Intézet kiadványai, évkönyvei nem tartalmazták. A 1952. január 18-án kelt dokumentumot csak nemrégiben sikerült fellelnem a Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltárában, a Művelődésügyi Minisztérium iratanyagában. Ugyanitt megtaláltam az operaházi szerepléseket újra szabályozó 1959. november 12-én kelt utasítást, amelyet az addigi tapasztalatok és kölcsönös intézményi elvárások figyelembe vételével adtak ki.

Előadásomban a két dokumentumot kívánom bemutatni és összehasonlítani. Ezzel az Állami Balett Intézet kezdeti működésének eddig nem vizsgált szegmensét világítom meg új adatokkal.

Irodalom

Bolvári-Takács, G. (2000). Az Állami Balett Intézet létrehozásának politikai körülményei. *Kritika*, 31(8), 26–28.

Bolvári-Takács, G. (2011). A Magyar Táncművészeti Főiskola és a jogelőd Állami Balett Intézet oktatási rendszerének fejlődése (1950–2010). *Új Pedagógiai Szemle*, 61(11–12), 248–258.

Bolvári-Takács, G. (2014). *Táncosok és iskolák: Fejezetek a hazai táncművészképzés 19–20. századi intézménytörténetéből*. Gondolat Kiadó.

Lőrinc, Gy. (Ed.). (1961). *A balettművészet felé*. Gondolat Kiadó.

**„AMIT MÁR ELTÁNCOLTÁL, AZT SENKI SE VEHETI EL TŐLED”
(GABRIEL GARCÍA MÁRQUEZ) IMPROVIZATÍV TÁNC ELEMZÉSE ÉRTELMILEG
AKADÁLYOZOTT TANULÓK KÖRÉBEN**

Csányi Andrea

Eszterházy Károly Katolikus Egyetem Neveléstudományi Doktori Iskola

Kulcsszavak: zenei gesztus; Embodied Cognition; konstruktív pedagógia

Az előadás témája értelmileg akadályozott tanulók zeneértésének elemzése a gyógypedagógia más tevékenységi területén is alkalmazott (Tiszai, 2023; Szénássy, 1995) Kokas-pedagógia tükrében. Elméleti háttérként a „zenei gesztus” (Leman, 2009), az „Embodied Cognition” (Wilson & Golonka, 2013) és a konstruktív pedagógia (Nahalka, 2002) fogalmai állnak.

A gesztus egy gondolat kifejezése mozdulattal. A zenész hangszerkezelő mozdulatai két, jól leírható mozgásformában nyilvánulnak meg. Egyrészt hangszere megszólaltatásához például ujjával lefogja, vagy pengeti a húrt, mozgatja a vonót, leüti a billentyűt, megfújja fúvós hangszerét, tehát a hang mint rezgéssel keletkező hanghullámok előidézését végzi. Másrészt bevonódik a zenébe, átéli azt, ebből fakadóan egyénileg jellemző, frazeáló, zenét tagoló mozdulatokat tesz, hajlonghat, billenhet, lábával dobbanthat, sóhajthat, szuszoghat, stb. A zenehallgató egész testével észleli a zenét, egyéni jellemzők szerint különféle gesztusokkal követi, lehet, hogy lép, lendül, koppant, vagy akár táncol. Ezek a mozdulatok a zene befogadásának jelei, a zene „megtestesült megismerése” (jobb magyar kifejezés híján). Az „Embodied Cognition” és a konstruktív pedagógia elvei koherensek: a zene megismerése a zenehallgató konstrukciója gesztusokkal, vagyis a zenei valóságot önmaga számára hozza létre mozgásos feldolgozással.

Egyéni, csoportos és páros, valamint eszközös és eszköz nélküli improvizációkról is készítettünk videófelveteleket a művészeti adaptációs foglalkozásokon. Vizsgálati módszerünk a mikroelemzés volt, ami a felvételek 20-30-szoros megtekintését jelentette.

Megfigyeléseink szerint az értelmileg akadályozott tanulók zeneélvezete mozgásaikban megnyilvánul, gesztusaikkal képesek követni a zenei motívumokat. Zenebefogadásuk mozgásos manifesztációi hosszabb idejű figyelemről tanúskodnak rendszeres zenehallgatások következtében. Improvizatív táncuk aktívabb és motiváltabb páros, vagy csoportos zenehallgatáskor, és interakciós elemeket is tartalmaz.

A foglalkozásra való szocializálódás időszakában az eszközök rugalmas, igény szerinti használata tereli és megtartja a figyelmet.

Vizsgálataink hozzájárulnak az értelmileg akadályozott tanulók ének-zene oktatásának módszertanához, interperszonális kapcsolatainknak javulásához, a szűkebb és tágabb értelmű társadalmi integrációhoz.

Irodalom

- Leman, M. (2009). *Music, gesture, and the formation of embodied meaning in musical gestures*. Routledge.
- Nahalka, I. (2002). *Hogyan alakul ki a tudás a gyerekekben? Konstruktivizmus és pedagógia*. Nemzeti Tankönyvkiadó.
- Szénássy, A. (1995). „A zene felemeli a kezeimet”—Dr. Kokas Klára művészeti nevelési programjának adaptációja vak gyermekek számára. *Gyógypedagógiai Szemle*, 23(3).
- Tiszai, L. (2023). *Az élet minden területén – A súlyos-halmozott fogyatékosokról a mai kutatások fényében*. Gondolat Kiadó.
- Wilson, A. D., & Golonka, S. (2013). Embodied cognition is not what you think it is. *Frontiers in Psychology*, 4. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2013.00058>

A kutatást támogatta:

Dr. Tiszai Luca

**ZENEI MŰVÉSZETPEDAGÓGIAI GYAKORLATOK
INTÉZMÉNYÜNK LOGOPÉDIAI TAGOZATÁN – CÉLOK, EREDMÉNYEK**

Csányi Csilla Zita

Radó Tibor Általános Iskola és EGYMI - Széchenyi István Egyetem

Kulcsszavak: nyelvi és zenei feldolgozási folyamatok; logopédia

Intézményünk egyik profilja az ép intellektusú, súlyos beszéd- és nyelvi zavaros tanulók logopédiai ellátása az 1–4. évfolyamon. Célunk, hogy a tanulók a fejlesztő programok eredményeként képessé váljanak hátrányaik leküzdésére, és felső tagozatba lépve, integrálódva az együttnevelést biztosító általános iskolákba, kortársaikkal együtt haladhassanak. E cél eléréséhez differenciált, egyéni szükségletekre épülő terápiás eljárásokat alkalmazunk. A fejlesztések során kiemelt figyelmet fordítunk a fokozatosságra, a támogató légkör kialakítására és a feszültségoldásra, amelyek megvalósításában jelentős szerepet kapnak a művészetpedagógiai módszerek. Tekintettel arra, hogy a nyelv és az ének-zene kialakulása, fejlődése szoros kölcsönhatásban áll egymással, a logopédiai terápiákba tudatosan integráljuk a zenei elemeket.

Előadásomban a logopédiai tagozaton alkalmazott zenei művészetpedagógiai gyakorlatokat mutatom be, kiemelve azok módszertani alapjait és hatékonyságát.

Elsőként a zenei elemekre épülő logopédiai komplex nyelvi terápiát (1. évfolyam), melynek célja a beszédészlelés, a beszédmegértés és a fonológiai tudatosság fejlesztése. A módszer a hangmagasságészlelés, a hallási időzítés és az „embodied cognition” elméletére épül. A program három éve működik heti rendszerességgel, hatékonyságát osztálytermi kutatás is alátámasztja.

Majd a 2. évfolyamon alkalmazott Kreatív Zenei Játékok Műhelyt prezentálom, ahol a tanulók a hangzás és hangképzés sokféleségével ismerkednek meg. A program célja a ritmus- és dallamérzék fejlesztése, a zenei és nyelvi kommunikációs készségek erősítése, valamint a társas interakciók és a társadalmi beilleszkedés támogatása.

Végül bemutatom hangszeres oktatásunkat, ami az Ulwila-módszerrel történik. A színes kotta rendszere lehetőséget biztosít a vizuális és auditív észlelés összehangolására, elősegítve a tanulók figyelmének fókuszálását és a zenei élmény elmélyítését.

A bemutatott programok hatékonyan támogatják a zenei és nyelvi feldolgozási folyamatokat, miközben komplex módon fejlesztik a tanulók szociális és kognitív kompetenciáit is.

Irodalom

Honbolygó, F., Lukács, B., Asztalos, K., & Marót, E. (2021). *Az aktív zenetanulás két modelljének pszichológiai és idegtudományi hatásvizsgálata*. Támogatott Kutatócsoportok Irodája.

https://aktivzenetanulas.hu/wp-content/uploads/2021/03/3aktiv_zene_hatasvizsgalat_kotet_21_0305.pdf

Janurik, M., Antal-Lundström, I., & Józsa, K. (2018). A zenei hallás korai fejlesztésének szerepe a beszédészlelés fejlődésében – egy fejlesztő program tanulságai. *Gyermeknevelés Tudományos Folyóirat*, 6(2), 64–79.

<https://doi.org/ha-van-doi-vagy-url>

Sáry, L. (2010). *Kreatív zenei gyakorlatok*. Jelenkor Kiadó.

**PATKÓ HEGYÉN MESE VOLT; ÉLŐSZAVAS MESEMONDÁS
FÁBIÁN ÉVA FOGLALKOZÁSAIN AZ ÓBUDAI NÉPZENEI ISKOLÁBAN**

Cseke-Marosi Eszter

ELTE TÓK

Kulcsszavak: etnopedagógia; néphagyomány; élőszavas mesemondás; komplexitás

Fábián Éva - Liszt Ferenc díjas népi énekes, mesemondó, népi énektanár, a Magyar Művészeti Akadémia tagja - immár 25 éve vezeti az Óbudai Népzenei Iskola előképző foglalkozásait. Az előadás az általa kialakított módszertant mutatja be, különös tekintettel a foglalkozásokon megjelenő módszertani specifikumra, az élőszavas mesemondásra. Fábián Éva a népmese folklorizmusának, a revival mesemondásnak egyik kiemelkedő személyisége, mesemondói egyéniségének gyökerei bukovinai székely származásából eredeztethetők. Pedagógusként tudatosan, élményeken keresztül adja át növendékeinek a néphagyomány értékeit énekekben és mesében egyaránt. Az Óbudai Népzenei Iskolában vezetett népzenei előképző foglalkozásain komplex módon, organikus egységben jelennek meg a népdalok, a népi játékok és az élőszavas mesemondás. Az előadás célja mindezek szakirodalmi háttérének, életrajzi és szakmai gyökereinek, valamint pedagógiai eszköztárának feltárása.

A foglalkozások kvalitatív módszerkombinációt - dokumentumelemzést, valamint strukturálatlan és strukturált megfigyelést - alkalmazó kutatása a módszertani sajátosságokat, valamint specifikumként a foglalkozásokba épülő élőszavas mesemondás eszköztárát vizsgálta. A kutatás tapasztalatai a heti rendszerességgel megvalósuló foglalkozások módszertanának, azon belül kiemelten a mesélésnek több olyan pedagógiai vonatkozására mutatnak rá, amik jógyakorlatként érdemesek lehetnek a pedagógusok figyelmére.

Az előadás az adaptációs lehetőségeket is áttekinti példákkal illusztrálva, valamint a téma kutatásának további lehetőségeit is felvillantja.

Irodalom

- Dala, S., & Németh, N. (2021). ...odaküjjel Andrásfalán. *Fábián Éva mesél*. Hagyományok Háza.
- Kóka, R. (2021). A történelem országútján; Küldetésben – Fábián Éva (I–II. rész). *FolkMAGazin*, 28(4–5).
- Raffai, J. (2013). Napjaink magyar mesemondói. *Híd*, 2013(10), 115–126.
- Sándor, I. (2021). A mesemondás újjáéledő hagyománya. *Credo Evangélikus Folyóirat*, 27(4), 10–15.
- Szerényi, B. (2020). "Egyenlőre csak úgy látásból..." A zenei anyanyelv átadási rendje. In B. Szerényi (Ed.), *Anyanyelvű kultúra, nemzeti önazonosság, művészettel nevelés*. Zenei Anyanyelv Alapítvány.

ZENÉVEL A TÁRSADALMI VÁLTOZÁSÉRT - A SUPERAR KONCEPCIÓ

Dorner Ottilia, Bándi Gergely

Superar Zeneművészeti Alapítvány

Kulcsszavak: közösségi zeneoktatás; esélyegyenlőség; egyéni és szociális fejlesztés

A körülmények, amelyek közé születünk – legyenek azok előnyösek vagy hátrányosak – hatással vannak a jövőnkre. Számos bizonyíték utal arra, hogy a művészeti tevékenységek segíthetik a metakognitív készségek fejlődését, és lehetővé tehetik a hátrányos helyzetű tanulók felzárkózását.

Ma már sok olyan program létezik, amelynek célja, hogy egyéni és szociális fejlődési lehetőségeket biztosítson a gyermekeknek a művészetek vagy zenetanulás eszközével. Az ilyen típusú programok különösen fontosak a hátrányos helyzetű közösségek számára, mivel lehetőséget kínálnak a társadalmi mobilitásra, érzelmi intelligencia növelésére, valamint az önbizalom és szociális kompetenciák fejlesztésére. A közösségi zene hatékony eszköz a befogadás és az integráció előmozdításában a marginalizált gyermekek esetében. A műhely során nemzetközi példák és gyakorlatok említésével is szemléltetjük, hogyan használják a zenét és a művészeteket szociális célokra különböző közösségekben világszerte.

A Superar Magyarország egy nemzetközi hálózat részeként nyújt ingyenes közösségi zeneoktatást főként hátrányos szociális helyzetű gyermekek számára. A műhely összefoglalja és gyakorlatokon keresztül szemlélteti a Superar Konceptió holisztikus zeneoktatási megközelítésének hatásait és pedagógiai alapelveit. Bemutatásra kerülnek olyan pozitív pedagógiai és élményalapú módszerek, amelyek nemcsak a hátrányos helyzetű gyermekek fejlődését támogatják, hanem más tanárok mindennapi munkájához is inspirációt és gyakorlati eszközöket nyújthatnak a hagyományos oktatási környezetben is, ami különösen hasznos lehet napjaink egyre sokszínűbb diákpulációjának sikeres oktatásában. A Superar módszereinek hatékonyságát egy bemutatásra kerülő független külső hatásmérés⁴ is igazolja, amely a program relevanciáját és eredményességét vizsgálta.

A hamarosan elkészülő Superar Konceptió Kézikönyve bemutatja az oktatási modellt, amelyben a gyermekek háttérüktől függetlenül kibontakoztathatják tehetségüket és megtapasztalhatják a siker-élményt. Műhelyünk lehetőséget kíván adni a módszer sajátélményű megtapasztalására.

**ADDIKTOLÓGIAI BETEGEK FELÉPÜLÉSÉNEK LENYOMATAI
KÉPZŐMŰVÉSZETI ALKOTÁSOKBAN**

Arnold Petra, Kapitány-Fövény Máté

Semmelweis ETK Addiktológiai Tanszék
Nyíró Gyula Országos Pszichiátriai és Addiktológiai Intézet, Drogbeteg Gondozó és
Prevenációs Központ; Semmelweis Egyetem ETK Addiktológiai Tanszék

Kulcsszavak: képzőművészetterápia; addiktológia

Cél, háttér: A függőség komplexitása miatt lényeges szempont az addiktológiában a multidiszciplináris, összetett terápiás megközelítés, így a képzőművészet-terápia is megjelenik kiegészítő terápiás formaként a klinikumban. Számos kutatás igazolja e módszer alkalmazhatóságát és hatékonyságát addiktológiai betegek körében (Schmanke, 2017; Aletraris et al., 2014). A művészetterápia hatékonyan alkalmazható például a szenvedélybetegek domináns érzése, a szégyen és a szorongás csökkentésében, valamint a függők körében gyakran előforduló traumatikus élmények feldolgozásában (Schmanke, 2017; Gyurkó & Farkas, 2022), amelyek mind jellemzően megfoghatatlan, a kliens számára szavakba nehezen önthető érzetek. Ezek a mélyen lévő érzések sokkal könnyebben felszínre tudnak jönni alkotás, mint szavak által. Az alkotás segíthet abban, hogy a kliens a mélyen lévő érzéseket szavakba öntse, feldolgozza, ezzel egy szimbolikus átalakulást indítva el a terápiában (van der Kolk et al., 1996).

Az előadás célja addiktológiai betegek körében végzett képzőművészetterápiás folyamat tapasztalatainak bemutatása; annak ismertetése, hogy az addiktológiai betegekre jellemző tipikus tünetek, viselkedés, gondolkodás, a felépülés folyamata milyen formában manifesztálódik az alkotásokban. Módszer: Esetbemutatók, joggyakorlatok és tapasztalatok kerülnek ismertetésre egy budapesti addiktológiai járóbetegellátásban másfél éve, specifikusan addiktológiai betegek körében működő képzőművészetterápiás csoport alapján. Eredmények és gyakorlati relevanciák: A csoportban megmutatkozik a közösség támogató ereje, az, hogy az alkotáson keresztül tudnak egymáshoz kapcsolódni, annak ellenére, hogy a csoportba jellemzően zárkózott, szorongó és viszonylag elszigeteltebben élő kliensek járnak, amely jellemző a szenvedélybetegekre. Egy-egy kliens regresszióba esése, amely a képi világban is megmutatkozott, alátámasztja a szakirodalomból már ismert megállapítást, mely szerint a mélyen lévő traumák sokkal könnyebben felszínre tudnak jönni nonverbális eszközök, mint szavak által. Az eszközhasználatban is megmutatkoznak az addiktológiai populációra gyakran jellemző lelki tünetek, mint pl. szorongás, üresség, túlkontrollálás vagy a kontrollvesztés. A drogfogyasztókra gyakran jellemző lázadó természet a csoportban, az alkotásban is tetten érhető, ami a kerettartási nehézségekben, az impulzus kontroll zavarban, a konformitás elutasításában vagy a kívülállóságban mutatkozik meg.

Az alkotásokon keresztül megmutatkoznak az addiktológiai betegekre jellemző további tipikus tünetek, mint pl. kognitív sémák, acting out, üresség vagy érzelemelárasztás. Az esetbemutatók tapasztalatai jelzik, hogy az addiktológiai betegek felépülésének lenyomatai az alkotásokban nagyon szépen kirajzolódnak. Ezek a lenyomatok információt nyújtanak a személyiségről, a változásról, a mintázatokról; megmutatják, hol tart az önismeretben; milyen elakadásai, nehézségei vannak, amelyek mind segítik és támogatják a klienst a felépülés folyamatában.

**CREATIVITY IN MOVEMENT OR STEREOTYPE MOVEMENTS?-
VIDEO ANALYSIS OF MUSIC INDUCED MOVEMENTS OF PEOPLE WITH LIMITED
MOTOR ABILITY**

Tiszai Luca

PPKE BTK

Keywords: Kokas method, severe and multiple disabilities; art therapy; musical gestures

When I started to use Kokas method with people with severe disabilities, I expected that they will use their accustomed stereotype movements- as a sign of boredom, and creative dance-like movements as a sign of involvement and enjoyment. However, I had to realize soon, that they use only the accustomed patterns while listening to music. The reason is not the lack of creativity, but the limited motor abilities. The video analysis has shown that these limited patterns are changing with the music (for example in tempo, direction or intensity), therefore these expressive movements can build a firm basis for expression of the listener's emotions, focus of attention or expectation.

A body of research by Leon van Noorden has revealed that periodic movements performed by humans has an optimum tempo and an upper and lower threshold in a relatively narrow range of frequencies determined by the mechanical properties and dynamical limitations of the body. How people with severely limited motor patterns choosing their movements while listening to or producing music? Is that depending on their focus of attention, or rather an automatic synchronization with the music they are listening to?

Video analysis of different listeners and music in a wide range of tempi has shown, that while the temporal properties of the chosen musical piece has a strong impact on the chosen expressive movement, this is not the only determining factor. The importance of this research is to increase artistic participation and self-expression of nonverbal people with highly limited ability to move.

References

- Styns, F., van Noorden, L., Moelants, D., & Leman, M. (2007). Walking on music. *Human Movement Science*, 26(5), 769–785.
- Tiszai, L. (2018). Therapeutic application of the Kokas-method in music therapy for people with severe disabilities. *Journal of Russian & East European Psychology*, 55(1), 85–105.
- Tiszai, L. (2019). *Preverbal and nonverbal musicality*. Szegedi Egyetemi Kiadó.
- Van Noorden, L., & Moelants, D. (1999). Resonance in the perception of musical pulse. *Journal of New Music Research*, 28(1), 43–66.

INSPIRÁLÓ KAPCSOLÓDÁSOK VASARELY KÖRÜL

Tiszai Luca, Sándor Katalin

PPKE BTK
ELTE BGGYK

Kulcsszavak: Vasarely; művészetbefogadás; múzeumpedagógia; inklúzió; súlyos-halmozott fogyatékoság

Előadásunkban egy inkluzív látogatásról szeretnénk beszámolni, melynek során egy művészetterápiás képzés résztvevői és súlyos-halmozott fogyatékosággal élő tapasztalati szakértők csoportjával Óbudára, a Vasarely múzeumba látogattunk.

Vasarely geometriai absztrakcióra és optikai illúziókra épülő munkáit a színek kombinációja és a formák moduláris rendszere jellemzi. A mozgó, vibráló, vagy térbeli hatást keltő optikai illúziók erőteljes érzéseket, benyomásokat keltenek, amelyeket gyakran egyszerűbb mozdulatban, mint szavakkal kifejezni. Tapasztalati szakértőink évekig a vizuális művészeti műhelyben alkottak, így a kiadott feladatok (pl. keress irányokat, formákat, mozdulatokat) ismerősek voltak számukra, hamar felfedezték a művek és részvevők ruhájának színe, mintája közötti összefüggéseket vagy épp kontrasztokat. A mozdulatokkal, színekkel kiegészített műveket lefényképezték- a készült képek sokaságán látszik a közös alkotás folyamata: egy-egy ötlet kidolgozása, fejlődése, az újjáalkotott képek több szögből való lefényképezése. Kezdetben a képzés résztvevői egy-egy tapasztalati szakértővel párban dolgoztak, a későbbiek során a csoporttagok nemcsak a saját párjukkal, de több modellel is dolgoztak.

A látogatásunk több célt is szolgált. Az absztrakt művészet még korunkban is sokakból idegenkedést vált ki. A játékos, interaktív formában történő feldolgozás segíti a szemlélődés, befogadás, és újjáalkotás folyamatát. A közös, egymás ötleteiből inspirálódó játékos alkotásban teljesen egyenrangú társakként vettek részt a képzés résztvevői és a tapasztalati szakértők. A közös tervezés, ötletelés kölcsönössé vált: hol az egyes képek mellé beálló modell magyarázta a koncepciót a felkért fotósnek, hol a fotós instruálta a modelljét vagy modelljeit- szavakkal, vagy mozdulatokkal. Ezzel a játékos feladattal a vizuális befogadás és alkotás számos aspektusára szükség volt, a tér érzékelésére, szabályosságok, színhangulatok felismerése, a fantázia és képzelőerő valamint a verbális és vizuális üzenetek kódolása és értelmezése.

Irodalom

Sándor, K., & Illés, A. (2021). Tapasztalatok vizuális alkotásról és befogadásról egy bentlakásos intézmény festőműhelyében. *Vizuális Kultúra (MROE)*, 1, 45–48.

Tiszai, L., & Sándor, K. (2024). Alkosd újra fényképpel – inkluzív élmények a Vasarely Múzeumban. *Mester és Tanítvány*, 2024(2). 193–202.

Holzhey, M. (2005). *Vasarely*. Taschen.

Tiszai, L. (2023). *Az élet minden területén... A súlyos-halmozott fogyatékoságról a mai kutatások fényében*. Gondolat Kiadó.

TEACHING ENGLISH THROUGH ART IN A SPECIFIC ART HIGHER EDUCATION CONTEXT

Ágota Tongori, Réka Asztalos

Hungarian Dance University Department of Pedagogy and Psychology
Magyar Táncművészeti Egyetem Pedagógia és Pszichológia Tanszék

Keywords: English as a foreign language, Academic English; English medium instruction, multicultural; teaching through art

We intend to present art-related best practices used as a means of communication development in multi-level English and English medium instruction in a higher educational context.

Multi-level instruction might provide success for students and acknowledge diverse learner characteristics (Inclusive Schools Network, 2011). In multilevel ESL teaching, Mockensturm (2025) suggests group work, thematic material arrangement and developing all 4 basic skills per class. Based on Huey-Rosas (2021), we also build on students' interests: we link language topics to art and dance, and international students' English medium culture class topics to their preferences. Teaching through art is stimulating in the English class as the emphasis is shifted from accuracy to fluency. Students respond to art while developing their critical thinking or creativity (Lightwood, n.d.); students interact in real communication contexts (Bogdan et al., 2017). Although our students major in a specific art form, a reasonable level of English is expected for their future careers. Although English is the medium of instruction for international students, pre-selection is based on artistic talent and not linguistic competence. Thus, even international students may need further language development. For our multicultural and multi-level students focusing on their rather exhausting artistic education, individualised and varied instruction is essential. To this end, not only their English classes, but their English medium theoretical courses are scenes of language development.

We involved in the art-based activities B1 to C2 level students (N=25) in English, Hungarian Culture and Academic Writing courses. The four activities presented are: (1) from talking about to creating art; (2) from research to presenting art; (3-4) academic writing development through art.

Students happily shared with their peers their feelings and opinions about artworks, generated prompt-based AI images, created posters following research mostly on artists and developed Academic Writing Skills through art. Samples of the products will be shared in the presentation.

Art- and dance-based activities and syllabi topics tailored for students' needs have successfully assisted their English skills development and cultural enrichment. Art-infused tasks have contributed to their engagement despite the challenges of physical workload. Participants' success is shown by the 100 per cent examination pass rate, successful thesis writing and international employment. Cultural growth is demonstrated by self-researched art-oriented products reflecting their views, which experience they take away to the future destinations of their career paths.

A MŰVÉSZET ÁLTALI POTENCIALITÁSOK INTERDISZCIPLINÁRIS MEGKÖZELÍTÉSE A ZENEPEDAGÓGIA TRANSZFERHATÁSÁNAK TÜKRÉBEN

Cseri Kinga, Boldizsár Boglárka

Széchenyi István Egyetem Apáczai Csere János Pedagógiai, Humán- és
Társadalomtudományi Kar

Kulcsszavak: Kokas-módszer; művészetpedagógia; transzferhatások; metamorfózis

Előadásunkban a művészet befogadása által megnyilvánuló belső, átalakító erő lényegiségét vizsgáljuk interdiszciplináris vonatkozásban; azaz ontológiai, esztétikai, filozófiai, hermeneutikai és pszichológiai összefüggések dimenziójában. A művészetek katartikus, megtisztító hatását analizálva hermeneutikai előzményekből kiindulva állíthatjuk, hogy műalkotás léte a befogadás által teljesedik ki, azaz a befogadó „többé válik” a lét- és önértelmezésében. Célunk, hogy a „többé-válás” metamorfózisát intraperszonális és interperszonális vonatkozásban egyaránt megközelítsük és empirikus kutatás által igazoljuk. Kutatásunkban a magyar kreatív zenepedagógia egyik legjelentősebb képviselője, Kokas Klára komplex művészetpedagógiai módszerének bemutatására fókuszálunk, a művészetterápiás potencialításokat is kiemelve. A zene által kiváltott transzferhatásokat az akkreditált Kokas-képzést elvégző, tanúsítvánnyal rendelkező foglalkozásvezetők körében vizsgáltuk, az alábbi fókuszpontok mentén: a Kokas-pedagógiával való első találkozás élménye, annak legfontosabb művészetpedagógiai vonatkozásai, az átváltozásélmény, illetve a tanfolyam interperszonális és intraperszonális szemléletformáló hatása.

Irodalom

- Edwards, D. (2004). *Art therapy – Creative therapies in practice*. Sage Publications.
- Gadamer, H.-G. (1990). *Wahrheit und Methode: Grundzüge einer philosophischen Hermeneutik*. Gesammelte Werke (Vol. 1). J. C. B. Mohr (Paul Siebeck).
- Kiss, V. (2021). Művészetterápia, művészettel nevelés, művészetalapú módszerek I–II. *Vizuális Kultúra*, 1(2), 46–52.
- Kokas, K. (1972). *Képességfejlesztés zenei neveléssel*. Zeneműkiadó.
- Kokas, K. (1992). *A zene felemeli a kezeimet*. Akadémiai Kiadó.
- Kokas, K. (1998). *Öröm, bűvös égi szikra*. Akkord Zenei Kiadó.
- Pásztor, Zs. (2016). *Tanulmányok a Kokas-pedagógia köréből*. Kovács-Módszer Stúdió.
- Schuster, M. (2005). *Művészetlélektan*. Panem Kiadó.
- Trencsényi, L. (2000). *Művészetpedagógia*. Okker Kiadó.

MÓDSZERTANI KIHÍVÁSOK A TÁNC-TÖRTÉNET TÁRGY OKTATÁSA SORÁN A MAGYAR TÁNCMŰVÉSZETI EGYETEMEN

Gara Márk

Magyar Táncművészeti Egyetem

Kulcsszavak: művészetoktatás; tánc-történet; témahónap

Az MTE-n a tánc-történet tárggyal mindenki találkozott. A művészképzősök – a képzés speciális volta miatt – a gimnázium 11. és 12. évfolyamától lesznek egyetemi hallgatók (BA), az ugyancsak BA szintű diplomát adó TÉP-képzésbe (táncos- és próbavezető) pedig legkorábban 18-19 évesen lehet bekerülni. Minden képzési formában legalább négy féléven át zajlik a tánc-történet oktatása, amelyet egy szakági szigorlat zár le.

Létszám tekintetében nagyon különbözik a művészképzés és a TÉP, mivel az előbbin általában 5-15 fő közötti, míg az utóbbi esetében jellemzően 20 fő feletti (akár 50 főig) csoportokkal találkozunk. Abban is eltér a két képzés, hogy a művészképzőn van két alapozó év a tánc-történet bevezetésére.

A tárgy tudásanyagában szakáganként (balett, néptánc, moderntánc, színpadi tánc) a „mindent is”-elvé érvényesül, az őskortól a tegnapi előadásokig. Mindez természetesen ugyanolyan mélységig nem adható át és egyben felesleges is, ezért a 75-25 arányt alkalmazzuk: 75% a törzsanyag, amely mindenkinek kötelező, a maradék pedig a képzésre jellemző, speciálisabb matéria.

A TÉP-képzéseinken a frontális oktatást alkalmazzuk, a művészképzőn azonban ez sem nem megfelelő, sem nem egyeduralkodó. Kihívásaink a hozzánk érkezők háttéréhez hasonlóan sokrétűek. A TÉP-es hallgatók zöme bár érettségizett, szövegértési, jegyzetelési és sokszor koncentrációs problémákkal küzd, valamint nem az ország legerősebb középiskoláiból érkeznek. A művészképzőn az egyetemi órák és közoktatás (változó NAT-ok) időbeli összehangolása és a gyakorlati oktatás (napi 4-6 órás táncoktatás) beillesztése okoz gondot a gyerekek életében. A sokirányú elvárásokkal az életkori éretlenség, a tudásanyag szintetizálásának hiánya, az igazolt hiányzások nagy mértéke és az általános tájékozatlanság/ingerelhetetlenség/érdektelenség áll szemben.

A TÉP-es képzés korrekciója csak kis mértékben indokolt, a művészképzőn azonban a jelen nehézségei és az „előremenekülés” jegyében már gondolkodunk a tárgy anyagának lecsökkentésén, átstrukturálásán, valamint a módszerek újragondolásán. A projektmunka (témahónapok) nagyobb „szerepvállalása” tűnik most a legperspektivikusabb ötletnek, de ennek is vannak buktatói. Az ezzel kapcsolatos tapasztalatokról is szól az előadás.

A 3I: IPAR, INNOVÁCIÓ, INTEGRÁCIÓ - A MŰVÉSZET MINT ESZKÖZ SZEREPE A GLOBÁLIS PIAC ÉS A NEMZETI KULTÚRÁK KEVEREDÉSÉBEN

Keresztes Mária

Kulcsszavak: ipar; innováció; kulturális integráció; interdiszciplinaritás; transzdiszciplinaritás

Az ipartelepek hagyományosan a gazdasági termelés központjai, azonban az utóbbi évtizedekben egyre inkább felismerhető, hogy ezek a terek az innováció és a művészet integrációjával új dimenziókat nyithatnak a tudományos fejlődésben. Ez a tanulmány azt vizsgálja, miként válhatnak az ipari környezetek a kreativitás és a tudományos kutatás metszéspontjává, ahol a művészet nem csupán esztétikai értéket képvisel, hanem az innováció katalizátoraként is funkcionál, miközben létrehozza a globális kulturális közösséget, melyek normakövető mintázatokat mutatnak.

A 21. században a technológiai fejlődés és a társadalmi átalakulások arra ösztönöznek bennünket, hogy új módon gondolkodjunk az iparról, az innovációról és a kreativitás szerepéről. A tanulmány pár esettanulmányt is bemutat, ahol a munkavégzés, a művészet és a tudomány összekapcsolódott. A művészeti alkotások nem csupán tükrözik a társadalom aktuális erkölcsi és etikai normáit, hanem egyben képesek azok kritikai megkérdőjelezésére és új szabályrendszerek kialakítására is (Beech, 2015).

Az innovációs folyamatok soha nem önmagukban, hanem egy adott kulturális és társadalmi közegben, csoportokban zajlanak. A különböző közösségek saját hagyományaik újraértelmezésével és egymáshoz való kapcsolásával olyan új megoldásokat hozhatnak létre, amelyek nemcsak a kulturális életet gazdagítják, hanem a munkahelyi innovációt is ösztönzik. Az ipari tér így átalakulhat egy olyan közeggé, ahol a sokszínűség nem csupán esztétikai vagy társadalmi értékkel bír, hanem ténylegesen hozzájárul a gazdasági és technológiai fejlődéshez.

Elméleti és empirikus megközelítés – A tanulmány a művészet és az innováció kapcsolatát interdiszciplináris nézőpontból vizsgálja, valamint esettanulmányokon keresztül mutat be gyakorlati példákat.

Irodalom

- Sherif, M. (1966). *Group conflict and co-operation: Their social psychology*. Routledge & Kegan Paul.
- Potter, E., & Gaskovski, P. (n.d.). *3 Theories of Everything*. Destinée Media.
- Smith, A. (1776). *An inquiry into the nature and causes of the wealth of nations*. W. Strahan and T. Cadell.
- Keynes, J. M. (1936). *The general theory of employment, interest and money*. Macmillan.
- Pinker, S. (2002). *The blank slate: The modern denial of human nature*. Viking.
- Magyari-Beck, I. (1998). *A kreativitáskutatás alapjai*. Akadémiai Kiadó.

**GYERMEKKULTÚRA ÉS TÁNC: SPECIÁLIS PEDAGÓGIAI ESZKÖZÖK
KREATIVITÁS ÉS GYERMEKTÁNC**

Kézér Gabriella

Magyar Táncművészeti Egyetem

Kulcsszavak: mozgás; kreativitás; gyermektánc; pedagógiai eszközök

A tanulmány a gyermekkultúrában a tánc több dimenziós szerepét mutatja be. Egyrészt, hogy a mozgásos feladatok milyen módon járulnak hozzá a gyermekek kreativitás képességének, érzelmi intelligencia és a társas együttlét, társas kapcsolatok készségének fejlesztéséhez. Másrészt bemutatásra kerül gyakorlati példákon keresztül, hogy az interaktív mozgásjátékok milyen módon fejlesztenek különböző képességeket. Feltárja a zene szerepét ezen belül a ritmus, tempó fontosságát. Kiemeli az önkifejezés központi szerepét. Felfedi a vizuális segédeszközök használatának módját. Bármilyen kép megtekintése és annak kiválasztása sok kép közül, esetleg irodalmi vonatkozású szövegrészlet, szintén ösztönözheti a gyermeket, hogy megértse és érzelmeit vagy gondolatait a kép alapján mozgásformába öltve kifejezze. A tanulmány kihangsúlyozza az órák végén a reflektív beszélgetések, élménymegosztások funkcióját. A gyermekek kreatív alkotó képességfejlesztésének kulcsfontosságú szempontja a támogató környezet. A felnőttek részéről a nyitottság, elfogadás és támogató magatartás, pedagógiai attitűd elengedhetetlen feltétel ahhoz, hogy a gyermek felszabadultan, szorongások nélkül alkosson, ismerje meg a mozgás/tánc örömeit, adottságainak és érdeklődési körének megfelelően. A szabályokra szüksége van, de legyenek egyszerűen megfogalmazva, az életkornak megfelelő szintű tartalommal, mert ebben az esetben nem a szabály betartására fókuszál a gyermek, hanem teret kap a képzelet szárnyalása. Jó, ha változatos élmények motiválják a gyermekeket. Nem csak motiváló hatással van rá, hanem a pedagógus is visszacsatolást kap, hogy a gyermek milyen rugalmasan képes alkalmazkodni a változó körülményekhez. A lehetőség keresése a fontos, nincs rossz megoldás! Az önbizalom erősítése elengedhetetlen feltétele a közös munkának.

Irodalom

- Payne, H. (2019). *Creative dance and movement in groupwork* (Creative activities in groupwork). Routledge.
- Russell, J. (1987). *Creative dance in the primary school*. Northcote House Pub Ltd.
- Kárpáti, B., Kézér, G., & Virághné Vajda, Gy. (2020). *Divattánc: Módszertani ismertetés tematikus tervekkel az alapfokú művészeti iskolák számára*. Magyar Táncművészeti Egyetem.
- Pigniczky Lúgós, I., & Lévai, P. (2014). *Tánc és kreatív mozgás alapjai*. MDSZ – Testnevelés módszertani könyvek.

DIGITÁLIS KULTÚRA ÉS ZENEOKTATÁS - VAN MIT FEJLESZTENI!

Körmendy Zsolt

Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem

Kulcsszavak: zenetanárképzés; zeneoktatás; IKT; MI; fejlesztés

A Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetemen az RRF-2.1.2-21-2022-00040 számú projekt keretében valósul meg „A gyakorlati képzés digitális fejlesztése Liszt Zeneakadémiáján” című program. A projekt célja a zeneművészeti táv- és hibrid oktatás speciális igényeinek megfelelő digitális infrastruktúra fejlesztése, a szükséges eszközök beszerzése és azok hatékony integrálása az oktatási folyamatokba. A fejlesztés fontos eleme a digitális készségfejlesztő képzések megalkotása és bevezetése. Ezek a képzések elősegítik az új technológiák megismerését és alkalmazását, támogatják a tananyagfejlesztési folyamatokat és hozzájárulnak az oktatási, módszertani segédanyagok bővítéséhez.

Az Egyetem Tanárképzési Tanszéke „Szoftverek, alkalmazások és a mesterséges intelligencia használata a zeneoktatásban - Digitális készségek és ismeretek fejlesztése a zenetanárképzésben” címmel indította meg saját képzésének fejlesztését, amelynek célja, hogy a résztvevők átfogó ismereteket szerezzenek a zeneoktatásban alkalmazható digitális eszközökről és szoftverekről, valamint fejlesszék digitális készségeiket. A résztvevők a 30 órás, MOODLE alapú blended képzés során betekintést nyernek az e-learning nyújtotta lehetőségekbe, gyakorlati formában ismerkednek meg a zeneoktatásban alkalmazható eszközökkel, a mesterséges intelligencia alkalmazásának problémáival és perspektíváival, valamint az élethosszig tartó tanulás és a digitális kultúra képzési és oktatási vonatkozású összefüggéseivel.

Az előadás a fejlesztés folyamatának, illetve tartalmának bemutatása mellett arra vállalkozik, hogy a rendelkezésre álló kerek között körüljárja az alapvetően analóg alapú hangszeres és vokális zenekultúra, annak közvetítése és a digitális oktatási szemlélet és eszközrendszer kapcsolódásának lehetőségeit, korlátait és határait, a pandémia előtti, alatti és utáni folyamatok, kezdeményezések, és ezek receptiójának tapasztalatait is figyelembe véve.

Irodalom

- Dombi, J., Egervári, D., Fodorné Tóth, K., Simon, K., Sipos, N., & Vörös, Z. (2022). *Fehér könyv a digitális oktatás- és tanulástámogatásról*. Pécsi Tudományegyetem, Digitális Oktatás- és Tanulástámogató Központ.
- Körmendy, Z. (2021). Zeneoktatás világvárvány idején. In J. T. Karlovitz (Ed.), *Szaktudományi és pedagógiai tanulmányok a világvárvány idején* (pp. 535–548). International Research Institute.
- Maróti, E., Bartus, N., Csátó, M., & Keresztényiné Barth, J. (2020). A digitális környezet mint lehetőség a zenei nevelésben. *Gyermeknevelés Tudományos Folyóirat*, 2020(2), 318–331.
- Polónyi, I. (2017). A válasz: Az IKT az iskolában – de mi volt a kérdés? *Educatio*, 26(2), 257–271. https://pte.hu/sites/pte.hu/files/2023-07/ptedot_pdf.pdf

KOMPLEXITÁS ÉS MŰVÉSZETTEL NEVELÉS EGY WALDORF-ISKOLA MÁSODIKOS MATEMATIKA EPOCHÁI SORÁN

Pajorné Kugelbauer Ida

Apor Vilmos Katolikus Főiskola

Kulcsszavak: komplexitás; művészettel nevelés; matematika-epocha; Waldorf-iskola

A Waldorf-iskolák fontos célja a művészettel nevelés megvalósítása. Az esettanulmányomban a pedagógiai gyakorlatomat veszem górcső alá. Azt mutatom meg, hogy egy Waldorf-iskola 28 fős második osztályában a számolás epochák milyen lehetőséget teremtenek arra, hogy különböző művészeti és mozgásos tevékenységek segítsék a gyerekek mélyebb átélését, megértését.

Elemzésemben arra keresem a választ, hogy a matematika tanulás egyes részterületeihez milyen művészi tevékenységek kapcsolódnak. Hogyan épül be a tanítás tanulási folyamatba a táblarajz, a füzetmunka, a rajzolás, a szorzókorongok használata, a mozgással – tapsolással, dobantással – kísért szövegmondás, versmondás, babzsákozás, ugrálókötelezés, a furulyázás és finommotorika gyakorlatai. Mi a szerepe az első osztályban bevezetett műveletmanók - Begyűjt Benő, Osztó Ottó, Elvesztő Enikő, és Szorzó Sziporka – történeteinek. Hogyan épül fel egy rendszerré a sok mozgásos, ritmusos játékos élményszerű gyakorlás. Az elemzésem során a tanítási folyamat dokumentációját használom. A Waldorf Kerettanterv, epochatervek, óravázlatok, ritmikus kör leírások, a megfigyeléseimről készült feljegyzések mellett az általam készített gazdag fotódokumentációt használom, ami tartalmazza a táblarajzokat, a gyerekek által készített füzetrajzokat. A tanterem kialakítása is a tanulási folyamat segítségét szolgálja, így ennek bemutatása sem marad el. A tanítási tanulási folyamat eredményességéről, a módszerek hatékonyságáról az évvégi szöveges bizonyítványok adatai adnak képet.

A számolás és a szorzótáblák világa művészi formában lehet élményekkel átszőtt eredményes tanulási folyamat.

Irodalom

- Magyar Waldorf Szövetség. (2020). *A magyar Waldorf-iskolák kerettanterve: Az általános iskola 1–8. évfolyama számára*. <https://waldorf.hu/wp-content/uploads/WALDORF-KERETTANTERV-2020-1-8.pdf>
- Carlgren, F., & Klingborg, A. (2003). *Szabadságra nevelés: Rudolf Steiner pedagógiája*. Török Sándor Waldorf-pedagógiai Alapítvány; Pedagógus-Továbbképzési Módszertani és Információs Központ.
- Kocziha, M., Szecsődi, J., & Vincze, E. (2018). *Számolás – mozgás – ritmus: Matematika oktatás a Waldorf-iskola első 4 évfolyamában*. Waldorf Pedagógiai Intézet.
- Pajorné Kugelbauer, I. (2024). A füzetmunka szerepe a Waldorf-iskola első nyolc évében. *Mester és Tanítvány: Pedagógiai folyóirat, Új folyam, II(2)*. 174–192.

NÉPZENEI INKUBÁTOR PROGRAM – HAGYOMÁNYOK HÁZA

Sándor Ildikó, Berta Alexandra

Hagyományok Háza

Kulcsszavak: felsőoktatás pedagógiája; előadóművészet; tapasztalati tanulás (learning by doing); projektpedagógia; mentorálás

1. A “Népzenei inkubátor program” bemutatásával elsődleges célunk a felsőoktatás pedagógiai-módszertani szakmai diskurzus gazdagítása, különös tekintettel a művészeti felsőoktatás meglehetősen elhanyagolt területére. A művészi életpályára való felkészítés sajátos pedagógiai eljárásait (tapasztalati tanulás, projektmódszer, mentorálás, szituatív tanulás) egy pilot program tapasztalatain és eredményein keresztül mutatjuk be.
2. A program egy elméleti tantárgy és az előadóművészi alkotómunka gyakorlatának szintézisére épít, ahol a zeneakadémista hallgatók az írott projekt tervtől eljuthattak azok színpadi megvalósításáig. A mentorok által kísért projektmunka egyszerre tette lehetővé biztonságos közegben a művészi alkotást és az előadóművészettel járó háttértevékenység, a színpadok mögött zajló láthatatlan feladatok kipróbálását, elsajátítását. Azt az összetett pedagógiai folyamatot mutatjuk be, ahogyan egy elméleti tantárgy (folklorisztika), a számonkérési forma (lemezterv, koncert forgatókönyvének kidolgozása) és az ebből kinövő projektmunka hozzájárult az előadóművészi pályára való felkészítéshez.
3. A pedagógiai folyamat eredményeinek bemutatását és értelmezését az oktatási dokumentumok (tantárgyleírás, vizsgakövetelmény, beadott projekt tervek) elemzése, a résztvevői kérdőívek és fókuszcsoporthozos beszélgetés (mentorok) kvalitatív és kvantitatív eredményei alapozzák meg.
4. Eredményeink alátámasztják, hogy a projektmunka új tudást generált. Az előadóművészi szerepkör kevésbé ismert területein tapasztalati tudáshoz jutottak, felismerték egyéni fejlődési lehetőségeiket (próbarend kialakítása, koordinálás, rider elkészítése, hangbeállítás, színpadi viselkedés). Sem cél, sem elvárás nem volt a koncert-szerű bemutatás, hogy a teljesítménykényszer ne terhelje a résztvevőket. Ezért is tekinthető sikerkritériumnak, hogy minden projekt nyilvános koncerttel zárult. A projekt hozadéka, hogy a mentorok számára is tanulási lehetőséget nyújtott a részvétel: szerepük pedagógiai dimenziója számukra is új tudásokkal járt.
5. A “népzenei inkubátor program” a művészeti felsőoktatásban hiánypótló kezdeményezés annak a sajátos működési módnak a tanítására, amit a színpadi előadóművészi hivatás jelent. A komplex módszereket alkalmazó oktatási projekt egyidejűleg generált explicit és tacit tudást az előadóművészet mint komplex szerepkör elsajátítása terén.

Irodalom

- Collins, H. (2010). *Tacit and explicit knowledge*. University of Chicago Press.
- Halász, G., & Fazekas, Á. (2020). *A tudás keletkezése*. Gondolat Kiadói Kör.
- Lencse, M. (2010). Módszertani kérdések a felsőoktatásban. Kooperatív tanulás az egyetemen. *Taní-tani: Alternatív iskolai folyóirat*, 52(1), 37–42. https://www.tani-tani.info/101_lencse
- Szemere, P. (2000). Antimetodológia avagy iskola-e az egyetem? *Új Pedagógiai Szemle*, 50(7–8), 48–55. <https://epa.oszk.hu/00000/00035/00040/2000-07-ta-Szemere-Antimetodologia.html>

A RENESZÁNSZ ÉS BAROKK TÁNCOK TRANSZFORMÁLÓ HATÁSA A ZENEI INTERPRETÁCIÓRA

Széll Rita

Magyar Táncművészeti Egyetem

Kulcsszavak: historikus tánc típusok és tánc karakterek; zenei interpretáció; zene és tánc kapcsolata; oktatási módszer

Az előadás témája a historikus táncok gyakorlatának alkalmazása a zeneiskolai oktatásban, ill. az ezzel összefüggő pedagógiai innováció bemutatása. A fennálló problémákat a következőképpen látom: hiányosságai vannak a tanulók zenei képességfejlesztésének, főleg a ritmikai képességek/készségek területén; emellett az ismeretek egymásra épülése, azok kapcsolódása sincs megnyugtatóan biztosítva. A kutatás célja ezért a tanulók készségfejlesztésére irányul, elsősorban a szolfézs és a hangszeres tantárgyak megújítása, ill. módszertani gazdagítása révén. A megközelítés pedagógiai-módszertani újítást, innovációt igényel. A kutatás középpontjában az alapfokú művészetoktatás (zeneművészeti ág) tanulóinak ritmikai készségfejlesztése áll kevésbé ismert 16.–18. századi európai báli és színpadi táncforrások felkutatása és rekonstrukciója által. Az elképzelés lényege, hogy a korabeli táncforrásokból válogatott anyag helyet kap a zeneismeret, szolfézs tantárgy ismeretanyagában (valamint tanórán kívüli tevékenység keretében, az énekes és a hangszeres tanszakokon egyaránt). A tanulók ritmikai készségfejlesztésén kívül az ismeretanyag bővítése, ill. a zene és a tánc kapcsolatának tudatosítása is a célok között szerepel. A ritmikuskészség fejlesztésének elválaszthatatlan feltételei a stabil metrum-érzet, ill. a formaérzék kialakítása a tanulóknál. Fontos továbbá a zenei artikulációs eszközök gazdagítása, akárcsak a megfelelő tempók kiválasztásának gyakorlása is. Az említett jellegzetességek terén szerzett jártasság természetesen hat a karakterválasztásra, a zenei kifejezőképességre, a muzikalitás fejlődésére, végül, de nem utolsósorban a hallásfejlesztésre. Összegezve: az ismeretanyag bővítése – beleértve a tánc típusok zenei jellemzőinek tudatosítását és rendszerezését – másrészt a tudatos zenélés, tehát a tanulók fejlődésének támogatása, egyúttal érvényesülésük elősegítését is szolgálja.

Az itt bemutatott pedagógiai innováció szorosan kapcsolódik korábbi kutatásaimhoz és kutatótanári programomhoz. A táncgyakorlat, mint örömtévékenység ugyanis nemcsak ellazít, hanem javítja a társas kapcsolatokat, érzékenyít az együttműködésben és pozitívan hat a kamarazenélésre. A tánc segítségével az olyan – tulajdonképpen minden egyes tétel előadásakor felmerülő – kérdések megválaszolásához juthatunk közelebb, mint a helyes frazeálás, agogika, artikuláció, hangsúlyozás, ill. a tempó és a karakter megválasztása.

A SZÜLŐK SZEREPE GYERMEKÜK ZENEI TANULMÁNYAIBAN ÉS PÁLYAVÁLASZTÁSÁBAN

Váradi Judit, Héjja Bella Emerencia, Józsa Gabriella

Debreceni Egyetem,
Magyar Táncművészeti Egyetem, Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem
Károli Gáspár Református Egyetem

Kulcsszavak: zeneművészeti szakgimnázium; szülői támogatás; kulturális tőke

A család – mint a gyermek életének elsődleges szociális közössége – nem csak a családi minták elsajátítása szempontjából jelentős. E közeg meghatározó szerepet játszik a gyermek művészetre nevelésében és annak megszerettetésében, valamint a tanulással együtt járó feladatok vagy akár nehézségek megoldásában. A szülők fontos szerepet töltenek be a gyermekek művészeti oktatásában mind tudatosan, mind generációs örökségek révén. Bourdieu humán tőkéje mellett kiemelt jelentőségű a kulturális tőke megléte is. A gyermekek zenetanuláshoz való viszonyulását befolyásolja a családtagok zenei előléte, a szülői házban megtalálható hangszerek száma, az otthoni zenehallgatási szokások, a közösen végzett zenei tevékenységek, valamint a zene szerepe és presztízse a családban. Az iskolaválasztás általános iskolai szinten legfőképp a szülők jogköre, és bár a középiskola választásakor már a serdülő érdeklődése és akarata is érvényre jut, a szülők továbbra is aktív részesei maradnak a döntésnek.

Kutatásunk célja a zeneművészeti szakgimnazisták (N=306) zenetanulását motiváló személyek és tényezők, a gyermekkori otthoni művészi környezet, továbbá a szülők művészeti tevékenységben betöltött szerepének feltárása. Eredményeink – korábbi kutatásinkkal összhangban – azt mutatják, hogy a fiatalok saját döntésük alapján kezdték el zenei tanulmányaikat, viszont szüleik iskolai végzettsége jelentősen összefüggést mutat a gyermekük zenetanulási motivációjával. Az otthoni művészeti környezet szempontjából az anya szerepe kiemelkedő. Az anyák magasabb iskolai végzettsége pozitív összefüggést mutat a gyermek művészeti tevékenységére. Mivel a pályaválasztás során kiemelten fontos a szülők szerepe, a zenetanárok szükségesnek tartják a szülők együttműködését és szerepvállalását gyermekük zenetanulása során.

Irodalom

- Bourdieu, P. (1973). Cultural reproduction and social reproduction. In R. Brown (Ed.), *Knowledge, education, and cultural change*. (pp. 71–84). Tavistock Publications.
- Héjja, B. E. (2018). A zeneművészeti szakgimnazista tanulók iskolaválasztási motivációi. *Iskolakultúra*, 2018(1–2). 104–117.
- Szűcs, T., & Péter, Cs. (2020). A szülők hatása gyermekük művészeti tevékenységére. In J. Váradi (Ed.), *Művészeti körkép* (pp. 151–170). MMA-MMKI.
- Váradi, J., & Héjja, B. E. (2023). A középfokú zenei oktatás jellemzői, betekintés a zenei szakgimnáziumok adataiba. *Parlando*, 2023(4). 1–17.
- Váradi, J., Kerekes, R., Pótfi, M., & Radócz, M. (2024). Determining factors in the career choice of music high school students. *International Journal of Educational Research Open*, 6.

A kutatást támogatta:

A kutatást a Magyar Művészeti Akadémia Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet támogatta. Megvalósult, a Debreceni Egyetem Publikációs Tudománytámogatási Programjának támogatásával.

**INNOVATION IN INTERVENTION: MUSICAL TRAINING METHOD
FOR SCHOOL-AGE CHILDREN WITH DLD**

Varga Ágnes

ELTE-Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar

Keywords: cognitive control; musical activities; Developmental Language Disorder

This paper presents the impact assessment of a novel music therapy-based intervention with near and far transfers to cognitive-linguistic skills of school-age children, with a particular focus on those diagnosed with Developmental Language Disorder (DLD). The intervention, developed within the framework of a broader research initiative on the differential diagnosis and intervention possibilities of DLD, leverages musical activities to stimulate cognitive control functions, providing professional support to prevent school failure and drop-out.

In 21st century Western-style societies, language plays a critical role in children's development; it is essential for academic success, and it affects the quality of life in later years. Despite this, a significant proportion of children with DLD remain undiagnosed or receive inadequate support within the educational system. Prior research has established a strong relationship between cognitive control mechanisms and language development (Marton et al., 2019). A large body of research indicates that musical activities can provide effective non-verbal tools and structures for this purpose (Strait et al., 2019; Varga, 2022).

A randomized controlled trial was conducted involving 116 school-age children with diagnosed DLD. Participants were divided into 4 groups following Solomon's model to differentiate intervention effects from general learning improvements. Exclusion criteria included bilingualism, extensive prior music training, and cognitive impairments unrelated to DLD. The intervention consisted of weekly two 45-minute group music therapy sessions over 12 weeks, incorporating rhythm and melody games, body percussion, and instrumental exercises targeting cognitive control components. Tasks were designed to manipulate information load and diversity, thereby fostering cognitive flexibility and adaptive responses. Cognitive performance was assessed through both auditory and visual cognitive control tasks, administered using E-Prime software. The testing battery included working memory updating, directed forgetting, and cue-based retrieval tasks. Data analysis employed mixed-effects regression and diffusion modeling to evaluate training efficacy.

Preliminary findings indicate significant improvements in cognitive control functions, particularly in auditory-based tasks, aligning with hypotheses regarding modality-specific training effects. Cross-modal enhancements in visual cognitive control tasks were also observed, albeit to a lesser extent. These findings support the potential of music therapy as an effective, scalable, and non-verbal intervention for improving cognitive-linguistic abilities in children with DLD. Furthermore, the intervention's structured, replicable nature facilitates its implementation in educational settings, potentially reducing the academic disadvantages faced by children with language impairments.

FOSTERING PROBLEM-SOLVING SKILLS AS A CORE COMPONENT OF ARTS EDUCATION

Eena Suuronen

University of Lapland

Keywords: Arts Education; Problem-Solving; Educational Recognition

As a future art educator, my goal is to highlight the critical role of arts education in developing problem-solving skills and provide practical strategies for teachers to recognize and foster these skills in their assignments. While arts education is often associated with personal creativity, its potential as a structured environment for problem-solving remains underappreciated in educational discourse. This study, which forms part of my final thesis, examines how art educators can make problem-solving an explicit and recognized part of their teaching practice.

The research focuses on identifying concrete methods that teachers can use to assess and support creative problem-solving within arts education. A qualitative approach is used, incorporating classroom observations and an action-based workshop, where students engage in structured art assignments designed to develop problem-solving skills. This study builds on Finland's Creative Thinking Pilot and investigates how arts education can be positioned as an essential school subject that contributes to broader cognitive and social development. Data collection includes student interactions, decision-making processes, and reflections on problem-solving strategies in an arts-based learning environment. Additionally, the study explores pedagogical approaches, such as open-ended assignments, guided reflection, and formative assessment. Which helps educators identify and nurture problem-solving skills in their students.

Preliminary findings suggest that when problem-solving is made an explicit objective within arts education, students develop enhanced critical thinking, adaptability, and creative reasoning. By providing structured yet flexible assignments that encourage exploration, iteration, and decision-making, art educators can create learning environments that foster independent thinking and innovative approaches to challenges. The study also underscores the importance of assessment tools that make students' problem-solving processes visible to both teachers and learners.

This research contributes to the increasing recognition of arts education as a fundamental element of a well-rounded curriculum, emphasising its significance beyond aesthetic expression. By equipping art educators with concrete strategies to highlight and evaluate problem-solving skills, this study seeks to bolster the role of arts education in schools and ensure it is acknowledged as a vital contributor to students' cognitive and practical skill development.

This research is supported by:

Pilot research, international comperative research project between four different countries.

A NARRATIVITÁS EREJE A MŰVÉSZETPEDAGÓGIÁBAN – A PROGRAMZENE TÖRTÉNETI FEJLŐDÉSE

Fazekas Barbara

Pécsi Tudományegyetem Filozófia Doktori Iskola

Kulcsszavak: programzene; narrativitás; zeneművészet

A zene történetének egyik legizgalmasabb kérdése, hogy a hangszeres zene képes-e történeteket mesélni, érzelmeket és gondolatokat kifejezni, illetve valóságot ábrázolni. A programzene fogalmának kialakulása és történeti fejlődése arra mutat rá, hogy a zene szoros kapcsolatban áll más művészeti ágakkal, különösen az irodalommal és a festészettel, és narratív, ábrázoló jellegével képes hidat képezni a művészeti kifejezés különböző formái között. Jelen előadás célja, hogy a programzene történetét és esztétikai hátterét vizsgálva bemutassa a műfaj különböző korszakokban betöltött szerepét, valamint rávilágítson a művészetpedagógiai alkalmazhatóságára.

A programzene olyan, mint a hangtalanul suhanó ecsetvonás a vásznon, ahol a hangok színekké oldódnak, a ritmus pulzálása pedig a szavak kimondatlan lüktetése lesz. Történeti gyökerei az ókorig nyúlnak vissza, ahol a zenei retorika és a zenei szimbólumok már jelentős szerepet kaptak. A középkorban a bibliai jelenetek, természeti jelenségek és allegorikus alakok zenei ábrázolása, valamint a reneszánsz madrigálok szövegfestő technikái mind a programzene előfutárainak tekinthetők. A barokk korban a zene affektuskifejező szerepe erősödött meg, míg a 18. századi felvilágosodás eszméi és a természet iránti érdeklődés elősegítették a programzene önálló műfajainak kialakulását. A 19. század romantikája hozta el a programzene virágkorát, amikor a művészeti ágak közötti szoros kapcsolat, a színesztézia jelensége és a narratív zenei szerkesztésmódok kiemelt figyelmet kaptak.

Az előadás kiemelt figyelmet fordít Liszt Ferenc úttörő szerepére a programzene fejlődésében. Liszt szimfonikus költeményei zenei forradalmat hoztak, illetőleg esztétikai és pedagógiai szempontból is új dimenziókat nyitottak meg. Zenéjében az elbeszélő jelleg, a filozófiai és spirituális mélység egyaránt jelen van, ami lehetőséget teremt a művészetpedagógiában való alkalmazásra. A programzene tanítási gyakorlatba való integrálása így amellet, hogy a zenehallgatási és elemzési készségeket fejleszti, a kreativitást és az interdiszciplináris gondolkodást is ösztönzi.

Az előadás célja, hogy a programzene történeti áttekintésén keresztül bemutassa a narrativitás szerepét a zenei gondolkodásban. A hallgatóság ezáltal betekintést nyerhet abba, hogy a programzene miként járul hozzá a művészetek közötti párbeszédhez, ekként gazdagítva a művészetpedagógiai eszköztárat.

Irodalom

- Károlyi, O. (1998). *Bevezetés a zenetörténetbe*. Editio Musica.
Szabolcsi, B. (1974). *A zene története*. Zeneműkiadó.
Kroó, Gy. (1973). *A magyar zene története*. Gondolat.
Longyear, R. M. (1973). *Nineteenth-century romanticism in music*. Prentice-Hall.
Newcomb, A. (1984). Berlioz and the „Pathétique” Symphony. *19th-Century Music*, 7(3).
Hamburger, K. (1980). *Liszt Ferenc zenéje*. Gondolat Kiadó.
Watson, D. (1989). *Liszt*. Schirmer Books.

A kutatást támogatta:

Dr. Windhager Ákos

KORUNK ANIMÁCIÓS FILMJEINEK GYERMEKKÉPE**Fekete Ildikó Erzsébet, Aggné Pirka Veronika**

Eötvös Loránd Tudományegyetem Tanító- és Óvóképző Kar

Kulcsszavak: gyermekkép; gyermekszemlélet; animáció; család

A gyermekkép kutatás szakirodalmában az elmúlt húsz évben számos tudományos munka született, amely arra helyezi a hangsúlyt, hogy a gyermek a társadalom, így a család, egyik aktora, a gyermekkor pedig a társadalom és a kultúra szerves része (James és Prout, 1997; Christiansen és James, 2017; Alderson, 2013). Szabolcs és Golnhofer gyermekkortörténeti kutatásai nyomán (Szabolcs, 2004; Golnhofer és Szabolcs, 2005), a gyermekkort konstrukcióként értelmezve térképezzük fel az animációs filmek gyermekképét. Kutatásunkban Pukánszky Béla (2001) gyermekszemlélet-gyermekkép értelmezését használjuk fel elméleti irányvonalként. A gyermekkortörténeti kutatásokhoz egyre szorosabb szálal kapcsolódik a populáris kultúra, különösen a kiskorú nézőknek szánt animációs filmek vizsgálata, mivel az alkotásokban megjelenő értékek, viselkedésminták és kapcsolati dinamikák hatással vannak a fiatal nézők önképére, társas kapcsolataira és világértelmezésére, így elemzésük fontos a gyermekkép alakulásának megértéséhez.

A kutatásunk célja feltárni, hogy a 2000 után készült animációk hogyan ábrázolják a gyermek-karaktereket, milyen tulajdonságokkal ruházzák fel őket, és hogyan jelenítik meg a társadalmi és kulturális sokszínűséget. Arra keressük a választ, hogy a kortárs animációk gyermek-karakterei milyen módon változtak az elmúlt évtizedekhez képest. Vizsgáljuk, hogy önállóbb személyiségként ábrázolják-e őket, hogy a diverzitás és a társadalmi sokszínűség nagyobb hangsúlyt kap-e az újabb alkotásokban, illetve, hogy a nemi sztereotípiák mennyiben változnak.

Az adatgyűjtéshez előkutatást végeztünk, hogy meghatározzuk a mai magyar óvodások és kisiskolások által legnézettebb animációs filmeket és sorozatokat. A kiválasztott mintákat tematikus tartalom-elemzéssel vizsgáljuk, feltárva a mintázatokat és összefüggéseket.

Az eddigi kutatások alapján azt várjuk, hogy a kortárs animációs filmekben és sorozatokban megjelenő gyermek-karakterek önállóbb, cselekvőbb, kezdeményezőbb személyiségként jelennek meg, mint a korábbi évtizedek alkotásaiban. Feltételezzük, hogy a diverzitás és a társadalmi sokszínűség hangsúlyosabbá vált, amely nemcsak kulturális és etnikai reprezentációban, hanem a családmodellek és az eltérő képességű karakterek megjelenítésében is megnyilvánul, valamint azt, hogy a nemi sztereotípiák csökkenése figyelhető meg, vagyis a lány és fiú karakterek kevésbé tradicionális szerepekben jelennek meg.

Irodalom

- Alderson, P. (2013). *Childhoods real and imagined: An introduction to critical realism and childhood studies*. Routledge.
- Christiansen, P., & James, E. (2017). *Research with children: Perspectives and practices*. Routledge.
- Golnhofer, E., & Szabolcs, É. (2005). *Gyermekkor, nézőpontok, narratívák*. Eötvös József Könyvkiadó.
- James, A., & Prout, A. (1997). *Constructing and reconstructing childhood*. Routledge Palmer.
- Pukánszky, B. (2001). *A gyermekkor története*. Műszaki Könyvkiadó.
- Szabolcs, É. (2004). Narratívák a gyermekkorról. *Iskolakultúra*, 14(3), 27–31.

**SPATIAL DYNAMICS AND DIGITAL INTEGRATION IN MUSEUM EDUCATION:
ENHANCING LEARNING THROUGH ART AND TECHNOLOGY**

Ferdaous Othman, Vincze Beatrix

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Keywords: Museum Education; Digitalization; Spatial Organization

Museums serve as critical spaces for interdisciplinary learning, that combines art, technology, and spatial organization to enhance the educational engagement. This paper studies how spatial dynamics and digital tools to museum education, particularly in fostering creative learning and cognitive growth.

The spatial arrangement of museums significantly influences visitor interaction with cultural narratives. This paper investigates the exhibition design with respect to certain parameters: layout and interactive installations that examine interdisciplinary connections among the visual arts with music, story, and performance. It also assesses the role of digital technology in museum education, using VR, AR, and AI as means to widen access, improve inclusivity, and enrich artistic experiences.

In essence, the study adopts a mixed-methods approach, applying qualitative spatial organization analysis of selected European museums with digital initiatives in museum education. The research includes case studies of museum-school partnerships that integrate museum-based learning into curricula.

Expected results suggest that museums using digital and spatial strategies will increase student engagement and participation in arts education. It is expected that interactive spatial layout will facilitate critical thinking and interdisciplinary connections, while digital technologies will enable wider access for diverse learning audiences. The study expects to show that museum-school collaborations improve pedagogical effectiveness by fostering experiential learning, emotional connection, and deeper cultural appreciation among students.

By assessing the evolving role of museums in education, this paper attempts to contribute to future trends in museum learning, stressing the vital role of spatial awareness and digital innovation in fostering creative pedagogy and cultural appreciation. It highlights implications for museum professionals, educators, and policymakers interested in advancing the practice of interdisciplinary learning through museum education.

References

- Black, G. (2021). *Museums and the challenge of change: Old institutions in a new world*. Routledge.
- Schorch, P. (2020). *Cultural learning in museums: Space, context, and the role of educators*. Routledge.
- Stuedahl, D., & Lowe, R. (2020). Embodied learning and spatial engagement: A study on the role of museum spaces in education. *Museum & Society*, 18(1), 72–89.
- International Council of Museums. (2023). *Standards and guidelines*.
<https://icom.museum/en/resources/standards-guidelines/declarations-statements/>
- UNESCO. (2023). *Museums for cultural heritage and education*. <https://www.unesco.org/en/museums>
- Network of European Museum Organisations. (2023). *Digital learning and education in museums*.
<https://www.ne-mo.org/news-events/article/nemo-report-on-digital-learning-and-education-in-museums>

This research is supported by:

Eötvös Loránd University (ELTE)

**ÉRZÉKELÉS KÖZPONTÚ PEDAGÓGIA:
HUGO KÜKELHAUS KONCEPCIÓI ALAPJÁN FEJLESZTETT JÁTÉKÁLLOMÁSOK
A SVÁJCI SENSORIUMBAN**

Fliszár Nóra

ELTE PPK NDI

Kulcsszavak: érzékelés; játékeszköz; Kükelhaus

Mai digitalizált világunkban, ahogy az oktatási intézményekben, éppúgy a munkahelyeken, vagy otthoni közegünkben egyre kevesebb szerep jut természetes emberi érzékeink, érzékszerveink kiegyensúlyozott használatának. Az egyoldalú szellemi és fizikai terhelés az ember aktivitását csökkenti, teljesítőképességét, kreativitását beszűkíti, lelki és testi egészségét, kiegyensúlyozottságát veszélyezteti. Ez a folyamat már a múlt század folyamán kialakuló társadalmi és gazdasági változások következtében elindult. Erre hívta fel a figyelmet Hugo Kükelhaus (1900-1984), filozófus, asztalos, művész, pedagógus, író, aki az 1967-es Montreal-i világkiállításon mutatta be először a nagy nyilvánosság előtt a német nyelvterületen ma „Erfahrungsfeld zur Entfaltung der Sinne” néven ismert, állomásokból álló, magyarul tapasztaló környezetnek, élménykertnek, vagy érzékelő tanösvénynek nevezhető játékeszköz tárárt (Lotz, 1997; Jäger, 1997; Radványi, 2010; Kükelhaus Stiftung, 2025). Kükelhaus koncepciója szerint ezen játékeszközök vonzó megjelenésüknek köszönhetően aktivitásra ösztönzőleg, az ember testére ható környezeti ingereket koncentrált módon érik el, hogy használatukkal érzékeink eredeti funkciójuknak megfelelően működésbe lépjenek, fejlődjenek (Kükelhaus, 1971, 1982, 2017). Ma Németországban, Ausztriában és Svájcban egyaránt található számos olyan intézmény, mely állandó vagy időszakos jelleggel működtet ilyen tanösvényeket (Sensorium, 2025).

Magyarországon Kükelhaus koncepciója és annak gyakorlati megvalósítása máig kevésbé ismert. Kutatásom célja Kükelhaus élménykert koncepciójának feltérképezése különös tekintettel annak háttérében álló elméleti antropológiai alapokra, valamint ezen eszközök egy adott intézmény, a svájci Sensorium példáján való részletes, esettanulmány formájában történő elemzése.

A kutatás várt eredménye a kükelhausi koncepció alaposabb megismerése, mely alapot adhat annak magyarországi pedagógiai, élménypedagógiai, múzeumpedagógiai gyakorlati alkalmazására.

Irodalom

- Jäger, W. (1997). *Das da draußen sind wir... Bausteine einer Pädagogik der Sinne. 7 Jahre unterwegs mit dem Mobilen Erfahrungsfeld zur Entfaltung der Sinne*. Verlag Modernes Lernen.
- Kükelhaus, H. (1971). *Organismus und Technik*. Walter Verlag.
- Kükelhaus, H., & Lippe, R. (1982). *Entfaltung der Sinne: Ein "Erfahrungsfeld" zur Bewegung und Besinnung*. Fischer Taschenbuch Verlag.
- Kükelhaus, H. (2017). *Organ und Bewusstsein: Vom Sehen zum Schauen*. Edition Hamouda.
- Lotz, D. (1997). Zum Erfahrungsfeld zur Entfaltung der Sinne (Hugo Kükelhaus). In M. Dittmann (Ed.), *Entfaltung aller Sinne: Projektbuch für den Kindergarten*. Belz Verlag.
- Radványi, K. (2010). Érzékelés, észlelés, integráció – Kükelhaus élménykertje. *Gyógypedagógiai Szemle*, 35(2), 145–154. https://www.eltereader.hu/media/2013/05/GYOSZE_2010_2.pdf
- Kükelhaus Stiftung. (2025, január). <https://www.kuekelhaus.ch>
- Sensorium. (2025, január). <https://www.ruettihubelbad.ch/sensorium/>

EXPERIMENTUM - NAGY PÁL MŰVÉSZETPEDAGÓGIÁJÁNAK HATÁSA AZ ERDÉLYI KÉPZŐMŰVÉSZETBEN

Garami Gréta

Múcsarnok

Kulcsszavak: kísérleti művészet; erdélyi képzőművészet

Az előadás az Experimentum c. kiállításához (Budapest, Múcsarnok 2025. április 3. – június 15.) készült kutatás eredményeit mutatja be Nagy Pál festőművész (Szatmárnémeti, 1929. január 12. – Erdőszentgyörgy, 1979. június 18.) művészetpedagógiájának művészettörténeti hatására fókuszálva.

Az erdélyi 1980-as, 1990-es évek radikális művészeti fordulatát, eredményeit több kiállítás és tanulmány feldolgozta már. E bemutatók rendre megemlékeztek egy művésről, akinek művészetpedagógiai tevékenysége komoly hatással volt az erdélyi képzőművészet korszakváltó fiatal művészeire: Nagy Pálról, a marosvásárhelyi képzőművészeti líceum oktatójáról. A kiállítás elsőként mutatja be Nagy Pál művészetét Magyarországon azzal a céllal, hogy művészetpedagógiai jelentőségét is körüljárja. Nemcsak autonóm alkotásainak kísérleti jellegét, hanem olyan vizuális gyakorlatait is, amelyeket oktatási segédeszközként használt, miközben deklarált szubverzív szándékok nélkül, a hidegtű eljárás tanítása során, Ceașescu elvtárs portréjának a hátuljára mint „a legjobb minőségű papírra” nyomtatott.

Az 1980-as években a totalitárius Ceașescu-rendszerrel és hivatalos ideológiájával szemben létrejött az erdélyi fiatal magyar művészeknek egy olyan csoportja, generációja, amely a nyugati képzőművészetben akkor már elismert kísérleti alapú művészeti törekvéseket valósított meg, és művészeti szempontból megelőlegezte a rendszerváltást. Ez a folyamat, noha egészen más attitűdből táplálkozott, mint nyugati társai – hiszen a magyarországi és nyugati törekvések Romániában ekkor ismeretlenek voltak –, és elsősorban a cenzúra előli menekülés, a szembenállás, a kisebbségi lét és a magyarságtudat megőrzése és a közösségteremtés által generált alternatív szándékok mozgatták, arra törekedett, hogy üzenetét és technikáját tekintve újszerű autonóm műveket hozzon létre.

E fiatal generáció esztétikai ellenállásával a romániai posztmodern művészet kiindulópontjává vált, majd tagjai a mai magyar, romániai és nemzetközi művészeti szcénának is meghatározó alakjai lettek. Jónéhányan már a nyolcvanas évek közepén kénytelenek voltak elhagyni otthonukat (Magyarországon, Európa városaiban, Kanadában, Izraelben telepedtek le), és többségük egyéni munkássága is már más irányt mutat; vallomásaikban mégis arról nyilatkoznak, hogy művészetük kísérleti szemléletmódját már az 1970-es években Nagy Pál középiskolai tanításai, majd későbbi szakmai támogatása és barátsága alapozta meg. Nagy Pál 1979. június 19-én, máig tisztázatlan körülmények között, feleségével együtt autóbalesetben halt meg. Munkásságában egy olyan tevékenység rajzolódik ki, amelyben az autonóm művészeti gyakorlat elválaszthatatlanul összefonódik a művészetpedagógiai felelősséggel – vizuális pedagógiai eredményeit tanítványainak művészettörténeti jelentősége dicséri.

DIÁKKURÁTOR PROGRAM A MÚZEUMBAN

György Gabriella, Sütő Tünde

Ferenczy Múzeumi Centrum

Kulcsszavak: diákkurátor; múzeum; közösségépítés

A 1,5 éves, kísérleti edukációs programban nyolc diákkal dolgoztunk együtt. A cél az volt, hogy megismerjék a múzeumi folyamatokat, a gyűjteményt, a múzeumi szakmákat és kurátorként létrehozzanak egy kiállítást, miközben egy alkotóközösségként is működünk. Alapelveként szem előtt tartottuk, hogy lehető legkisebb mértékben befolyásoljuk őket, facilitátorként kísértük a folyamatot, illetve a múzeumi adminisztrációs feladatokat mi végeztük és erről tájékoztattuk a diákokat.

A jó gyakorlat, amit szeretnénk bemutatni, a Művészet és mentálhigiéné témában a közösségi művészeti programokhoz kapcsolódik, befogadó, részvételi alapú gyakorlat, a saját praxisunkban kísérleti jellegű. A program módszertana a projekttel párhuzamosan formálódott.

A múzeum számára a tizenévesek megszólítása és megtartása az egyik legnagyobb kihívás. A diákkurátor program több éves közösségépítés eredménye. A résztvevők többsége alsós korában került a múzeum látóterébe a nyári táborainkban, majd felsős korában szakkörre járt hozzánk, és néhányuk középiskolásként közösségi szolgálatra is hozzánk jött. Az évek során különböző projektekbe is bevontuk őket, érdeklődésüknek és tehetségüknek megfelelően (múzeumi fotózások, workshopok, múzeumi nagykövet program, nagyrendezvények, kirakat-kiállítás és oktatási segédanyagok készítése).

A megvalósult programelemeket rugalmasan kellett alakítanunk a diákok szabadidejéhez és igényeihez, illetve a múzeumi lehetőségekhez és változó körülményekhez igazítva. Tőlünk nagyfokú rugalmasságot, alkalmazkodóképességet igényelt a projekt, többször újraterveztünk menet közben, miközben a múzeum – működéséből adódóan – szigorú és rugalmatlan kereteket állított. A diákok által megvalósított kiállítás sikeres volta erősített meg abban, hogy erről a programról érdemes átadni a tapasztalatainkat.

Irodalom

- Joó, E. (n.d.). *MIKSZ – Gyakorlati útmutató az iskolai közösségi szolgálat múzeumi szervezéséhez* (Múzeumi Iránytű 20.). Magyar Nemzeti Múzeum – Oktatási és Közművelődési Osztály.
- Simon, N. (2010). *The participatory museum*. Museum 2.0.
- Frazon, Zs. (2016). Thinking outside the box – mai jelenségek és nyitott művek múzeuma. *Replika*, 100, 143–158.
- Joó, E. (2016). Kiválasztók és kiválasztottak – részvétel és együttműködés a múzeumpedagógiában. *Replika*, 100, 131–142.
- Pasquini, L. C. (2008). *Museum my space: A case study on engaging teens for participation in the art museums* [Master's thesis, University of North Texas].
- UNT Digital Library. <https://digital.library.unt.edu/ark:/67531/metadc9807/>

PLAY AND ART IN RELIGIOUS EDUCATION: INNOVATIVE PEDAGOGICAL APPROACHES

Hetesi Edit

Pécsi Tudományegyetem - Oktatás és Társadalom Neveléstudományi Doktori Iskola

Keywords: Religious Education; Playful Methods; Game-Based Learning; Skill-Based Learning; Play Pedagogy; Art Pedagogy; Multiple Intelligence

Religious education has traditionally used verbal and frontal methods, but pedagogical research shows that artistic and playful methods can significantly increase students' active participation, motivation and deeper understanding. This presentation will present partial results of a questionnaire-based study that investigated the awareness, frequency of use and effectiveness of playful pedagogical methods in religious education, with a particular focus on those methods that incorporate artistic elements.

The aim of the research was to explore the extent to which visual, dramatic and music-based playful methods are integrated into religious education and how they influence students' emotional engagement, skill development and community building. The questionnaire data collection analysed the responses of Catholic religious education teachers in Hungary (N=250) who teach in institutions with different pedagogical backgrounds. The research also investigated teachers' opinions on the effectiveness and applicability of each method.

The data show that the most commonly used playful pedagogical methods in the religious lessons were the Kett method, the 5-point visualisation method, the flannelboard and the whiteboard method, which were used regularly by a significant proportion of teachers. These were followed by drama games, role-playing and improvisational situational exercises, which were less widely used but significantly increased student involvement and active participation. In particular, visual methods supported a deeper understanding of religious symbols and stories, while games with musical and movement elements promoted emotional immersion.

An important finding of the research is that incorporating artistic elements into playful methods not only increases motivation, but also develops different types of intelligence in a complex way, including physical-motor, musical and interpersonal intelligence. Interactive and experiential methods enhance value transfer and create opportunities for a deeper, more personal experience of religion.

The results of the research also show that although the majority of religious education teachers are open to playful methods, the frequency of their use varies significantly, partly related to the training, methodological knowledge and tools available to the teachers. Finally, the presentation will provide pedagogical recommendations on how to effectively integrate arts-based playful methods into religious education, taking into account the age specificities of the learners and pedagogical goals.

A MOZGÁSIMPROVIZÁCIÓ ÉS A LELKI EGÉSZSÉG KÖLCSONHATÁSA

Horváth Milla Mária, Zuber Frida, Vécsey Boglárka Kitti, Horváth-Varga Fanni

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Kulcsszavak: mozgásimprovizáció; elméleti keret; lelki egészség; érzelemreguláció; affektivitás; önelfogadás

A mozgásimprovizáció – amely egy integratív, adott pillanatban alkotott mozgásforma – pszichológiai hatásai egyre nagyobb figyelmet kapnak, azonban a tudományos kutatások még nem alkottak egységes elméleti keretet e téren (Merényi, 2004). Empirikus eredmények már bemutatták a mozgásimprovizáció jótékony hatását az érzelmi állapotra (García-Díaz, 2018; Blom & Chaplin, 1988). Kutatásunk célja a mozgásimprovizáció lelki egészségre gyakorolt hatásainak feltárása, az affektivitással, önelfogadással és érzelmi tudatossággal való kapcsolatának vizsgálata.

Először egy integratív irodalmi áttekintést végeztünk, melyben azonosítottunk 18 potenciális mechanizmust, amelyek befolyásolhatják a lelki egészséget, valamint olyan moderátor és mediátor változókat, mint a résztvevők előzetes tapasztalata vagy a mozgásforma típusa (Horváth et al., 2025). Vizsgálataink során egy hét alkalmas táncimprovizációs programot valósítottunk meg (n=53), melyben a résztvevők heti 30 percet töltöttek improvizációval. A program során szignifikáns javulást tapasztaltunk a mentális egészség komplex mutatójában ($p < .005$), különösen azok esetében, akik kezdetben alacsonyabb értékekkel rendelkeztek. Az affektivitás szempontjából csökkent a negatív affektivitás és a szociális szorongás, de a pozitív affektivitásra nem volt kimutatható hatás.

Egy másik vizsgálatunkban (n=88) heti egyórás mozgásimprovizációs foglalkozásokat tartottunk. Egyik alkalommal specifikus (az érzelmi tudatosságot célzó) és nem-specifikus (fiziológiai változásokat célzó) gyakorlatokat alkalmaztunk. A specifikus gyakorlatoknál jelentősen nőtt az érzelmi tudatosság ($p < .005$), míg a nem-specifikusoknál nem tapasztaltunk jelentős változást ($p = .050$). Másik alkalmainkon egy órányi mozgásimprovizáció után az önelfogadás, valamint a pozitív és a negatív affektivitás is csökkent. Hosszabb távon a mozgásimprovizáció hozzájárulhat az adaptív érzelemreguláció fejlesztéséhez.

Eredményeink megerősítik, hogy a mozgásimprovizáció könnyen alkalmazható beavatkozási forma lehet a lelki egészség javításában. A táncimprovizáció csökkenti a szorongást és a stresszt, míg a tematikus mozgásimprovizáció segíti az érzelmi tudatosság fejlesztését. Jövőbeli kutatásaink során fontosnak tartjuk hosszabb intervenciós programok kidolgozását, amelyek tartósabb és jelentősebb változásokat eredményezhetnek a mentális egészség területén.

Irodalom

- Blom, L. A., & Chaplin, L. T. (1988). Movement, the foundation of dance improvisation. In *The moment of movement: Dance improvisation* (pp. 3–13). University of Pittsburgh Press.
- García-Díaz, S. (2018). The effect of the practice of authentic movement on the emotional state. *The Arts in Psychotherapy*, 58, 17–26.
- Horváth, M., Zuber, F., Vécsey, B. K., Varga, F., Gáspár, M., & Nagy, B. M. (2025). Move freely! – A theoretical overview of the mechanism of movement improvisation. *The Arts in Psychotherapy*, Article 102259.
- Merényi, M. (2004). Mozsás- és táncterápia: Áttekintő tanulmány. *Pszichoterápia*, 13(1). 4–15.

A kutatást támogatta:

Eötvös Loránd Tudományegyetem

MÚZEUMPEDAGÓGIA A DIGITÁLIS KORBAN

Joó Julianna

MNM KK Iparművészeti Múzeum

Kulcsszavak: múzeum; pedagógia; digitális; művészet

Jelen előadásomban a művészeti múzeumokban alkalmazott digitális eszközöket és online játékok előnyeit és hátrányait tervezem bemutatni. Elsősorban azt fogom szemléltetni, hogy a művészeti múzeumok melyik célcsoportnak, milyen típusú, milyen koncepció mentén alakítják ki az digitális alkalmazásokat és a mennyiben építenek a kiállításra és a műtárgyakra. Továbbá megvizsgálom azt is, hogy a múzeumokban használt digitális játékok milyen formában kötődnek az iskolai tananyaghoz és a NAT-hoz. Különös hangsúlyt fektetek olyan hazai és nemzetközi múzeumi online alkalmazások ismertetésére, amelyek a tanulást segítik, a kreativitás fejlesztik, de közben szórakoztatóak is. Fontos, hogy az internetalapú játékok hasznos részét képezzék az oktatásnak és a múzeumi interpretációs eszköztárnak is. A témát elsősorban az Iparművészeti Múzeumban végzett múzeumpedagógiai munkám tapasztalatára építem, így egy konkrét kiállításhoz készült múzeumi digitális alkalmazást is bemutatok, ami a Színekre hangolva című kiállítás digitális kísérőprojektje volt. A kiállításon különböző típusú, stílusú műtárgyakat állítottak ki színek szerint rendszerezve. A SzínTükör digitális installáció hozzájárult a kiállítás befogadásához és a figyelmet a tárgyra irányította. Ez alkalmazás egyedi volt az újszerűségében, mert a fókusz az eredeti tárgyakon maradt, úgy, hogy közben személyes volt. Megvizsgálom az eszköz edukációs előnyeit és hátrányait, valamint a továbbfejlesztési lehetőségekre is kitérek. Továbbá különös hangsúlyt fektetek a nemzetközi múzeumokban, elsősorban a német és a brit területen használt digitális eszközök szemléltetésére is. Konkrét múzeumi példákon keresztül értékelem az alkalmazások jelentőségét, oktatási hasznát és fenntarthatóságát.

Irodalom

- Black, G. (2012). *Transforming museums in the twenty-first century*. Routledge.
- Commandeur, B., Kunz-Ott, H., & Schad, K. (Eds.). (2016). *Handbuch Museumspädagogik: Kulturelle Bildung in Museen*. Kopaed.
- Hausmann, A., & Frenzel, L. (Eds.). (2014). *Kunstvermittlung 2.0: Neue Medien und ihre Potenziale*. Springer-Verlag.
- Baur, J. (2020). *Das Museum der Zukunft: 43 neue Beiträge zur Diskussion über die Zukunft des Museums* (Edition Museum, Bd. 48). Transcript.
- Ruttkay, Zs., & German, K. (Eds.). (2017). *Digitális múzeum* (Múzeumi Iránytű 12). Szabadtéri Néprajzi Múzeum – Múzeumi Oktatási és Módszertani Központ.

IRODALMI NEVELÉS ISKOLÁN KÍVÜL: IRODALOMPEDAGÓGIA ÁLTALÁNOS ISKOLÁS GYERMEKEKKEL

Kapusi Angéla

Miskolci Egyetem

Kulcsszavak: irodalompedagógia; olvasóvá nevelés; irodalmi nevelés

Az iskola napjainkra elveszítette azt a szerepét, hogy az olvasást a gyermekekkel megszerettesse. Ha meg is tanít írni és olvasni, arra már nem képes, hogy felkeltse valamint megtartsa az olvasási vágyat. Hogy ez napjainkban nem valósul meg az iskolában, az a jelenleg érvényben lévő oktatást szabályozó dokumentumoknak és a még mindig klasszikus tantervi normákat követő iskolarendszernek köszönhető. Az, hogy a diákok mit olvasnak és milyen irodalmi művekkel találkoznak, nagyban függ a pedagógus személyiségétől. Olyan irodalmi művekkel kell a diákokat megkínálni, amelyek képesek a fiatal olvasót megszólítani, valamint képesek az irodalom által hordozott világ- és önismeret elsajátítására, a katarzis megélésére.

A művészetpedagógia feladata egyrészt a művészet mint kulturális tartalom közvetítése, másrészt pedig a személyiségfejlesztés és az önismeret segítése. Eszerint te-hát a művészetpedagógia, irányultságának függvényében, tovább bontható a művészettel nevelés és a művészetre nevelés pedagógiájára. A művészettel nevelésen olyan művészeti nevelést értünk, amely a művészetet eszközként alkalmazza a személyiségformálás és a képesség-fejlesztés érdekében. A művészetre nevelés két dolgot foglal magában: kialakítani a gyermekben azt az igényt, motivációt, hogy akarja magát nevelni a művészet által, akarjon kapcsolatba lépni a műalkotásokkal.

Irodalompedagógián egyrészt az irodalom mint kulturális tartalom közvetítését értem, másrészt pedig a személyiség és az önismeret fejlesztését a szövegek segítségével pedagógiai keretek között. Az előbbi esetben az irodalmi nevelés megvalósítására gondolok: egyrészt kialakítani a belső igényt az irodalmi művekkel való folyamatos találkozásra, másrészt fejleszteni a tudatos könyvválasztás képességét, és végül formálni azt az adottságot, hogy az olvasó képes legyen az irodalmi művek értő befogadására. A másik, utóbbi szegmens esetében pedig irodalompedagógiának nevezem azt a tevékenységet, amely az irodalmi műveket eszközként alkalmazza a személyiségfejlesztésre, az önismeretre pedagógiai keretek között.

Előadásomban olyan foglalkozásokat szeretnék ismertetni, amelyek során megvalósult a fent rögzített célkitűzés és tevékenységforma. Három kortárs irodalmi mű, három különböző műfajban: Varró Dániel: Szívdesszert; Samuel Allo: A két csillag; Ulrich Hub: Az utolsó bárány.

Irodalom

Hansági, Á. (2017). Kánonon innen és túl: Megjegyzések a „gyerekirodalmi kánon” és a „gyerekirodalmi klasszikusok” kérdéséhez. In Á. Hansági, Z. Hermann, M. Mészáros, & N. Szekeres (Eds.), *Mesebeszéd: A gyerek- és ifjúsági irodalom kézikönyve* (pp. 33–52).

Kapusi, A. (2024). Irodalompedagógia: Kísérletek egy fogalom meghatározására. *Új Pedagógiai Szemle*, 2024(11-12) 16–33.

Kiss, V. (2021). Művészetterápia, művészettel nevelés, művészetalapú módszerek. *Vizuális Kultúra*, 2021(1-2) 46–52.

Kucserka, Zs. (2020). Gyerekirodalom: Mi az, és kié? In Z. Hermann, A. Lovász, M. Mészáros, V. Pataki, & F. Vincze (Eds.), *Medialitás és gyerekirodalom*. L'Harmattan Kiadó (pp. 173-186.)

AZ ISKOLAMÚZEUMOK FUNKCIÓVÁLTÁSA MAGYARORSZÁGON: HELYTÖRTÉNETI EMLÉKEZET ÉS DIGITÁLIS ÚJJÁSZÜLETÉS

Kempf Katalin, Vincze Beatrix, Németh András

ELTE PPK Neveléstudományi Doktori Iskola

Kulcsszavak: iskolamúzeum; világkiállítás; AI; kulturális örökségvédelem

A 19. század második felétől kezdődően a világkiállítások az ipari, tudományos és kulturális fejlődés bemutatóhelyei lettek, amelyek az oktatás/pedagógia modernizációjára is jelentős hatást gyakoroltak. A világkiállítások nem csupán az oktatás tárgyi kultúrájának reprezentációjára adtak lehetőséget, hanem az iskolai taneszközök, módszerek és oktatáspolitikai törekvések nemzetközi összehasonlításának színterei is voltak. Magyarország az 1851-es londoni Világkiállítástól kezdve rendszeresen képviseltette magát ezeken az eseményeken, és hozzájárultak az tanszer/iskolamúzeumok kialakulásához. (Székely, 2012; Bennet, 1995) A 19. század végétől kezdve az tanszer/iskolamúzeumok a helyi közösségek kulturális emlékezetének megőrzésében is szerepet játszottak és hozzájárultak a kulturális örökség közvetítéséhez. (Nádasi, 2003; Róth, 1998)

Kutatásunk célja az iskolamúzeumok magyarországi szerepvállalását és funkcióváltását vizsgálja, hogy miként szolgálták az oktatás önreprezentációját és a pedagógiai fejlődés dokumentációját. A kezdeti célok fokozatosan háttérbe szorultak, majd az iskolamúzeumok hanyatlásához vezetett. A digitális technológiák és az AI segítségével hogyan válhatnak az iskolamúzeumok újra az oktatás szerves részévé, hogyan képesek közvetíteni az oktatás történeti örökségét.

Kutatásunk azt vizsgálja Magyarországon a tanszer/iskolamúzeumok kialakulását, fejlődését és hanyatlását. Választ keresünk arra: a) hogyan változott az iskolamúzeumok oktatási szerepe az elmúlt évtizedekben? b) Milyen szerepet töltöttek be az tanszer/iskolamúzeumok a helyi kulturális örökség dokumentálásában? c) AI és a digitális rekonstrukciók hogyan segíthetik az iskolamúzeumok újjáélesztését.

A tervezett vizsgálat feltáró része a könyvészeti/sajtóorgánumok, a nemzetközi szervezetek dekrétumai és az iskolamúzeumok honlapjainak, illetve másodlagos könyvészeti/sajtó források szisztematikus áttekintésére épül. A részkutatás elemző része vegyes (kvantitatív és kvalitatív) tartalomelemzések keretében történik.

A kutatás eredményeként feltárássra kerülnek azok a történeti, társadalmi és technológiai folyamatok, amelyek meghatározták az tanszer/iskolamúzeumok szerepét Magyarországon. A vizsgálat hozzájárulhat az iskolamúzeumok kulturális örökségvédelmi szerepének újra értelmezéséhez.

Irodalom

- Bennett, T. (1995). *The birth of the museum: History, theory, politics*. Routledge.
- Nádasi, A. (2003). Egy régi-új szolgálat – taneszköz információs központ. In Balogh M. (Ed.), *Az Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum évkönyve* (pp. 158–164). OPKM.
- Róth, A. (1998). Tanszermúzeum-alapítási kísérlet Székelyudvarhelyen. *Iskolakultúra*, 8(3), 128–132.
- Székely, M. (2012). *Az ország tükrői: A magyar építészet és művészet szerepe a nemzeti reprezentációban az Osztrák–Magyar Monarchia korának világkiállításain*. CentrArt.

AZ IMPROVIZÁCIÓ SZEREPE A MŰVÉSZETPEDAGÓGIÁBAN: KREATIVITÁS, KÖZÖSSÉGÉPÍTÉS ÉS TANULÁS

Kis Gábor

Debreceni Egyetem

Kulcsszavak: improvizáció; művészetpedagógia; személyiségfejlesztés

Az előadás a drámapedagógia „technikai alapköveként” (Vatai, 2001) felfogott improvizáció művészetpedagógiai munkában elfoglalt szerepét vizsgálja. A művészetpedagógia feladata mellett, hogy a művészetet mint kulturális tartalmat közvetítse, a személyiség fejlesztése és az önismeret segítése (Kiss, 2014).

Hatházi (2003) szerint az improvizáció a színészképzésben az önismeret és az érzelmi intelligencia fejlesztésének egyik leghatékonyabb módszere, mivel az önkifejezés mellett a másokra való figyelés és a rugalmas alkalmazkodás képességét is erősíti. Emellett elmondható, hogy az improvizáció természetes része a művészeti tevékenységnek, legyen szó színházról, zenéről, táncról vagy akár vizuális művészetekről. Az improvizációs folyamat során a résztvevők spontán módon hoznak létre tartalmakat, így fejlődik a kreativitásuk, az alkalmazkodóképességük és az érzelmi kifejezőkészségük is. A folyamat spontán jellege jobban megmozgatja a hallgatás és a kommunikáció alapvető készségeit (Crossan, 1998). Az improvizációs gyakorlatok révén, állítja Sawyer (2000) a résztvevők nemcsak művészi készségeiket fejlesztik, hanem szociális és kognitív képességeiket is, hiszen az improvizáció alapja a gyors döntéshozatal, az alkalmazkodás és a közös alkotás folyamata. Míg egy festmény vagy egy regény esetében az alkotó hosszabban dolgozik az egyes részleteken, az improvizáció azonnali, kollektív és megismételhetetlen. Sawyer (2000) kiemeli, hogy a pszichológia és az esztétika hagyományosan a „produktív kreativitásra” fókuszál, vagyis olyan alkotásokra, amelyek egy végső műalkotásban öltönek formát. Ezzel szemben az improvizáció esetében maga a folyamat a produktum is egyben.

Az improvizáció nyitott struktúrája lehetőséget biztosít arra is, hogy különböző képességű és háttérű diákok egyenrangú félként vegyenek részt a tanulási folyamatban. A közös improvizációs helyzetek segíthetnek lebontani a kommunikációs és szociális gátakat, ezáltal támogatva az inkluzív tanulási környezet kialakulását (Salinsky & Frances-White, 2008).

Irodalom

- Crossan, M. M. (1998). Improvisation in action. *Organization Science*, 5, 593–599.
- Hatházi, A. A. (2003). *Improvizáció és személyiségfejlesztés* [Mesteri pályamunka, Babeş-Bolyai Tudományegyetem, Színháztudományi Tanszék].
- Kiss, V. (2014). A művészet mint nevelés. A nevelés mint művészet. *Neveléstudomány*, 2, 69–81. http://nevelestudomany.elte.hu/downloads/2014/nevelestudomany_2014_1_69-81.pdf
- Salinsky, T., & Frances-White, D. (2008). *The improv handbook: The ultimate guide to improvising in comedy, theatre, and beyond*. Bloomsbury.
- Sawyer, R. K. (2000). Improvisation and the creative process: Dewey, Collingwood, and the aesthetics of spontaneity. *The Journal of Aesthetics and Art Criticism*, 58, 149–161.
- Vatai, É. (2001). Improvizáció. *Drámapedagógiai Magazin*, 20, 17–20. <https://dpm.drama.hu/2001-2010/2001.2.pdf>

**THE INTRODUCTION OF ENVIRONMENTAL AWARENESS
AND SOCIAL SENSITIVITY IN VISUAL CULTURE TEACHER TRAINING –
THE POTENTIAL AND LIMITATIONS OF THE STEAM METHOD**

Klima Gábor

Magyar Képzőművészeti Egyetem

Keywords: visual culture; STEAM education

1. Introduction

In the first section of my presentation, I will briefly introduce some of the current issues, problems and trends in art education that are relevant to the topic of environmental awareness and social sensitivity. Design-based processes, critical pedagogies, various participatory and cooperative pedagogies all thematise the human-environment-society triangle in their respective fields. We need to find our way through the theoretical and methodological maze.

2. About the STEAM method

STEAM pedagogical methods offer a good solution for fusing environmental and artistic education because of their universal (or total) character. In teacher training programmes, we try to apply this approach when designing pedagogical curricula.

3. Practices, examples

In the second half of the presentation, I will show how I define a "low-tech" STEAM programme adapted to the public education environment through student projects. The focus here is on the accessibility of technology and engineering. Designed using recycled materials and available manual and digital technologies, the programmes were implemented in grades 9-11 of high school between 2020-23. An important part of the art teacher training at the Hungarian University of Fine Arts is the social focus, i.e. the interpretation of art education in the social space. For this, there are of course several tried and tested methods and contents available. These can be complemented and enriched by STEAM pedagogy by working on a socially sensitive project in a natural science context. In their Visual Education Practices course, the students developed and implemented complex projects reflecting a STEAM approach in their practice teaching, where the task was to work on environmental and social issues. In this presentation, I will select from these projects to illustrate how STEAM pedagogy can be both an aim and a tool in visual culture (i.e. visual arts teacher) teacher education.

4. Conclusion

At the end of this presentation, I will attempt to draw a picture of a new curricular paradigm where environmentally conscious and socially sensitive content can be articulated along a clear and transparent, easily applicable art pedagogy.

SZABAD, INTERAKTÍV, JÁTÉKOS, ÉLMÉNYSZERŰ, MINDEN ÉRZÉKSZERVRE HAT... RÁKÉRDEZHETEK? MÚZEUMI TANULÁS!

Kolosai Nedda

ELTE TÓK

Kulcsszavak: múzeumi tanulás; felsőoktatás pedagógia; gyermekkultúra

Az óvodás korosztály múzeumi tanulásának vizsgálata, a múzeumpedagógiai foglalkozások megteremtése több tudományterület, művészeti ág együttes bevonásával új területe a művészetpedagógiának, a neveléstudományi kutatásoknak, és a módszertani jó gyakorlatoknak. Nemzetközi tendencia, hogy a felsőoktatás minőségfejlesztésével foglalkozók évtizedek óta sürgetik a felsőoktatás-pedagógia módszertani megújítását annak érdekében, hogy a korszerű és szakszerű tanulásirányítási módok az oktatás más színterein is elterjedjenek. Nagy figyelem összpontosul az egyetemi hallgatók számára vonzó, részvételre ösztönző: szociális és emocionális tanulást facilitáló tanulási környezetek megteremtésére (Ohser et al., 2016; Pusztai, 2017).

Óvodások múzeumi tanulásával, általában gyermekkultúrával foglalkozni egyet jelent azzal, hogy a gyermek fejlődési, szocializációs és tanulási folyamataival társadalmi perspektívából, rendszerszinten foglalkozunk (Kolosai, 2016, p. 26), a terület jelenlegi kutatóinak célja a hazai kultúrakutatásban meghatározó szerepet kialakítani a gyermekkultúrának (Trencsényi, 2016). A kutatás arra keresi a válaszokat, vajon milyen módszerekkel formálható pedagógus hallgatók attitűdje pozitív módon a gyermekek múzeumi tanulásáról.

Kutatási kérdéseink megválaszolásához az írásbeli kikérdezés módszerét alkalmaztuk, nyílt és zárt végű kérdésekkel egyaránt felmértük hallgatóink személyes tapasztalatait, azok változásait, az eredményeket a tartalomelemzés módszerével, valamint SPSS programmal értékeltük. N=198 tanító, óvó, kisgyermeknevelő szakos hallgató vett részt a kutatásban.

A kutatás fontos eredménye szerint az egyetemi kurzuson résztvevő hallgatók 92%-a ért egyet azzal az állítással, hogy „A kurzus hatására jobban látom saját felelősségem abban, milyen kulturális élményeket nyújtunk a gyerekeknek.”, egyben 86%-uk tartja innovatívnak az óvodások múzeumi tanulásával foglalkozó kurzust. Ami leginkább meglepte a leendő pedagógusokat, hogy „mégsem unalmas hely a múzeum” (89%). Izgalmas eredményünk szerint, arra a nyílt végű kérdésre, hogy „Mit gondol most, miben más a múzeumi tanulás, mint az intézményi (bölcsődei, óvodai, iskolai) tanulás, vagy mint az otthoni tanulás?” a múzeumi tanulás lényegét megmutató válaszok születtek, melyek tartalomelemzéssel kialakított kategóriáit, azok megoszlását részletesen bemutatja az előadás. Az általuk látott, óvodásoknak szóló múzeumpedagógiai foglalkozások alapján a múzeumi tanulás „szabadabb”, „interaktívabb”, „játékosabb”, „izgalmasabb”, „realisztikusabb”, „élményszerűbb”, „jobban hat a gyermekek érzékszerveire”, „közösségi élményt nyújtó”. Legfontosabb eredménye a kutatásnak, hogy a kezdeti egyértelmű kétségek után, a félév végén arra a kérdésre, hogy „Jelenleg mi a véleménye, van helye az óvodások tanulásában a múzeumban?” egyértelműen igennel válaszoltak a megkérdezett pedagógus hallgatók (94%).

A kutatás felhívja a figyelmet az egyetemi oktatás attitűdformáló hatására.

A kutatást támogatta:

TINLAB (Társadalmi Innovációs Nemzeti Laboratórium)

A GYERMEKKEL KAPCSOLATOS TETOVÁLÁST VISELŐ SZÜLŐK TETOVÁLÁSÁNAK GYERMEKKÉPE, TETOVÁLÁSUKRÓL VALÓ GONDOLKODÁSA, ÉS A TESTDÍSZÍTÉS ELKÉSZÍTETÉSÉRE IRÁNYULÓ MOTIVÁCIÓJA

Kóródi Rita, Agné Dr. Pirka Veronika

Eötvös Loránd Tudományegyetem Tanító- és Óvóképző Kar

Kulcsszavak: tetoválás; kultúra; gyermekkép; motiváció

A tetoválás, minden lakott kontinensen, évezredek óta átívelő kulturális jelenség, ami szinte minden kultúrában, és társadalmi rétegben jelen van. (Schildkrout, 2004; Sanders & Vail, 2008) A STATISTA 2018-as adatai szerint, egy tizenhét országot vizsgáló felmérés alapján 38% a tetoválást viselők aránya, ahol az első tízből hat helyen európai ország szerepel, ami kellően nagy szám ahhoz, hogy figyelmet érdemeljen. A tetoválás nemcsak hogy a szubkultúrából a fősodorba ért, de bejelentkezett a művészeti státuszért. (Sanders & Vail, 2008; Sizer, 2020)

A gyermekkortörténeti kutatások számos elsődleges forrást vizsgáltak. Tanulmányoztak írásos anyagokat dokumentum-, és tartalomelemzéssel (naplók, levelek, levéltári anyagok, halottkémi jelentések, irodalmi művek, folyóiratok, pedagógiai lapok). Fókuszba kerültek a művészettörténeti-, játék-, divattörténeti vizsgálatok, a gyermekábrázolás, képzőművészeti alkotások, régészeti leletek, népszokások, filmek, plakátok, gyermekruhák, valamint a gyermekek tere, térhasználata. A História folyóirat egy teljes száma foglalkozott a gyermekkortörténeti kutatásokkal, történeteket, helyeket alapul véve. (Pukánszky, 2001; Hegedűs, 2004; Kéri & Szabolcs, 2022) A testdíszítés kutatására a magyar gyermekkortörténeti kutatásokban még nem volt példa.

A kutatás a szülők által viselt, gyermekekhez kapcsolható tetoválásokra fókuszál. A kutatás célja, meg tudni a szülők motivációját a tetoválás készíttetésére, megismerni a tetoválás által közvetített gyermekképet, valamint képet kapni a szülők kultúrával, művészettel kapcsolatos gondolkodásáról a tetoválásukkal kapcsolatban, és, hogy vajon mi lehet a mondanivalója ezen bőrre rajzolt képeknek.

A kutatás módszere kvalitatív elemzés félig strukturált interjúk segítségével. Egy kiegészítő vizsgálat internetes kutatás keretében képet adhat a gyermekekkel kapcsolatos tetoválások kategóriáiról, ami a világhálóról begyűjtött, szülők által viselt, gyermekekkel kapcsolatos tetoválások csoportosításával jöhet létre. A kutatás eredményei közé sorolhatjuk a gyermekekkel kapcsolatos tetoválások kategorizálásával kialakuló csoportokat. Az ábrákon látható lehet a gyermek maga, realisztikus, stilizált vagy szimbolikus megjelenítésben. Mutathatja a bőrön lévő kép a gyermek nevét, születési dátumát, a szülővel való kapcsolatát, a teljes családot, valamint a gyermek rajzát, kézírását is.

Irodalom

- Hegedűs, J. (2004). A gyermekkor-történet a hazai neveléstörténeti kutatásokban. *Iskolakultúra*, 14(3), 84–90.
- Kéri, K., & Szabolcs, É. (2022). Téri fordulat a nevelés- és gyermekkortörténet kutatásában. *Gyermekevelés Tudományos Folyóirat*, 10(4), 91–100.
- Pukánszky, B. (2001). *A gyermekkor története*. Műszaki Kiadó.
- Sanders, C. R., & Vail, D. A. (2008). *Customizing the body: The art and culture of tattooing*. Temple University Press.
- Schildkrout, E. (2004). Inscribing the body. *Annual Review of Anthropology*, 33, 319–344.
- Sizer, L. (2020). The art of tattoos. *The British Journal of Aesthetics*, 60(4), 419–433.

SZERKEZETI ELEMZÉSRE ALAPULÓ NÉPTÁNCPEDAGÓGIA

Kovács Henrik

Magyar Táncművészeti Egyetem

Kulcsszavak: szerkezeti elmezés; néptáncoktatás; revival; motiválás

Szerkezeti elemzésre alapuló néptáncpedagógia

A néptánc hagyományozódása az elmúlt évtizedekben jelentős átalakuláson ment keresztül. A tradicionális paraszti társadalom felbomlásával az intézményes oktatás vált a tánctanulás domináns színterévé, amely egyúttal a módszertani keretek és számos esetben a pedagógiai célkitűzések átalakulását is maga után vonta. A kortárs néptáncpedagógia egyik legfőbb kihívása az új generációk számára releváns, ugyanakkor a néprajztudomány eredményeivel egybevető oktatási modellek kidolgozása. Az új módszereknek szükséges a modern oktatás kihívásaihoz alkalmazkodnia, miközben biztosítani kell a táncantropológiai kutatásokkal összhangban álló néprajzi hitelesség fenntartását, valamint a revival mozgalom elvárásainak kielégítését.

Előadásomban a szerkezeti elemzésre épülő néptáncpedagógiát mutatom be. Ez a módszer a magyar néptánc kutatás egyik legismertebb irányzatára, Martin György és Pesovár Ernő munkásságára épül. A hagyományos táncok szerkezeti elemzése rávilágít a táncfolyamatokat felépítő motívumok és az azokat összefogó szabályok rendszerére.

Az általam alkalmazott módszertan középpontjában a hagyományos táncok újraalkotásának elve áll, amely a statikus másolás helyett a tudatos reprodukcióra helyezi a hangsúlyt. A mezőkomáromi kopogó és a gyimesi féloláhos példáján keresztül demonstrálom, hogyan lehet ezt a szemléletet a gyakorlatban alkalmazni. Az előadásban kiemelt figyelmet fordítok a táncfolyamatokat meghatározó szerkesztési elvekre, azok didaktikai relevanciájára, valamint a revival pedagógiai környezetben történő alkalmazhatóságára.

Pedagógiai tapasztalataim szerint Ez a módszertani megközelítés növeli a tanulók motivációját, ösztönzi a kreatív táncalkotást, és lehetőséget ad arra, hogy ne csupán reprodukálják, hanem megértsék és újraalkossák a hagyományos táncokat.

Irodalom

Martin, Gy., & Pesovár, E. (1960). A magyar néptánc szerkezeti elemzése: Módszertani vázlat. In G. Dienes & P. Morvay (Eds.), *Tánc tudományi tanulmányok 1959–1960* (pp. 211–248). Magyar Táncművészek Szövetsége Tudományos Bizottsága.

Martin, Gy., & Pesovár, E. (1964). A motívumtípus meghatározása a táncfolklórban. In G. Dienes (Ed.), *Tánc tudományi tanulmányok 1963–1964* (pp. 193–234). Magyar Táncművészek Szövetsége Tudományos Bizottsága.

Szentpál, O. (1961). A magyar néptánc formai elemzése. *Ethnographia*, 72(1), 3–55.

Zórándi, M. (Ed.). (2003). *Néptáncaink tanítása: Ugrós táncaink*. Planétás Kiadó.

MÚZEUMI DIGITÁLIS INSTALLÁCIÓK – MÉRŐESZKÖZ A FIGYELEM ÉS A TANULÁS MEGKÖZELÍTÉSÉHEZ

Kőhalmi Anett

Moholy-Nagy Művészeti Egyetem

Kulcsszavak: múzeumi digitális installációk; mérőeszközfejlesztés; figyelemmegosztás és tanulás

Interaktív adatvizualizációk, VR eszközökkel manipulálható 3D-scannelt műtárgyak, személyre szabható immerzív vetítések – pár példa a formai gazdagságból, amivel a kulturális örökség kiállítási eszköztára a megváltozott látogatói igényeknek is próbál megfelelni.

A tárlatokban installált alkalmazásokról inkább a látogatók technológiához való viszonyulására vagy igénybevételére összpontosítanak az empirikus kutatások, míg az informális tanulási helyzetre mindössze tágabb értelemben.

Előadásomban bemutatok egy mérőeszközfejlesztést, mely a kiállítás fizikai terében a digitális installációk tanulási kimenetét és figyelemre gyakorolt hatását körvonalazza.

Mi a hatása az egyes kiállítási digitális technológiáknak a látogatók figyelem megosztására? Kevesebb figyelmet fordítanak a gyűjtemény tárgyaira vagy leírásaikra azok, akik használják a digitális installációkat? Képesek a látogatás után közvetlenül (vagy akár hosszabb távon) az installáció üzenetét felidézni? Doktori kutatásomban e kérdéseket 3 esettanulmányon keresztül kívánom vizsgálni budapesti kulturálisörökségi intézményekben.

A médiatechnológia sokszínű formanyelve és változatos céljai a tárlatok szerteágazó témáihoz illeszkedő heterogén tartalommal kombinálva egyedi kiértékelési feltételeket támasztanak. Így e kutatás kizárólag a kiállítás fizikai terében "önálló" kioszként elhelyezett digitális installációkra összpontosít. Valamint, a középiskolás diákokra és fiatal felnőttekre fókuszál – mivel a technológia alkalmazását nagyrészt a fiatalok bevonásának igénye támasztja.

Megfigyelést és megkérdezést kombináló módszertanunkkal tavaly tavasszal a Magyar Zene Házában készítettünk egy 10-25 év közötti fiatalokat célzó 107 fős mintán kutatást. Eredményeink önmagukban még nem mérvadók, inkább irányadók a doktori kutatás kérdéseinek megválaszolásában. Ám lehetővé teszik, hogy a mérőeszközfejlesztéssel kapcsolatban levonjuk módszertani tanulságokat és összegzünk néhány megfigyelést a kérdéseinkkel kapcsolatban is. A kutatás eredményei hasznosíthatók lesznek mind a múzeumi szakemberek, mind a designerek számára az installációk tervezési és kiértékelési szakaszaiban.

Irodalom

Damala, A., Ruthven, I., & Hornecker, E. (2019). The Musetech model: A comprehensive evaluation framework for museum technology. *Journal on Computing and Cultural Heritage*, 12.

Galani, A., & Kidd, J. (2019). Evaluating digital cultural heritage 'in the wild': The case for reflexivity. *Journal on Computing and Cultural Heritage*, 12(1), 1–15.

Hornecker, E., & Ciolfi, L. (2019). Human-computer interactions in museums. In *Synthesis Lectures on Human-Centered Informatics* (Vol. 12).

Ruttkay, Z., & Bényei, J. (2021). A digitális múzeum 10 éve. *Tudásmenedzsment*, 22, 84–105.

Sitzia, E. (2023). *Museology and its others: Analyzing exhibition storytelling through narratology, space analysis, discourse analysis, and ethnographic research* (pp. 153–171).

TÁNCOLVA FESTENI – MEGFESTENI A TÁNCOT MŰVÉSZETI SZAKKÖR A MOZDULAT ÉS A VIZUÁLIS ALKOTÁS JEGYÉBEN

Kuzma Anita

Millennium Háza - NEO Kortárs Művészeti Tér

Kulcsszavak: mozgás és vizualitás; kreatív fejlesztés; Segni mossi

Az előadás egy budapesti kortárs művészeti intézmény keretein belül működő művészeti szakkört mutat be, mely során a mozgást és az alkotást – firkálást, festést, rajzot - különféle gyakorlatok segítségével kapcsoljuk össze. Technikai oldalát tekintve a mozdulatok vizuális leképzelése, valamint a nyomhagyás áll középpontban a folyamatközpontú foglalkozások során. Ez egyben folyamatos kísérletezést is jelent – hogyan lehet minél több és szervezettebb módon összekapcsolni a nagymozgást a hagyományosan finommotorikus alkotással, hogyan hat a két „műfaj”, önkifejezési forma egymásra. Ezáltal a gyerekeket is felfedezésre és játékra invitálja, a határok, átjárhatóságának, összemosásának kipróbálására. Arra biztat, hogy merjenek új utakat keresni, kísérletezni, kilépni a komfortzónából.

A szakkör fő célja a komplex kreatív fejlesztés és szorongásoldás. Lehetővé teszi, hogy a résztvevő gyerekek felszabadultan merülhessenek el – zene, tánc és vizuális alkotás által – a folyamatokban, megtapasztalhassák a flow élményt, irányított és biztonságos módon juttathassák kifejezésre érzelmeiket, miközben teret adunk az improvizációnak is. A módszer segít önbizalmat építeni, érzékenyíteni a kortárs művészetre, fejleszti az innovatív (out of the box) gondolkodást, a kooperációt és a koordinációt. A kurzus célcsoportja a 7-11 éves korosztály, de módosításokkal akár felnőtt csoportokat is megszólíthat. Előadásomban kitérek a szakkör fő inspirációs forrására, az olasz Segni mossi projektekre, amely több területen alkalmazza sikeresen a mozgás és a grafikai jelek összekapcsolását, valamint tréningeket szerveznek a módszer népszerűsítésre.

A komplex művészetpedagógiai technikák előnyeit már több módszer alkalmazza sikerrel – esetünkben talán a Kokas-módszer a legrelevánsabb példa, amely elsőként integrálta a mozgást a zeneoktatásba, de a táncpedagógiában alkalmazott Franklin módszert is megemlíthetjük, mely a vizualizáció és belső képalkotás fontosságát hangsúlyozza a mozdulat sokrétűbbé tételében. A szakkörön alkalmazott gyakorlatok arra törekcsenek, hogy minél organikusabban kapcsolják össze a mozgást és a vizuális alkotást, az egyik közvetlenül következzen a másikból, a mozdulat jelenjen meg a papíron, vagy éppen fordítva, kerüljön kifejezésre a piros szín a tánc által. Természetesen az is fontos szempont, hogy mindezt olyan módon kivitelezzük, hogy a gyerekek örömeiket leljék benne, élvezettel vegyenek részt az alkalmakon.

Irodalom

- Deszpot, G. (2016). Zene és kreativitás: Az alkotóképesség fejlesztése Kokas Klára zenepedagógiájával. In A. Falus (Ed.), *Zene és egészség* (pp. 54–75). Kossuth Kiadó.
- Greccó, Z., & Szászi, B. (2022). A Franklin-módszer mentális gyakorlatainak alkalmazása a táncoktatásban. *Tánc és Nevelés – Dance and Education*, 3(1), 83–92.
- Poikonen, H. (2017). A dancer's brain develops in a unique way. *University of Helsinki*.
<https://www.helsinki.fi/en/news/healthier-world/dancers-brain-develops-unique-way>

TÁNCOKTATÁSSAL A TÁRSADALOMÉRT? A PROBLÉMAALAPÚ PROJEKTEK ÉS A KAGAN-I STRUKTÚRÁK A TÁNC TANÁR SZAKOS HALLGATÓK MŰVÉSZETPEDAGÓGIAI KÉPZÉSÉBEN

Lanszki Anita

Magyar Táncművészeti Egyetem

Kulcsszavak: tánc; problémaalapú tanulás; didaktika

A táncoktatásban a frontális munkaforma dominál, követve a mester-növendék hierarchiát és a mozdulatok utánzásán alapuló didaktikát. A tánc tanárok a kerettanterv szűk időkerete miatt ritkán illesztenek be projekteket, így a tanulók együttműködésére főként ünnepi műsorok és nyári táborok során nyílik lehetőség. Nehézség az is, hogy a magyar iskolákban csak sporadikusan jelenik meg a művészettel nevelés paradigmája, valamint az a keresztntantervi törekvés, hogy a táncos alkotás segítségével egy problémára fókuszálva más tantárgyak tantanyagát is el lehessen sajátítani.

A Magyar Táncművészeti Egyetem tanárképzésében a tanulói jóllét és a tevékenységközpontú tanulás áll a középpontban. A Művészetpedagógia kurzus már egy évtizede a projektpedagógia elvei szerint működik, amelyet két éve Kagan-i kooperatív struktúrákkal és a problémaalapú tanulás (PBL) módszereivel egészítettünk ki. A hallgatók (N=53) a Művészetpedagógia kurzus (2023 őszi félév, 2024 őszi félév) óráin megismerték a PBL lépéseit és a Kagan-féle struktúrák alapelveit az utóbbi kooperatív csoportalkotási és tanítási-tanulási módszereinek a segítségével. A saját élmény hozzásegítette őket ahhoz, hogy gyakorolják a tanulói ön- és társértékelést, a kölcsönös felelősségvállalást és az építő egymásra utaltságban megvalósuló problémamegoldást, valamint megérezzék a tanári facilitálás tanulói alkotást elősegítő, mégis keretet adó erejét. A kurzus során a tanárszakos hallgatók projektfeladata egy PBL és Kagan-i alapú tematikus projektterv kidolgozása volt, amely igazodik a tantárgyak kerettantervéhez. A hallgatók párban vagy 3-4 fős csoportban készítették elő a közösségi problémára reflektáló tervet, valamint a tanulói produktumot és munkafolyamatot értékelő kritériumorientált értékelőtáblázatot.

Az előadásban bemutatom a Művészetpedagógia kurzus felépítését és tartalmait, valamint a hallgatók kreatív projektterveinek tematikus rendszerét: a tánc tanár szakos hallgatók a roma kisebbség falusi inklúziójától kezdve a környezettudatos jelmezalkotáson át az egészséges életmódra nevelésig számos érdekes kihívásra találtak választ. A projekttervek lehetővé teszik, hogy a tánc tanárok a problémaközpontú gondolkodással elősegítsék a tanulók kritikai gondolkodásának, problémamegoldási képességének fejlesztését, támogassák társadalmi érzékenyítésüket, valamint a gyakorlatban éljék át tanulóikkal a tánc eredeti funkcióit, a közösségépítést és a művészeti alkotás által megvalósuló kommunikációt.

Irodalom

Kagan, S., & Kagan, M. (2009). *Kooperatív tanulás*. ÖKONET Szolgáltató és Tanácsadó Kft.

Molnár, M. (2024). A problémaalapú tanulás: Didaktikai megújulás a felsőoktatásban. *Paideia*, 14(1), 57–70. <https://doi.org/10.33034/paideia.2024.1.57>

SZÁMADÁS A TÁLENTOMRÓL – A TEHETSÉG TÁMOGATÁSÁNAK IRODALOMTERÁPIÁS LEHETŐSÉGEI

M. Nagy Emese

MMA-MMKI

Kulcsszavak: tehetség; irodalomterápia; mentálhigiéné

A szavak erejébe vetett hit egyidős az emberiséggel. Az expresszív művészetterápiák közé sorolható irodalomterápia is alapvetően verbális módszer, munkaeszköze a nyelv, a szöveg. A fókusz azonban nem az irodalmi szövegre irányul, hanem a személyre: a szövegek az adott személy megsegítéséhez, érzelmi kíséréséhez, mentális egészségének helyreállításához, gyógyulásához és önkifejezéséhez nyújtanak támogatást (Hynes, 1994).

A szavakkal nyelvi formába önthetjük, kifejezhetjük, ezáltal uralhatóbbá, átláthatóbbá, kontrollálhatóbbá tehetjük élményeinket, érzéseinket (Béres, 2022, p.18). A cél a személy belső erőforrásainak megnyitása, megerősítése, önfogadásának és éntegrációjának támogatása annak érdekében, hogy aktív, cselekvő részesévé váljon sorsa alakításának, és képessé váljon arra, hogy önmagán tudjon segíteni.

Egy kortárs kiállító térben 2022 óta működő irodalomterápiás foglalkozássorozathoz – Karinthy verse nyomán – a Számadás a tálelntomról címet választottam. Ezekén a nyitott csoportalkalmakon a tehetség, kibontakozás, alkotás, hivatás kérdései kerülnek a középpontba. Előadásomban az itt szerzett tapasztalatokból hozok egy csokorra valót, olyan izgalmas kérdésekről, melyek más csoportokban, illetve minden alkotó ember életében előkerülhetnek, és további gondolkodásra érdemesek. A foglalkozásokra választott szövegek mindig egy kicsit más látószöveget biztosítanak a tehetség témához, más fénytörésben mutatják azt a kérdést, hogy hogyan is állunk a tálelntumainkkal, milyen a viszonyunk a képességeinkhez? Mennyire az identitásunk része a tehetség, mi mindent határoz meg az életünkben? Tehetség-e egyáltalán, honnan tudható, sejtethő ez? Mikor, mitől válik valaki termékennyé, produktívvá, mikor marad szemlélődő? Kinek melyik állapothoz kapcsolódik inkább az alkotás lehetősége vagy sürgetése? Mennyire érzékelhető, mennyire válhat nyomasztóvá a tálelntumok felelőssége?

Irodalom

- Béres, J. (2022). *Élet a sorok között: Irodalomterápiás gyakorlatok mindenkinek*. Libri Könyvkiadó.
- Détambel, R. (2015). *Les livres prennent soin de nous: Pour une bibliothérapie créative*. Actes Sud.
- Gyarmathy, É. (2012). *A tehetség – fogalma, összetevői, típusai, azonosítása*. ELTE Eötvös Kiadó.
- Gyarmathy, É. (2021). *Tehetségfejlesztés: Lehetőségek kezdőknek és haladóknak*. Tea Kiadó.
- H. Nagy, A. (Ed.). (2012). *Szakmai ajánlások a nemzeti tehetséggondozás továbbfejlesztéséhez*. MATEHETSZ és a Nevelési Tanácsadók Egyesülete.
- Hynes, A. M., & Hynes-Berry, M. (1994). *Biblio/poetry therapy: The interactive process: A handbook*. North Star Press.
- Rogers, C. R. (2008). *Találkozások – A személyközpontú csoport* (K. Sándor, Trans.). Edge 2000 – OFI.
- Roy, K. (2018). *La bibliothérapie: Trésor d'imaginaire*. Fides.

A GYEREKJOGOK ARTIKULÁLÁSA MŰVÉSZETPEDAGÓGIAI FOGLALKOZÁSON KERESZTÜL

Marosán Borbála, Varga Boglárka

Moholy-Nagy Művészeti Egyetem
Szent Angéla Ferences Általános Iskola és Gimnázium

Kulcsszavak: participatív kutatás; épített környezeti nevelés; gyerekjog

A művészetpedagógia számos értéket hordoz, úgy mint a kreativitás és empátia fejlesztése vagy a szociális érzékenység és a társadalmi együttműködés növelése (Kárpáti, 2018). Jelen projekt azt vizsgálja, hogy ezen érdekek túl milyen társadalmi hatással bírhat, ill. képes-e az ENSZ által megfogalmazott gyerekeket megillető alapvető jogok artikulálására (United Nations General Assembly, 1989). Számos hazai és nemzetközi gyakorlat rávilágított, hogy mindezt a városi tér kiváló tanteremként szolgálhat, ahol az épített környezeti nevelés eszközeivel segíthetjük ezt a folyamatot (Edelhoff et al., 2013). Ebben a keretrendszerben a gyerekeknek lehetőségük nyílik arra, hogy egészen fiatal korban kezdjenek el közösen gondolkodni a saját környezetük tudatos formálásáról (Arup, 2017).

A projekt egy rövidtávú, intenzív kutatás lépéseit, felhasznált módszereit és eredményeit mutatja be, amely a Culture Moves Europe ösztöndíjprogram keretében valósult meg Portugáliában, egy designkutatással és gyerekjogokkal foglalkozó szervezettel közösen. A művészet- és designpedagógia eszközeit alkalmazó, gyakorlat alapú kutatás azt vizsgálja, hogy a gyerekek bevonásával megvalósuló ideiglenes városi beavatkozás, hogyan képes kialakítani a résztvevő gyerekek tudatosabb kapcsolódását a városi környezetükhöz. Az ideiglenes placemaking beavatkozásokon keresztül lehetőségük nyílik a vágyott környezetük bemutatására, miközben a folyamat kihangsúlyozza a gyerekjogok részleges érvényesülését és szorgalmazza széleskörű megértésének elősegítését.

Az alapkutatást - amely szakirodalmi áttekintéséből és releváns szakértőkkel folytatott interjúkból állt - egy gyakorlatorientált kutatási fázis követte, megfigyelés majd problématerképező és co-design workshopok formájában. Végezetül egy lezáró alkalom keretében a létrejött ideiglenes installáció megvalósításának folyamata és fejlesztési lehetőségei kerültek kiértékelésre a résztvevőkkel.

A projekt rámutat arra, hogy a művészetpedagógia és a városba való kilépés lehetőséget biztosít egy olyan térre, ahol a gyerekek igényei fizikai formát öltve tudnak megjelenni. Ezáltal a folyamat eredményeként, a gyerekekkel közösen létrehozott ideiglenes városi installáció, a helyi közösség számára gyermekjogi aktivista tevékenységként is képes működni a kreatív oktatási helyzeten túlmutatva.

Irodalom

- Arup. (2017). *Cities alive: Designing for urban childhoods*. Arup. <https://www.arup.com/insights/cities-alive-designing-for-urban-childhoods>
- Edelhoff, S., Kataikko, P., Reicher, C., & Uttke, A. (2013). *Gyerekszemmel – építészet gyerekekkel és gyerekeknek*. Kultúráktív Egyesület.
- Kárpáti, A. (2018). Bevezetés. *Magyar Tudomány*, 179(6), 761–772. <https://doi.org/10.1556/2065.179.2018.6.1>
- United Nations General Assembly. (1989). *Convention on the rights of the child*. United Nations. <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/convention-rights-child>

A kutatást támogatta:

Culture Moves Europe

MŰHELYMUNKA, A SZAKGIMNÁZIUMI TÁNCOS ÉS KÉPZŐMŰVÉSZETI TAGOZATOK ÖSSZEKAPCSOLÁSÁVAL, SZÍNPADI ELŐADÁS LÉTREHOZÁSA

Marschalkó Edit, Somlai Balázs

Balázs Győző Református Gimnázium
Balázs Győző Református Gimnázium, Miskolc

Kulcsszavak: tanári minta- és szerepvállalás; kooperáció; csapat- és csoportmunka; projekt; kreatív gyakorlatok; kreativitásfejlesztés; előadóművészeti gyakorlat; színpadi produkció díszleteinek; óriás bábainak; animációs vetítéseinek; hang- és zenei anyagának összevágása

Az előadás témája olyan tartalmi kapcsolódások mentén épül, melyek eszközök és anyagok, táncmozdulatok, és szöveges részek tematikus keveredésének lehetőségén keresztül építik a csoport kohéziót, fejlesztik a kreativitást, hatnak a színpadra állítandó mese történetalakításával. A feladatok egymásból és egymásba épülése lehetőséget nyújt az alkotómunka kialakítására, a színpadra állított előadás változatos formai és tartalmi megjelenítésére, fókuszba helyezve a művészeti szakmák kapcsolatát.

A jelenetek egymásutánisága építi a belső képi világukat, az előadói attitűdjüket, mindazonáltal formálja ízlésüket, mindezen folyamatok pedig a tanár részéről is alkotó magatartást feltételeznek, ezáltal támogatva a kreatív megújulást. Közös rendezés, az oktatás különböző színtereinek összekapcsolódása, az ismeretek közös bővítését is lehetővé teszik. Ahogy a történet egy házi meseíró pályázatból kiindulva, szépen fejlődik a közös munka során, a csoportok alkotta szakmai szabályok mentén valósult meg.

Célunk volt, hogy az együtt gondolkodás által, a megismerést és a tapasztalást segítse az alkotás élménye. Támogassa az iskolai szocializációt, hiszen a különböző művészeti csoportokban vegyesen, a 9.-es évfolyamtól a végzősig együtt dolgoznak a diákok a tanárokkal. Közösségi élményt hordoz, amely a tapasztalaton keresztül ismereteket nyújt. Mindezt egy olyan metodikai eljárás segítségével, amely a szakgimnáziumi kerettanterven alapul, de bizonyos tekintetben túlnyúló, igazi szakmai gyakorlattá teszi a projektet. A diákok számára ez a produkció lehetőséget ad a kíváncsiságból fakadó céltudatos tevékenységre, alkotómunkára. A projektfelépítés a darab létrejöttére, tanárok és diákok közös tervező és kivitelező tevékenységére épít. Leképzés által segíti a részfeladatok párbeszédében felmerülő valós problémák komplexitásának felismerését.

Jelen előadás azon műhelymunkák tematikus egységeit foglalja össze, amely az együttesen életre hívott produkció mentén, a mese bemutatását célozza.

Főbb törekvésünk az egymásra építkezés által az alkotáson keresztüli ötletek egymásra épülésére, a vizuális, mozgásművészeti, zenei- hangzásbeli problémák megoldásának sokrétű lehetőségére épít, mind didaktikai, mind pedagógiai szempontból. A próbafolyamat során a hangsúly az együtt gondolkodáson, a művészeti nyelv valós, színházi körülmények közötti bemutatásán, a diákok olyan tapasztalatainak kiemelésén van, amelyek hozzásegítik a tanulókat személyes és társas készségeinek fejlődéséhez is.

Irodalom

- Lepecki, A. (2015). *A tánc kifulladás – A performansz és a mozgás politikája*. Kijárat Kiadó.
Balogh, J. (1990). *A vizuális ítélet lélektani, pedagógiai, módszertani megközelítése*. Akadémia Kiadó.
Bálványos, H. (1998). *Esztétikai-művészeti ismeretek, esztétikai-művészeti nevelés* (Vizuális kultúra sorozat II.). Balassi Kiadó.
Hornýk, D., & Szőke, A. (2008). *Kreativitási gyakorlatok, Fafej, Indigo, Erdély Miklós művészetpedagógiai tevékenysége 1975–1986*. Gondolat Kiadó.

**METHODICAL APPROACH TO TEACHING IMPROVISATION
IN TURNING-COUPLE DANCES**

Matúš Ivan

Keywords: folk dance; methodical approach; improvisation; turning-couple dances; dance memory; structure of dance

The aim of the paper is to introduce the innovative methodical approach to teaching improvisation in turning-couple dance with special regard to Slovakia. We argue that traditionally used method of memorizing particular dance choreography does not fully saturate the need of learning the improvisation, which we consider an essential part of interpreting the folk dance. Based on the method of triangle we suggest new approach to the teaching of improvisation and we outline its application. Besides the theoretical objectives, the paper briefly describes Slovak turning-couple dances. As a practical example we use the model of czardas, which includes one of the traditional pair dancing patterns. Folk dance is a dance created by particular nation or ethnic group and it is interwoven with the way of life of the people, their background and national character. It has its own peculiarities in the character of the movement, form and structure, which is associated with vocal and instrumental manifestations of a nation, ethnic group. We perceive dance pedagogy and possibilities of its application in folklore collectives, elementary art schools, conservatories or dance houses as a significant preserving factor of folk dance in Slovakia. However, new conditions require new approaches in the methodology of teaching folk dance. The way the educational process is undertaken differs due to the objective of teaching and the composition of performers. This methodical approach to teaching improvisation is dissimilar to the conventional preparing and rehearsing of repertoire - choreography. The main difference is in the target group of both methodological approaches, as well as in the actual teaching objectives. We do not aim to analyse in details the ethnochoreological aspects of the dances, our purpose is to focus on teaching methodology that supports the development of interpretative skills.

The paper describes particular methodological model ("the triangle"), which can be considered a novelty in dance pedagogy. Its functionality has limited possibilities, because it is applicable only to turning-couple dances, which are paradoxically the most widespread in Slovakia. In our text we pay attention to understanding the form of dance, thus structure of dance, which we consider to be an essential part of this approach. Every particular folk dance (male, female, couple, turning etc.) has its own structure (formal side). Analysing and understanding the structural components of dance allows us to increase the efficiency of the educational process. Based on the fact that folk dance is improvisational in its nature, it is extremely important to focus precisely on this aspect during the educational process. An important factor remains the memory of the dancer, which we further specify in the text. As the method is applicable to turning-couple dances, we consider necessary to give a brief characteristic of turning-couple dances in Slovakia.

This research is supported by:

Department of dance creation, Faculty of music and dance, Academy of Performing Arts, Zochova 1, Bratislava 813 01, Slovak Republic.

**ART THINKING IN CREATIVE PROBLEM-SOLVING:
EXPLORING DIVERGENT COGNITIVE PROCESSES**

Melanie Sarantou

Kyushu University

Keywords: Art thinking; Creative problem solving; Divergence

Individuals can enhance cognitive flexibility and develop greater tolerance for ambiguity through sketching, improvisation, and metaphorical storytelling. The creative areas mentioned above display a powerful connection with creative problem-solving approaches. Art thinking has yet to be thoroughly explored in academic publications, yet its early incorporation into STEAM education can help fill current deficiencies in computational and design thinking by promoting metacognition and ambiguity tolerance while enhancing creativity (Jacobs, 2018; Nagai et al., 2019). Design thinking has received significant theoretical and practical attention in problem-solving areas. In contrast, art thinking demonstrates cognitive value through open-ended exploration, divergent thinking, emotional depth, and subjective interpretation (Eisner, 2002). However, critical distinctions persist: Design thinking relies on user-centricity, iterative prototyping and functional solutions, while art thinking uses abductive reasoning alongside intuition and self-reflection to produce paradigm shifts, as stated by Jacobs (2018) and Robbins (2018). Art thinking is central to creative problem-solving through acceptance of uncertainty and radical reframing (sandberg, 2019).

Art thinking and design thinking can interact through dialogical and arts-based methods which promote divergent cognition. This study analyses the design thinking phases of empathising, defining and ideating to reveal synergies between these frameworks. This study uses arts-based methods as innovation catalysts to advance interdisciplinary problem-solving discussions. Metaphorical storytelling and embodied improvisation as art-based activities enhance empathic understanding during problem definition, while artistic abstraction brings conceptual depth to iterative ideation and prototyping, which are fundamental aspects of design thinking. The study suggests that blending ambiguity-focused art thinking practices into formal design frameworks can improve flexible problem-solving approaches for complex issues.

References

- Eisner, E. W. (2002). *The arts and the creation of mind*. Yale University Press.
- Jacobs, J. (2018). Intersections in design thinking and art thinking: Towards interdisciplinary innovation. *Creativity. Theories – Research – Applications*, 5(1), 4–25. <https://doi.org/10.1515/ctra-2018-0001>
- Nagai, Y., Shimogoori, A., Ariga, M., & Georgiev, G. V. (2019). Future learning and design creativity competency. *Proceedings of the Design Society: International Conference on Engineering Design*, 1(1), 499–508. <https://doi.org/10.1017/dsi.2019.54>
- Robbins, P. (2018). From design thinking to art thinking with an open innovation perspective—A case study of how art thinking rescued a cultural institution in Dublin. *Journal of Open Innovation: Technology, Market, and Complexity*, 4(4), 1–18. <https://doi.org/10.3390/joitmc4040057>

FOTÓ DRÁMAJÁTÉKKAL

Mezei Erzsébet

Kulcsszavak: fotó (vizuális kultúra); drámajáték (drámapedagógia)

Az óraötletek a fotóértelmezés és a drámajáték lehetőségeinek összevonására épülnek. Mind a művészeti; mind a kommunikáció órákon alkalmazható helyzetek a képszerkezet; a kép hangulati elemeinek vizsgálatán keresztül gesztusnyelvünk erősítéséhez nyújtanak lehetőséget. Másrészt az órák alapélményét a fotó megmerevített valóágának visszajátzása adja a drámajáték segítségével.

Mi a fotográfia?

Fénykép és fotó A fénykép az emlékezést teszi maradandóvá. A fénykép emlékjelegét értelmezhetjük drámajáték segítségével. (Állóképekkel, jelenetek eljátszásával, az időmúlás érzékeltetésével)

Az adott fénykép jelenetének eljátszása:

Kik szerepelnek a képen, mit gondolnak éppen? Egy későbbi időben játszódó jelenet eljátszása, amelyben fontos szerepe van az adott fényképnek.

Még későbbi időpontban: kinek mi lett a sorsa, vallomások egy jelenet keretében. Állóképben készítsenek aktuális családi képet!

Képkomponálás: kit hova állítanának?

Fotós műfajok: portré, város- és épületfotó, természetfotó, eseményfotó, életkép, riportfotó.

Portré: Mit gondolt a kép szereplője, belső monológ írása

Riportkészítés egymással: egyikőjük a fényképen szereplő személy

Életkép

Drámajáték: A játék során egy életben adódó helyzetet merevítünk ki, megpróbálva felidézni annak hangulatát.

Az esemény: baleset az utcán. Jelenítsék meg a történeteket állóképekben! Ki hol van az utcán?

Kísérő feladat: Konkrét fotók készítése, írott riport készítése, hivatalos feljegyzések, szemtanúk megszólaltatása.

Eseményfotó (Az emberekkel történt események fényképe. A választott pillanatok értelmezése drámás elemekkel.)

Drámajátékos feladatokkal értelmezzük a képet.

(Állóképek, megszólaltatás, időváltakoztatás)

A képen látható jelenet előtti pillanat megjelenítése, az azt követő pillanat megjelenítése. A fotós gondolatai a jelenetről.

A drámajátékos foglalkozást követően a fénykép és a fotó közötti különbségről, a fotó szerepéről, műfajairól, a képszerkesztésről tartható megbeszélés.

MOZGÁSOK A MŰVÉSZ, A FIZIKUS ÉS A DIÁK SZEMÉVEL**Miltner Tímea, Csala Zsuzsanna**

Szegedi Tömörkény István Gimnázium, Művészeti Szakgimnázium és Technikum

Kulcsszavak: természettudomány; mozgásábrázolás; tantárgyi koncentráció

Iskolánk művészeti tagozatán vannak tánc tagozatos és képző és iparművészeti munkatársnak tanuló kerámiaműves szak irányban tanuló diákok.

E két tagozat számára készült egy módszertani elképzelés, amelyben célunk, hogy a művészet és a tudomány összefüggéseit keressük a diákok segítségével. Eközben létre jön egy tantárgyi integráció is. Célunk hosszú távon, hogy olyan STEAM projekt anyagot hozzunk létre, melyet akár művészeti, akár fizika órán alkalmazni lehet, eszközt biztosítsunk a megvalósításhoz. Megvizsgáljuk, hogy beilleszthető-e a mindennapos oktatás folyamatába a projekt, vagy szakkör, külön foglalkozás a célszerű a munkához.

A fizikai értelemben vett mozgást a táncos lányok táncmozdulataiban lekövethetjük a képzőművészet vizuális nyelvén keresztül. Dinamikus, az időt és a mozgást szimultán ábrázoló, 2 dimenziós festett mozgás fázisokból kialakított színes kompozíciók létrehozása a célunk, amellyel több ismeretanyag kapcsolódik össze a diákok számára.

A rajz tanítás során az egész emberi alakrajzolásnál, a mozdulatok és mozgások rögzítésére kroki rajzokat készítünk, amik gyors, pár jellemző vonallal elkészített rajzok, rövid 5-10 perc alatt készített mozdulat vázlatok. Ezek készítése során ismerkednek a tanulók a mozgások, mozdulatok ábrázolásával, kísérleteznek azzal, hogyan lehet a mozgást egy pillanatszerű képen megörökíteni.

Hisszük, hogy a körülöttünk lévő világ komplexitását, működését úgy értjük meg, ha ismerjük a természeti törvényeket is, ezek tudása akár jobb ábrázolásokat is eredményezhet. Komplex természettudomány óra keretében a diákok megismerik a mozgásokat, a leíró törvényeket. A művészi ábrázolásokhoz kapcsolódva tanulnak színelméletet, megismerik az optikai eszközöket. Olyan eszközöket készítenek, melyek segítségével a statikus rajzok életre kelnek, mozognak, s közben sajátítják el a fizika tartalmakat. Tanulmányoznak művészi alkotásokat, melyeken különböző mozgásformák jelennek meg, s talán az ismerős közeg segít leküzdeni a természettudományokkal szembeni negatív érzéseket, teljesebb képet kapnak a tanulók a világról. A saját maguk által végzett manipulációk segítenek mélyebben megérteni és rögzíteni a tananyagot, a művészetek inspirációja megkönnyíti a reál tudományok elfogadását, tanulását.

Irodalom

Oláh, E., & Stonawski, T. (2024). A fizikaórák tanuláselméleti értelmezésének lehetőségei. *Fizikai Szemle*. 2024(5) 146–153.

https://fizikaiszemle.elft.hu/uploads/2024/05/02_olahe-stonawskit_10_37_28_1714984648.7364.pdf

Klíma, G. (2024). *A tanulási környezet hatása a tanulási teljesítményre és a tanulással kapcsolatos attitűdökre* [PhD-disszertáció, ELTE].

<https://www.ppk.elte.hu/dstore/document/1705/Klima%20G%C3%A1bor%20PhD%20Disszert%C3%A1ci%C3%B3.pdf>

Szélpál, Sz., & Kopasz, K. (2016). A kutatásalapú tanulás alkalmazása a tehetséggondozásban. *Iskolakultúra*, 26(3), 109–116.

Kopasz, K., & Papp, K. (2008). Aktív tanulói eljárások a fizikatanításban II. *Fizika Tanítása* (3), 18.

Kopasz, K., & Papp, K. (2008). Aktív tanulói eljárások a fizikatanításban. *Fizika Tanítása* (2), 20.

PERFORMATIVITÁS A MÚZEUMI TÉR HASZNÁLATÁBAN

Nagy Barbara, Vincze Beatrix

ELTE PPK, Neveléstudományi Doktori Iskola

Kulcsszavak: múzeumi tér; performativitás; társadalmi tér

Az előadás célja a múzeumi tér egy sajátos, performatív használatának vizsgálata a Szépművészeti Múzeumban és a Magyar Nemzeti Galériában 2015 óta felváltva megrendezett, összművészeti igénnyel fellépő Textúra sorozat elemzése segítségével. A kortárs írók a múzeumok állandó kiállításának remekműveiből inspirálódva írnak rövid monodrámákat, mely szövegeket az előadások során színművészek mutatják be az írást ihlető képzőművészeti alkotások előtt, a kiállítótérben. A csoportokra osztott közönség táncosok segítségével és kíséretében egymás után keresi fel a kiállítótérben elhelyezett tárgyakat, ahol a színészek többször is megismételve keltik életre a szövegeket.

A 20. század a múzeumok funkciójának, szerepének és használatának jelentős átalakulását, egyúttal bővülését hozta. Ezzel összefüggésben a társadalmi térként is értelmezhető múzeumi tér újabb használati formákkal egészült ki. Hasonlóan más, gyakran a 19. században emelt, eredetileg esetleg más célra szánt épületek és terek – összefüggésben a társadalom és a funkciók formálódásával – folyamatosan változnak, alakulnak. A vizsgált esetben a múzeumi tér egy az 1960-as években kialakuló művészeti műfajnak, egy performance-nak ad otthont. Az esettanulmány módszerének segítségével az előadás a múzeumi tér, mint társadalmi tér használata során megfigyelhető többszörös határátlépéseket és változásokat vizsgálja. Arra keresi a választ, hogy a múzeumi környezet a berendezettségével, az összetett terekkel, a díszlet-jelleggel, a mozgásművészet szerepével, az egyes műalkotások kiemelésével, mások „eltüntetésével” a színházi fényhasználat segítségével hogyan válik színházi terré, illetve a múzeumi térhasználatban megszokott, de a színházban ritka elemek hogyan egészítik ki az előadást. További fontos kérdés annak vizsgálata, hogy a múzeumi tér irodalmi, szöveges performance jellegű használata, ebben az esetben a tánccal, mozgással kiegészülve milyen edukatív folyamatokat (edutainment, informális nevelés) milyen minőségben támogat és hogyan valósítja ezt meg.

Irodalom

- Albrecht, Zs. (2022). Test/tér/kép – Kísérlet a múzeumi tér és térélmény gyermeki test felőli megközelítésére. *Gyermeknevelés Tudományos Folyóirat*, 10(4), 300–311.
- Burke, C., & Grosvenor, I. (2008). *School*. Reaktion Books.
- Ébli, G. (2005). *Az antropológizált múzeum*. Typotex.
- Gennep, A. (2007). *Átmeneti rítusok*. MTA Néprajzi Kutatóintézete; PTE Néprajz – Kulturális Antropológia Tanszék; L'Harmattan.
- Németh, A., & Skiera, E. (2018). *Rejtett történetek: Az életreform mozgalmak és a művészetek*. Műcsarnok.
- Sanda, I. D. (2012). A pedagógiai tér minőségi dimenziói. Értelmezési lehetőségek – elmélet és gyakorlat. *Képzés és Gyakorlat*, 10(1–2), 144–158.
- Schneller, I. (2002). *Az építészeti tér minőségi dimenziói*. Librarius.
- Turner, V. (2002). *A rituális folyamat*. Osiris Kiadó.

MÚZEUMPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK ÉRVÉNYESÜLÉSE A LUDWIG MÚZEUM GYIKFAQ CÍMŰ MÓDSZERTANI KIÁLLÍTÁSÁBAN

Nagy Barbara, Bence Bettina

Ludwig Múzeum - Kortárs Művészeti Múzeum

Kulcsszavak: múzeumpedagógia; kortárs művészet; hozzáférhetőség

Előadásunk középpontjában a Ludwig Múzeumban Gyakran Ismételt Kérdések (GYIK/FAQ) címmel 2025 elején megrendezett kiállítás áll, amelynek elsődleges célja, hogy elősegítse a kortárs művészethez való széles körű hozzáférést. A Van Művészi Vénád című nemzetközi projekthez is kapcsolódó kiállítás a modern és kortárs művészet, valamint a klasszikus művészeti hagyományok viszonyát vizsgáló kérdéseket emeli ki. A budapesti Ludwig Múzeum – Kortárs Művészeti Múzeum gyűjteményéből válogatott, közel 50 jelentős műalkotást bemutató rendezés ebben az esetben kettős funkciót tölt be; az intézmény gyűjteményi kiállítása és egyúttal múzeumpedagógiai módszertani kiállítás is.

A részben a látogatók, részben a múzeumi szakemberek által megfogalmazott gyakran ismételt kérdésekre a válaszokat mindenek előtt a műalkotások szolgáltatják. A szöveges magyarázatok, a válaszok minden esetben nyitottak, továbbgondolhatók, ahogy arra is mód van, hogy a látogatók további kérdéseket fogalmazzanak meg. A megismerés támogatását interaktív tér, a kiállításhoz készített mediális tárgyak alkalmazása, valamint a kiállítótérből elérhető online felület biztosítja. A modern múzeummal szemben megfogalmazott elvárásoknak, az intézmények átalakuló szerepvállalásnak megfelelően kiemelt hangsúlyt kapott az akadálymentesítés és az egyenlő eséllyel hozzáférhető szövegek szerepeltetése, valamint a partícipatív együttműködés a szakmai tartalom valamint a programok kialakítása során.

Előadásunk célja annak ismertetése, hogy a kurátori munka során miként érvényesítettük azokat a látogatóbarát, pedagógiai, múzeumpedagógiai szempontokat, amelyek hozzájárulhatnak az új irányzatok befogadásához. Összefoglaljuk azokat a nemzetközi mintákat, előzményeket, a koncepcióban megfogalmazott legfőbb törekvéseket, amelyeket a szervezés és megvalósítás bő egy éve alatt követtünk. Bemutatjuk azokat a kérdéssel, kérdezéssel, mint a megismerés egy alapvető formájával kapcsolatos filozófiai, pedagógiai, módszertani felvetéseket, amelyek a kiállításban is szerepet kaptak. Ismertetjük továbbá a megvalósult és elvetett megoldásokat, ezek módszertani, intézményi háttérét és azt, hogy ezek hogyan és mennyiben formálták a kiállítás arculatát. Végezetül kísérletet teszünk az eddigi tapasztalatok összegzésére is.

Irodalom

Bereczky, I., & Népešsy, N. (Eds.). (2020). *Modern múzeumi interpretáció*. Szabadtéri Néprajzi Múzeum MOKK.

Dabi-Farkas, R. (Ed.). (2018). *Esélyt a múzeummal: Hátrányos helyzetűek felzárkóztatása a múzeumpedagógia eszközeivel*. Szabadtéri Néprajzi Múzeum MOKK.

Don, T., Mélyi, J., & Szabics, Á. (2023). *30+ kísérleti művészetpedagógiai projekt*. MODEM.

Freitagová, M., & Horák, O. (2021). *Prečo umenie?* Slovenská národná galéria.

Kempf, K., & Vincze, B. (2023). A múzeum és a múzeumpedagógia megváltozott szerepe a 21. századi kihívások tükrében. In B. Vincze & K. Kempf (Eds.), *Változó világ – változó múzeumok* (pp. 107–129). ELTE PPK.

AZ ÉNEKES NŐI KÖRTÁNCOK TANÍTÁSA A FELSŐOKTATÁSBAN TÁNCOS ÉS PRÓBAVEZETŐ SZAKON

Oláh Nóra

Magyar Táncművészeti Egyetem

Kulcsszavak: karikázó; projekt

Előadásomban az énekes női körtáncok oktatását és egy ahhoz kapcsolódó projektmunkát mutatok be. A szemeszter során a hallgatók megismerkednek a Kárpát-medencében megtalálható körtáncdialektusokkal és azok általános jellemzőivel, a dialektusokban fellelhető egy-egy település énekes női körtáncaival, a körmozgásokkal és az azokhoz tartozó motívumokkal, illetve az énekes női körtáncok oktatásának módszereivel.

Prezentációm elején bemutatom az oktatási rendszeremet, majd részletesen foglalkozom a projekttel, melyet a hallgatóknak teljesíteni kell a tárgy sikeres elvégzéséhez. A hallgatók az elméleti tananyag megismerése és a gyakorlatok elvégzése után saját kutatásba kezdenek, és önállóan állítanak össze egy karikázóetűdöt az általuk feltárt szakirodalmi információk alapján. A projektmunkában 4 fős csoportokban vesznek részt. Elsőként kiválasztanak egy települést, amelynek karikázójával foglalkozni szeretnének. A csoportban mindenkinek más feladata van, melyek összekapcsolódnak, de egymástól függetlenül értékelhetők. A projekthez kapcsolódó hallgatói kutatásoknak elengedhetetlen része Martin György A magyar körtánc és európai rokonsága című kötetének, emellett Fügedi János Tánc – Jel – Írás című könyvének, továbbá az MTA BTK ZTI Néptánc Tudástár online filmgyűjteményének megismerése. Forrásként használható az MTA BTK ZTI Hungaricana Hangarchívumában fellelhető, a karikázókhoz kapcsolódó eredeti népzenei felvételek hanganyaga. A hallgatók az órán bemutatott elemző módszerek alapján megvizsgálják a kiválasztott településről elérhető filmeket is.

A kurzus célja, hogy a hallgatók a projektmunka segítségével megismerjék az énekes körtáncokkal kapcsolatos publikációkat és azok alapján olyan etűdöt készítsenek, melynek minden mozgásos és énekes anyaga tudományosan alátámasztott.

A módszer alkalmazását követően az a tapasztalatom, hogy a hallgatók élvezik a kutatómunkát és az etűdszerkesztést, szívesen foglalkoznak a Kárpát-medence mozgásos és hangzó anyagainak kutatásával. Az utóbbi években előfordult az is, hogy a projektmunka után az egyetem női hallgatói ehhez hasonló témát választottak a szakdolgozati munkájuknak.

Előadásomban bemutatok egy már elvégzett projektet, az ehhez általam előre elkészített mintadokumentumokat és az értékelési kritériumok táblázatát. A projektmunka menetének és eredményeinek értékeléséhez elsősorban Orgoványi-Gajdos Judit és Virág Irén által írt Projektorientált tanulás és tanítás a gyakorlatban című kötetet használtam.

KRITIKAI GONDOLKODÁS, TÁRSADALMI FELELŐSSÉGVÁLLALÁS ÉS A KORTÁRS MŰVÉSZET PEDAGÓGIÁJÁNAK ÖSSZEFÜGGÉSSRENDSZERE

Orosz-Stefán Renáta, Simon Tünde

Magyar Képzőművészeti Egyetem

Kulcsszavak: művészettel nevelés; együttműködés; együttműködés; kortárs képzőművészet; társadalmi felelősségvállalás

A kutatás célja a kritikai gondolkodás fejlesztése a kortárs képzőművészet formanyelvén keresztül. A nemzetközi szakirodalom feltárása mellett gyakorlati feladatokkal szeretnénk mérni a képesség fejlődését, valamint a társadalmi felelősségvállaláshoz való viszonyulást középiskolások, később általános iskolások körében.

A kritikai gondolkodás olyan összetett konstruktum, melybe beletartozik a tanulók asszociációs és problémamegoldó képessége, a gondolkodási struktúráik rugalmassága, a komplex problémamegoldó és értékelési képességek, melyek fejlődését szintén várjuk. A kutatás első lépéseként bemeneti mérést végzünk a célcsoportban, hogy feltérképezzük érdeklődésüket és pontosítsuk a további fejlesztési irányokat. Később több iskola bevonásával adaptálható módszertani modellt dolgozunk ki.

Feltételezésünk szerint a kortárs művészet segíti a diákok kritikai gondolkodás és kreatív problémamegoldás képességének fejlődését. A kortárs műalkotásokkal való találkozás szokatlan helyzetekbe helyezi a tanulókat, kimozdítja komfortzónájukból, nyitottságot és toleranciájuk nő. Bentwich és Gilbey (2017) kutatásai szerint a kortárs művészeti élmények növelik az empátiát és a társadalmi érzékenységet.

A művészetalapú oktatás támogatja a transzdiszciplinaritást, az ismeretek közötti rugalmas átjárhatóságot. Marshall (2014) tanulmánya szerint a kreativitás és kritikai gondolkodás fejlesztése segíti a diákokat a társadalmi kihívások összetettségének megértésében, előkészítve őket a felelős állampolgári szerepre. A modern oktatásnak reagálnia kell a társadalmi változásokra, amelyhez nélkülözhetetlen a kritikai gondolkodás fejlesztése (Sladana, 2016). A kortárs művészet a 21. század formanyelvén szól és közelít meg olyan, a diákokat érintő kérdéseket, mint globalizáció, társadalmi mobilitás, részvétel és döntéshozatal. A kutatás során kidolgozat módszertan alkalmazásával igazodási pontokat nyújtunk a diákoknak.

Előadásunkban bemutatjuk a téma hazai képviselőinek munkáit (pl. Geisbühl Tünde és Pók Tímea), saját gyakorlatokat és a szakirodalom által feltárt háttéranyagokat. Ismertetjük a kutatás első eredményeit, melyben a tanulók attitűdjét vizsgáljuk a kortárs művészet és a társadalmi felelősségvállalás területén.

Irodalom

Bentwich, M. E., & Gilbey, P. (2017). More than visual literacy: Art and the enhancement of tolerance for ambiguity and empathy. *BMC Medical Education*, 17, Article 200. <https://doi.org/10.1186/s12909-017-1055-7>

Sladana, Ž. (2016). A model of critical thinking as an important attribute for success in the 21st century. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, 232, 102–108.

Geisbühl, T. (2024). A művészet érzékenyít! Művészetpedagógiai válaszok társadalmi kérdésekre. In T. Simon, & A. Kárpáti (Eds.), *A művészet ereje – kifejezés, alkotás, gyógyítás, kognitív és érzelmi fejlesztés*. (pp. 37–43). MKE.

Pók, T. (2021). Kortárs művészettel nevelés. *Vizuális Kultúra*, 32–43.

Marshall, J. (2014). Transdisciplinarity and art integration: Toward a new understanding of art-based learning across the curriculum. *Studies in Art Education*, 55(2), 104–127.

5 ÉRZÉKSZERVVEL A KORTÁRS MŰVÉSZET VILÁGÁBAN

Pete Nóra Ildikó

Deák17 Gyermek és Ifjúsági Művészeti Galéria

Kulcsszavak: múzeumpedagógia; kortárs művészet; alkotótábor

Az előadás a Deák17 Gyermek és Ifjúsági Művészeti Galéria 2024-es nyári táborainak egyikét mutatja be mint a komplex művészeti nevelés szemléletének és módszereinek múzeumpedagógiai alkalmazását. Az „Álmomban óriások közt jártam” c. kortárs képzőművészeti kiállításához kapcsolódó, azt inspirációs forrásként használó 5 napos tábor, melyet 8-11 éves gyerekek számára szerveztünk, az 5 érzékszervet helyezte fókuszba.

A nyári tábor a múzeumpedagógiai gyakorlat sajátos terepe, hiszen a szokásostól eltérő módon nem egyszeri alkalommal találkozunk egy csoporttal, hanem hosszabb, összefüggő folyamatot kísérünk végig, ahol lehetőség nyílik elmélyedni, vissza-visszatérni bizonyos alkotásokhoz, jobban megalapozni 1-1 kifejezőeszköz használatát. A résztvevő gyerekeket jobban megismerve személyre szabhatóbbak a feladatok, ami az alakuló csoportdinamika szempontjából is fontos, hiszen alapvető cél, hogy az egyéni önkifejezés fejlesztése mellett a csoportkohéziót, az egymás iránti elfogadást és együttműködőkészséget is támogassuk.

Az „5 érzékszerv” mint keret a testen keresztül szólította meg a gyerekeket, mindfulness alapú, jelenlétet és testtudatot erősítő játékos bemelegítések után, saját érzékszervi tapasztalásaikat kapcsolták össze a kiállított művekkel, majd vitték tovább saját alkotásaikba.

Az előadás az 5 nap felépítésének felvázolása után a „tapintás” és Verebics Ágnes „Kéztrófeák” c. sorozata köré szerveződő 2. napot mutatja be egyfajta esettanulmányként, melyben galériánk múzeumpedagógiáját meghatározó intermodális munkamódban, jelen példában a taktilis, mozgásos, dramatikus, verbális és szobrászati kifejezőeszközök összekapcsolásába nyerhet bepillantást a hallgatóság.

Röviden kitekintünk a „hallásfókuszú” napra is, mely legjobban megosztotta a gyerekeket, és vezetői szempontból is a legtöbb kihívást, de a legtöbb hasznos tapasztalatot is rejtette magában. Hiszünk abban, hogy a nehézségeinkre való reflektálással és újabb megoldások keresésével – a kortárs művészet szellemiségéhez hasonlóan – a kortárs művészetet felhasználó múzeumpedagógia is lehet a felelősségteljes, de bátor kísérletezés terepe.

Irodalom

- Garami, G. (2024). *Álmomban óriások közt jártam: Válogatás Kacsuk Péter magángyűjteményéből* [Katalógus].
- Bujdosóné Papp, A. (2020). Én(sz)építés a művészetek eszközeivel. In A. Bujdosóné Papp & H. Gesztelyi (Eds.), *A teljesség harmóniája II.* (pp. 71–91.) Hajdúböszörmény.
- Hemrik, L. (2004). A kortárs művészet múzeumpedagógiai megközelítésének lehetőségei. *Új Pedagógiai Szemle*, (6). 77–82.
- Kárpáti, A. (2009). Múzeumi tanulás csoportokban – A kollaboratív tanuláselmélet jelentősége a múzeumpedagógiai munkában. In T. Vászárhelyi, A. Kárpáti, & Zs. Farkas (Eds.), *A múzeumi tanulás kézikönyve.* (pp. 101-105). Magyar Természettudományi Múzeum, ELTE TTK Multimédiapedagógiai és Információtechnológiai Központ.
- Kárpáti, A. (Ed.). (2018). *Művészetpedagógia. Magyar Tudomány*, 179(6).
- Mező, K. (2023). A kreativitást ösztönző inspiráció. In H. Gesztelyi & G. Kis (Eds.), *A teljesség harmóniája III.* Hajdúböszörmény.
- Pók, T. (2021). Kortárs művészettel nevelés. *Vizuális Kultúra*, 1(3). 32–43.

KÉPZŐMŰVÉSZETI PEDAGÓGIAI MÓDSZEREK HATÁSA A KREATÍV GYEREKTÁNC KIALAKULÁSÁRA

Péter Petra

Budapest Cirkuszművészeti és Kortárástánc Főiskola

Kulcsszavak: kreatív gyerektánc; kreativitási gyakorlatok

Magyarországon a nyolcvanas években formálódott ki az a táncművészeti közeg, amelyet akkor új táncként, ma kortárástáncként ismerünk. Az első generáció tagjai – Angelus Iván, Árvai György, Bozsik Yvette, Berger Gyula, Goda Gábor, döntően táncalkotóként és előadóként jelentek meg. Közülük páran folytattak táncpedagógiai tevékenységet is, melynek fókuszában az előadóművészek képzése állt. Kifejezetten gyerekeknek kínált tánckurzusok az Angelus és Kálmán által 1983-ban alapított Kreatív Mozgás Stúdióban voltak elérhetők. A gyerekóráknak sajátos módszertana alakult ki, melynek központjában a mozgáskutatás, a szabad mozgás, a saját mozgás keresése, a csoportos együttműködés, a térbeli és időbeli tájékozódás és struktúrák megértése és alkotása állt. A kreatív gyerektáncként ismertté vált pedagógiai módszer sokat inspirálódott képzőművészeti pedagógiai foglalkozások módszertanából. Közvetett hatásként az Erdély Miklós és Mauer Dóra által szervezett kreativitás-kurzusokra, közvetlenebb tapasztalatként pedig Forgács Péter, Winkler Márta, Németh Ilona (Stúdió K) és Pálmai Katalin által vezetett képzőművészeti foglalkozásokra hivatkozik. Előadásomban azt mutatom be, hogy milyen pedagógiai-módszertani kapcsolatok vannak a különböző, alternatív pedagógiai eszköztárral dolgozó képzőművészeti iskolák és a kreatív gyerektánc között.

A kreativitás fogalma a nyolcvanas években korántsem volt annyira elterjedt fogalom, mint manapság. A táncpedagógia terén nem volt használatban a KMS alapításakor. A képzőművészeti pedagógiai területen azonban már a hetvenes években használták ezt a fogalmat. A Mauer és Erdély által vezetett kreativitás gyakorlatok inspirációs forrása Mauricio Kagel zeneszerző kreatív kurzusa volt, aki mozgáskísérleteket kapcsolt zenei gyakorlataihoz. A Maurerék által vezetett első kurzus szintén mozgásos kísérletekre épült; térszervezési, azaz koreográfiai kurzusként is értelmezhető. A részletesen dokumentált anyag egyértelműen megmutatja, hogy a gyakorlatok tétje a képzőművész statikus és magányos pozíciójából való kibillentés volt. Forgács, Winkler, Németh-Pálmai gyakorlatok vizsgálata kapcsán is azt feltételezem, találkozik olyan pedagógiai és módszertani elveket, melyek rokonságot mutatnak a kreatív gyerektánc módszerrel.

Mivel mind a képzőművészeti gyakorlatok, mind a kreatív tánc korai megvalósulásai jól dokumentáltak és ma már nyilvánosan is elérhetők, ezért ezek összehasonlító elemzése az elsődleges módszerem. Emellett a témában már publikált történeti kutatások eredményeit, elemzéseit is bevonom a vizsgálódásba.

Irodalom

Angelus, I. (1998). *Táncoskönyv*. Magánkiadás.

Forgács, P. (1978). Kreativitás, ízlés, konfliktusok. *Művészet* (9).

Hornyik, S., & Szőke, A. (Eds.). (2008). *Kreativitási gyakorlatok, fafej, indigo: Erdély Miklós művészetpedagógiai tevékenysége 1975–1986*.

Lódi, V. (2023). „Kényszerpályán”: A hetvenes évek pedagógiai fordulatának néhány vonatkozása Forgács Péter és a Balázs Béla Stúdió tevékenysége alapján [Doktori értekezés, MKE].

A kutatást támogatta:

Budapest Cirkuszművészeti és Kortárástánc Főiskola

A GYERMEKHANGVERSENYEK SZEREPE A 20. SZÁZAD ELSŐ FELÉNEK ZENEPEDAGÓGIAI ELKÉPZELÉSEIBEN

Pethő Villő

SZTE Bartók Béla Művészeti Kar

Kulcsszavak: gyermekhangversenyek; zenepedagógiai reformok; Kis Filharmónia; iskolán kívüli zenei nevelés

Míg a 19. században még a gyerekeket kizárták a klasszikus zenei hangversenyekről, addig a 19. század utolsó évtizedeitől már kifejezetten a gyerekközönség számára szerveztek koncerteket Európában és az amerikai kontinensen. Ma már a fiatal közönségnek szánt zenei programok nagy számával találkozunk. Ezek egyszerre szórakoztatják a közönséget, zenei ismereteket nyújtanak és egyúttal azzal a céllal kerülnek megrendezésre, hogy kineveljék a jövő hangversenylátogatóit. A magyar kutatások eddig leginkább a koncertpedagógia mai lehetőségeit vizsgálták és csak fontos előzményként említették a korábban megjelent törekvéseket. Jelen kutatásunk célja, hogy a 20. század elején megjelenő gyermekhangversenyek történetét vizsgálja.

A 19. és 20. századi iskolákban a zene, az éneklés már tantárgyként jelent meg. A tanórák anyagát az elméleti (zeneelmélet, zenetörténet) képzés mellett az aktív zenélés (éneklés) adta. Ebben az időszakban jelennek meg azok a zenepedagógiai elképzelések, melyek változatos eszközökkel kívánták megújítani a zenei nevelést. A reform zenepedagógiai elképzelések mellett új zenei intézmények jelentek meg, az új zenei nevelési elvek pedig bekerültek a reformiskolák tanterveibe is. Bár idővel az énekórák fontos részévé vált a zenehallgatás is, a zenei nevelésbe a 19-20. század fordulójától az élő hangversenyek is bekapcsolódtak. Az iskolán kívüli zenei nevelés pedagógiai jelentőségére az 1937-ben Párizsban megrendezett nemzetközi zenepedagógiai konferencia is felhívta a figyelmet. A gyermekhangversenyek megjelenése nemcsak a gyermekkor felértékelődésével, a 20. század gyermekképpével, de a reformpedagógiai elképzelésekkel, a zenei képességek vizsgálatával, fejlesztésének lehetőségeinek keresésével is összefüggést mutat.

A kutatásban a következő kérdésekre kerestük a választ:

Kik és milyen célokkal szerveztek zenei koncerteket? Miben hasonlítanak és miben különböznek egymástól az európai és amerikai hangversenyek? A hangversenyek szervezői miként gondolkodtak a zenére illetve a zenével való nevelés lehetőségeiről? Az európai és amerikai példák mennyiben hatottak a magyar Kis Filharmónia rendezvényeire?

Az előadásban a 19-20. század fordulóján megjelenő európai és amerikai elképzeléseket vetjük össze, valamint bemutatjuk az 1937-es párizsi konferencia hatására elinduló magyar kezdeményezést, a Kis Filharmónia történetét, kitérve a gyermekhangversenyek és a korabeli zenepedagógiai elképzelések közötti kapcsolódásra is.

Irodalom

N. N. (1938). A kis filharmónia és előfutára. *A Jövő Útjain*, 13(2), 75.

Sztojanovits, A. (1937). Párizsi beszámoló. *Énekszó*, 5(1), 469–470.

Varró, M. (1939). *A zenét hallgató gyermek: A zenei élmény fejlődése*. (A Tanítás Problémái, 22). Királyi Magyar Egyetemi Nyomda.

Váradi, J. (2010). *Hogyan neveljünk értő közönséget a komolyzenének?* [PhD disszertáció].

KREATIVITÁS A TÁNCTECHNIKA FOGSÁGÁBAN

Pirovits Árpád

Magyar Táncművészeti Egyetem

Kulcsszavak: sztepptánc; formanyelv; kreativitás

Kreativitás a tánctechnika fogságában
avagy a magyar sztepptánc kreatív fejlődésének vizsgálata az elmúlt 100 évben.

Az előadás célja, hogy a magyar sztepptánc formanyelvének technikai fejlődését nyomonkövesse 1920-as évektől napjainkig. A vizsgálat arra szeretne rávilágítani, hogy mikor, milyen hatások értek el hozzánk a nemzetközi gyakorlatból, és ez hogyan hatott a magyar sztepptánc kultúrára és annak kreatív fejlődésére hazánkban. Mely tánciskolák, milyen szerepet játszottak a különböző korszakokban, és kik voltak azok az előadók, akik fontosabb szerepet játszottak ebben a közel 100 éves fejlődési időszakban. Az előadást nem csak az elméleti és kutatói munka teszi érdekessé, hanem a konkrét sztepptánc technikai folyamatokat is megmutatja és rámutat, hogy a technikai fejlődés lépései milyen hatással voltak és vannak a sztepptánc formanyelvének kreatív fejlődésére.

Irodalom

Pirovits, Á. (2010). *Cipőm a hangszerem: Kreativitás a tánctechnika fogságában, avagy a magyar sztepptánc kreatív fejlődésének vizsgálata az elmúlt 100 évben*. Emerald.

MIÉRT FONTOS A MŰVÉSZETTÖRTÉNET-OKTATÁS?

Radák Judit, Rákos Katalin

Magyar Táncművészeti Egyetem

Kulcsszavak: interdiszciplinaritás; művészettel nevelés; művészettörténet

A 2020-as Nemzeti Alaptanterv alapján az állami fenntartású középiskolákban 2024-től már a választható tárgyak között sem szerepel a művészettörténet. Ennek következményei beláthatatlanok, mivel a képi információ alapján határozza meg mindennapjainkat. A művészettörténet ismerete segítséget nyújt abban, hogy a technológiai képek vizuális információit megértsük, mely a mesterséges intelligencia által generált képek gyors elterjedése idején kiemelten fontos. A művészettörténet oktatása abból a szempontból is elengedhetetlen, hogy kulturális kontextusban ismerjük meg az európai és azon belül a nemzeti hagyományokat, továbbá segít abban, hogy ezekkel azonosulni tudjunk, mely révén erős identitástudat alakulhat ki.

Tapasztalataink szerint a műalkotások elemzése, azok kontextusának feltárása segíti a különböző társtudományok közötti integráció felismerését. Az általunk kijelölt művek abban is segítenek, hogy a hallgatók egy olyan módszert ismerjenek meg, amely a művészetek társadalomban betöltött kritikai lehetőségeire is fókuszál. Így nemcsak annak elsajátítása a célunk, hogy hogyan nézzék a diákok a művészetet, hanem az is, hogy a művészen keresztül, hogyan értelmezzék az őket körülvevő környezetet. Az elemzendő műalkotások kiválasztásánál szem előtt tartjuk, hogy diákjaink alkotóművészeknek készülnek. Ahhoz, hogy felelős, értő alkotókká váljanak, szükséges a vizuális szimbólumok és a képzőművészet technikai sajátosságainak megértése is. Előadásunkban két olyan esettanulmányt mutatunk be, amelyek rámutatnak a művészettörténet-oktatás jelentőségére. A vizsgálat menete: történelem dolgozat után közvetlenül a témához igazodva tartjuk meg a művészettörténet-órát. A fent bemutatott célokat szem előtt tartva állítjuk össze a tananyagot. Ezután a diákok ismét egy rövid dolgozatot írnak. Az új dolgozat eredményeiből és a hallgatók visszajelzéseiből vonjuk le a következtetéseket. Elvárásaink szerint az interdiszciplináris megközelítés során a résztvevők integráltabban sajátítják el a tananyagot, illetve kritikai nézőpontjuk is fejlődik. Második vizsgálatunk során a képértelmezést helyezzük előtérbe egy olyan nemzetközi csoportban, ahol különböző kultúrkörből érkező diákok tanulnak. A műalkotások kiválasztásánál fontos szempont, hogy a hallgatók a különböző kultúrák közötti hasonlóságokra és különbségekre lássanak rá. A képelemzés egymásra épülő, egyre bővülő kérdésekkel történik. A konferencián a két esettanulmány bemutatásával szeretnénk rávilágítani arra, hogy a művészettörténet-oktatás megkerülhetetlen a 21. században.

Irodalom

Beke, L. (1986). *Műalkotások elemzése*. Tankönyvkiadó.

Kárpáti, A. (1998–1999). *Művészet és élet 1–2*. Helikon Kiadó.

Desai, D., Hamlin, J., & Mattson, R. (2009). *History as art, art as history: Contemporary art and social studies education*. Routledge.

Van Heusden, B., & Gielen, P. (Eds.). (2015). *Arts education beyond art: Teaching art in times of change*. Valiz.

ÚJABB EREDMÉNYEK KOKAS KLÁRA ZENEPEDAGÓGIAI RENDSZERÉBEN

Reikort Ildikó, Bredács Alice

Pécsi Tudományegyetem, Kalász Alapfokú Művészeti Iskola, Wesley János
Lelkészképző Főiskola
PTE

Kulcsszavak: Kokas-féle zenepedagógiai és fejlesztő rendszer; improvizatív mozgás; vizuális alkotó tevékenység; Koltai Éva vázlatai; tudástranszfer

Kokas Klára a magyar zenepedagógia és reformpedagógia ikonikus alakja, aki Kodály tanítványaként nem csak megalapozta a zene improvizatív mozgással fuzionált közvetítést és befogadását, de folyamatosan alakította azt. A kompetens szakemberek által alkalmazott pedagógiai és fejlesztő rendszer, vagy akár terápia a mai napig minden ember számára elérhető. E pedagógiai rendszer alkalmazható egészséges, sérült vagy beteg egyének számára, egészen születéstől a halálig, egyénekekkel és csoportban egyaránt (Kokas, 1983).

Kokas zenepedagógiai rendszerének ereje a komplexitásban rejlik, a zene és a vele párhuzamos mozgás improvizáció a két terület összekapcsolásának előnyeit aknázza ki (Reikort, 2023). Harmadik elemként a vizuális alkotás (ha nem is mindig), de szintén megjelenik a foglalkozások részeként. A kutatások leginkább a mozgás és zene kapcsolatára fókuszálnak, a vizuális alkotás tevékenységére főleg történeti, mintsem módszertani kutatásként tekintenek.

Koltai egyedülálló vázlatai megdöntik azt az elképzelést és keretet, miszerint a Kokas zenepedagógiai rendszere, a vizuális alkotás tekintetében kimerült volna a festés, rajzolás és figurázás képzőművészeti elemekben. Koltai vázlatai arra mutatnak rá, hogy az egyszerű anyagokkal, gazdag fantáziával és kreativitással a vizuális alkotás részben hogyan válik törésektől mentes folytatássá és illeszkedik a zenei és a mozgásos improvizáció szerves részévé.

Koltai vázlatait és Kokas elképzeléseit e három terület tudástranszferének keretei között vizsgáljuk. Értelmezésünkben a transzferhatás nem egy hagyományos, lineárisan kumulálható, sokszor sematikus hatáseggyüttes, hanem komplex, aktív, folyamatosan jelen lévő taxonómiai rendszer keretei között működő tanulási stratégia (Hajian, 2019). Az újonnan előkerült és általunk tanulmányozott óratervek bizonyítják, hogy az elképzelések a stratégia mellett felhasználhatók az eredményesebb, improvizatív módszerek kialakítására, az értelmi, érzelmi és mozgásos képességek összehangolására, fejlesztésére. Koltai vázlatai kimondottan alkalmasak olyan csoportokban, ahol valamilyen nehézség vagy fogyatékoság is felmerül.

Irodalom

Kokas, K. (1978). *Amerikában tanítottam*. B.K.L. Kiadó.

Kokas, K. (1983). *Képességfejlesztés zenei neveléssel*. Zenemű Kiadó Vállalat.

Hajian, S. (2019). Transfer of learning and teaching: A review of transfer theories and effective instructional practices. *IAFOR Journal of Education*, 7(1), 93–111.

Koltai Évával készült interjú és óravázlatok.

Reikort, I. (2018). Az ember és a zene kapcsolata. *Mindenki Akadémiája* [Televíziós műsor]. M5 Kultúra. <https://www.mediaklikk.hu/video/az-ember-es-a-zene-kapcsolata-3353116/>

KULTURÁLIS ÚJRAHASZNOSÍTÁS – A MNMKK MKVM MÚZEUMON KÍVÜLI MEGJELENÉSE ÉS ANNAK HATÁSA

S. Bujdosó Tünde

MNMKK Magyar Kereskedelmi és Vendéglátóipari Múzeum

Kulcsszavak: híd - múlt és jelen között; empátia; nyitottság; kritikus gondolkodás; problémamegoldás; kortárs jelen; új látogató közegek; közösségépítés; múzeumi tudás; összművészeti értékek; kőfalakon túli nyelv kidolgozása; dialógus alapú kommunikáció; szabad gondolkodás; nemzedékek

Amikor egy kulturális intézmény, egy múzeum úgy dönt, hogy kilép az épületéből és a kortárs jelen nyílt terepen, pl. egy fesztiválon dolgozik, akkor a társadalmi kapcsolódásoknak egészen más mintázatát alakítja ki. Fontos-e a múzeumi tudás, múzeum falain kívüli jelenlét? Múzeumi küldetésünk, hogy olyan közegekben is megjelenjünk, ahol nincs múzeumi tudás. Ehhez viszont ki kell lépnünk a komfortzónánkból. A kőfalakon túli megjelenés esetében hangsúlyosabbá válik a múzeumpedagógia mint tudomány, a múzeumpedagógus, mint komplex szakember hitelessége. A biztonságot adó múzeumi tér, a kidolgozott kiállításanyag látványa, tudásanyaga, tárgyanyaga nélkül muszáj egy mai, modern, nyitottságra épülő diskurzust kialakítanunk. A kortárs, nem múzeumi térben a látogatókkal, résztvevőkkel dialógus alapú kommunikációt folytatva, együttműködésben folyik az edukációs munka. Milyen nyelven szólunk a különböző társadalmi csoportokhoz, nemzedékekhez? Azon túl, hogy célunk bővíteni az elért társadalmi rétegek számát, hogy új látogató közeget kívánunk megnyerni, fontos feladatunk a közösségépítés, a kulturális nyitottság, a világképformálás, elfogadás, különböző készségek fejlesztése. Nem kis kihívás a múzeum épületén kívül olyan otthonos, demokratikus, nyitott teret kialakítani, ahol a kultúrák közisége, a szabad gondolkodás, a művészeti nevelés, a tudományosság, a releváns kérdések és válaszok mind "elférnek egy palettán".

A kultúrák találkozásából, a kulturális különbözőségekből minden esetben feszültség támad. A hangsúly azon van, hogy ezt a feszültséget hogyan kezeljük. Ide tartozik az elit- (magaskultúra) és a tömegkultúra (kommersz) közötti küzdelem.

A tömegkultúra a kultúra azon elemeit jelenti és foglalja magában, amelyek a hétköznapiakban megjelennek. Ez azt is jelenti, hogy gyakran sematikusak, túl egyszerű válaszokat adnak a mindennapok kérdéseire. Könnyű megérteni ezeket, és ilyenkor azt az érzést keltik, hogy valami fontoshoz és értékeshez jutottunk hozzá, de ez csak illúzió. Ilyen például a szappanopera, aminek semmi köze a valósághoz, problémái nem is közelítenek a valódi problémákhoz. Általában tömegtermeléssel jön létre, gyakran giccses, ízléstelen.

A magaskultúra (szellemi): valódi szembenézést jelent a világ kérdéseivel, problémáival, általában a művészeti alkotásokat, tudományos, filozófiai kérdésfelvetéseket jelenti.

A pop-art összekötő kapcsot próbál találni, teremteni a kettő között. Manapság a művészetben és a tárgykultúrában is nagyon sok törekvés van erre, megtalálni a tömegkultúrában az értéket, illetve értékessé tenni valamit, ami alapvetően a tömegkultúra része volt.

Irodalom

Descola, P., Lenclud, G., Severi, C., & Taylor, L. (1994). *A kulturális antropológia eszméi*. Osiris Kiadó.

Kisdi, B. (2018). *A kulturális antropológia története, elméletei és módszerei*. Akadémia Kiadó.

Csányi, V. (1994). *Viselkedés, gondolkodás, társadalom: Etológiai megközelítés*. Akadémia Kiadó. ISBN 963-05-6719-9

Szilágyi, N. S. (2003). *Mi-egy-más*. Kalota Kiadó.

Klodkowski, P. (2012). *A kelet csodálatos zamata*. Typotex Elektronikus Kiadó kft.

A MŰVÉSZI TRANZMISSZIÓ ÉS AZ AKTÍV TÉR KÖLCÖNTHATÁSA**Sinka Péter**

ELTE PPK Neveléstudományi Doktori Iskola

Kulcsszavak: térelmélet; művészetalkotási tér; művészetoktatási tér

Jelen előadásban a doktori kutatásomat mutatom be, egészen pontosan annak egy madártávlati képét. A téma röviden összefoglalva a következő folyamat vizsgálatáról szól: a művészi transzmisszió és az aktív tér kölcsönhatása. Transzmisszió alatt átadást értek mind művészi, mind pedagógiai értelemben, aktív tér alatt pedig azt, hogy a tér nem csak mértékegységként értelmezhető, hanem olyan tényezőként, amely hatást gyakorol a benne lévő személyekre és folyamatokra. Konkrétabban: a vizsgálat tárgya a tér hatása és szerepe a művészetoktatás és a művészetalkotás folyamataira (és viszont), ezt pedig tantermek, művészetoktatási terek, műhelyek, műtermek téranropológiai, térszociológiai értelmezésével közelítem meg. A tér ugyanis nem pusztán a fizikai környezet kerete, hanem egy dinamikusan formálódó, társadalmi és kulturális jelentésekkel átszőtt közeg, amely alakítja és visszatükrözi az emberi tapasztalatokat. A művészeti és pedagógiai terek antropológiai szemléletű vizsgálata pedig nemcsak mélyebb megértést kínál e terek működéséről, hanem egyben hozzájárul a tér és az ember kapcsolatának újraértelmezéséhez is. Rendkívül izgalmas kutatási iránynak tartom továbbá a liminalitás, az átmenet és a rítus hatásmechanizmusának vizsgálatát a térrel összefüggésben, tehát, hogy a tér hogyan gyakorol hatást ezekre a folyamatokra, ebbe a kontextusba pedig beemelni tervezem a fent említett művészi transzmissziót, vagyis az átadást, az átöröklést rítusát. A témában a térhez való viszonyulás, a térben zajló folyamatok és a tér hatásának számos aspektusa megjelenik, ezért a későbbiekben szükséges lesz a hangsúlyok megtalálása, bizonyos szálak kiemelése vagy alárendelése. A kutatás jelen állás szerint igen szerteágazó, ezért a fókuszpontok hangsúlyozása az előrehaladás szempontjából kulcsfontosságú, ennek okán bemutatásra kerülnek a főbb fejezetek és mérőszámok, a lehetséges irányok és megközelítések, valamint az elméleti háttér, a fogalmi keret, a kutatási kérdések, a kutatási módszerek és a szakirodalmi áttekintés is, a végén pedig bemutatom, hogy miként tervezem a „nagy képből” kiemelni a fontosabb irányokat.

Irodalom

- Dániel, M., Hlavacska, A., Király, H., & Vincze, F. (2019). *Tér – elmélet – kultúra: Interdiszciplináris térelméleti szöveggyűjtemény*. ELTE Eötvös Kiadó.
- Szakolczai, Á. (2015). Marginalitás és liminalitás: Státuszon kívüli helyzetek és átértékelésük. *Regio: Kisebbség, politika, társadalom*, (1), 6–39.
- Tuan, Y.-F. (2001). *Space and place: The perspective of experience*. University of Minnesota Press.
- Turner, V. (2002). *A rituális folyamat*. Osiris Kiadó.

**IMAGINATION PLAYGROUND “A KÉPZELET JÁTSZÓTERE” -
PERFORMATÍV KÍSÉRLETEK A LAUDER JAVNE ISKOLÁBAN**

Szarvas Ildikó, Paszternák András, Szirtes Aliz

Lauder Javne Iskola

Kulcsszavak: STEAM; SciArt; multiszenzorialitás; performativitás

A budapesti Lauder Javne Zsidó Községi Iskola kiemelt célja az innovatív tanulási környezet folyamatos fejlesztése. Az elmúlt években a tehetséggondozásban eddig elért eredményeket és a korábbi innovatív projekteket, módszertani platformokat alapul véve, új szintre emeltük a STEAM és a SciArt oktatást. Ezekben a kísérletezés, a változásra nyitottság, az improvizálás, a konstruálás szabad gyakorlata áll a középpontban. A létrejövő új struktúrák pedig segítik a személyiség önkonstrukcióját. A konstruktivista nevelésmódot és a designgondolkodás mentén, a hálózatos pedagógiai együttműködések terében gyakran megjelennek olyan kezdeményezések, amelyek a performativitást helyezik előtérbe. A mozgás, a művészetek és a tudományok közötti kapcsolat egy izgalmas és összetett téma, amelyet számos módon integrálunk a zsidó hagyományokat és az interkulturális toposzokat feldolgozó projektjeinkben. Ezekben helyet kapnak a body art és body work irányok is, így a résztvevők élményszerűen megtapasztalják, hogy a testmozgás formálja az emberi kifejezés lehetőségeit.

Az Imagination playground (“A képzelet játszótér”) tevékenységünk két performatív irányt mutat be: az egyik az amerikai fejlesztésű Imagination playground építőkészlet STEAM módszertani lehetőségeit tárgyalja, a másik a Gólem, Leviatán, INNOLab és Rota Galgal projektjeinkben megjelenő SciArt performatív kísérleteit veszi górcső alá. A különböző formájú kék elemekből - a tanórákon, a szakkörökön, a művészeti, tudományos foglalkozásokon és a táborokban - egy innovatív játszótér jön létre, amely ösztönzi a gyerekeket a kreatív játékokra és a fizikai aktivitásra. A mozgás és a képzelet szorosan összefonódik, legyen szó tematikus foglalkozásról vagy szabad alkotásról. A SciArt workshopjainkon a művészetek és tudományok határvonalai gyakran elmosódnak, különösen a modern technológiai fejlődés következtében. A digitális és generatív művészetek, a virtuális valóság és a számítógépes animációk egyre inkább ötvözik a tudományos és művészeti megközelítéseket.

A kutatást támogatta:

A projektek támogatói: Nemzeti Innovációs Ügynökség (a pályázat kódja: XIA-DIÁKLABOR-23-01), Centropa, MAZSÖK, Nemzeti Tehetségprogram

A TANÍTÁSI DRÁMA ALKALMAZÁSI LEHETŐSÉGEI FELSŐOKTATÁSI KÖRNYEZETBEN

Szente Dorina Eszter

Magyar Táncművészeti Egyetem

Kulcsszavak: tanítási dráma; táncművészet; személyiségfejlesztés

A drámapedagógia Magyarországon már az 1970-es évek óta jelen van, szerepe az oktatásban változó, de minden szintéren sokszínűen alkalmazzák. A tanítási dráma (Drama in Education, DIE) első sorban Dorothy Heathcote nevéhez köthető, valamint Gavin Boltonhoz, aki a dramatikus tevékenységformák osztályozását dolgozta ki többek között. Ebben a felosztásban a tanítási dráma, más néven „komplex” dráma a „D” típus, amelyben a résztvevők egy „mintha” világba lépnek a játék során. Ez a „mintha” helyzetek nem csak a gyermekkorban segítik a világ megismerésének folyamatát, hanem fiatal felnőtt korban is segíthetnek bizonyos helyzetek megértésében, átélésében. A dráma ezen formája is a konkrét cselekvésben gyökerezik, csak úgy mint más művészeti ágak, mint a mozgás- és táncművészet, amelyek időben és térben elvontabbak.

A Magyar Táncművészeti Egyetemen jó pár éve megtalálható a drámapedagógia kurzus a Táncos és Próbavezető alapszakos hallgatók órarendjében. Azt gondolhatnánk a táncosok magabiztosak a „mintha” világában, azonban sokaknak kihívást jelent a szabad improvizáció, az önkifejezés táncon kívüli megnyilvánulási formái. Az őszi félévben ezért a tanítási drámán keresztül kíséreltem fejleszteni ezeket a készségeiket, képességeiket. Az elsődleges célom az volt, hogy a helyzetgyakorlatok által fejlődjön az improvizációs készségük.

Olyan történeteket vittem nekik, amelyek által nem csak a csoportkohézió erősödött, hanem több esetben személyiségfejlődésbeli változások is megfigyelhetők voltak. A félév során 7 alkalommal találkoztunk két hetente másfél órára. Az első három óra főként szabályjátékokra épült, ezzel előkészítve őket a tanítási dráma konvencióinak alapismereteire. A második három óra történeten alapuló tanítási dráma óra volt, ahol egyre jobban őket érintő problémahelyzetekkel találkoztak (pl.: 1. Pedagógusi nehézségek, 2. Egy csoport közös céljának megvalósítása külső probléma leküzdésével, 3. Érdekek képviselete és döntéseink következménye). Az utolsó alkalom lezáró játékokat, helyzetgyakorlatokat tartalmazott, amellyel komplexen tudtunk reflektálni a félév során történetekre. A félév során a hallgatóknak különböző szempontok mentén reflexiót kellett írni az órákról, amelyek mentén mindig alakítottam a következő órák tematikáján. Összességében elmondható, hogy a tanítási dráma helyzetein keresztül sokat fejlődtek a hallgatók, amelyre építeni tudtunk a következő félévben.

Irodalom

- Bolton, G. (1996). A tanítási dráma újragondolása – A drámaoktatás körül megjelent „mítoszok” vizsgálata (Szauder, E., Trans.). *Drámapedagógiai Magazin*, Különszám, 2–8.
- Neelands, J. (1994). *Dráma a tanulás szolgálatában* (Szauder, E., Trans.). Magyar Drámapedagógiai Társaság.
- Telegdy, B. (2006). A tanítási dráma egy lehetséges tervezési stratégiája. *Drámapedagógiai Magazin*, 32(2), 1–28.
- Varga-Csikász, Cs. (2020). A drámapedagógia hatása a tanári kompetenciák alakulására. *OxIPO*, 2(3), 55–72.

MŰVÉSZETTEL NEVELÉS A KREATÍV GONDOLKODÁSÉRT

Szepesi Judit

MMA Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet

Kulcsszavak: művészettel nevelés; MMA; kutatásszervezés; MMA MMKI; portál

Életünk minden mozzanatában ott van kreatív képességünk fejlesztésének lehetősége. Az a feladat, hogy megtanulunk divergens módon gondolkodni, megkeressük azokat a fejlesztési formákat és tevékenységeket, amelyek segítségünkre vannak személyiségünk gazdagításában, élethelyzeteink sikeres megoldásában. A kreatív személyiségfejlesztésre való igény egy átfogó pedagógiai törekvés, amely észreveszi és használja a kreatív képességfejlesztés eszközeit és módszereit. A digitális korban a művészet a technológia és a pedagógia harmonikus kapcsolata azt ígéri, hogy átforgalmazza a kreativitás és az innováció lényegét. Ez a figyelemre méltó kapcsolat nem csak egy trend; ez egy mélyreható változás, amely képes újradefiniálni az emberi kifejezés, a kreativitás és a vizuális kultúra, a művészettel nevelés határait.

A Magyar Művészeti Akadémia (továbbiakban MMA) 21. századi szerepét és feladatait a 2011. évi CIX. törvény és a MMA Alapszabálya (a továbbiakban Alapszabály) határozza meg. A törvény és az Alapszabály 4. § (8) bekezdésének értelmében a MMA tevékenységével segíti a művészetoktatást és a művészképzést, valamint a művészeti tárgyú tudományos tevékenységet.

2023-ban az MMA oktatási, képzési és tudományos bizottsága a Kutatóintézettel közösen egy akadémikusokból és lelkes támogatókból álló munkacsoportot hozott létre. A munkacsoport feladatának tekinti, hogy a művészettel és a művészeti nevelés oktatás módszertani lehetőségeit vizsgálja, feltérképezze a művészetpedagógia társadalmi szerepét, valamint az egyes kortárs és népi művészeti ágak egymásra hatását elemezze és módszereit beépítse az oktatásba. Feladata jó gyakorlatok gyűjtése, a kiemelkedő eredményeket a kommunikáció és a média eszközeivel nyilvánosságra hozza, publikálja, valamint az érintett kutatók, tanárok, művészetpedagógusok, intézmények között szakmai hálózati kapcsolatokat építsen ki.

Ennek érdekében - a törvény és az MMA alapszabálya alapján - létrehozta a művészettel és művészeti nevelés hálózatát, amely feladatának tekinti, hogy személyes kapcsolatokat is elősegítő információs hálózatot hozzon létre és működtessen. A hálózat tagjai a MMA elismerő oklevelet kapott művészetpedagógusok, kutatótanárok, művészek, képzőhelyek. (170 fő)

A hálózat fő irányvonalai: művészetpedagógiai portál fejlesztése, programok, rendezvények megszervezése, hazai és nemzetközi projektek, kutatások tervezése, szervezése és megvalósítása.

A KORTÁRS MŰVÉSZET ÉS A MÚZEUMPEDAGÓGIA JELENTŐSÉGE A VIZUÁLIS KULTÚRA TANTÁRGY OKTATÁSÁBAN

Takács Szilvia Anett

Budai Ciszterci Szent Imre Gimnázium és Ludwig Múzeum- Kortárs Művészeti
Múzeum

Kulcsszavak: vizuális kultúra; közoktatás; kortárs művészet; Ludwig Múzeum; kutatás

Milyen lehetőségei vannak egy kortárs művésznak, ha a vizuális kultúra tantárgyat szeretné tanítani a közoktatásban? Milyen lehetőségei vannak a diáknak, akit egy kortárs művész tanít a közoktatásban? Kutatásom arra irányul, hogy a diákjaimat rendszeresen, tanulmányaik során évente legalább egy alkalommal elvigyem a Ludwig Múzeum- Kortárs Művészeti Múzeumba, és ott alkotómunkával egybekötött tárlatvezetést tartsak nekik egy adott kiállításhoz kapcsolódóan. A kutatásban egy normál, nem művészeti tagozatos gimnázium 9.-12. évfolyama vesz részt.

A múzeumi programot kiegészíti egy bevezető és lezáró óra az iskolában a vizuális kultúra óra keretében. A program nem fakultatív. A diákokban végbemenő változást az évek során a foglalkozásokon készített művek megfigyelésével és eseteírásokkal követem.

Előadásomban egy már megvalósult programon keresztül mutatom be ezt a gyakorlatot, mely a Ludwig Múzeum Fordított tárgyak című (2024) kiállítása köré szerveződött.

Alapvetően bármilyen témájú kiállításra viszem a diákjaimat, a program felépítése ugyanaz: bevezető, érzékenyítő óra az iskolában, ezt követi a múzeumi program, melyet én vezetek, végül a lezárása ismét egy rendszerező iskolai óra.

A Ludwig Múzeum- Kortárs Művészeti Múzeum állandó és időszakos kiállításaira az egyéni készülés mellett a múzeum múzeumpedagógusi nyújtanak számomra szakmai segítséget. 2023 végén elvégeztem a Ludwig Múzeum múzeumpedagógiai pedagógus továbbképzését, mert azt gondoltam, hogy a hivatásom és tantárgyam hitelességét a múzeum megtartó és inspiráló közege tudja majd segíteni. Azóta pedig már szakmai együttműködésben, hosszútávú kapcsolatban gondolkodunk, amely véleményem szerint gyümölcsöző helyzet minden résztvevőnek.

A kutatás lényege nem a kiállítások sokszínűsége (bár ez is fontos), hanem a diákokban végbemenő változás, a kompetenciáik fejlődése, a nem csak képzőművészeti tehetséggondozás lehetősége az esztétikai, filozófiai, társadalomtudományi kérdésekkel való találkozások alkalmával. A nyitottság és kreativitás, asszociációs készségek fejlődése, valamint az egyéni és csoportként értelmezett fejlődésük nyomon követése.

Azt gondolom az egész folyamatról, hogy a bevezető kortárs óra, a múzeumi tárlatvezetés, a programhoz kapcsolódó alkotómunka, a vélemények felmérése, egy további közös alkotás létrehozásának lehetősége, az elkészült diákmunkák értékelése, a program egészében szerzett tapasztalataim megosztása, a köznevelés egészének fejlődéséhez vezethet. De mindenekelőtt, ami mindennél fontosabb, hogy nagyon jól érzi magát benne a diák, a tanár és a múzeum.

**THE PERSPECTIVE OF COMBINED ARTS, AS A COMPLEX METHOD
FOR EDUCATIVE AND PERSONAL/PSYCHOLOGICAL DEVELOPMENT**

Turchányi Zsófia

Magyar Képzőművészeti Egyetem

Kulcsszavak: propriocepció; improvizáció; gesamtkunstwerk; vizualizáció; integrált anatómia; tautológia; művészetterápia; indulatkezelés; hiperszenzitivitás

The Contemporary Gesamtkunstwerk - The perspective of combined arts, as a complex method for educative and personal/psychological development - The Fineart in Movement Project.

The purpose of the Fine Art in Movement Project is to show how I consider art as an entity that can also be an open gate for creators/artists to be used at a high level of freedom and resiliency and either for anyone else, who aims to make their personality more complete.

In case we approach the subject from an idealistic viewpoint, we could say that art just “doesn’t care”. Does not care how wholesome or bad is the way people use art itself, as the only purpose it faces is to incarnate via creators, what is more, we can also consider some natural formations as a piece of art. Here the organic, the instinctive, and learnt or studied becomes connected. Nowadays as an everyday use, comes to the spotlight a new goal appearing, the liberation of pathos or passion, even in the translation of anger. There is an ambition to deal with anger, ease anxieties, letting go, expression towards which there are not enough ways or formulas to approach via exercise. The instinct, the playful child within which is touched by several impressions and might suffer some traumas, can be investigated and discovered or analysed by arts. The more kind of artfields we use at the same time, the more complex perspective we gain to the social and isolated relations of a person, to the complexity of the persona, which does not even require verbal exposition. Fine Art in Movement Project aims to provide deep and equal experience either for specifically art oriented institutions, or outsider, amateur participants or school groups having the use of working together or, furthermore, for volunteers (from the age cca.17 yrs). Creation and impression, the approach via experience views the attitude of a “Fine Art” perspective of all, as the performativity is considered to be only a secondary product. The goal of the project is to become takeable as a one or two semester term course, to be fitted to a syllabus of a school system.

To my work I gained inspiration from the biography of Pina Bausch, Isabelle Gatt, Marina Abramovic, Adrienn Hód (Hodworks), Willany Leó Contemporary Improvisational Dance Theatre and the article of Andrea Kárpáti called “Education Through Arts”, and Matthew D. Liddle with his reference book of how to teach the unteachable. Through these examples I reinforced my imaginations, that we do not always have to make a choice and that the cacophony and liberation of using our creator selves can be synchronised and can be understood and applied even as an artistic product and a psychological progress, especially when there do is the presence of an instructor. This all can develop to be a teachable and interest-bearing exercise.

With this project we could offer solutional strategies for investigation and discovery of research via art and combined artfields and methods.

A kutatást támogatta:

MKE Tanárképző Tanszék: (Simon Tünde, Rác Csenge, Orosz Csaba, Klima Gábor, Pók Tímea)
TÁP Színház, Jurányi Produkciós és Közösségi Ház
Dózsa György Táncművészeti Szakgimnázium
Képző- és Iparművészeti Szakgimnázium
Képző.Art online folyóirat
Safespace Műhely

**A TEST MINT TÉR ÉS NARRATÍVA A KORTÁRS MŰVÉSZETBEN -
ANTONY GORMLEY MŰVEI TÜKRÉBEN**

Turzai Erika Anna, Vincze Beatrix

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Kulcsszavak: művészetpedagógia; kortárs művészet; tér; testtudatosság; narratíva

Az előadás a testábrázolás és a testtudatosság összefüggéseivel foglalkozik a művészetpedagógia kontextusában. Célunk, hogy bemutassuk a testtudat fejlesztésének fontosságát. A kora gyermekkortól alakuló propriocepció (testérzékelés) meghatározza létezésünket, mozgásunkat és egyben helyünket is a világban. Antony Gormley kortárs angol képzőművész emberi testet ábrázoló szobrai üres héjként megjelenő, a művész saját testéről vett „test-tokok”, amelyek önmagukban és környezetükkel is sajátos teret hoznak létre. A gyakran több szoborból álló kompozíciók elemeinek egymáshoz való viszonya, eltéréseik időbeliséget képezve történetekké alakulnak, melyhez a néző maga is hozzáadhat a művek közé lépve – eközben pedig saját teste viszonyait is érzékelheti.

Választ keresünk arra, hogy az emberi testet ábrázoló szobrok milyen módon reprezentálhatják a teret és hogyan közvetíthetnek különféle tartalmakat, történeteket sajátos kompozíciójuk révén és mindez hogyan kapcsolódik a test átéléséhez. Forrásként szolgálnak Antony Gormley zárt és nyitott terekben elhelyezett művei, amelyek a belső és külső térrel is kontextusba kerülve járják körül a testélményt, a test és környezete összefüggéseit, így jó alapot szolgálnak az „én-határok”, a testtudat pedagógiai szempontú vizsgálatára. A helyspecifikus művek a térrel szorosan összefonódva alkotnak tartalmi egységet, ezáltal lehetőség nyílik a szobor és terének beható tanulmányozására. A tér különböző szintjein, különböző távolságban és pozíciókban elhelyezett installációk a sokrétű narratíva esélyét teremtik meg.

A kutatás módszerei. Mix-method: a) Az elméleti keret megteremtése szakirodalmi áttekintésen és tartalomelemzésen alapul, kiemelten fókuszál a tér és a vizuális narratíva fogalmára, továbbá a testtudatossághoz kapcsolódó szakirodalmakra; b) Antony Gormley kiválasztott műveinek értelmezéséhez a művészettörténet és a vizuális kultúra területén alkalmazott Panofsky-féle ikonográfiai-ikonológiai módszertan és a Beke-féle műalkotáselemzés megközelítését követi.

Az előadás rámutat, hogy a releváns kortárs művészeti alkotások eredményesen bevonhatók az iskolai tananyagba és bevonva hatékony eszközei lehetnek a testtudatosításnak. Továbbá, hogy a művekre építhető vizuális feldolgozó, fejlesztő, illetve a performatív, kreatív feladatok és mozgásos játékok a gyakorlatban is elősegíthetik a gyermekek testképének és testélményének formálását.

Irodalom

- Bordács, A. (Ed.). (2005). *A tér a szobrászatban. A szobrászat tere*. Műcsarnok. ISBN 9639506021-8
- Kalmár, J. (2011). *Szobor a térben* [Doktori értekezés, MKE]. <https://n9.cl/y3702> (Letöltve: 2025. február 15.)
- Oláh, A. (2006). *Pszichológiai alapismeretek*. Bölcsész Konzorcium. ISBN 9639704733
- Steiner, W. (2006). *Narrativitás a festészetben*. <https://n9.cl/v4ww4> (Letöltve: 2025. február 15.)
- Szipőcs, K. (1996). Kritikus tömeg a térben: Antony Gormley kiállítása Bécsben. *Magyar Szemle, Új Folyam*, 5, 529–531.

GESZTUSOK - A KÉPZŐMŰVÉSZET ÉS A TEST NYELVE

Uhl Gabriella

Károli Gáspár Református Egyetem

Kulcsszavak: body art; performansz

A múzeumi gyűjtemények történeti darabjainak értelmezésében, és a kortárs művészeti kiállítások kísérőrendezvényeiként egyre gyakoribb a táncművészet, táncművészek megjelenése, vagyis az interpretációban a művészeti ágak közötti határátlépés módszerének alkalmazása. (Szépművészeti Múzeum Textúra sorozatának egyes darabjai, Duda Éva társulatának rendszeres fellépése a Határtalan design kiállításokon, vagy a Body.Radical előadóművészeti fesztivál megrendezése a Hopp Ferenc Ázsiai Múzeum és a Magyar Nemzeti Galéria termeiben.)

Előadásomban ennek a jelenségnek a művészettörténeti és művészetelméleti, valamint műkritikai aspektusát, előzményét szeretném kifejteni a - vélhetően - közös gesztusnyelv kialakulására és használatára vonatkozóan. A kortárs kritikai gondolkodás terminológiájából a „test” és a „rituálé” fogalmának kibontására törekszem: történeti definíció(i)ra és transzfer szerepére koncentrálni.

Ma a testnek kifejezőeszközként való felhasználása a művészek azon igyekezetének felel meg, hogy a művészeti szempontokat újra egy alapvető és sürgető emberi igényből vezessék le, azaz, a művészettörténetet megelőző tevékenységekhez nyúljanak vissza, amelyek maguk voltak a művészet forrásai. Ezen megközelítési lehetőségek egyaránt defetiszizálják az emberi testet, megfosztva attól a szépségkultusztól, amelynek évszázadokon át tárgya volt az irodalomban, a festészetben és a szobrászatban; ily módon visszakerül valóságos helyére: az ember eszköze lesz, amelytől viszont függ az ember. Más szóval, a testművészet egyfajta tevékenységként határozható meg, amelynek par excellence tárgya az, amit egyébként eszközének szoktunk tekinteni.

Innen erednek azok a megértési nehézségek, amelyekkel a néző találkozik a body art vagy a performance megfelelő dekódolásában: a test művészi kísérletek tárgya lehet, bár megköveteli, hogy annak tekintsük, ami: a kultúra által kondicionált biológiai ténynek vagy, ha úgy tetszik, a kultúra megnyilvánulásának a biológiai szférában.

Dekódolni a mozdulatokat, a gesztusokat, a magatartásokat, a távolságokat, annyi, mint a nézőt egyidejűleg behelyezni a művész saját idejébe.

TESTTUDATOSSÁG ÉS PREVENCIÓ. AZ ERŐEDZÉS MULTIDISZCIPLINÁRIS MEGKÖZELÍTÉSE A TÁNCMŰVÉSZEK KÉPZÉSÉBEN

Ujvári Milán, Török Enikő

Magyar Táncművészeti Egyetem

Kulcsszavak: testtudat-fejlesztés; kettlebell; szomatikus gyakorlatok

A Magyar Táncművészeti Egyetem művészképző intézetében tanuló növendékek képességfejlesztés óráin 2021-ben került bevezetésre a StrongFirst kettlebell edzés módszertana. A Pavel Tsatsouline nevéhez kötődő, és a 20. századi szovjet sporttudomány eredményeit felhasználó rendszernek az alapvetése szerint az erő a legfőbb fizikai minőség, amelyet mint készséget gyakorlással fejleszthetünk. A kettlebellrel történő szabadsúlyos edzés során elsődleges szempontot kell élveznie a helyes technikai kivitelezésének és testtartásnak, valamint a maximális sebességű és mértékű izomfeszítés idegrendszeri szinten történő adaptációjának.

A képzésbővítés elsődleges célja kezdetben a diákok funkcionális izomerejének fejlesztése volt. 2023 januárjában azonban egy növendék speciális tréningje kapcsán felmerülő komplikációk, valamint az intézet vezetésének felhívására, a kezdeti cél prevenciós és rehabilitációs igénnyel is bővült. Ennek hatására az említett kettlebell módszertan, több megalapozott szomatikus hagyományú rendszer elemeivel egészült ki. Ezek tartalmazzák a légzőgyakorlatokkal történő munkát, a neurális struktúrák mobilizációját, a testérzetekben történő változások monitorozását, valamint olyan tapasztalati anatómiai ismereteket, melyek hangsúlyt helyeznek a jelentkező érzések verbális kifejezésére, segítve a tapasztalások kognitív szintre emelmedését.

Az előadás Török Enikő gyógytornász-fizioterapeuta, Holistic Dance Pedagogue, és Ujvári Milán egyetemi oktató, táncművész, koreográfus, StrongFirst I. Kettlebell instruktorként két éve tartó közös munkájának értékelésén és jelentősebb tapasztalatainak bemutatásán nyugszik.

Ennek keretében először, az olyan divatszavakká vált fogalmak, mint a testtudat, prevenció vagy az erőedzés, kritikai gondolkodással történő újraértelmezését ajánljuk. Továbbá ezen keresztül bemutatjuk azt, hogy mindez hogyan és miként értelmezhető a Magyar Táncművészeti Egyetemen tanuló diákok sokoldalú fejlesztésének szempontjából.

Az előadás értékelő jellegét, az egyetem képzésbővítése óta tanított növendékek körében végzett kvalitatív kutatási stratégiával kapott kérdőíves felmérés eredményének elemzése adja. A felmerült jelentősebb tapasztalatok megosztása egy olyan tudományos- módszertani fejlesztés és vita indításának szándékában áll, aminek keretében valamint remélt eredményeként a Magyar Táncművészeti Egyetemen végzett fejlesztőmunka a jelenleginél is magasabb színvonalra emelkedik.

Irodalom

Tsatsouline, P. (2015). *Egyszerű és ördögi*. Jaffa.

Tsatsouline, P. (2017). *Erőt, egészséget! Az orosz erőedzés titkai*. Jaffa.

Kulcsár, Zs. (1993). *Pszichoszomatika*. Tankönyvkiadó.

Levy, F. (1992). *Dance/movement therapy: A healing art*. American Alliance for Health, Physical Education, Recreation and Dance.

A NEW TAXONOMY OF SKILLS FOR ART AND DESIGN EDUCATION: A FIRM BASIS FOR CURRICULUM INNOVATION

Valéria Póczos

Moholy-Nagy Művészeti Egyetem
Eötvös Loránd Tudományegyetem

Kulcsszavak: art and design education; visual skills; taxonomy

In Hungarian art and design education, we teach and learn based on a disciplinary taxonomy which - following a prehistory that goes back to earlier traditions - was developed in the 19th and early 20th centuries following the structure of the classical disciplines. I developed a new design competency model based on a systematic review of literature on design as an art form and an educational concept. I also undertook a Delphi survey of experts' conceptualisations and explanations of basic design skills and their peer review of my model.

The model was tested through the assessment of project-based educational interventions and the annual Complex Art Contest, organised and managed by my professional community (anonymised for review). The major skills clusters assessed are part of my design competency model: 1) Use of materials and tools: during the creative process; 2) Functionality and form: the essential aspects of the function of the object; 3) Spatial representation and perception; 4) Composition: alternative composition adapted to the nature of the visual problem posed by the task; 5) Co-operation and communication: accepts criticism, can adapt his/her ideas to the needs of the audience. 6) Creative expression (holistic assessment of the work): using visual tools in a goal-oriented way.

I have created a version of a design literacy module for use in public education practice, which provides a model for integrating design literacy in public education across the whole spectrum of grades 1-12. Based on my findings, I formulated the following research-grounded hypotheses (H), that I intend to continue studying in my postdoctoral research: (H1) The diffusion of design culture in the practice of public education will contribute significantly to the development of skill groups that are of paramount importance in everyday life and in the world of work. (H2) The proposed complex methods and interdisciplinary collaborations contribute in the most appropriate way to the effective development of design competencies. (H3) The development implemented in design culture teaching-learning programs will have effective and measurable results in the area of the revealed design competency network.

**METHODOLOGICAL QUESTIONS OF A RESEARCH BASED AND COLLABORATIVE
ART PROJECT IN HIGHER EDUCATION: CASE STUDY OF THE PARALLEL
COLLECTIVE 2019-2024**

Varga Tünde

Magyar Képzőművészeti Egyetem

Kulcsszavak: practice based art; artistic research; collaborative art projects; participatory art

Paralell Hungary Collective is a collaborative initiative of the international doctorate students. We started working together in 2019 as an experimental group project. Our aim was to create an exhibition based on regular meetings where knowledge exchange of the different cultures was the primary goal. The collaborative project was significant for a number of reasons. On the one hand, the aim was to establish a community and learning framework that would facilitate the cultural integration of the students, provide a regular meeting point, and utilize the internal and supportive resources of the community members, focusing on their artistic development and their search for cultural integration. On the other hand, the organisation of exhibitions and related events was seen as the most appropriate formal framework for the joint work of doctoral students and for communication with members of the host country. The project experimented with methods that we developed together and adapted to changing circumstances. Five major sub-projects were carried out between 2019-2024 and we are in the process of elaborating on the sixth.

In the first project over the course of more than six months of work, the artists examined the cultural and social differences between the host Hungarian culture and their own cultures from the critical perspective of "strangeness" [Simmel]. The question of cultural identity came to the fore. We experimented with methods that were constantly adapting to changing circumstances.

The Covid-19 closures presented new challenges: not only did they have to deal with the foreignness of another culture, but they also had to adjust to a situation. Thus, the collaboration turned out to be a constant experiment with the changing condition. The second project, since we could work only online was an online publication: "Contemporary Cosmopolitan Cookbook,". The third project in 2022 focused on the issue of future perspectives: how the graduating artists see future scenarios either world-wide or in their close cultural contexts. The fourth project was a new experiment with a cultural hub within the framework of the KÉK Open! festival in 2023. The hub experimented with social outreach and extending methodological knowledge in a socially engaged, collaborative project. Whereas the fifth project (2024) had a dual aim: it reflected on a local example of environmental crisis: the extinction of Spruce pines in the region, whereas in methodological terms, it reached out to collaborate with local artist, in order to extend the project beyond its initial aim. In the meantime our website was created to document project results.

My paper will present the projects, their methodological as well as conceptual framework, and the most crucial questions we faced in artistic research methodology related to the collaborative project.

SZOCIÁLIS ROBOTOK A SZÍNPADON – ABSZTRAKCIÓ ÉS DESIGN A BÁBPEDAGÓGIÁBAN

Végyári Viktória, Kocsis Eszter

Budapest Bábszínház Nonprofit Kft.

Kulcsszavak: bábművészet; művészetpedagógia; szociális robotika; design

A bábszínház, mint médium kiválóan alkalmazható az ember-robot interakciók (HRI) modellezésére, valamint az emberek robotokra adott reakcióinak vizsgálatára.

Előadásunk egy művészeti kutatást mutat be, amely egy absztrakt, szöveg nélküli kísérleti bábelőadáshoz kapcsolódik. Az alkotói folyamat célja egy olyan bábszínházi produkció létrehozása volt, amely a művészeti kutatás (artistic research) módszerével is vizsgálja a bábművészet és a technológia kapcsolatát. A kutatás arra fókuszál, hogy a bábjáték műfajához elválaszthatatlanul kapcsolódó absztrakciós lehetőségeket hogyan lehet kiaknázni a 21. században egy nonverbális előadásban. A darab ötvözi a klasszikus fény- és árnyjátékot, a magas hidas marionettet, a kinetikus díszletmozgást és a robottechnológiát.

A produkcióban alkalmazott robotgolyókat a szociális robotok kategóriájába sorolják, mivel mozgásuk révén az emberek élőlényként érzékelik őket – csakúgy, mint a hagyományos értelemben vett bábokat. Az előadáshoz kapcsolódóan empirikus kutatás keretében történt a nézői és befogadói élmény vizsgálata. A kutatás egyik fő kérdése, hogy a gyerekek milyen mozgások vagy gesztusok megjelenésétől tartanak egy tárgyat „élőnek”, valamint milyen tulajdonságokat tartanak fontosnak a robotok esetében.

Az előadáshoz kapcsolódóan színházpedagógusok olyan foglalkozást hoztak létre, amely során a gyerekek az előadás után absztrakt formákból álló pályát építenek egy új robotgolyó számára. A történet szerint ezt a robotot meg kell tanítaniuk az érzelmekre, hogy később ő is szerepelhessen az előadásban. A foglalkozás vizuálisan megjelenő eredményei olyan adatokat szolgáltatnak, amelyek segítenek megérteni, hogy a gyerekek milyen érzelmekre tanítanak meg egy robotot, és milyen érzelmi reakciókat várnak el tőle. Ezek az eredmények hozzájárulhatnak annak megértéséhez, hogyan válhatnak a szociális robotok a jövőben a gyerekek számára „élővé” és elfogadhatóvá egyre inkább robotizálódó környezetünkben. Előadásunk ennek az empirikus kutatásnak az ismertetésére és az eredmények összefoglalására fókuszál.

Irodalom

- Bujoreanu-Huțanu, R. (2019). The language of puppetry – code for remembering and theatricalization. *Theatrical Colloquia*, 9(2), 40–53. <https://doi.org/10.2478/tco-2019-0015>
- David, D., Matu, S.-A., & David, O. A. (2014). Robot-based psychotherapy: Concepts development, state of the art, and new directions. *International Journal of Cognitive Therapy*, 7(2), 192–210. <https://doi.org/10.1521/ijct.2014.7.2.192>
- Dúll, A. (Ed.). (2015). Rábeszélőtér: Térhatások, hatásterek. In *Rábeszélőtér: A szuggesztív kommunikáció környezetpszichológiája* (pp. 7–11). L'Harmattan.
- Zimmer, R. (2003). Abstraction in art with implications for perception. *Philosophical Transactions of the Royal Society of London. Series B: Biological Sciences*, 358(1435), 1285–1291. <https://doi.org/10.1098/rstb.2003.1307>

AZ ISKOLAMÚZEUMOK ÉS AZ EGYETEMI PEDAGÓGIAI MÚZEUMOK ÚJ SZEREPE A 21. SZÁZADBAN

Vincze Beatrix

ELTE PPK

Kulcsszavak: múzeumpedagógia; kulturális örökség pedagógia; iskolamúzeum

Az iskolamúzeumok és az egyetemi pedagógiai múzeumok szerepe jelentősen átalakul, amelyre hatással van a kulturális örökség közvetítésében bekövetkező új elvárásoknak és a múzeumok szerepének újraértelmezése (ICOM), illetve az egyetem „harmadik küldetésének” meghirdetése (a szaktudás egyetem kívüli hasznosítása, Lisszabon, 2004). A nemzetközi szervezetek szerint az egyetemi múzeumok elősegíthetik a felsőoktatás és az iskola múzeumok együttműködését, azok nyitását a tudományos kutatások felé. Aktív kapcsolatot ápolhatnak a civil társadalommal, amely részesé és terjesztője lehet az új kutatásoknak, népszerűsítője az oktatási örökségnek és alakítója a kollektív kulturális emlékezetnek. Az új technológiák segítségével a változások virtuálisan is követhetőkké és elérhetőkké válnak, az értékek társadalmi újrakontextualizációja szélesebb körben lehetséges.

Az előadás célja két külföldi iskolamúzeum gyakorlatának a bemutatása (Iskolamúzeum Macerata és az Andalúz Pedagógiai Múzeum), amelyek gazdag gyűjteményüket a helyi egyetemek révén képesek a civil közösség, a lokális turizmus, az oktatás szolgálatába állítani, oly módon, hogy folyamatos együttműködést építenek ki partnereikkel. A múzeumok gyakorlatának elemzésével választ keresek a következőkre: Milyen pedagógiai módszerek és eszközök segítségével tudnak „hagyományos iskolamúzeumok” megfelelni a 21. század kihívásainak? Milyen jövőképet (stratégiát) alakítottak ki az új generációk számára?

Az esettanulmány a két iskolamúzeum honlapjának részletes elemzését és a múzeumok működését vizsgáló cikkek tartomelemzését végzi el, részben összehasonlítva a két (olasz és spanyol múzeumok) működését, tudományos tevékenységét és jövőtervét. A közvetlen források mellett a szerző személyes látogatása során tett megfigyeléseire és a múzeumi dolgozók, oktatók közléseire is épít.

Megállapítható, hogy az iskolatörténeti múzeumok és egyetemi múzeumok viszonylag hosszabb hanyatlás után újabb lendületet kaptak, számos projekt és együttműködési lehetőség segítségével újra definiáltak küldetésüket és a túllépve a hagyományos múzeumi szerepkörön a szélesebb társadalmi küldetésre vállalkoznak. A külföldi jó gyakorlatok megismerése szélesebbre nyitják a horizontot a megújulás lehetőségéhez.

Irodalom

Ascenzi, A., Brunelli, M., & Meda, J. (2019). School museums as dynamic areas for widening the heuristic potential and the socio-cultural impact of the history of education: A case study from Italy. *Paedagogica Historica*, 57(4), 419–439.

Oelbauer, D. (2010). „Aus dem Land der Schulmuseen“: Lehrmittelausstellungen und Schulmuseen in Bayern zwischen 1875 und 1945 [Dissertation, Universität Bamberg].

Sanchidrián Blanco, C., López Mestanza, M., & Mañas Valle, J. A. (2020). Le Museo Andaluz de la Educación, un proyecto hecho realidad. *Cabás*, (23), 243–258.

Museo Andaluz de la Educación. (n.d.). <https://www.museoandaluzdelaeducacion.es/>

Museo della Scuola. (n.d.). <https://museodellascuola.unimc.it/en/paolo-and-ornella-ricca/>

LEARNING THROUGH DESIGN EXPERIMENTATION IN THE AGE OF DIGITAL FABRICATION

Wei Leong, Leon Loh

Kyushu University, Faculty of Design

Kulcsszavak: critical thinking; creative thinking; design education

Design experimentation is a crucial learning experience in the design education. In fact, learning through design experimentation can be traced back to the Bauhaus pedagogical approach in the experimentation workshops. While design education at university level is delivered as professional education; design education at secondary level, junior high and high school level, focus on delivering design education as a form of general education.

In Asian region, with its origin from Britain, design-based subject such as Design and Technology (D&T) is established as a subject within the national curriculum for secondary school education in countries like Singapore and Hong Kong. Closer to Asia, in the Oceania region, D&T is also offered in the national curriculum in Australia and New Zealand. While in other Asian countries like Taiwan, influence by the American education, design-based subject takes the form of Technology Education (TE), also known as Living Technology subject, in the junior high and senior high schools.

Through design activities, students are developed with important 21st century skills such as critical thinking, creativity and innovative thinking skills. The design iterative cycle in the design process is a very important component to develop these thinking skills. Within the design iterative cycle, design experimentation plays a big role where students put their conceptual design ideas from paper into physical realization and at the same time evaluate the feasibility of the design solution and identify areas for improvement. Design experimentations in D&T and TE take the forms of manipulating a range of resistant materials and modelling materials using suitable practical processes. But in recent years, 3-D printers and laser cutters are starting to be introduced into D&T and TE learning. Thus, the introduction of digital fabrication technology may imply a different approach towards learning in D&T and TE through design experimentation.

The current study clarifies the roles of manual making and digital fabrication in design experimentations in Design & Technology (D&T) and Technology Education (TE) at secondary, junior high and senior high level in Singapore, Australia and Taiwan. A qualitative approach is adopted in this study where field visits, hearing surveys and literature reviews are conducted. For this study, 1 Singapore school and 1 Australian school in Melbourne are identified to provide the perspectives for D&T education. In Taiwan, 3 junior high schools and 1 high school are identified to provide the perspectives for TE. In conclusion, manual making in design experimentations develop multiple intelligences and create crucial learning experience leading to the acquiring of new knowledge for students. Although emerging technology such as digital fabrication needs to be embraced, a balanced D&T and TE curriculum that encompass the holistic personal development and technological skills development remains important in the future.

A kutatást támogatta:

Dr Andrea Kárpáti
Corvinus University of Budapest, Hungary
Appointment: Professor

POSZTERELŐADÁSOK

**A MESTERSÉGES INTELLIGENCIA ÉS A NAGY MINTAVÉTELŰ MOZGÁSOS
ADATBÁZISOK KUTATÁSI ÉS OKTATÁSI CÉLÚ FELHASZNÁLHATÓSÁGA
ELŐADÓMŰVÉSZETI KÖRNYEZETBEN**

Adamovich Ferenc Tamás

MMA MMKI

Kulcsszavak: affektív mozgáspedagógia; kognitív idegtudomány; pszichofizika; pszichofiziológia; érzelmek

A 21. századtól a technikai eszközök fejlődésével megnyílt a lehetősége annak, hogy a mozgásvégrehajtás közben is pontos adatokat tudjunk azonosítani, így megkezdődhet a kutatómunka, amely elősegítheti a táncstudomány és a színházstudomány fejlődését is. A technikai eszközök fejlődése nemcsak a testhelyezethez és a mozgáshoz kapcsolódó kinematikai adatok (motion capture) megjelenítését teszi lehetővé, hanem a mozgás közben vizsgálhatjuk az izomfeszültséget (elektromiográfia) vagy az agyi aktivitást (elektroenkefalográfia). A technikai háttér segítségével változatos területeken kezdődhetnek meg a mozgással kapcsolatos kutatások. A kinematikai adatok elemzésével lehetőség nyílik a táncoktatással, a kinetográfiával, a színházpedagógiai módszerek hatékonyságával, valamint magának a mozgásvégrehajtásnak a kognitív és affektív hátterével kapcsolatos összefüggések vizsgálatára. Előadásomban olyan esettanulmányokat mutatok be, amelyekben a sport, az előadóművészet és a mozgáselemzés került előtérbe. Keresem annak lehetőségét, hogyan alakíthatunk ki adaptív oktatási módszereket, ahol a mesterséges intelligencia segítségével segíthetjük a pedagógus munkáját.

Oktatási célból a motion capture technika segítségével rögzíthetünk mozgásmintákat és építhetünk fel adatbázisokat. Majd a mesterséges intelligencia segítségével neurális algoritmusokat alakíthatunk ki, hogy segítségével osztályozhassuk a mozgásmintákat vagy egy céltartomány értékeihez viszonyíthassunk. Az adatok elemzésével a tanulók fejlődését egyénileg segíthetjük, miként az általa végrehajtott mozdulat technikai és minőségi tényezőire irányuló, szabad szemmel nem látható előnyökre és hiányosságokra hívjuk fel a pedagógus figyelmét. Az adaptív tanítási technika nemcsak a táncpedagógiai módszerek fejlesztésére, hanem prevenció és neurológiai rehabilitáció céljaira is alkalmazható. Segítségével megelőzhető olyan testi elváltozások kialakulása, amelyek rövid- és hosszú távon fájdalommal, sérüléssel járhatnak. Figyelembe véve a táncművész pályafutását, ahol a balett-táncosok legaktívabb időszakát körülbelül tíz év, a legfejlettebb technikai lehetőségek kihasználása meghatározó lehet.

Irodalom

- Adamovich, F. (2022). A multimodális vizsgálatok szerepe az affektív mozgáspedagógia szemszögéből a kinesztetikus reprezentációt vizsgálva. In *VIII. Nemzetközi Táncstudományi Konferencia – Tánc a változó világban konferenciakötet*. Magyar Táncművészeti Egyetem. ISBN: 978-615-5852-27-5
- Aristidou, A., Stavakis, E., & Chrysanthou, Y. (2014, October). Motion analysis for folk dance evaluation. In *GCH* (pp. 55–64).
- Montero, B. (2010). Does bodily awareness interfere with highly skilled movement? *Inquiry*, 53(2), 105–122.
- Wulf, G., & Weigelt, C. (1997). Instructions about physical principles in learning a complex motor skill: To tell or not to tell... *Research Quarterly for Exercise and Sport*, 68(4), 362–367.

A MŰVÉSZETTEL NEVELÉS LEHETŐSÉGEI, CÉLJAI, MÓDSZEREI ÉS EREDMÉNYEI SAJÁTOS NEVELÉSI IGÉNYŰ GYERMEKEKNÉL

Buzgó Menyhart Annamária, Csányi Csilla Zita

Radó Tibor Általános Iskola és EGYMI
Radó Tibor Általános Iskola és EGYMI, Széchenyi István Egyetem

Kulcsszavak: művészettel nevelés; közoktatás; tehetséggondozás; SNI tanulók

A művészet eszköz a nevelési folyamatban. A művészettel nevelés és művészetterápiás eszköztár alkalmazása utat nyit a nehezen elérhető gyermekekhez is.

Iskolánk, mint egységes gyógypedagógiai módszertani intézmény, olyan differenciált pedagógiai környezetet biztosít, amely figyelembe veszi a nálunk tanuló sajátos nevelési igényű gyermekek sokszínű és egyéni szükségleteit. Tanulóink eltérő érdeklődési körrel és kiaknázásra váró tehetségprofillal rendelkeznek. E potenciálok kibontakoztatását azonban jelentősen megnehezítik a fennálló kognitív, kommunikációs és pszichés nehézségek. Ezt segítve, és a másodlagos tünetek prevenciójára és enyhítésére hoztuk létre intézményfejlesztési munkaközösségünket, melynek fő profilja a KAP (Komplex Alapprogram) bevezetése; a tehetséggondozás kidolgozása; és a gyermekek művészeti nevelése személyiségük kibontakoztatásának érdekében.

A poszteren bemutatjuk a művészettel nevelés azon színtereit, melyben tanulóink részesülnek; a nevelő munka során alkalmazott módszereket, kitűzött célokat, és munkánk eredményeit.

A művészetpedagógiai foglalkozások négy fő művészeti ág köré szerveződnek: zene, tánc, dráma és vizuális művészet. E területek a tanulásban akadályozott, az autizmus spektrumzavarral élő, valamint a beszéd- és nyelvi zavaros gyermekek fejlesztési programjaiban egyaránt kiemelt szerepet kapnak.

A zenei tevékenységeket 4 kolléga látja el, alkalmazva a Kokas-program elemeit, Ulwila módszert, a zenei elemekre épülő komplex nyelvi terápiát, és a kommunikáció, kreativitás, ritmus és dallamérzék fejlődését célzó élményszerű zenei nevelést a kreatív zenei játékok során. A súlyos beszéd- és nyelvfejlődési zavaros tanulók számára kidolgozott zenei komplex nyelvi terápia hatékonyságát osztálytermi kutatásunk is alátámasztja. Az eljárás alapja a hangmagasságészlelés, hallási időzítés és embodied kogníció elmélete.

A tánc- és mozgásterápiát, ill. a néptánc és népi gyermekjátékok csoportokat 2 pedagógus vezeti, munkájukba beépítik a néptáncpedagógia gyakorlatát, Lábán Rudolf módszereit, a pszichomotricitás elemeit, Bartenieff alapgyakorlatait, Marian Chace tükrözés gyakorlatait és az improvizációt.

A drámajátékban szabály és szerepjátékok során segítünk tanulóinknak a magabiztos kommunikációhoz szükséges kifejezésformákat és gesztusnyelvet elsajátítani, a vizuális művészeti tevékenységek pedig autizmussal élő diákjaink önkifejezését támogatják.

Irodalom

Buzás, Z., & Csontos, T. (2016). A nyelvi és zenei feldolgozási folyamatok kapcsolódási pontjai. In A. Zsolnai & L. Kasik (Eds.), *Új kutatások a neveléstudományokban: A tanulás és nevelés interdiszciplináris megközelítése*. (pp. 173–192) Szegedi Tudományegyetem BTK Neveléstudományi Intézet; Magyar Tudományos Akadémia Pedagógiai Tudományos Bizottsága.

Kokas, K. (1972). *Képességfejlesztés zenei neveléssel*. Zeneműkiadó.

Sáry, L. (2010). *Kreatív zenei gyakorlatok*. Jelenkor Kiadó.

Newlove, J., & Dalby, J. (2004). *Laban pro každého*. Grafika s.r.o.

A NÉPIJÁTÉKAINK ALKALMAZÁSÁBAN REJLŐ FEJLESZTŐ LEHETŐSÉGEK ÉS A GYERMEKFILOZÓFIA MÓDSZEREINEK METSZÉSPONTJAI

Kecskés Miklósné

Mikrokozmosz Református AMI

Kulcsszavak: néptáncpedagógia; gyermekfilozófia; népi játék

Gyermekeink nevelésére és tanítására mindig változatos módszertani megoldásokat találunk, melyeket már a régebbi és a jelenben írt tanulmányokban olvashatunk, vagy jó gyakorlatokból ismerhetünk. Mindegyik jellemző tárgya a készségek, képességek fejlesztése és az alkalmazható tudás átadása. Tudományágak távolinak tűnő elméletei a gyermekek fejlesztése szempontjából többször eltérő irányokból kiindulva haladnak, a közös pontok megtalálása kihívás a kutatóknak, nehezen értelmezhető a mindennapok alkalmazásban. Esetekben mégis találhatunk példát két vagy több különböző tudományterület kapcsolódására. Előadásomban ezeket a lehetőségeket mutatom be. Magyarországon számos szakember foglalkozik a gyermekfilozófia kérdéskörével. Gyakorlati megvalósításukra is több esetben találunk példákat a megjelent írásaikban. Egyre több pedagógus fedezi fel a gyermekfilozófia elemeinek felhasználásával azt a jótékony hatást mely a tanulásban és a társas viselkedésben megmutatkozik. Erkölcstan tanítók és drámapedagógusok vagy matematika tanárok számolnak be az órákon való alkalmazás lehetőségéről és sikeres, egyben hatékony feldolgozásáról. Felmerült bennem a kérdés a gyermekfilozófia szerinti kritikus, a kreatív és hajthatatlan gondolkodás fejlesztését, valamint az egymással való együttműködést, az élményközpontú tanítást tudja-e és ha igen mely módokon fejlesztheti a népi játék és néptánc tanítás? Az alkalmazott filozófia gyermekfilozófiai megközelítése talán távolinak tűnik a játékpedagógiai és néptánc-pedagógiai céloktól. Vizsgálatomban a két oldal metszetét fedezem fel és keresem az új nézőpont által kínált alkalmazási lehetőségeket. Ha a gondolkodás fejlesztése gyermekkorban alapvető fontosságú és a pedagógiában az etikai, az erkölcsi nevelés követelmény, vajon az alkalmazott gyermekfilozófiában is megjelennek ezek a központi elvek? Kérdés továbbá, hogy a gyermekfilozófia, mint alkalmazott filozófia céljai, mely kapcsolódási pontokban egyeznek meg a néptánc és népi játék tanításának céljaival és fejlesztő hatásával?

Irodalom

- Bús, I. (2012). Játékkal a pedagógia fejlesztéséért – A játékpedagógiai kutatások új eredményei. In B. Imre (Ed.), *Játék a pedagógiában, pedagógia a játékban. Tudományperspektíva különszám* (pp. 128–132). Neveléstudományi Doktori Iskola, ELTE PPK HÖK.
- Demeter, K. (2001). Gyermekfilozófia az ezredfordulón. In D. Péter & F. Mária (Eds.), *ELTE TFK Tudományos Közleményei, XIX. Filozófia – művelődéstörténet* (pp. 11–25). Trezor Kiadó.
- Karikó, S. (2013). Gyermekfilozófia – Mi végre? *Iskolakultúra, 2013*(5–6), 66–74.
- Krajnik, J. (2002). A gyermekfilozófia, mint alkalmazott filozófia. In K. Sándor (Ed.), *Az alkalmazott filozófia esélyei* (pp. 173–180). Áron Kiadó.
- Lévai, P. (2007). Játékos mozgástanulás és mozgásfejlesztés iskolai keretek között. In G. Bolvári-Takács (Ed.), *Táncművészet és Tudomány I.: Konferencia 2007. Hagyomány és újítás a táncművészetben, a táncpedagógiában és a tánckutatásban* (pp. 176–183).

A kutatást támogatta:
Dr. Bús Imre

**KINAESTHETIC CREATIVITY AND MOVEMENT COMPLEXITY;
COMPUTATIONAL AND BIO-MECHANICAL APPROACHES**

Lili Mihajlovic Rampre

ETIS laboratory - Cergy University

Keywords: kinaesthetic creativity; complexity; dancer's cognition

This study examines kinaesthetic creativity through subjective descriptions and biomechanical data, identifying complexity metrics sensitive to movement style and creative intent. It also explores how movement creativity aligns with information theory, focusing on emergent structure.

Creativity research has shifted from cognitive to embodied perspectives. While choreographic cognition integrates perception, cognition, and emotion, dance as a multimodal practice requires a domain-specific approach. Traditional psychometric tests fail to capture latter, necessitating mixed methods and movement-specific metrics.

Complexity provides a lens for understanding creativity as structured emergence rather than randomness. Novel movement arises from low redundancy with high coherence. Refining movement entropy and related metrics enables assessment beyond subjective interpretation.

An experienced dancer performed structured and improvisational tasks with varying spatial, temporal, and intra-body constraints, recorded via Vicon motion capture. Complexity metrics including sample entropy, approximate entropy, inter-onset intervals, Lempel-Ziv complexity, and trajectory variance were analyzed. A self-coding interview captured subjective perceptions of movement freedom and constraint. Findings suggest that no single metric fully defines kinaesthetic creativity. Instead, a combination best captures shifts between structure and improvisation. Entropy measures showed that time-constrained improvisation led to higher unpredictability, while spatial constraints encouraged efficient yet varied movement. Some metrics correlated with fluid transitions, others with abrupt shifts in control and novelty emergence.

Beyond dance, this research informs motor learning (sports science), rehabilitation (early-stage movement disorder assessment), and AI-driven movement generation. It challenges assumptions in AI-based choreography and robotics, where novelty often emerges from constraints rather than randomness. Complexity-informed analysis may help AI models approximate human-like creative adaptation.

This embodied creativity model is particularly relevant for dance pedagogy, offering new ways to explore and refine creative movement generation.

References

- Weber, R. (2018). Creative cognition in dance choreography: A review. In S. Ellis, H. Blades, & Ch. Waelde (Eds.), *A world of muscle, bone & organs: Research and scholarship in dance* (pp. 381–407). C-DaRE, Coventry University.
- Hsueh, S., Fdili Alaoui, S., & Mackay, W. E. (2019). Understanding kinaesthetic creativity in dance. In *CHI Conference on Human Factors in Computing Systems* (pp. 511–522). ACM. <https://doi.org/10.1145/3290605.3300741>
- Peng, Z., & Braun, D. A. (2015). Entropic movement complexity reflects subjective creativity rankings of visualized hand motion trajectories. *Frontiers in Psychology*, 6, Article 1879. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2015.01879>
- Finke, R. A., Ward, T. B., & Smith, S. M. (1992). *Creative cognition: Theory, research, and application*. MIT Press.

This research is supported by:

Cergy University, ETIS laboratory

<https://www.etis-lab.fr/Ki>

Support by Idir Ait Djoudi Oufella, Ensea, Cergy with data acquisition and coding.

AZ EMPÁTIA FEJLESZTÉSÉNEK LEHETŐSÉGEI AZ IRODALOMTERÁPIA MÓDSZERE ALAPJÁN

Pávlicz Adrienn

Hagyományok Háza

Kulcsszavak: irodalomterápia; középiskolás diákok; folklór

A művészetterápia a 20. században vált ismertté és elismertté. Az embereknek egyre nagyobb szüksége van a lassabb, nyugodt „énidőre”. Kuna (2012) szerint a művészetterápiák olyan technikák, amelyek célja az önismeret elmélyülésének, a motivációk, testi-lelki-szellemi működések felfedezésének elősegítése változatos, élménycentrikus, az egyéniség kibontakozását segítő programokkal. Hatásukra fejlődhet az érzelmkifejezés mellett a kommunikatív-, kifejezőképesség is.

Az irodalomterápiához többféle tudományterületről közelíthetünk, ez benne a legérdekesebb, hiszen másként áll hozzá egy tanár, könyvtáros vagy pszichológus. A digitális eszközök, az online terek helyet követelnek az oktatásban, így a magyartanításban is. Az irodalomterápia, mint egy lehetséges módszer ötvözni képes a digitális és hagyományos kultúrát. Segítve a kapcsolódást a klasszikus szövegekhez úgy, hogy közben az önismereti fejlődést is támogatja. Az irodalomterápiás ülések alkalmával a tagok megismerik a társaik gondolatait, érzéseit egy-egy téma kapcsán, ezáltal közelebb kerül más nézőpontokhoz és más emberekhez.

Foglalkoznak saját magukkal és másokkal is, észrevétlenül fejlődik az empátia megnyilvánulása is bennük. „Az empátia nem új keletű fogalom. Már az ókori görög nyelvben használták, ám a pszichológiai szaknyelvbe csak 1909-ben épült be. Olvasható Kovács Dóra monográfiájában. „Az eredeti elképzelés szerint az empátia olyan érzelmi állapot, amikor az ember képes egy másik ember érzelmeiben és érzéseiben osztozni.”

Az irodalomterápiás módszerek segíthetnek abban, hogy megértsük magunkat és életünk résztvevőit, hogy harmonikusabb, lelkileg is egészségesebb életet élhessünk a 21. század közel sem egyszerű világában. Ehhez nyújtanak segítséget a folklór szövegek, amik hidakat és biztonságos közeget teremtenek.

Irodalom

Béres, J. (2017). *Azért olvasok, hogy éljek: Az olvasásnépszerűsítéstől az irodalomterápiáig*. Kronosz.
Kovács, D. (2020). *Az empátia tudománya és művészete*. Károli Gáspár Református Egyetem; L'Harmattan Kiadó.

Tari, A. (2019). Online illúziók – offline valóság: #alfageneráció #zgeneráció. Klinikai pszichológiai jelenségek és társadalomlélektani szempontok az információs korban. *Tericum*, 188–273.

Yalom, I. D. (2001). *A csoportpszichoterápia elmélete és gyakorlata*. Animula Kiadó.

Béres, J. (n.d.). A tranzaktív irodalomelmélet biblioterápiás alkalmazhatóságáról [PDF dokumentum]. (Letöltve: 2024. november 24.)

Doll, B. (2011). *Fiatalok biblioterápiája: Könyvtárosok és mentálhigiénés szakemberek együttműködése* [PDF dokumentum]. (Letöltve: 2024. február 23.)

A kutatást támogatta:

Hagyományok Háza

A SZERVES MŰVELTSÉG KÉPI ANYANYELVE ÉS A NÉPMŰVÉSZETTEL NEVELÉS

Platthy István

Gyermekvédelmi Központ Baranya Vármegye

Kulcsszavak: népművészet vizuális nyelve; népművészettel nevelés; művészetterápia

A gyermekvédelemben fokozatosan kifejlesztett a természet változásrendjére, a népművészet formakincsére épülő művészettel nevelési és művészetterápiás módszerem újabb aspektusát mutatom be. A népművészeti formákat, motívumokat továbbbalkotó módon dolgozzuk fel a vizuális nevelésben. Szemléletet igyekszünk formálni, hogy őseink népművészeti motívumai nem csak másolásra valók egyfajta kulturális örökség megőrzése céljából, hanem tovább gondolásra, alkotó módú felhasználásra is, népi műveltségünk továbbéltetése érdekében a XXI. század embere számára. A régi korok társadalmi viszonyai már nem jönnek vissza, de a természethez kapcsolódás régen fontos volt, és még most is aktuális lehetőség a művészet segítségével a gyermekek, fiatalok számára. A régi korok kultúrájának mintái ugyanakkor lehetőséget adnak a természet örökösén megújuló folyamatainak feldolgozására, átélésére legalább a művészet eszközeivel. Ilyen lehetőség a természet változásrendjének és az emberi élet fordulóinak antropomorf-szimbolikus-metaforikus megjelenítése az eredendő kifejezőmód segítségével.

Nem csak a verbális beszédnek vannak nyelvi törvényszerűségei, hanem beszéltetünk például a népzene zenei nyelvéről, törvényeiről és természetesen a népművészet vizuális nyelvi törvényszerűségeikről is. Édesapám Platthy György a leendő rajztanárok számára írt a témával kapcsolatos főiskolai tankönyvet „Népművészet” címen a 70-es években, menynek külön fejezete foglalkozik a tárgyi népművészet alaktanával.

Különböző térben és időben is távol élő népek népművészeti kultúrájában gyakran előfordul, hogy nagyon hasonló a népművészeti mintakincsük. A háttérben a közös vizuális anyanyelvi gondolkozásmód áll. Előadásomban, összehasonlításként elemzem a már évszázadokkal ezelőtt elpolgárosodott, nyugati és dél-európai paraszti kultúra vizuális nyelvi gondolkozásmódját, az archaikusabb Kárpát-medencei és a közép-ázsiai ornamentika sajátos képi gondolkozásmódjával. A modern társadalomban élő ember elkülönül a természettől, megváltoztatni akarja, vagy éppen elemeit ragadja ki eredeti kontextusából, összefüggéseiből; a hagyományos, archaikus gondolkodású ember viszont kapcsolódik hozzá, része kíván maradni, együttműködik vele. Az ebből fakadó művészi gondolkozásmód életfolyamatokat is kifejező rendszer, metaforikus, szimbolikus formákkal jelenik meg a népművészet vizuális nyelvén keresztül. Ezáltal válik az adott kép élővé, amivel azonosulni lehet mintát adva a mai felnövő generációknak.

A kutatást támogatta:

Magyar Művészeti Akadémia
Csontváry Képzőművészeti Stúdió Egyesület
Pécsi Gyermekotthon Alapítvány

EMPÁTIA ÉS PERFORMATIVITÁS A MŰVÉSZETPEDAGÓGIÁBAN: ÉRZÉKENYÍTÉS ÉS ŐSZINTE KOMMUNIKÁCIÓ

Styrna Katalin, Dékányiné Varga Krisztina

Pécsi Művészeti Gimnázium Szakgimnázium és Technikum
Szigetszentmiklósi Batthyányi Károly Gimnázium

Kulcsszavak: empátia; performatív gyakorlatok; kreativitás

Kutatásunk középpontjában az empátia áll, amelyet művészetpedagógiai poszttereinken a performatív gyakorlatokon keresztül vizsgálunk. Pedagógiai módszereink célja, hogy diákjainkat érzékenyítsük a körülöttük zajló társadalmi jelenségekre, valamint segítsük őket az őszinte és hiteles kommunikáció elsajátításában. Projektjeink során a hétköznapi pillanatok művészi megörökítésével, a testvéri kapcsolatok rítusainak dokumentálásával, nemzeti ünnepekhez kapcsolódó összművészeti alkotásokkal, valamint a testtudat és lélekábrázolás performatív eszközeivel dolgozunk. A résztvevő diákok aktív közreműködése révén a tapasztalati tanulás kerül előtérbe, amely lehetőséget teremt az empátia mélyebb megélésére és a társas kapcsolatok tudatosabb megértésére. Tapasztalataink szerint a középiskolás korosztálynak folyamatos mentálhigiénés támogatásra van szüksége. Ezek a játékos gyakorlatok indirekt formában segítik önismeretük elmélyülését, általuk újabb és újabb megküzdési stratégiákat sajátíthatnak el.

Az "Anyajegy" című film egy performance alapján készült, mely transzgenerációs öröklődő testképhez fűződő viszonyt dolgozta fel, elsősorban a nők körében. A kisfilmben a testtudatra ébredés pillanata és az azt övező lélekállapot jelenik meg, amely minden lány életében meghatározó időszak. A filmben 8-tól 79 éves korig szerepelnek lányok és nők, akiknek sokszínűsége reprezentálja az egyéni megélések sokoldalúságát. A testtudat megélése olykor nagyon nehéz, de ahogy ennek a terhét, úgy a felemelő tapasztalatokat is megoszthatják egymással az eltérő generációk női és lányai. A filmben is feltűnő, 3,5 méteres baba Szelídecské, aki újrahasznosított anyagokból készült. Deformált testrészeivel a testképzavart önti megfogható formába. Testét a performanszt előkészítő kerekasztal beszélgetésen elhangzott mondatok díszítik.

"Moziváson festés". Három művészeti szakközépiskolás diáklány mindig is arról álmodozott, hogy egy igazi nagy mozivásznat festenek meg egy performance keretében. Animációs érdeklődésű készülő barátnőjük ehhez kapcsolódva készített egy 12 perces filmet egy átlagos napjának esendő és fontos pillanatairól. Ezt a filmet örökítik meg az óriási vásznon. Négyen egyszerre festettek, s az eredmény spontán gesztusfestmény. Egy nagy teremben feszítettük a falra a két részből összevert molinóvásznat. A sötét teremben felvillanó „mozgóképeket” megörökítő mozdulatsorok koreográfiája felemelőbb látványt nyújtott, mint a végső eredmény. A „flow” élmény folyamatát filmen rögzítettük. Művésztanár segítőnk Zsin Bence festőművész volt.

**INTEGRATING CHARACTER DANCE INTO CLASSICAL DANCE TECHNIQUE:
ENHANCING TECHNICAL AND EXPRESSIVE ABILITIES IN DANCE EDUCATION**

Vera Amorim, Denise Pires Mantovani

Escola Superior de Dança, Politécnico de Lisboa, Centro de Investigação de Qualidade
de Vida de Leiria

Escola Superior de Dança, Politécnico de Lisboa

Keywords: Character Dance; Classical Dance Technique; Dance Education

This study investigates how integrating Character Dance into Classical Dance Technique classes enhances students' technical, expressive, and narrative skills, fostering more versatile and proficient dancers. The primary aim is to explore the interaction between Character Dance and Classical Dance Technique, examining how this integration contributes to students' development. By focusing on the interdisciplinary and transdisciplinary dimensions of this fusion, the research explores how these combined approaches enhance learning.

The study adopts an action research methodology with four phases: Observation, Shared Teaching, Autonomous Teaching, and Complementary Activities. This cyclical process allowed for real-time adjustments and reflections on integrating Character Dance into Classical Ballet. The methodology aligns with interdisciplinary and transdisciplinary principles, aiming for a comprehensive understanding of dance movement by combining different disciplines. This longitudinal structure, integrating qualitative elements, allowed for in-depth analysis of how integrating Character Dance with Classical Ballet impacts students' technical, expressive, and narrative development.

The study involved teaching hours at the Ana Mangerião Dance Conservatory (EDAM—Portugal) with students in the 4th and 5th Grade of Specialized Artistic Education (EAE).

Although the findings are not being concluded, they suggest that this integration fosters a more holistic approach to artistic training, enhancing narrative capabilities while strengthening technical skills. This research advocates for the inclusion of transdisciplinary methodologies in dance education.

Key findings include significant improvements in technical skills, expressive abilities, narrative integration, and an overall increase in artistic quality awareness.

This study highlights the value of combining Character Dance with Classical Ballet, offering a pedagogical approach that enhances both technical proficiency and artistic versatility. Key improvements include: Enhanced musicality and movement precision, Improved spatial awareness and floor patterns, Increased historical, cultural, and geographic awareness.

By blending these two dance forms, students refined their technical skills and developed a deeper understanding of the cultural and historical contexts behind the movements. This interdisciplinary approach enriches dance education, fostering dancers who are both technically skilled and artistically versatile.

A DIGITÁLIS FELSŐFOKÚ MŰVÉSZETI KÉPZÉSBE JÁRÓ HALLGATÓK DIGITÁLIS KULTÚRÁJA ÉS A DIGITÁLIS ESZKÖZ, VALAMINT A MESTERSÉGES INTELLIGENCIA HASZNÁLATÁNAK SZOKÁSAI

Zsidek Barbara, Bredács Alice

Pécsi Tudományegyetem

Kulcsszavak: művészeti felsőoktatás; big data kezelési kompetencia; digitális kollaboráció; mesterséges intelligencia

Big data használata a döntéshozatal, az üzleti élet, a tudományos kutatás mellett, a tanulásban és a művészeti életben is fontos (Mayer-Schönberger & Cukier, 2013). A virtuális kollaboráció a 21. sz. kulcs-kompetenciája (Kozar, 2010). A virtuális élmények miatt nő a kreativitás (Ollé, 2024), az önbizalom (Liu et al., 2023), javul a teljesítmény (Cannon, 2019). A digitális kompetencia segíti a művészeti tájékozódást és befogadást.

A MI használatával új műveltség, attitűdváltás és művészeti lehetőségek tárulnak fel (Bewersdoff et al. 2025; Kántor & Rab & Szauder, 2023), mert támogatja a közzétételt, a megértést, az alkotási folyamat egyszerűsítését / gazdagítását, átalakítja a gondolkodást (Dergez-Rippl, 2022).

Kismintás előkutatásunkban egy a Neptunban közzétett kérdőívvel a művészeti hallgatók internet-használati szokásait és digitális kompetenciáját vizsgáljuk. Feltételezzük, hogy a hallgatók a digitális felületeket célkijelölésre, feladat kiosztásra, tartalommegosztásra, információszerzésre és alkotásra használják; leggyakrabban a Facebookot, Instagramot, YouTube-ot, Pinterestet; fájlmegosztásra a Google Drive-ot és OneDrive-ot; a közös munkára Online fehértablát és kollaboratív rajzprogramokat, a ChatGPT-t, tanulásra, szövegírásra, szerkesztésre, fordításra, kreatív projektekhez használják. A kutatásban a PTE Művészeti Kar 35 hallgatója vett részt (24 nő, 11 férfi, átlagéletkor 23,6 év). A kérdőív megbízhatósága (α): 0,865.

Eredmények: A hallgatók digitális eszközt nagyon gyakran / gyakran használnak a kommunikáció, tanulás, tervezés, időnként a feladatmenedzselés, alkotás, prototípusgyártás, célmeghatározás, feedback, feladat kiosztás területén. Együttműködéseikben használnak digitális eszközöket, de nem megfelelő programokat, platformokat. Fájlmegosztásra gyakran Google Drive-t és E-mailt használnak, nem használnak online programokat, portfóliókat. A MI a tartalommegértés, kutatás, információkeresés, szövegírás, projektkészítés, menedzselés céljából alig terjedt el. A különböző képzési szinteken és formákban nagy a hasonlóság. Eredményeink rávilágítanak a formális tanulás melletti tudásszerzés formáira és arra, hogy a hagyományos műhelymunka mellett hol érdemes beépíteni a művészeti képzésbe a digitális eszközhasználat formáit, keresve a képzésfejlesztés lehetőségeit.

Irodalom

Kim, J., & Lee, S. S. (2023). Are two heads better than one? The effect of student-AI collaboration on students' learning task performance. *TechTrends*, 67, 365–375.

Essel, H. B., Vlachopoulos, D., Essuman, A. B., & Amankwa, J. O. (2024). ChatGPT effects on cognitive skills of undergraduate students: Receiving instant responses from AI-based conversational large language models (LLMs). *Computers and Education: Artificial Intelligence*, 6, 100198.

Zhu, S., Wang, Z., Zhuang, Y., Jiang, Y., Guo, M., Zhang, X., & Gao, Z. (2024). Exploring the impact of ChatGPT on art creation and collaboration: Benefits, challenges, and ethical implications. *Telematics and Informatics Reports*, 14, 100138.

A kutatást támogatta:

A PTE Művészeti Kar

